

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

XIV. KÖTET

DIPTERA I.

13. FÜZET

TÁNCOSLEGYEK — EMPIDIDAE

(162 ábrával)

ÍRTA

DR. WÉBER MIHÁLY

Fauna Hung. 121.

1975

A XIV. kötethez tartozó valamennyi
füzet borítólapjának beszolgáltatása ellené-
ben a kötet kemény kötéstábláját bármelyik
könyvesbolt kiadja.

Szerkesztő bizottság:

1965-ig: *Dr. Boros István, Dr. Dudich Endre* (elnök), *Dr. Kollán Sándor,*
Dr. Soós Lajos és Dr. Székessy Vilmos (szerkesztő)

1965-től: *Dr. Balogh János, Dr. Jermy Tibor, Dr. Kaszab Zoltán* (főszerkesztő),
Dr. Kolosváry Gábor , Dr. Kollán Sándor (elnök) és *Dr. Steinmann Henrik*

A kézirat a szerkesztő bizottsághoz 1974. V. 16-án érkezett

Lektorálta:

DR. MIHÁLYI FERENC

Az ábrákat OSZECZKY ZSUZSANNA és a szerző rajzolta

ISBN 963 05 0658 0

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója

Szerkesztésért felelős: Dr. Jolsvay Alajos — Műszaki szerkesztő: Erdősi Katalin

Terjedelem: 11,6 (A/5) ív — Ak 317 k 7578

75.1578 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

28. család: EMPIDIDAE — TÁNCOSLEGYEK

Írta

DR. WÉBER MIHÁLY

Kicsiny vagy közepes termetű legyek. Egészen kivételesen lehetnek fémfényűek. Szájszervük kemény, kitines szűrő-szívó szerv, amely kevés kivétellel lefelé irányul. Csápjuk három ízből áll, a 3. íz csúcsán egy vagy kétízű csápsörte (arista) ül, amely csak nagyon ritkán hiányzik. Az arcon, a száj körül és a pofákon soha sincs erős sörte. A fej gömb vagy félgömb alakú, esetleg lefelé megnyúlt, sohasem szélesebb, mint a tor. A vertex nem vájt. Az összetett szemek alakja különböző, de legtöbbször tojásdadok. Viszonylag kevés faj szeme pihés, a legtöbbé csupasz. A szemek vagy mind a két ivaron, vagy csak a hímeken a homlok síkjában összeérnek. Az összetett szemek pereméből a csápok ízesülésének magasságában háromszög alakú kimetszés látszik. A fej sörtéinek száma kevés. A tor felülnézetben négyszögletes, általában hosszabb, mint amilyen széles, felszíne enyhén domború, kivéve egyes fajokon, amelyeknek középháta erősen domború, púpos. A tor sörtéinek száma, hosszúsága változó; fontos faji bélyegek. A potroh megnyúlt, általában hengeres, a töve kissé vastagabb. A hímek ivarszelvénye, amely a 7. és a 8. szelvényből alakul, fontos faji bélyeg. A lábak alakjuk, hosszúságuk, sörtézettségük és szőrözetük tekintetében nagyon különbözők. A két pulvillus egyenlő nagyságú és fejlettségű, csak nagyon kivételes esetben hiányzik. A szárnyak kevés kivételtől eltekintve nagyok, szélesek, majdnem a potroh végéig érnek, vagy azon túlnyúlnak. Az erezet a szárnycsúcs irányában széttartó. A peremén (costa) soha sincs törés, megszakadás vagy elvékonyodás, általában a sugárérig (r_{4+5}) fut, de körülölelheti az egész szárnyat is. A mellékér (subcosta) vagy elvékonyodva végződik, vagy a szegélyérbe torkollik. A sugárér egyszerű vagy villás, néha a villa felső ága a második sugárér (r_{2+3}) végével összekapcsolódik. A középér (m_1) egyszerű, ritkán villás. A végsőér (an) hiányozhat, ha megvan, akkor vagy eléri a szárnyperemet, vagy nem. A hónaljér (ax) rendszerint hiányzik, vagy nagyon gyengén látszik. A tősejteket rövidek, egyformák, vagy különböző hosszúságúak. A korongsejt hiányozhat; ha megvan, akkor 2 vagy 3 ér ered belőle. A végsejt is hiányozhat; ha kialakult, sohasem éri el a szárnyperemet. A szárnylemez hónaljcsőge tompa-, illetve hegyesszögű, vagy hiányzik. Az alula rendszerint jól fejlett. A szárny áttetsző, színtelen, ritkában sötét vagy foltos. A határozásnál használt elnevezéseket az ábrákon szemléltetjük (1—3. ábra).

Egyedfejlődésükről mind ez ideig keveset tudunk. Eddigi ismereteink szerint a nőtények petéiket avarba, korhadó fába, ürülékbe vagy vízbe rakják. A lárvák orsó alakúak, fejük

nincs. Egyes fajok lárváin légzőcsöveket láthatunk, másokon ezek hiányoznak. Főként más légylárvákkal táplálkoznak. Többszöri vedlés után bábozódnak, múmiabábjuk van. Sok faj imágója ragadozó, más fajok virágokat látogatnak és nektárt szívogatnak. Az eddig ismert adatok alapján a ragadozó fajok más légyfajokat zsákmányolnak. A legyek közül főként a *Simuliidae*, a *Chironomidae* és a *Cecidomyidae* családok fajai esnek áldozatul. Ezeket vagy röptükben fogják meg, vagy a növényeken szaladgálva ragadják meg. A *Hilara*-fajok víz felszínén úszó, apró, elpusztult legyeket is felszednek. Egyes fajoknál kannibalizmust is megfigyeltek. Vannak olyanok (a *Hybos*-nembe tartozó fajok), amelyek Hymenopterákat, mások (*Tachypeza* fajok) főként *Collembola* fajokat fogyasztanak. Az *Empis*- és a *Rhamphomyia*-nembe tartozó fajok között több viráglátogató van; legtöbbjük a fészkes és ernyős virágzatú növényeket kedveli, mások a fűzfák virágait keresik fel.

Röpködő táncot különösen a párzás idejében járnak. A kopuláció vagy a levegőben játszódik le, vagy a levegőben kezdődik, és a talajra, növényekre telepedve fejeződik be. A párzást több faj táplálkozással vagy imitált táplálkozással köti össze. A hím a kopuláció előtt táplálékot fog, majd ezt átadja a nősténynek, amit az a párzás alatt elfogyaszt. Más fajok nőstényei átveszik ugyan a zsákmányt, de párzás alatt nem táplálkoznak. Egyes *Hilara*-fajok hímjei a zsákmányt finoman szőtt hálóbá burkolják, vagy fénylő gömb alakú hálót szőnek, és ezt a kopuláció előtt és alatt a lábaik között tartják.

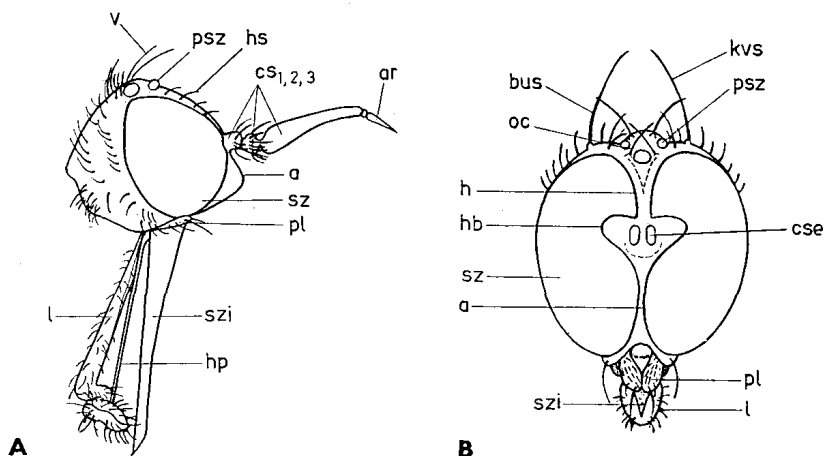
A táncoslegyek az egész Földön elterjedtek. A családnak több mint 3000 faja van, a Palearktikumban közel 1000 faj él. Hazánkban mind ez ideig 279 faj került elő, és még 145 faj előfordulása várható vagy lehetséges.

A család rendszertani felosztása tekintetében a kutatók nincsenek azonos véleményen.

E munkában a hazai Empididákat az ENGEL és FREY monografiájában használt, de némileg módosított rendszer alapján közöljük.

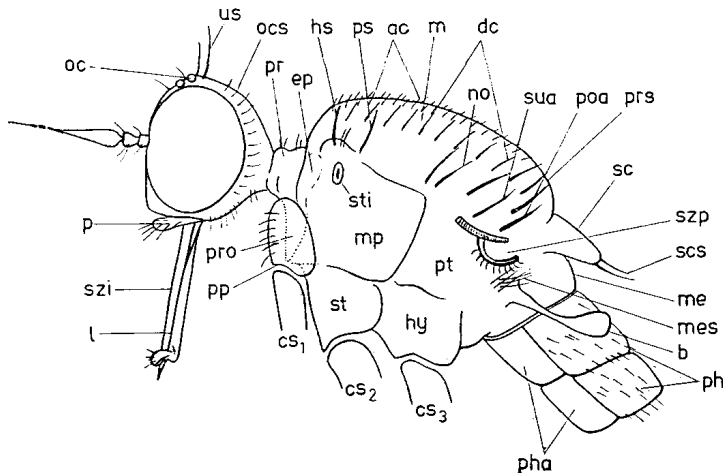
A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (26) A korongsejt (discoidalis sejt) hiányzik (4. ábra: A—B, 5. ábra: B—C, E—F).
- 2 (19) Az r_{4+5} és az m_1 ér vége nem ágazik el, nem villás. Az anális sejt és az anális ér hiányzik vagy nagyon gyengén látszik (4. ábra: A—B).

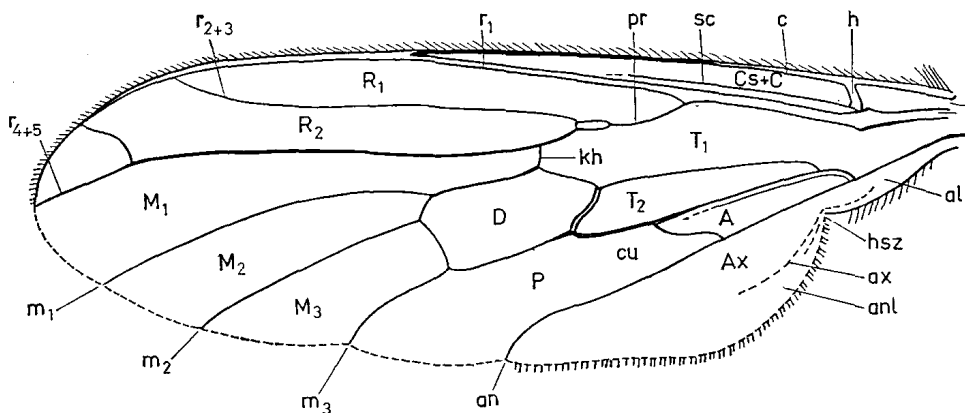
1. ábra. A: *Xantempis* sp. feje oldalról — B: *Drapetis* sp. feje előlről (a = arc, ar = arista, bus = belső verticalis sörte, $cs_{1,2,3}$ = a csáp 3 íze, cse = a csáp eredési helye, h = homlok, hb = háromszög alakú bemetszés, hp = hypopharynx, hs = homloksörték, kvs = külső verticalis sörte, l = labium, oc = ocellaris sörte, pl = palpus, psz = pontszemek, sz = összetett szem, szi = szívóka, v = verticalis sörte) (Eredeti)

- 3 (14) Az analis sejt hiányzik, a cubito-analis érnek a kezdeménye sem alakult ki.
- 4 (5) Az 1. és a 2. tősejt hozzátvetőlegesen egyenlő hosszú (4. ábra: A). Az arc nagyon széles (4. ábra: C)
[5. nem: *Chersodromia* WALKER]
- 5 (4) Az 1. tősejt határozottan rövidebb, mint a 2. A szemek a csápok eredése alatt összeérnek, vagy csaknem összeérnek (4. ábra: D).
- 6 (7) Az r_1 ér rövid, kb. a costa első harmadában végződik (4. ábra: B)
4. nem: *Stilpon* LOEW
- 7 (6) Az r_1 ér hosszabb, hozzátvetőlegesen a szárny közepén csatlakozik a costához.
- 8 (11) A fejen 2 pár verticalis és 2 pár ocellaris sörte van. A szemek általában pihések.
- 9 (10) A hátulsó lábszáron erős sörték vannak. A tor sárga, a mesonotumon 2 sötét folt van
2. nem: *Elaphropeza* MACQUART
- 10 (9) A hátulsó lábszáron nincsenek erős sörték. Fekete fajok, a pofák keskenyek
1. nem: *Drapetis* MEIGEN

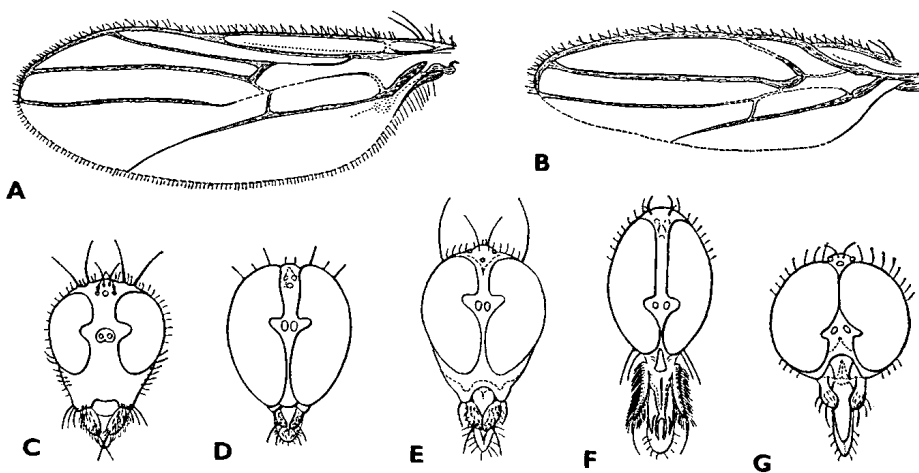
2. ábra. *Empis* sp. feje és tora oldalnézetben (*ac* = acrostichalis sörték, *b* = billér, $cs_{1,2,3}$ = csípő, *dc* = dorsocentralis sörték, *ep* = episternum, *hs* = humeralis sörte, *hy* = hypopleura, *l* = labium, *m* = mesonotum, *me* = metanotum, *mes* = metapleurális sörte, *mp* = mesopleura, *no* = notopleuralis sörte, *oc* = ocellaris sörte, *ocs* = occipitalis sörte, *ocs* = occipitalis sörte, *p* = tapogató, *ph* = a potroh hátlemezei, *pha* = a potroh haslemezei, *poa* = postalaris sörte, *pp* = propleura, *pr* = pronotum, *pro* = prosternum, *prs* = praescutellaris sörte, *ps* = posthumeralis sörte, *pt* = pteropleura, *sc* = pajzsocska, *scs* = a pajzsocska peremsörtéje, *st* = sternopleura, *sti* = stigma, *sua* = supraalaris sörte, *szi* = szívóka, *szp* = szárnypikkely, *us* = verticalis sörte) (Eredeti)

- 11 (8) A fejen 1 pár verticalis és 1 pár ocellaris sörte van.
- 12 (13) A szemek pihések. Az arc megnyúlt, a pofák szélesek (4. ábra: E).
A szárnyakon nincsenek szalag alakú foltok
3. nem: **Crossopalpus** BIGOT
- 13 (12) A szemek nem pihések. Az arc rövid, a pofák keskenyek (4. ábra: F).
A szárnyakon általában sötét, szalag alakú foltok vannak (= *Sicodius* RAFINESQUE, *Tachista* LOEW) 7. nem: **Tachydromia** MEIGEN
- 14 (3) Az analis sejt megvan, vagy legalább a cubito-analis ér csomkja kialakult.
- 15 (16) Az analis ér hiányzik, a cubito-analis ér csomkja kifejlődött. A pontszemek a homlok felső harmadában helyezkednek el (4. ábra: D)
6. nem: **Tachypeza** MEIGEN
- 16 (15) Az analis ér halványan látszik. A pontszemek a homlok felső peremén helyezkednek el (4. ábra: G).
- 17 (18) A szemek mindkét ivar esetében a homlokon összeérnek (4. ábra: G)
9. nem: **Symbalophthalmus** BECKER
- 18 (17) A szemek egyik ivar esetében sem érnek össze a homlokon (5. ábra: A) (= *Tachydromia* MEIGEN, *Coryneta* ENGEL)
8. nem: **Platypalpus** MACQUART
- 19 (2) Az r_{4+5} vagy az m_1 , vagy mindkét ér vége villásan elágazik. Az analis sejt hiányzik vagy jól fejlett.

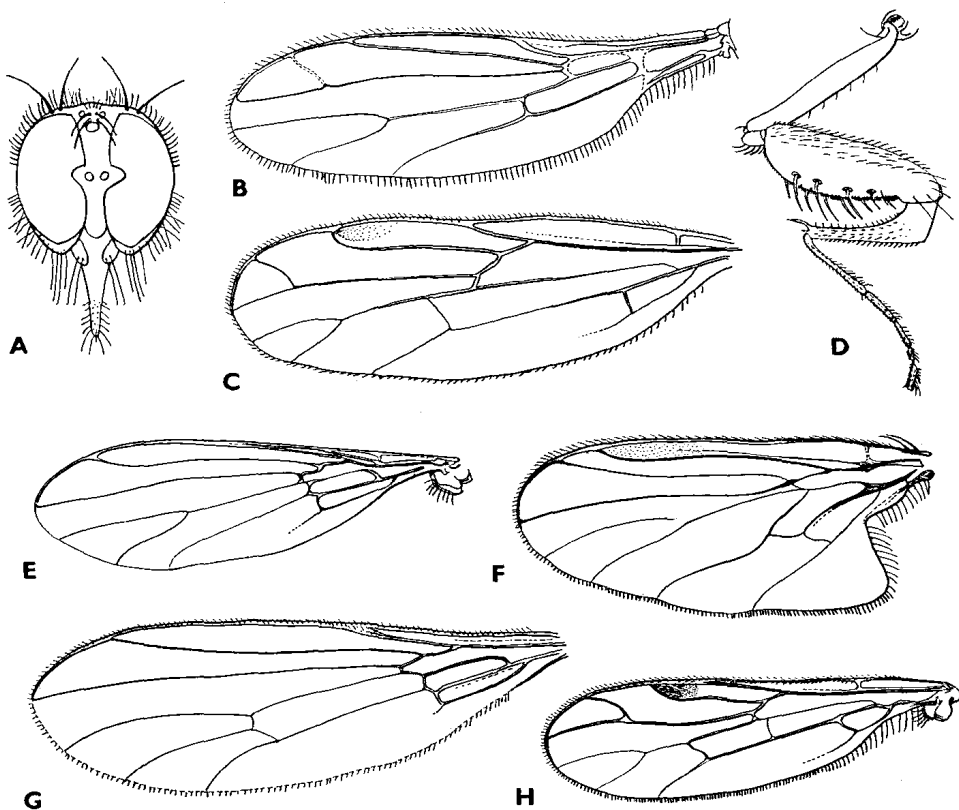
3. ábra. *Empis* sp. szárnya (al = alula, an = analis ér, anl = analis lemez, ax = axillaris ér, c = costa, cu = cubito-analis ér, h = humeralis harántér, hsz = hónaljsgözet, kh = középső harántér, $m_{1,2,3}$ = 1., 2., 3. középér, pr = praefurca, r_1 = 1. sugárér, r_{2+3} = 2. sugárér, r_{4+5} = 3. sugárér, sc = subcosta (mellékér), A = analis sejt, Ax = axillaris sejt, C = costalis sejt, Cs = subcostalis sejt, D = discoidalis sejt, M_1, M_2, M_3 = 1., 2., 3. szegélysejt, P = posticalis sejt, R_1, R_2 = 1., 2. peremsejt, T_1, T_2 = 1., 2. tősejt) (Eredeti)

- 20 (23) Az r_{4+5} és az m_1 ér villásan elágazik (5. ábra: B—C).
- 21 (22) Az analis sejt hiányzik (5. ábra: B). Az elülső láb ragadozó láb
35. nem: **Hemerodromia** MEIGEN
- 22 (21) Az analis sejt kialakult (5. ábra: C)
[34. nem: **Metachela** COQUILLET]
- 23 (20) Csak az m_1 ér villás.
- 24 (25) A szárnyon nincs hónaljszöglet (5. ábra: E)
[37. nem: **Phyllodromia** ZETTERSTEDT]
- 25 (24) Hónaljszöglet van (5. ábra: F). Az elülső láb nem ragadozó láb
14. nem: **Bicellaria** MACQUART
- 26 (1) A korongsejt kialakult és belőle 2 vagy 3 ér ered.
- 27 (30) Az elülső láb ragadozó láb (5. ábra: D).
- 28 (29) A korongsejtből 2 ér ered (5. ábra: H). Az r_{2+5} és az m_1 ér villásan elágazik
33. nem: **Chelifera** MACQUART
- 29 (28) A korongsejtből 3 ér ered (5. ábra: G). Az r_{4+5} és az m_1 ér nem villás
[36. nem: **Chelipoda** MACQUART]
- 30 (27) Az elülső pár láb nem ragadozó láb.
- 31 (44) A korongsejtből 2 ér ered.

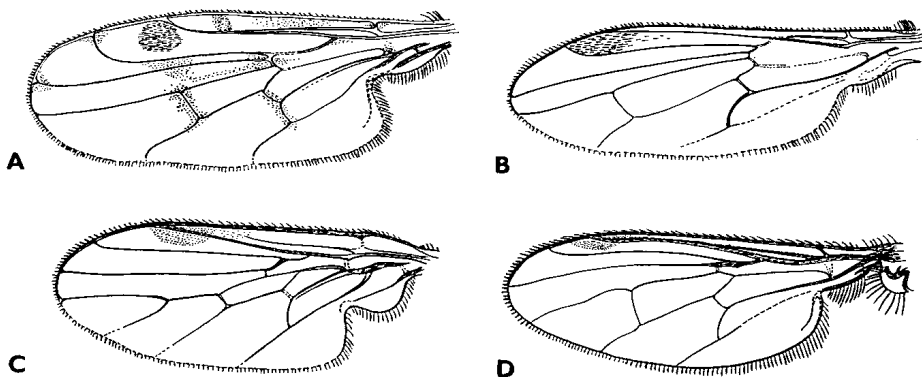
4. ábra. A: *Chersodromia* sp. és B: *Stilpon* sp. szárnya — C: *Chersodromia* sp., D: *Tachypeza* sp., E: *Crossopalpus* sp., F: *Tachydromia* sp. és G: *Symballophthalmus* sp. feje előlnézetben (COLLIN nyomán)

- 32 (39) Az analis sejt hosszabb, mint a 2. tősejt. A cubito-analis ér előre ível (6. ábra: A—D). A szívóka előre irányul.
- 33 (34) A szárny foltos (6. ábra: A) 11. nem: *Syneches* WALKER
- 34 (33) A szárny nem foltos.
- 35 (36) A 2 tősejtet elválasztó ér nagyon gyengén látszik (6. ábra: B) 12. nem: *Syndyas* LOEW
- 36 (35) A 2 tősejtet elválasztó ér jól fejlett.
- 37 (38) Az m_1 ér villás (6. ábra: C) 13. nem: *Meghyperus* LOEW
- 38 (37) Az m_1 ér nem villás (6. ábra: D) 10. nem: *Hybos* MEIGEN
- 39 (32) Az analis sejt rövidebb, mint a 2. tősejt, a cubito-analis ér leggyakrabban erősen hátrafelé ível (7. ábra: A—C). A szívóka rövid és lefelé irányul.

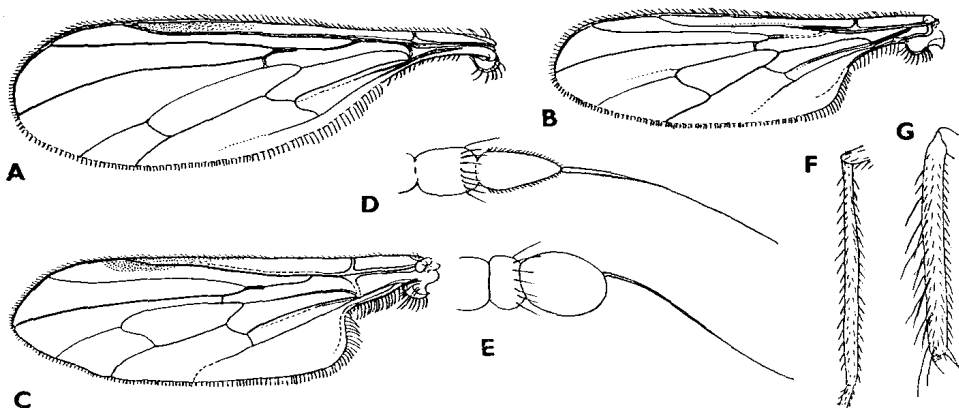
5. ábra. A: *Platypalpus agilis* MEIG. feje előlről — B: *Hemerodromia* sp. és C: *Metachela* sp. szárnya — D: *Chelifera* sp. elülső lába — E: *Phyllodromia* sp., F: *Bicellaria* sp., G: *Chelifoda* sp. és H: *Chelifera* sp. szárnya (A, G: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

- 40 (41) A szárnyon analis lemez és hónaljszöglet nincs (7. ábra: A), a korongsejt megnyúlt, legalább négyszer olyan hosszú, mint amilyen széles; erei párhuzamosak 19. nem: **Oropezeia** COLLIN
- 41 (40) Az analis lemez kialakult, a hónaljszöglet majdnem derékszögű, a korongsejt rövidebb.
- 42 (43) A középső lábszár dorsalis oldalán hosszú sörték vannak (7. ábra: G). A csáp 3. íze kúp alakú, a csápsörte az íz csúcsán ered (7. ábra: D) 18. nem: **Leptopeza** MACQUART
- 43 (42) A középső lábszáron nincsenek hosszú sörték (7. ábra: F). A csáp 3. íze ovális, a csápsörte subdorsalisan ered (7. ábra: E) 20. nem: **Ocydromia** MEIGEN
- 44 (31) A korongsejtből 3 ér ered.
- 45 (60) A szárnyon analis lemez és hónaljszöglet nem alakult ki (8. ábra: A–H).
- 46 (57) Az r_{4+5} ér villásan elágazik (8. ábra: B–G).
- 47 (48) A két tősejt és az analis sejt egyenlő hosszú, és szélességük is hozzávetőlegesen egyenlő (8. ábra: D). A nőstény potrohának végén átetsző hólyag van [44. nem: **Brachystoma** MEIGEN]
- 48 (47) A két tősejt és az analis sejt nem egyenlő hosszú. A nőstények potrohának végén nincs hólyagszerű képződmény.
- 49 (50) A szemek csupaszok. Sárga színű fajok. Az r_{4+5} villája az r_{2+3} érhez harántérrel kapcsolódik. Az analis ér a szárnyperemig fut (8. ábra: C) (= *Synamphotera* LOEW) 38. nem: **Dryodromia** RONDANI

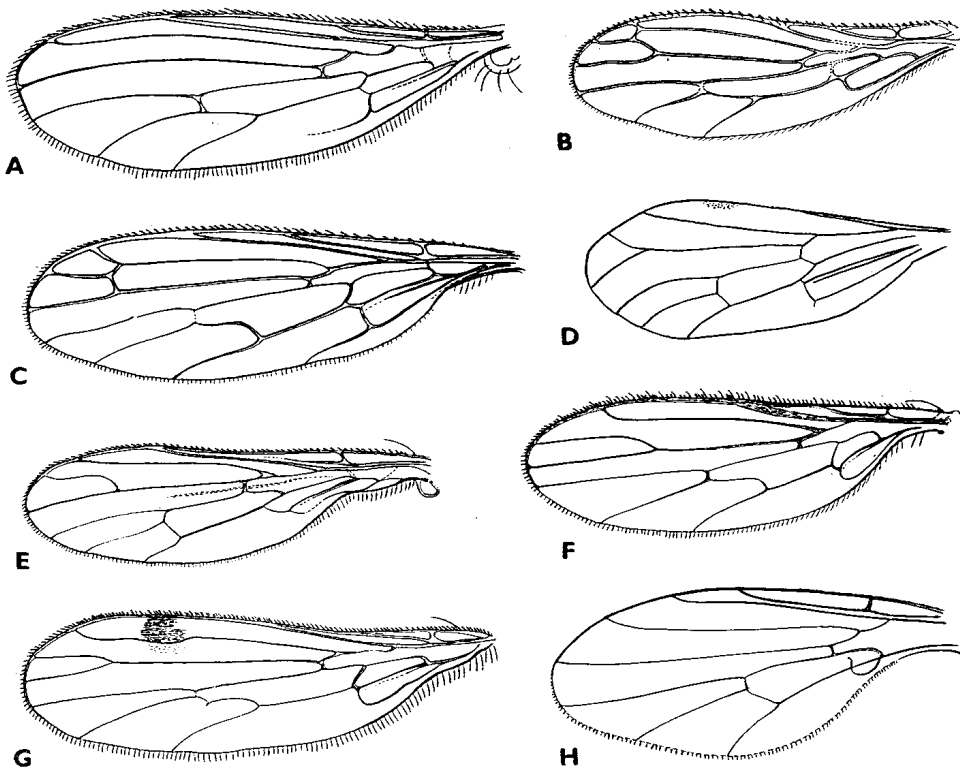
6. ábra. A: *Syneches* sp., B: *Syndyas* sp., C: *Meghyperus* sp. és D: *Hybos* sp. szárnya (COLLIN nyomán)

- 50 (49) A szemeket finom, piheszerű szőrözet fedi. Nem sárga színű fajok. Az r_{4+5} ér villája vagy kapcsolódik az r_{2+3} érhez, vagy nem.
- 51 (52) A 3. csápíz hosszú és megszakítás nélkül megy át a csápsörtébe (9. ábra: A). A metapleura csupasz
40. nem: *Trichopeza* RONDANI
- 52 (51) A 3. csápíz rövid, és a csápsörte jól elkülönül. A metapleurán szőrök vagy sörték vannak.
- 53 (54) A fej csaknem a fejtető szintjében kapcsolódik a torhoz (9. ábra: B). Az r_{4+5} ér villája legtöbbször harántérrel kapcsolódik az r_{2+3} érhez (8. ábra: B)
41. nem: *Dolichocephala* MACQUART
- 54 (53) A fej és a tor kapcsolata nem ilyen. Az r_{4+5} ér villája sohasem kapcsolódik az r_{2+3} érhez (8. ábra: F—G).
- 55 (56) Az arc és a pofa között a szem pereméig nyúló bemetszés van. A tapogató e bemetszés szögletében ered (9. ábra: C). (= *Atalanta* MEIGEN)
42. nem: *Clinocera* MEIGEN
- 56 (55) Az arc és a pofa a szem alsó pereme alatt összeolvad. A bemetszés hiányozhat is. A tapogató nem a bemetszés szögletében ered (9. ábra: D)
43. nem: *Wiedemannia* ZETTERSTEDT
- 57 (46) Az r_{4+5} ér végén nincs villaszerű elágazás (8. ábra: A, H).
- 58 (59) A szárny hosszú, keskeny, a tősejtek és az analis sejt hosszú (8. ábra: A)
39. nem: *Heleodromia* HALIDAY
- 59 (58) A szárny rövid, széles, a tősejtek és az analis sejt rövid (8. ábra: H)
24. nem: *Microphorella* BECKER

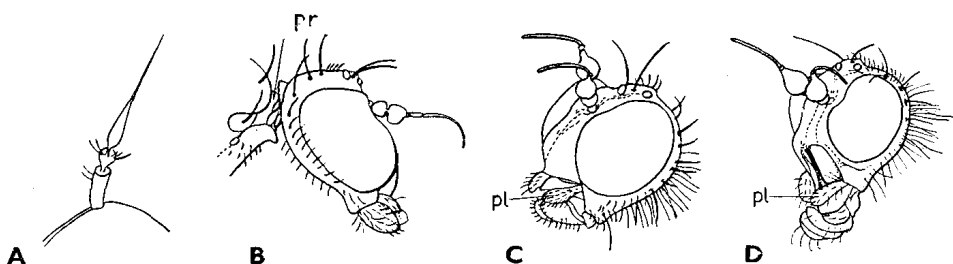
7. ábra. A: *Orophezella* sp., B: *Leptopeza* sp. és C: *Ocydromia* sp. szárnya — D: *Leptopeza* sp. és E: *Ocydromia* sp. csápjja — F: *Ocydromia* sp. és G: *Leptopeza* sp. középső lábszára (A—C: COLLIN nyomán, D—G: eredeti)

- 60 (45) A szárny analis lemeze fejlett, a hónaljszöglet kialakult (10. ábra: E).
- 61 (74) Az r_{4+5} ér végén nincs villaszerű elágazás.
- 62 (65) A tősejtek és az analis sejt rövid. Az analis érnek legfeljebb a csomkja fejlődött ki (10. ábra: E). Az analis sejt vége lekerekített.
- 63 (64) A pajzsocskán 6–8 peremsörte ül. A szívóka előre irányul. A 3. csápíz alapja széles (10. ábra: B)
22. nem: **Microphorus** MACQUART
- 64 (63) A pajzsocskán 2 peremsörte ül. A szívóka lefelé irányul
23. nem: **Schistostoma** BECKER
- 65 (62) A tősejtek és a végső sejt hosszúak. Az analis ér többé-kevésbé fejlett. Az analis sejt vége más alakú.
- 66 (73) A szívóka rövidebb, mint a csáp hossza; ha hosszabb, akkor előre irányul (*Euthyneura* MACQUART).

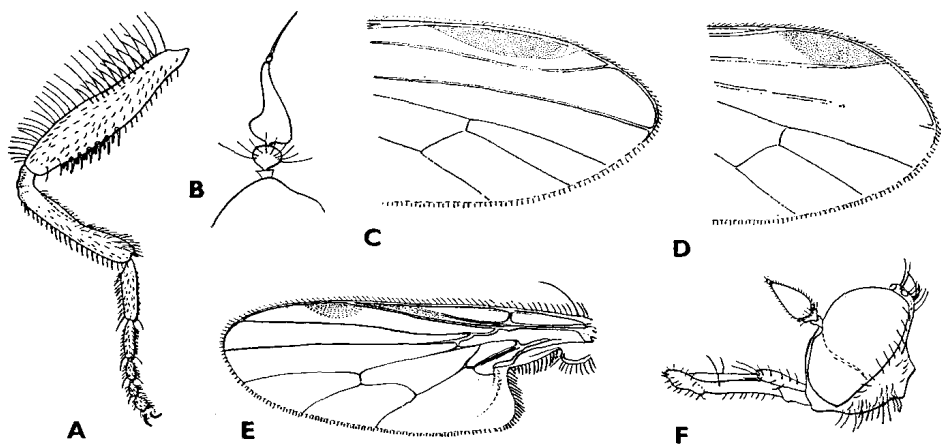

8. ábra. A: *Heleodromia* sp., B: *Dolichocephala* sp., C: *Dryodromia* sp., D: *Brachystoma* sp., E: *Trichopeza* sp., F: *Clinocera* sp., G: *Wiedemannia* sp. és H: *Microphorella* sp. szárnya (A, D, KOVALJEV — a többi COLLIN nyomán)

- 67 (68) A hátsó comb legalább kétszer vastagabb a középsőnél, és rajta ventralisan tüskeszerű sörték vannak (10. ábra: A). A 3. csápíz nagyon hosszú 17. nem: *Oedalea* MEIGEN
- 68 (67) A hátsó comb nem, vagy alig vastagabb a középsőnél, és rajta tüskeszerű sörték nincsenek.
- 69 (70) A szívóka előre irányul, és legalább olyan hosszú, mint a csáp hossza (10. ábra: F) 16. nem: *Euthyneura* MACQUART
- 70 (69) A szívóka lefelé irányul, és rövidebb, mint a csáp hossza.
- 71 (72) A szárnyjegy eléri az r_{2+3} eret (10. ábra: D). A pajzsocskán 4 peremsörte van 15. nem: *Trichina* MEIGEN
- 72 (71) A szárnyjegy nem éri el az r_{2+3} eret (10. ábra: C). A pajzsocskán 6–8 peremsörte van [21. nem: *Trichinomyia* TUOMIKOSKI]

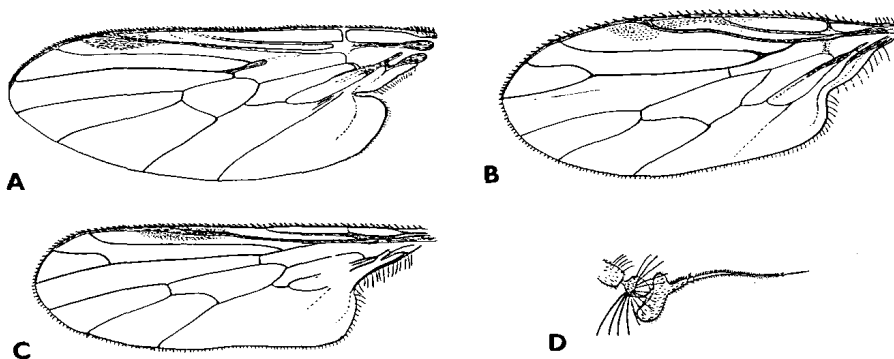

9. ábra. A: *Trichopeza* sp. csápja — B: *Dolichocephala* sp., C: *Clinocera* sp. és D: *Wiedemannia* sp. feje (pl = tapogató, pr = pronotum) (COLLIN nyomán)

10. ábra. A: *Oedalea* sp. hátsó combja — B: *Microphorus* sp. csápja — C: *Trichinomyia* sp. és D: *Trichina* sp. szárnycsúcsa — E: *Microphorus* sp. szárnya — F: *Euthyneura myrtilli* MACQUART feje (A, C–D, eredeti — a többi COLLIN nyomán)

- 73 (66) A szívóka legalább olyan hosszú, mint a csáp, erős, mindig lefelé irányul. A szárny hónaljszőge általában hegyesszög (11. ábra: A)
32. nem: **Rhamphomyia** MEIGEN
- 74 (61) Az r_{4+5} ér vége villásan elágazik.
- 75 (76) A csáp 3. íze vese alakú, a dorsalisan eredő csápsörte feltűnően hosszú (11. ábra: D) [26. nem: **Gloma** MEIGEN]
- 76 (75) A csáp 3. íze ovális vagy lándzsa alakú, a csápsörte nem hosszú.
- 77 (82) A szívóka rövidebb, mint a csáp.
- 78 (79) A metapleurán erős sörték vagy szőrök vannak. Az r_1 ér felül és alul tüskés [25. nem: **Oreogeton** SCHINER]
- 79 (78) A metapleura csupasz, az r_1 ér nem tüskés.
- 80 (81) Az r_{4+5} ér töve és a praefurca nem vastag, a villa ágai csaknem párhuzamosak. A cubito-analis ér erősen hátrafelé ívelt (11. ábra: C). A hímek elülső lábán a metatarsus a legtöbb esetben feltűnően vastag. Ivarszelvényük oldalról összenyomott
29. nem: **Hilara** MEIGEN
- 81 (80) Az r_{4+5} ér töve és a praefurca vastag, a villa ágai inkább széttartók. A cubito-analis ér kevésbé ívelt hátra (11. ábra: B). A hímek elülső lábán a metatarsus egyszerű. Az ivarszelvény más alakú
28. nem: **Rhagas** WALKER
- 82 (77) A szívóka hosszabb, mint a csáp, gyakran nagyon hosszú.
- 83 (84) A metapleura csupasz, a szívóka előre irányul
[27. nem: **Iteaphila** ZETTERSTEDT]

11. ábra. A: *Rhamphomyia* sp., B: *Rhagas* sp. és C: *Hilara* sp. szárnya — D: *Gloma fuscipennis* MEIGEN csápjja (COLLIN nyomán)

- 84 (83) A metapleurán szőrök vagy sörték vannak, a szívóka lefelé irányul.
- 85 (86) A pronotumon egy középső bemetszés következtében két karéj van. Az acrostichalis sörték hiányoznak. Az 1. csápíz legtöbbször nagyon hosszú. Sárga színű fajok 30. nem: **Xanthempis** BEZZI
- 86 (85) A pronotumon nincs két karéj. Az acrostichalis sörték megvannak. Általában nem sárga színű fajok. Az 1. csápíz nem feltűnően hosszú 31. nem: **Empis** LINNÉ

1. nem: **Drapetis** MEIGEN

Nagyon kicsi, általában 2 mm-nél kisebb fekete színű fajok (12. ábra). A fej előlről nézve ovális, a torhoz szinte hozzásímul. A szemek nagyok, mikroszkopikus pihékkel fedettek. Mindkét ivar szemét homlok választja szét, a pofák keskenyek. A csápok nagyon közel erednek egymáshoz, a csápsörte hosszú, a szívóka rövid. A tor felülről tekintve négyzet alakú, kissé púpos. Az acrostichalis sörték finomak, a metapleuralis sörték hiányoznak, a lábakon kevés sörte van. A szárnyak rövidek és szélesek, az 1. tősejt rövidebb, mint a 2. A potroh töve széles. A hím ivarszelvény aszimmetrikus és a fejlődés során 180°-kal elfordult. Így a jobb és a bal oldal felcserélődött. Az ivarszelvény epandriumát alkotó bal (eredetileg jobb) és jobb (eredetileg bal) lemezek az alapjukon nem nőttek össze, a jobb lemezen nagy terminalis nyúlvány van. Az oedaeagus két paramerje fajonként más alakú (13. ábra).

Az egész Palearktikumban elterjedtek, de fajainak száma nem éri el az 50-et. Az imágók főként fatörzseken, aljnövényzeten, bokrokon tartózkodnak, ahol élénken futkároznak. Az irodalmi adatok szerint egyes fajok áttelelnek. Fejlődésüket nem ismerjük. Hazánkban 3 faj került elő, további 1 faj előfordulása pedig lehetséges.

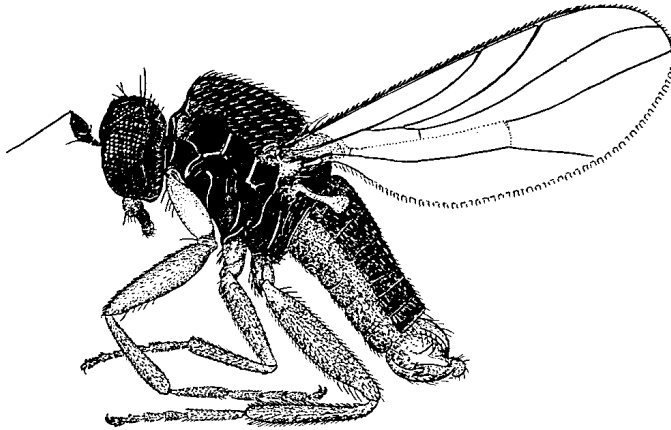
- 1 (2) A billér sárgásfehéres színű, a tapogató rendszerint sárga. A csáp tőize sárga vagy világosabb barna, mint a 3. íz (a csáp ritkán egy-színű). A 3. csápíz alig hosszabb, mint amilyen széles. A mesonotum rövid, sárga szőrökkel fedett, a pleura fénylő fekete, a felső pereme és a metapleuralis varrat alatt fehéresen hamvas. A 2 pár szőrszerű dorsocentralis sörte a harántvarrat mögött helyezkedik el. A pajzson 4 barna vagy sárga peremsörte ül. A csípők és a lábak sárgák. A hátulsó comb csúcsa barnás lehet, a hátulsó lábszár csúcsán nagyon rövid kanálszerű függelék van. A lábakon a szőrözet rövid és sárga színű. A szárnyak áttetszők, az erek sárgák. A potroh fénylő fekete. A hím ivarszervén a terminalis lemez levél alakú (13. ábra: A). 1,7—2,5 mm.

Európában több helyről ismert faj. Hazánkban csak egy nőstény példány került elő az Alföldről (Dömsöd) (VII.)

flavipes MACQUART

- 2 (1) A billér barna, barnásszürke vagy fekete.

- 3 (4) A 3. csápíz alig hosszabb, mint amilyen széles. A szárny üvegszerűen áttetsző, az r_{4+5} ér vége kissé lefelé hajlik (12. ábra). A homlok és a fej hátulsó része fénylő fekete. A mesonotum fénylő fekete, rajta rövid, de sűrűn elhelyezkedő sárgásbarna szőrök vannak. A pajzsocskán 2 hosszú és 2 rövid peremsörte van. Az elülső csípők bar-

12. ábra. *Drapetis assimilis* FALLÉN ♂ (Eredeti)

nássárgák, a hátulsók feketék. A hátulsó lábszáron nincs erős sörte, sem sarkantyú. A hím potroha fénytelen fekete, kivéve az ivarszelvényt. A nőstény potroha fénylő fekete. A szőrözet sárgásbarna. A hím ivarszelvénye viszonylag nagy, a bal lemez csúcsa egyszerű (13. ábra: B—C). 1,5 mm.

Európában elterjedt. Hazánkban elég gyakori, több helyről gyűjtötték (VII—IX.)

assimilis FALLÉN

- 4 (3) A 3. csápíz hosszabb, mint amilyen széles. A szárny barnás árnyalatú.
- 5 (6) Az r_{4+5} ér vége nem hajlik lefelé. A tapogató feketés, rajta világos szőrök vannak. A mesonotumon a szőrök finomak, barnás színűek. A pleura fénylő fekete, esetleg a hypopleura kissé hamvas lehet. A harántvarrat előtt 1 pár szőrszerű dorsocentralis sörte van. A csípők barnák, csak az elülső pár lehet sárga. A lábak barnássárgák vagy feketék, a combok csúcsa gyakran világosabb. A harmadik lábszár sarkantyú és sörte nélküli, ventralisan finom szőröcskék borítják. A potroh fénylő feketésbarna. A hím ivarszelvénye viszonylag kicsi, a bal lemez csúcsa lapátszerűen kiszélesedik (13. ábra: D—E). 1,5 mm.

Közép- és Észak-Európában honos. Hazánkban több helyen előfordul, de nem gyakori (V—VII.)

exilis MEIGEN

- 6 (5) Az előbbi fajhoz hasonlít, de a csáp 3. íze keskenyebb, a lábak sötétebbek, és az elülső comb csúcsán anterodorsalisán visszahajló sörté van (13. ábra: H). A hím ivarszervének bal lemeze kétszúcsú (13. ábra: F—G). 1,25—1,5 mm.

Hazája Észak és Nyugat-Európa, Magyarországon eddig még nem került elő

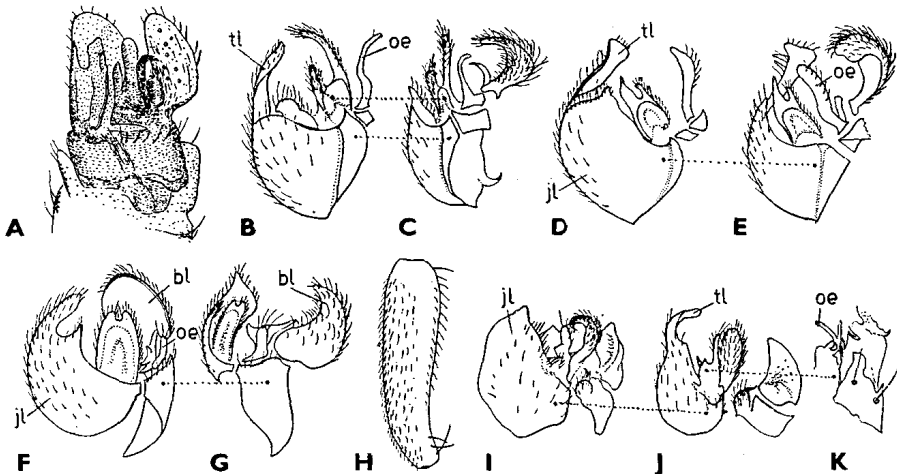
[pusilla LOEW]

2. nem: Elaphropeza MACQUART

Kiesi, karcsú legyek, a *Drapetis*-fajokhoz hasonlítanak. A fej gömb alakú, a pofák nagyon rövidek. A csáp 3. íze lándzsa alakú, a tapogató széles, tojásdad. A mesonotum sörtéi finomak, csak néhány dorsocentralis és notopleuralis, valamint 1 postalaris sörté erősebb. A lábak karcsúk, viszonylag hosszúak.

A Palearktikumban ismert egyetlen faj hazánkban is előfordul. Fejlődésük ismeretlen. Az imágók néha 1—1 helyen nagy számban fordulnak elő. Előszeretettel tartózkodnak alacsony növényeken.

- — A fej fekete, az occipitalis régió gyengén szürkén hamvas. Az arc nagyon keskeny, szélei párhuzamosak. A csápsörté barna vagy feketésbarna. A tapogató sárgásfehér, ovális, olyan széles, mint a szívóka. A tor fénylő sárga. A mesonotumon a szárnyak fölött ová-

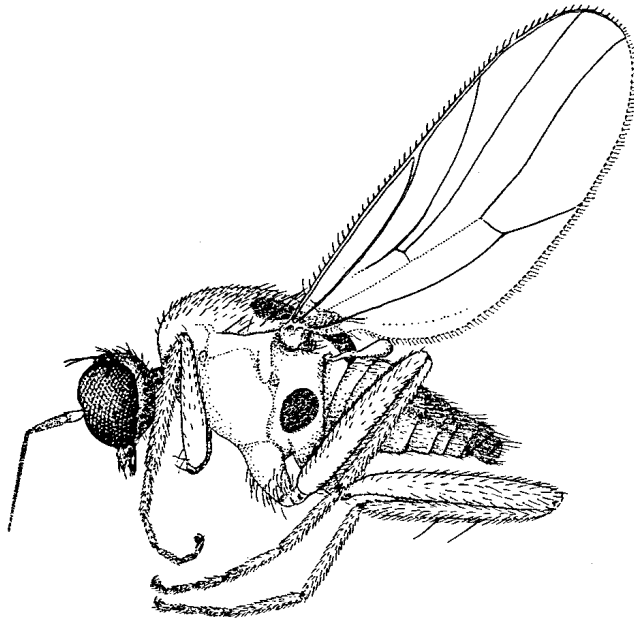

13. ábra. A: *Drapetis flavipes* MACQUART hím ivarszervének jobb oldali nézete — B: *D. assimilis* FALLÉN hím ivarszervének jobb oldali nézete és C: negyed fordulattal balra — D: *D. exilis* MEIGEN hím ivarszervének jobb oldali nézete és E: negyed fordulattal balra — F: *D. pusilla* LOEW hím ivarszerve jobb oldalról és G: fél fordulattal balra, H: ugyane faj elülső combja (bl = az epandrium bal lemeze, jl = az epandrium jobb lemeze, oe = oedaeagus, tl = a jobb lemez terminalis nyúlványa) — I: *Elaphropeza ephippiata* FALLÉN hím ivarszerve balról és J: alulról, K: az oedaeagusa (A: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

lis vagy téglalap alakú barna vagy fekete folt van. A hypopleurat kör alakú barna vagy fekete folt díszíti (14. ábra). A pajzsocska és a metanotum fekete, a lábak sárgák. A hátulsó lábszáron dorsalisán 2—3 hosszú, barnás színű sörte van. A hím ivarszervének bal lemeze terebélyes (13. ábra: I—K) 1,75—2 mm.

Palearktikus faj. Hazánkban ritka, Fóton, Tatán és a Zempléni-hegységben gyűjtötték (VI—VII.)

ephippiata FALLÉN

14. ábra. *Elaphropeza ephippiata* FALLÉN ♂ (Eredeti)

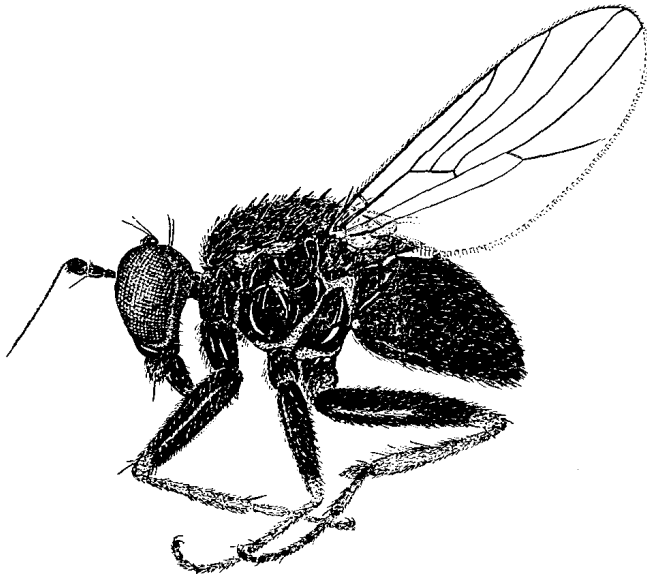
3. nem: *Crossopalpus* BIGOT

Kistermetű, fekete színű legyek. A *Drapetis*-fajokhoz hasonlítanak, de sörtézetük és ivarszervük más felépítésű. Fejük lefelé megnyúlt, az arc hosszabb, mint a homlok (4. ábra: E). A tor felülről nézve csaknem kör alakú, a szárnyak ízesülésénél a legszélesebb. Közvetlenül az elülső csípők felett az előtoron 1 vagy több felfelé ívelő fekete sörte van. A szárnyakon a praefurca nagyon rövid (15. ábra).

Fejlődésük ismeretlen. Élőhelyük megegyezik a *Drapetis*-fajokéval. Európában mindössze 11 faj ismeretes, ezek közül az *aenescens* WIEDEMANN feltehetően kozmopolita. Hazánkban 6 faj fordul elő.

- 1 (4) A hátulsó lábszáron anterodorsalisán erős sörték vannak (16. ábra: A).

- 2 (3) A homlok fénylő fekete, a tapogató fekete, amelyet szürke szőrök dúsan fednek; csúcsán rövid fekete sörték vannak. A csáp fekete, a 3. íz hosszabb, mint a szélessége, a csápsörte egyharmaddal hosszabb, mint az egész csáp (16. ábra: B). A tor fénylő fekete, a mesonotum rövid barnás szőrökkel fedett, amelyek fekete sörtékkel

15. ábra. *Crossopalpus aenescens* WIEDEMANN ♀ (Eredeti)

keverték. A dorsocentralis sörték száma 4–5 pár. A lábak színe változékony, általában fénylő feketék, a térdek, az elülső csípő, a lábszárak csúcsa és a lábfejek lehetnek barnássárgák. A középső lábszár felső harmadában nincs határozott elálló sörté, a hátulsó comb csúcsa közelében dorsalisán ugyancsak hiányzik ilyen sörté. A szárny világos fakósárga, az erek sárgásbarnák, a billér feje fehéres színű. A potroh fénylő fekete, gyakran az első 3 szelvényen barnássárga szőrök vannak. A 2. és a 3. szelvényen a szőrök hosszabbak, az 5. szelvényen nagyon rövidek. A hím ivarszerv jobb lemezének terminális nyúlványa kicsi (16. ábra: C). 2–2,5 mm.

Európában elterjedt faj. Hazánkban is gyakori, több helyen gyűjtötték (IV–VI.)

curvipes MEIGEN

- 3 (2) Az előbbi fajhoz nagyon hasonlít. A 3. csápíz rövidebb. A mesonotumon a szőrök és a sörték hosszabbak. A középső lábszáron anterodorsalisán a felső harmadban a lábszár átmérőjét elérő hosszúságú, elálló sörté van (16. ábra: D). A hátulsó comb csúcsához közel is van anterodorsalisán 1–3 elálló sörté (16. ábra: A). A hím ivarszerv jobb lemezén a terminális nyúlvány középső része lemetezett (16. ábra: E.) 2 mm.

Angliában, Nyugat- és Közép-Európában ismert faj. Hazánkban az előbbi fajjal együtt fordul elő. (IV—VI.) Egyes szerzők a *curvipes* MEIGEN szinonímájának tartják

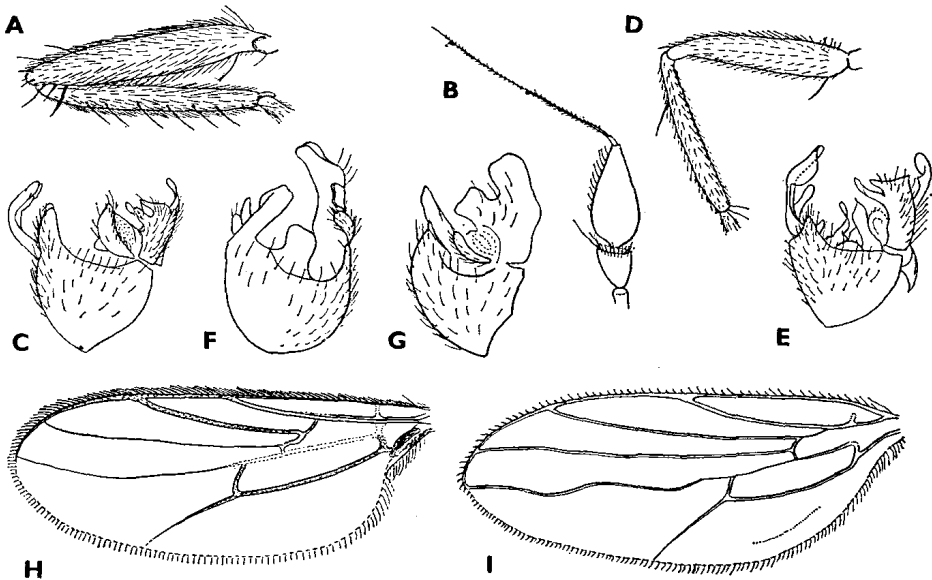
setigera LOEW

- 4 (1) A hátsó lábszáron anterodorsalisán a csúcstörteken kívül nincsenek sörték.
- 5 (6) Az r_{4+5} és az m_1 ér vége felfelé hajlik (16. ábra: H). 1,5 mm-nél kisebb. A homlok nem fénylő fekete, a tapogató a dús szőrözete következtében gyengén szürke, csúcán fekete sörték vannak. A mesonotumon elöl nincsenek sörték. A pleura fénylő fekete, hamvas foltoktól mentes. A csípők és a combok fénylő feketék, a lábszárak és a lábfejek sötét vörösbarnák. A hátsó lábszár csúcán rövid, kanál alakú sarkantyú van. A szárny finoman füstszínű, a billér sötétszürke, a potroh fénylő fekete. A hím ivarszerv jobb lemezének terminális nyúlványa nagy, kétkaréjos (16. ábra: F—G). 1—1,2 mm.

Angliában, Nyugat- és Közép-Európában elterjedt faj. Hazánkban ritka, Aranyosgyárdányban, a Bükk hegységben és Kelebián gyűjtötték (VI—X.)

humilis FREY

- 6 (5) Az r_{4+5} és az m_1 ér nem hajlik felfelé. 1,5 mm-nél nagyobbak.
- 7 (8) Az m_1 ér erősen hullámos (16. ábra: I). A homlok nem fénylő fekete, a fej hátsó része sötétszürkén hamvas. A tapogató fekete, szőrö-

16. ábra. A: *Crossopalpus setigera* LOEW hátsó lába — B: *C. curvipes* MEIGEN csápja és C: hím ivarszerve — D: *C. setigera* LOEW középső combja és lábszára, E: hím ivarszerve — F: *C. humilis* FREY hím ivarszerve balról, G: jobb lemeze a terminális nyúlvánnyal és H: szárnya — I: *C. flexuosa* LOEW szárnya (A, D, I: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

zete fehér. A tor fénylő fekete, a mesonotumon sűrűn elhelyezkedő rövid barna szőrök vannak. A pleura felső szegélyén és a hypopleuran világosszürke szőrök vannak. A pleura felső szegélyén és a hypopleuran világosszürke hamvas sáv van. Az elülső csípők sárgák, a 2. és a 3. csípő fénylő sötétbarna, esetleg a csúcsuk sárga. A combok feketésbarnák, fénylők. Az elülső és középső comb csúcsán széles barnássárga szalag lehet. A lábszárak barnás színűek. A hátsó lábszár csúcsán nincs kanál alakú nyúlvány. A billér fehéres, a fénylő fekete potrohon barnás szőrök vannak. 2–2,5 mm.

Észak-Afrikában és Európában elterjedt faj. Hazánkban több helyen gyűjtötték, de nem gyakori (IV–VI.)

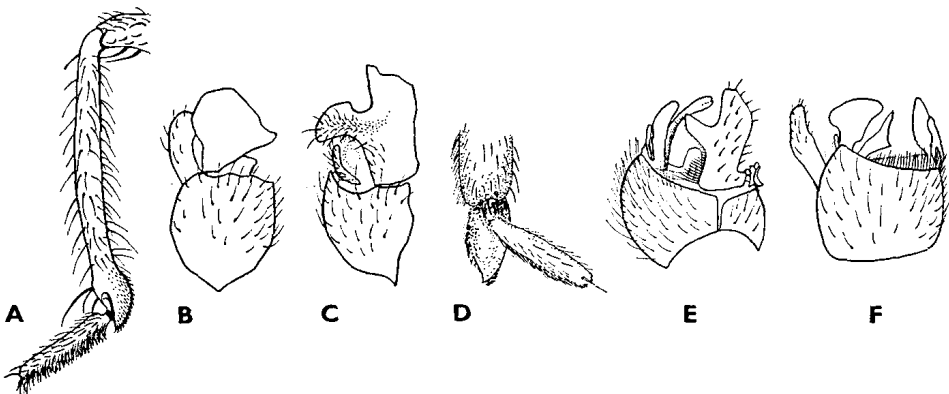
flexuosa LOEW

8 (7) Az m_1 ér nem, vagy legfeljebb gyengén hullámos.

9 (10) A mesonotumon a harántvarratok előtt nincs dorsocentralis sörte-pár. A homlok és a fej hátsó része fénytelen fekete, az utóbbi gyakran sötétszürkén hamvas. A tapogató dús szőrzete szürke, a csúcsán rövid fekete sörte ül. A csápsörte viszonylag rövid. A mesonotumon merev, barna szőrök vannak, a pleuran a hátsó csípő fölött szürke folt látszik. A csípők és a combok fénylő feketék, a combok csúcsa, a lábszárak és a lábfejek többé-kevésbé sárgásbarnák. A hátsó lábszár csúcsán a metatarsus keresztmetszeténél hosszabb kanálszerű nyúlvány van (17. ábra: A). A billér sötétszürke, sárgásbarna, vagy a hímé fakó is lehet. A hím ivarszerv jobb lemezének terminális lemeze tagolatlan (17. ábra: B–C). 1,7–2 mm.

Közép- és Észak-Európában elterjedt faj. Hazánkban nem ritka, több helyen gyűjtötték. A szakirodalomban több helyen *aterrima* CURTIS néven szerepel. Az elnevezés COLLIN szerint tévedésen alapul (IV–VIII.)

nigritella CURTIS

17. ábra. A: *Crossopalpus nigritella* CURTIS hátsó lábszára, B: hím ivarszervének jobb és C: bal lemeze a terminális nyúlvánnyal — D: *C. aenescens* WIEDEMANN hátsó lábszára, E: a hím ivarszerve alulról és F: ivarszerve balról (A–C: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

- 10 (9) A mesonotumon a harántvarrat előtt 1–3 dorsocentralis sörte pár van. A fej fénylő fekete, a tapogatót hosszú, sárgásszürke szőrök fedik, a csápsörte hosszú. A tor fénylő fekete, a pleura a varratok mentén fehérösszürkén hamvas. A lábak feketék, legfeljebb az egyes ízek csúcsa gyengén sárgás. A hátulsó lábszár csúcsán a tibia keresztmetszeténél hosszabb, kanál alakú nyúlvány van (17. ábra: D). A billér feje nagy, fehér. A hím ivarszervet a 17. ábra: E–F mutatja. 2–2,3 mm.

Ázsiában, Észak-Afrikában és Európában elterjedt faj. Hazánkban szélesen elterjedt, de nem gyakori (VII–VIII.)

aenescens WIEDEMANN

4. nem: **Stilpon** LOEW

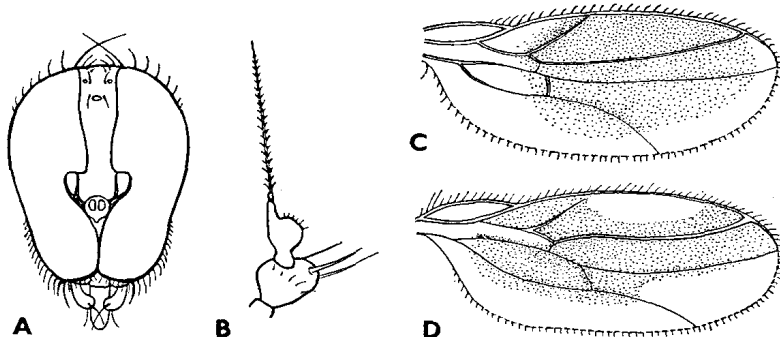
2 mm-nél kisebb legyek. Toruk fekete, a fejük olyan széles, mint a tor. A homlok hosszú, oldalai párhuzamosak, a nagy szemek nagyon finom szőrökkel borítottak. A csápok alatt a szemek érintkeznek egymással (18. ábra: A), a csápsörte a 3. csápíz dorsalis oldalán ered (18. ábra: B). A tor felülről nézve többé-kevésbé négyszögletes, alig domborodó, a lábak rövidek. A szárnyakon a 2. tösejt hosszabb, mint az 1., az analis sejt hiányzik.

Főként palearktikus fajok, de ismeretesek Amerikában, Dél- és Közép-Afrikában is. Európában mindössze 4 faj képviseli a nemet. Fejlődésüket nem ismerjük. Hazánkban 2 fajról tudunk, további 1 faj előfordulása várható.

- 1 (2) A szárnyon nincs sárgás vagy barnás folt. Az elülső comb 2–2,5-szer olyan vastag, mint a lábszár, rajta ventralisan hosszú, sárga szőrök ülnek; a nőstényen ezek hiányoznak. A középső comb alig kétszer vastagabb, mint a középső lábszár. A hímen anteroventralisan a csúcs közelében 5–6 fekete tüske van. A nőstényen ezen a helyen hosszabb sörteszőrök vannak. 1,2–1,3 mm.

Európában több helyről (Spanyolország, Anglia, Svédország, Ausztria) ismerik. Hazánkban ritka; Tatán, Tardon, a Bükk hegységben, Hejőbábn, Máriabesnyőn és Kelebián gyűjtötték (IV–XI.)

graminum FALLÉN

18. ábra: A: *Stilpon graminum* FALLÉN feje előlről és B: csápjája — C: *S. nubila* COLLIN és D: *S. lunata* WALKER szárnya (A: COLLIN, B–C: ENGEL nyomán, D: eredeti)

- 2 (1) A szárnyon nagyobb kiterjedésű sárgás vagy barnás folt van.
- 3 (4) A szárny felső széle mentén félhold alakú világos folt van (18. ábra: D). Minden combon ventralisan fekete sörték ülnek. Egyébként hasonlít az előbbi fajhoz. 1,25–1,5 mm.

Európában néhány helyen (Spanyolország, Anglia, Németország) ismeretes. Hazánkban két nőtény példány került elő, az egyik Dömsödről (V.), a másik Kelebiáról (VI.)

lunata WALKER

- 4 (3) A szárny felső szegélye mentén nincs világos folt (18. ábra: C). Csak az elülső comb alsó oldalán van végig sörtesor, a 2. lábszáron fekete sörteszőrök állnak. 1,1–1,2 mm.

Ausztriában, Németországban és Angliában gyűjtötték. Hazai előfordulásáról még nincs adatunk

[nubila COLLIN]

5. nem: **Chersodromia WALKER**

Néhány faj kivételével 2 mm-nél kisebb legyek. Szívókájuk töve széles, csúcsa a tor felé hajlik. A szemek finoman pihések, az arc széles. A tor felülről nézve hozzátétőlegesen négyzet alakú, kissé boltozatos. A sternopleuran fénylő folt van. A lábak rövidek, de erősek, a combok többé-kevésbé vastagok. A szárny tősejtjei hozzátétőlegesen egyforma hosszúak, a potroh dorsoventralisan kissé lapított. A hím ivarszerve viszonylag nagy.

Fejlődésüket nem ismerjük. Valamennyi faj rabló: főleg apró legyeket zsákmányolnak. Előszeretettel tartózkodnak a talaj felszíne közelében. A Palearktikumban 13 fajt ismerünk. Hazánkban még egyetlen fajt sem gyűjtöttek, de 5-nek az előfordulása lehetséges.

- 1 (2) A homlokon nincs ocelláris sörte, a csáp szürkés vagy barnás színű, nagyon rövid. A tor világosszürke, a mesonotumon csak rövid szőröcskék vannak. A pajzsocska peremén négy kicsi sörte ül. A sternopleuralis folt háromszög alakú. A sárgásbarna lábak szőrözete sárgás, az elülső comb erősen megvastagodott, a térd többé-kevésbé vöröses. A szárny tejszerűen fehér, az erek sárgák, a billér nyele fakósárga, a feje szürkés hamvas. A potroh világosszürke hamvas, rajta nagyon rövid világos szőrök vannak. A hím ivarszervét a 19. ábra: A–B mutatja. 1–1,5 mm.

Közép-Európában és Angliában előforduló faj. Hazánkban még nem gyűjtötték

[incana HALIDAY]

- 2 (1) Az ocelláris sörték száma 2.
- 3 (4) 2 mm-nél nagyobb faj. A mesonotumon és az elülső lábon erősebb sörték vannak. A csáp fekete, a fej és a tapogató szürkésbarna.

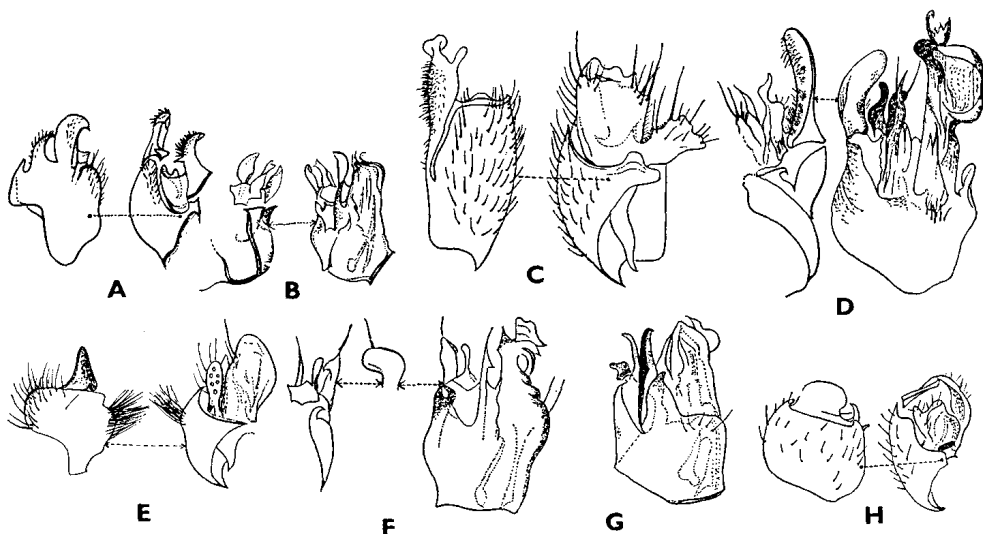
Két erős vertikális sörtén kívül a fej hátulsó felszínén rövid, merev, fekete szőrök vannak (4. ábra: C). A tor fekete, a mesonotum gyengén fénylő, de a hátulsó pereme és a pajzsocska kissé szürkésbarnán hamvas. A pleurán a vállak alatt világosszürke hamvas, háromszög alakú folt van. A lábakon rövid fekete szőrök és hosszabb sörték ülnek, az elülső láb erősebben sörtézett. A szárny finoman szürkésbarna, az erek sárgásbarnák. A billér sárgás színű. A nőtény potroha szürkésbarna, nem fénylő, a hímé kissé fénylő. A hím ivarszerve fénylő fekete (19. ábra: C–D). 2,3–4 mm.

Észak-Afrikában, Közép- és Észak-Európában előforduló faj. Hazai előfordulása lehetséges

[hirta WALKER]

4 (3) 2 mm-nél kisebb fajok.

5 (6) A csáp sötétbarna, a csápsörte háromszor olyan hosszú, mint a 3. csápíz hossza. A pajzsocskán 2 hosszú, egymást nem keresztező sörte ül. Az arc, a homlok és a fej hátulsó felszíne feketésszürke. Az ocellaris sörtepár vékony, a vertikális sörték száma 1 pár. A tapogató keskeny, barnásszürke, a csúcán rövid, fekete sörték vannak. A mesonotum barnásfekete alapon finoman hamvasszürke, a szőrözete merev, fekete. Legalább 4 pár dorsocentralis sörte van. A lábak barnásvörösek. A középső lábszár sörtézetlen, a hátulsó lábszár csúcsi felén hosszú, fekete sörték ülnek. A szárny barna, füstszínű, mintegy másfélszer olyan hosszú, mint a potroh. A billér sötétbarna, a feje meglehetősen hosszú. 1,5–1,75 mm.

19. ábra. A: *Chersodromia incana* HALIDAY hím ivarszervének jobb lemeze két nézetben és B: bal lemeze a ventralis lemezzel és a papillákkal két nézetben — C: *C. hirta* WALKER hím ivarszervének jobb lemeze két nézetben és D: bal lemeze két nézetben — E: *C. speculifera* WALKER hím ivarszervének jobb lemeze két nézetben és F: bal lemeze két nézetben — G: *C. arenaria* HALIDAY hím ivarszervének bal lemeze a papillákkal és H: jobb lemeze két különböző nézetben (COLLIN nyomán)

Közép- és Észak-Európában gyűjtött faj. Hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk, de megjelenése várható

[*cursitans* ZETTERSTEDT]

- 6 (5) A pajzsocskán 4 peremsörte van.
- 7 (8) A csáp 2 tőize sárga, a 3. íz barnás, a csápsörte kétszer olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A homlok és a fej hátulsó felszíne erősen szürkén hamvas. A 2 pár ocellaris és a 2 pár vertikális sörte fekete. A tapogató sárgás, csúcsán fekete sörte van. A tapogató felszíne barnás szőrökkel fedett. A fekete alapszínű tor szürkén hamvas, a csípők és a lábak sárgák, és rövid fekete szőröket viselnek. Az elülső comb alig vastagabb, mint a középső. A középső lábszáron 1–2 erősebb sörte és 1 hosszabb csúcssörte van. A hátulsó lábszár csúcsi kétharmadán egyes sörték vannak. A billér világos, a feje kissé sötétebb. A hím ivarszerve: 19. ábra: E–F. 1,3–2 mm.

Közép- és Dél-Európában, valamint Angliában gyűjtötték. Hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk

[*speculifera* WALKER]

- 8 (7) A csáp sötétbarna, a csápsörte háromszor olyan hosszú, mint a 3. íz. A homlok és a fej hátulsó része feketésszürke. A tapogató keskeny és barnásszürke, sörtéik feketék és rövidek. A tor fénytelen barnásfekete, a mesonotumon rövid fekete szőrök vannak. A pleura kissé szürkésen csillog. A lábak sárgásbarnák, erősek, rövidek. A combok a közepén csaknem feketék, csúcsukon rövid sörte ül. A hátulsó lábszár csúcsi harmadán anterodorsalisan 2–3, anteroventralisan 2 sörte van. A szárny alig hosszabb, mint a potroh, színe barnás, az erek erősen sárgásbarnák. A billér sárgásbarna, a nyele világosabb. A potroh sötétbarna, kissé fénylő. A hím ivarszerve: 19. ábra: G–H. 1,25–1,75 mm.

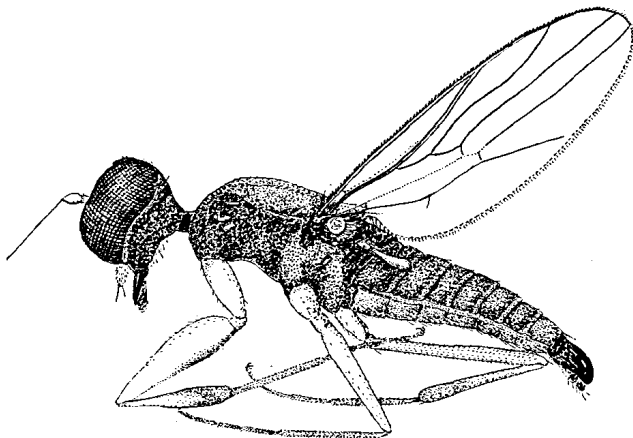
Közép- és Észak-Európában gyűjtött faj. Hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk

[*arenaria* HALIDAY]

6. nem: *Tachypeza* MEIGEN

Kicsi, legfeljebb 3,5 mm nagyságú legyek. A combokon rendszerint barna rajzolat van. A fej előlről tekintve kissé tojásdad. A csápsörte hosszú, vékony, a szemek vese alakúak, az arcon összeérnek. A homlok keskeny, az ocellaris domb kissé előretolódott, a homlok felső harmadában helyezkedik el. Az ocellaris sörték hiányoznak vagy nagyon kicsinyek. A két rövid vertikális sörte egymás felé hajlik. A fej hátulsó részén a rövid sörtesorból 1 hosszabb sörtepár emelkedik ki. A tor hosszúkás. A mesonotumon 2 sor acrostichalis és 1 sor dorsocentralis sörte van, amelyek rövidek, legtöbbször csak pontsoroknak látszanak; ritkán a praescutellaris sörték erősebbek. A pajzsocska peremsörtéinek száma 2, amelyek mellett 1–1 rövidebb sörte is lehet. Az elülső

comb kissé megvastagodott. A nőstények lábai egyszerűek. A szárnyak viszonylag rövidek, keskenyek, a végsőér hiányzik, a könyökér csoncja kifejlődött. A potroh kissé hosszabb, mint a tor. A hím ivarszerve nagy, aszimmetrikus és jobbra hajlik (20. ábra).

20. ábra. *Tachypeza nubila* MEIGEN ♂ (Eredeti)

Fejlődésük ismeretlen. Az imágók előszeretettel tartózkodnak növényeken, fatörzseken. Gyorsan futnak és apró legyeket zsákmányolnak. A Palearktikumban 8 faj ismeretes. Hazánkban 3 fajt gyűjtöttek, és további 3 faj előfordulása lehetséges.

- 1 (6) A pleura fénylő fekete, legfeljebb csak kis területen hamvas.
- 2 (3) A csáp sárga, a 3. csápízen előfordulhat dorsalisan keskeny fekete csík. A homlok és a fejtető feketeszürkén hamvas, de az ocellaris domb fénylő. A mesonotum, a váll és a váll alatt 1 háromszögletű folt világos hamvasszürke. Az acrostichalis sörték helyén két sorban rövid szőrök vannak, a dorsocentralis sörték is szőrszerűek, de az előbbieknél kissé hosszabbak. A csípők sárgák. A hím elülső combjának belső oldalán két sötétebb folt van, a középen levő folt többnyúlványú (21. ábra: A). Ventralisan két sörtesor látszik. Az elülső lábszáron több barna folt van. A nőstény elülső combja barnássárga, dorsalisan és ventralisan barna csíkot visel. A középső comb sárga csúcsa kivételével barna. Mindkét ivar hátulsó combja barnássárga, a hátulsó lábszár sárga, csúcsa fekete. A szárny első fele barnás színű. A szegélyér az 1. sugárér torkolata előtt stigmaszerűen kiszélesedik. A billér világos. A potroh fénytelen sötétbarna, a hím ivarszelvénye fénylő fekete. 3,5 mm.

Európa északi területeiről több helyről ismeretes. Faunaterületünkön irodalmi adatok szerint Felsőbányán és Kőrösmezőn gyűjtötték, de igazoló példányunk nincs. Magyarországi előfordulása lehetséges

[Heeri ZETTERSTEDT]

- 3 (2) A csáp fekete.

- 4 (5) A tapogató feketésbarnás. A fej hátulsó része sötétszürkén hamvas, felül rövid sörték, alul szürkés szőrök vannak. A mesonotum, a váll alatt 1 nagy háromszög alakú folt, valamint a pajzsocska szürkén hamvas. A csípők barnás színűek. Az elülső csípők mellső oldalán fehéres, hamvas csík van. A lábak barnák, sötétbarnák vagy feketék, de az utóbbi esetben a térdek és a lábfejek barnák. Az elülső comb kétszer olyan vastag, mint a középső lábszár, a középső comb a csúcsán kissé megvastagodott és gyengén kifelé hajlik. A hátulsó lábszár kétszer olyan hosszú, mint a hátulsó lábfej. A billér feketésbarna. A potroh gyengén fénylő, barnásfekete. A hím ivarszerv fénylő fekete. 3 mm.

Néhány palearktikus és nearktikus előfordulását ismerjük. Faunaterületünkön még nem került elő, de előfordulása lehetséges

[Winthemi ZETTERSTEDT]

- 5 (4) A tapogató fehér, a szívóka fekete. A 3. csápíz hosszú, elliptikus. A tor fénylő fekete. A combok vörössesárgák, de a csúcsuk barnásfekete, kivéve a hátulsó combot, amelynek töve vörössesárga, egyébként fekete. A lábszárak feketék, a lábfejek vörössesárgák. A szárny vörössesbarna. A billér fehér, a nyele világosbarna. Csak a nőtény ismeretes. 2,5 mm.

Ausztriában gyűjtött példány alapján írták le. Hazai előfordulása lehetséges

[umbripennis MEIGEN]

- 6 (1) A pleura legnagyobb része hamvas, legfeljebb gyengén fénylő.
- 7 (8) A tapogatón gyenge, világos sörték vannak. A homlok fénytelen feketésszürke, az ocellaris domb fénylő fekete. A fej hátulsó része sárgásszürke, alul fehér szőrök vannak. A csáp színe a sárgától a barnáig változhat. A váll, a mesonotum és a pajzsocska barnásfekete, a meso- és a sternopleura fénylő fekete. A váll alatti felszín és a propleura dúsan fehéren hamvas. A csípők sárgák—barnás-sárgák. A hímek elülső csípőjének mellső oldalán fekete folt lehet. Az elülső comb foltos, és a csúcsán merev sörték vannak (21. ábra: B), a középső comb tövén sörtékkal ellátott dudor látható (21. ábra: C). A hátulsó comb barna, a hátulsó lábszár sárga, a csúcsán barna gyűrű lehet. A lábfejékek sárgák vagy barnássárgák, az utolsó íz felé sötétednek. A szárny füstbarna, de a hátulsó pereme világosabb. A billér fehéressárga. A potroh barnásfekete, kissé fénylő, 3,5 mm.

Dél-, közép- és észak-európai faj. Faunaterületünkről igazolt példány nem áll rendelkezésünkre, de THALHAMMER Pécsről és Erdélyből említi

truncorum FALLÉN

- 8 (7) A tapogatón erős, fekete sörték vannak.

- 9 (10) A fejen 1 rövid ocellaris és 1 rövid vertikális sörtepár van (21. ábra: D). A pleura egy része fénylő fekete. A scutellaris sörtek rövidék és közel vannak egymáshoz. A homlok, az ocellaris domb és a fej hátulso része feketésszürkén hamvas. A szívóka sárgásbarna, fénylő. A mesonotum elülső része fénylő fekete, hátulso része és a pajzsocská barnásan hamvas. A váll alatt szürke hamvas folt látszik. A lábak sárgák, az elülső comb töve, a 2. és 3. lábszár csúcsa barnás színű lehet. Az elülső comb 2,5-szer, a középső comb kétszer olyan vastag, mint az elülső, illetőleg a középső lábszár. A szárny közepe barnásan áttört, a csúcsa és az alsó pereme világosabb. A billér világos. A potroh sötétbarna, fénytelen. A hím ivarszervének jobb lemezén szalag alakú nyúlvány van (21. ábra: E). 3 mm.

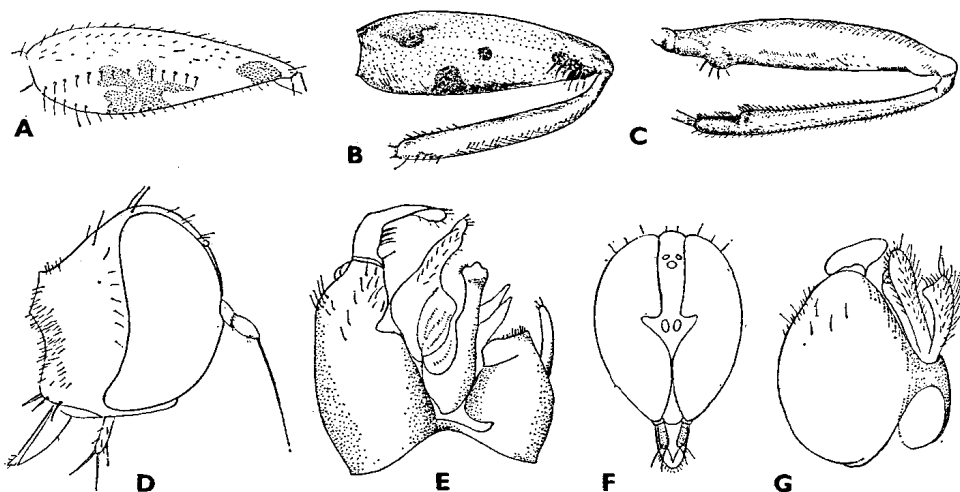
Európai faj. Faunaterületünkön Mehádián és Pöstyénben gyűjtötték. Hazánkban egy hím példány került elő Budapesten (XII.)

fuscipennis FALLÉN

- 10 (9) Nincs határozott ocelláris és verticalis sörtepár (21. ábra: F). A pleura finoman szürkés árnyalatú, fénytelen. A homlok és az ocellaris domb feketés, a fej hátulso része ezüstszürke. A szívóka barna, a tapogató sárgásfehér. A sárga csáp 3. íze többé-kevésbé barna. A mesonotum a finom pihék következtében barnás árnyalatú, a csípők és a combok sárgák, rajtuk dorsalisan, esetleg ventralisan barna csík lehet. A potroh feketésbarna, gyengén fénylő. A hím ivarszerv jobb lemezének nyúlványa rövid (21. ábra: G). 3 mm.

Európában elterjedt faj. A szakirodalom faunaterületünkről több helyről említi (Herkulesfürdő, Orsova, Tátraháza, Pécs), de csak egy nőstény példányunk van Vérteskozmaról (IX.) Faeces-csapdával (ürülékcspaddával) gyűjtötték

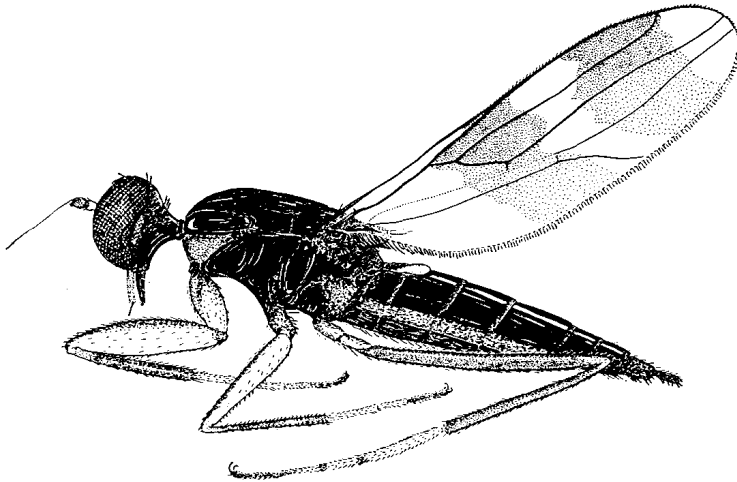
nubila MEIGEN

21. ábra. A: *Tachypeza Heeri* ZETTERSTEDT ♂ és B: *T. truncorum* FALLÉN elülső és középső combja — D: *T. fuscipennis* FALLÉN fejének elülső része és E: hím ivarszerve — F: *T. nubila* MEIGEN fejének elülső része és G: hím ivarszerve (A—C: ENGEL, D—G: COLLIN nyomán)

7. nem: *Tachydromia* MEIGEN

Kistermetű (1—3 mm) legyek. Fejük a *Tachypeza*-fajokéhoz hasonlít (4. ábra: F). A könyökér hiányzik (22. ábra). A tor legtöbbször fénylő fekete, a szárnyakon barna harántszalag van. Tapogatójuk csak kissé rövidebb, mint a szívóka (22. ábra). A dorsocentralis sörték gyakran — az előbbi nemhez viszonyítva — hosszabbak.

22. ábra. *Tachydromia arrogans* LINNÉ ♀ (Eredeti)

Fejlődésük ismeretlen. Az imágók ágakon, talajon, növényeken gyorsan futnak, kisebb legyeket zsákmányolnak. Palearktikus fajok. A mintegy 30 faj közül hazánkban 8 faj került elő, és további 4 faj előfordulása várható.

- 1 (6) A propleura a váll alatt fénylő fekete, azaz a váll és az elülső csípő között nincs hamvas fehér folt.
- 2 (3) A szárnyak rövidebbek, mint a potroh, vagy alig hosszabbak. A szárny külső barna szalagja a szárny csúcsát is elfedi, legfeljebb egészen kicsi világos folt marad szabadon (23. ábra: A). A homlok és a fej hátulsó része fénylő fekete. A fej sörtéi feketék, a lábak sárgák, a csípők töve, a combok és a lábszárak csúcsa, illetve töve barnás színű. A lábfej három utolsó íze csaknem fekete. A szárny barna foltját középen világos sáv választja ketté. A potroh barnásfekete, fénylő. 2 mm.

Az irodalom csak Alsó-Ausztriából említi. Ritka faj, hazánkban Dömsödről és Gyónról került elő (VI.)

brevipennis v. ROSER

- 3 (2) A szárnyak a potrohnál hosszabbak, a csúcsuk határozottan világos.

- 4 (5) A szárny közepén a barna harántszalagok között világos mező van (23. ábra: B). A fej hátulsó része finoman fehéren hamvas. A csípők világossárgák, a lábak színe változó. Az elülső csípők mellső felszínén fehér hamvasság látszik. Az elülső comb a töve és a csúcsa kivételével teljesen fekete lehet, vagy a közepe sárga. A hím középső lábszárának csúcsán jól fejlett kanál alakú lapocskva van (23. ábra: D), a 3. láb sötétbarna vagy fekete. A potroh barnásfekete, fénylő, a nőtényé világosabb. 2—2,5 mm.

Dél- és közép-európai faj. Hazánkban csak Tatán és a Budai-hegyekből (Irhásárok) került elő (VI., X.)

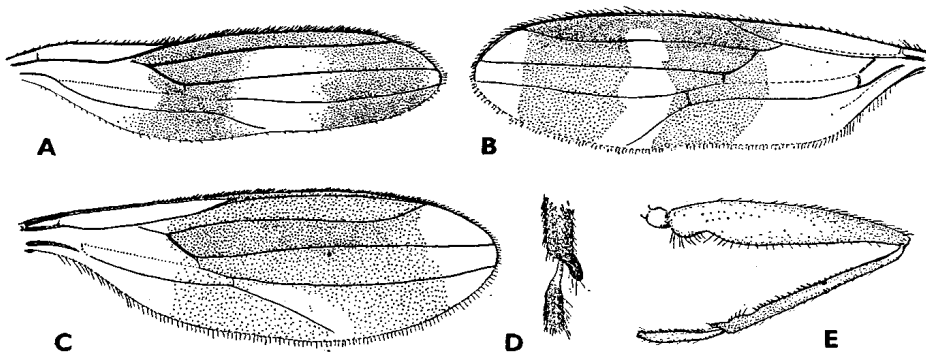
annulimana MEIGEN

- 5 (4) A szárny barna foltja nem különül el két szalagra, csak a szárny közepén az alsó peremtől a középig van egy kisebb világos folt (23. ábra: C). A fej hátulsó része nagyon finoman fehéren hamvas. A lábak színe változékonny. Az elülső csípők sárgák, a többiek barnás színűek. A combok és a lábszárak a tövükön többé-kevésbé világosak, a végük sötétbarna árnyalatú. A hím elülső combja vastag, az elülső lábszár csúcsa orsó alakú. A középső comb tövén és a középső lábszár csúcsa előtt ventralisan 1—1 bemélyedés van. A középső lábszár csúcsán levő lapocskva kicsi (23. ábra: E). A 3. comb és a lábszár barna, legfeljebb a tövük és a csúcsuk világosabb színű. 2,5 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban ritka, a Börzsönyben és a Zempléni-hegységben gyűjtötték (VI.)

calcanca MEIGEN

- 6 (1) A propleurán a váll alatt háromszög alakú, fehér színű hamvas folt van.
- 7 (8) A billér barna. Az 1. és a 2. peremsejt (R_1 , R_2) barna. A 3. szegélyérmentén az 1. szegélysejt (M_1) ugyancsak barnás árnyalatú (24. ábra: A). 1,8 mm.

23. ábra. A: *Tachydromia brevipennis* v. ROSER, B: *T. annulimana* MEIGEN és C: *T. calcanca* MEIGEN szárnya — D: *T. annulimana* MEIGEN ♂ középső lábszárának csúcsa — E: *T. calcanca* MEIGEN ♂ középső lába (B: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

Angliából írták le. Hazánkban egy nőtény került elő Tiszatarjánról (IV.)

halterata COLLIN

- 8 (7) A billér fakó fehér, vagy legalább a feje fehér.
- 9 (12) A szárny csúcsa barna.
- 10 (11) A szárny barna foltja kiterjed a tősejtekig, amelyet csak a 2. szegélysejt peremén szakít meg 1 világosabb folt. Az elülső comb közepén sötétebb gyűrű van. A hím elülső combján itt ventralisan egy kiemelkedő gumó látszik (24. ábra: B). A mesonotum finoman, szürkén hamvas, ezért fénytelen. A csípők sárgák vagy kissé barnássárgák. A potroh barnásszürke, fénytelen. 2—2,5 mm.

Közép- és észak-európai faj. Faunaterületünkön Tátraszentgyörgyön gyűjtötték. THALHAMMER szerint Kalocsán, Kaponyán is előfordul, de igazoló példányok innen nincsenek (VII.)

sabulosa MEIGEN

- 11 (10) A szárny barna foltja a szárny csúcsára korlátozódik, és az erek mentén a tősejtekig húzódik (24. ábra: D). A lábak sárgák, legfeljebb a lábszárak csúcsa és a lábfejek sötétek. A mesonotum fénylő fekete. A hím 2. combján ventrálisan vályúszerű kimetszés van (24. ábra: C). A potroh fénylő fekete. 2 mm.

Angliában, Hollandiában és Közép-Európában előforduló faj. THALHAMMER szerint Pécsen is gyűjtötték, de az igazoló példány nincs meg

terricola ZETTERSTEDT

- 12 (9) A szárny csúcsa világos.
- 13 (16) A csáp fekete, a csípők és a lábak barnák vagy feketék, legfeljebb a combok és a lábszárak töve és csúcsa világosabb.
- 14 (15) A tapogató fehér szőrei hosszúak. A mesonotum fénylő fekete, a tor sörtéi közül a notopleuralis sörték és a pajzsocska peremsörtéi erősek. A szárny rajzolata az *interrupta* LOEW szárnyához hasonlít, csak a középső világos szalag keskenyebb. A potroh feketésbarna, fénylő, a két első szelvény oldala fehéren hamvas. 3—3,5 mm.

Alpesi faj, nyugat-magyarországi előfordulása lehetséges

[barbata OLDENBERG]

- 15 (14) A tapogató fehér szőrei rövidek. A mesonotum, különösen az elülső részén, finoman szőrös. A tor sörtéi jelentéktelenek. A szárny rajzolata az előző fajéhoz hasonlít, csak a világos középszalag szélesebb. A potroh fénylő fekete. 2,5 mm.

Hegyvidéki faj, az Alpokban több helyen gyűjtötték. Hazai előfordulása lehetséges

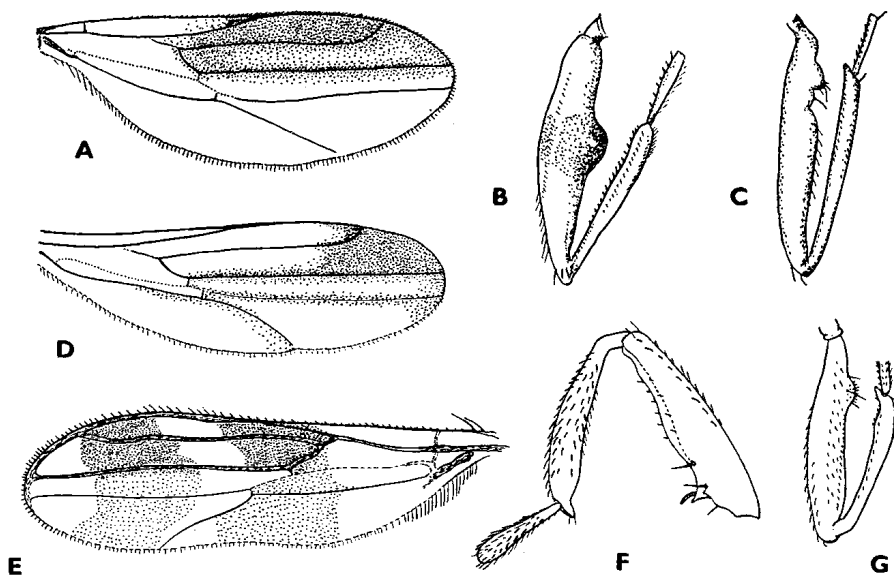
[interrupta LOEW]

- 16 (13) A csáp első 2 íze sárga, a csípők és a lábak többé-kevésbé sárgák vagy barnássárgák.
- 17 (20) A szárny világos középszalagja a szegélyéig nyúlik (24. ábra: E).
- 18 (19) A tapogató olyan hosszú, mint a szívóka. A fénylő fekete fej hátulso felszíne kissé hamvasfehér. A tor sörtéi feketék, rövidek. Az elülső comb kétszer olyan vastag, mint a lábszár, a tövén ventralisan szőrök, a csúcsán rövid tüskék vannak. Sárga színű, de dorsalisan barna csík színezi. A hátulsó comb rendszerint barna. Az 1. és 2. lábszár barnássárga, a 3. sárga. 2,5 mm.

Európai és észak-afrikai faj. Hazánkban nem gyakori, ez ideig a Bükk hegységben, a Bakonyban, a Vértesben (Csákvár) és Debrecen, Tata, Budapest, Pécs környékén (V–IX.) gyűjtötték

arrogans LINNÉ

- 19 (18) A tapogató rövidebb, mint a szívóka. Az előbbi fajhoz nagyon hasonlít, csak abban különbözik, hogy az elülső combon ventralisan nagyon rövid, dús szőrzet van. A szegélyér ott, ahol a középső világos szalaggal találkozik, nem szélesedik ki, így az 1. peremsejt nem keskenyebb, mint a 2. Az r_{2+3} sugárér gyengén ívelt. 2,5 mm.

24. ábra. A: *Tachydromia halterata* COLLIN szárnya — B: *T. sabulosa* MEIGEN hím elülső lába — C: *T. terricola* ZETTERSTEDT hím középső lába és D: szárnya — E: *T. arrogans* LINNÉ szárnya — F: *T. connexa* MEIGEN ♂ és G: *T. costalis* v. ROSE ♂ középső lába (A: eredeti, B–D, G: ENGEL, E–F: COLLIN nyomán)

Németországban gyűjtötték. Feltehető, hogy az *arrogans* L. változata

[*aemula* LOEW]

- 20 (17) A szárny világos középszalagja nem éri el a szegélyeret.
- 21 (22) A szárny világos harántszalagja a 2. sugárérig (r_{2+3}) terjed. A tapogatón fehér szőrök vannak. A csípők sárgák, legfeljebb a tövük barnás színű. A hím középső combjának tövén ventralisan egy kiálló kampó van (24. ábra: F). Az elülső comb sárga, rajta dorsalisán hosszanti barna sáv húzódik. A hátulsó comb közepe barnás, a hátulsó lábszár többé-kevésbé barnás színű. 2 mm.

Európában több helyen gyűjtötték. Angliában is előfordul. Hazánkban csak Ócsán került elő (V.)

connexa MEIGEN

- 22 (21) A szárny világos harántszalagja a 3. sugárérig (r_{4+5}) terjed. A tapogatón a rövid, sárgás szőrök között egyes fekete szőrök is vannak. A csípők barnásfeketék. A hím középső combjának tövén ventralisan rövid sörtékkel ellátott kiemelkedés van (24. ábra: G). Az 1. és 2. comb sötétsárga, a 3. feketésbarna, csak a töve sárgás. A lábszárak és a lábfejek feketésbarnák, legfeljebb a hátulsó lábfejek töve sárga. 2,5 mm.

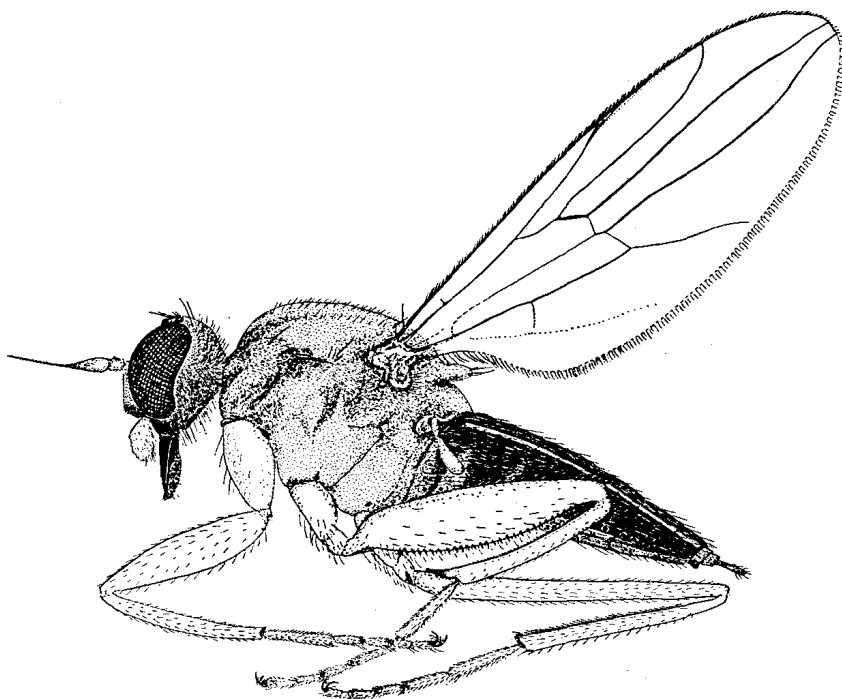
Németországból és Ausztriából ismeretes. Faunaterületünkön Pöstyén környékén gyűjtötték (V.)

[*costalis* v. ROSER]

8. nem: *Platypalpus* MACQUART

Fajai 5 mm-nél kisebbek, legtöbbjük 2–3 mm. A tor és a potroh alapszíne fekete, csak néhány faj sárga vagy sárgásbarna. A fej kerek, a homlok a szemeket mindkét ivar esetében szétválasztja. A verticalis sörték száma 1 vagy 2 pár. A szívóka sohasem hosszabb, mint a fej magassága. A tor sörtéi kevés kivétellel csak számukat tekintve változnak. Az acrostichalis sörték a legtöbb fajon kétsorosak, ritkábban 3, 4 vagy többsorosak. A dorsocentralis sörték általában egy- vagy kétsorosak, a humeralis sörté ritkán hiányzik. A pajzsocska peremén általában 1 hosszú sörtepár (scutellaris sörté) és mellette 1–1 rövid, szőrszerű sörté van. A szárnyon hiányzik a korongsejt (discoidalis sejt), a tősejtek hosszúak, a legtöbb faj 1. tősejtje rövidebb, mint a 2. Az analis sejt megvan, de az analis ér nagyon vékony, és általában nem hosszabb a 2. tősejtnél. A középerek mindig elérik a szárnyperemet, a billér sohasem fekete. A lábakon erősebb sörték nincsenek. A második comb rendszerint vastag, rajta ventralisan rövid, páros tüskesor helyezkedik el. A középső lábszáron a hosszabb-rövidebb sarkantyú hol megvan, hol hiányzik (25. ábra). A potroh színe általában megegyezik a tor színével. A szelvényeken szürke hamvas foltok, sávok lehetnek. A hím ivarszerve aszimmetrikus.

Az imágók rendszerint a füvek, bokrok levelein, a talajhoz közel tartózkodnak. Eddigi ismereteink alapján zsákmányuk főként kisebb legyekből kerül ki. Párzáskor vagy mind a két ivar, vagy egyik sem tart lábai között zsákmányt. Egyes fajok valószínűen parthenogenetikusan szaporodnak, ez feltételezhető annak alapján, hogy egyes faunákban csak nőtények fordulnak elő. Fejlődésüket, ökológiájukat alig ismerjük. A lárvák valószínűleg a lehullott lomb alatt, a talaj felszíni rétegeiben, korhadékban élnek, és néhány adat arra utal, hogy más

25. ábra. *Platypalpus cursitans* FABRICIUS ♀ (Eredeti)

kétszárnyúak lárváival táplálkoznak. A nem fajai az egész Földön elterjedtek, a palearktikus régióból közel 250 fajt ismerünk. Hazánkban 69 faj előfordulásáról tudunk, és további 21 faj előfordulása várható.

- 1 (48) A fejen 2 pár verticalis sörte van (26. ábra: A).
- 2 (9) A tor alapszíne sárga.
- 3 (4) Az acrostichalis sörték kétsorosak. A fej szürkén hamvas, a homlok felfelé szélesedik, színe sárgás, de a pontszemek közelében szürkébe olvad. Az arc szürke, keskenyebb, mint a homlok. A fej sörtéi sárgák, szőrözete fakó, illetve fehér. A csáp sárga, csak a 3. íz vége és a csápsörte barna. A csápsörte rövidebb, mint a 3. csápíz. A tapogató sárga, keskeny, ezüstös pihékkel fedett, csak néhány hosszabb fakó szőrt visel. A tor nagyon finoman hamvas. A notopleuralis varrat barnás színű. A humeralis sörte hosszú. A csípők és a lábak sárgák, a középső combon nincs posteroventralis sörtesor. A kö-

zépső lábszáron csak kicsi, sárgás színű lapocska van. A lábfejek ízeinek csúcsa finoman barnás. A szárny tösejtjei egyforma hosszúsúak, az r_{4+5} és az m_1 ér csaknem párhuzamos. A potroh sárga, fénylő. A hím ivarszervét a 26. ábra: B—E mutatja. 2,5 mm.

Eddig csak Anghiából közölték. Hazánkban a Bakony hegységből került elő, a Cuha-völgyben gyűjtötték (V.)

aurantiacus COLLIN

- 4 (3) Az acrostichalis sörték 3—4 vagy többsorosak.
- 5 (6) A mesonotum közepén nincs hosszanti sötét sáv. Az acrostichalis sörték 4 sorosak. Az előbbi fajhoz hasonló, de a csáp sötétebb, a csápsörte fekete, és másfélszer hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató tojásdad, fele olyan széles, mint a szívóka vastagsága. A középső comb vastagabb, mint az előbbi fajé, sörtéi erősebbek. 3—3,5 mm.

Csak Dél-Tirolból közölték, hazánkban még nem gyűjtötték. Előfordulása Nyugat-Magyarországon várható (VI—VII.)

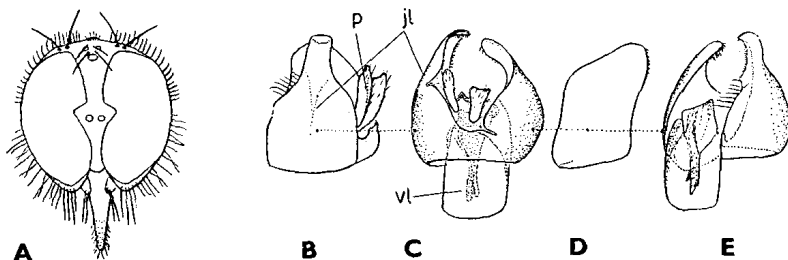
[albomicans OLDENBERG]

- 6 (5) A mesonotum közepén sötét sáv van.
- 7 (8) A középső lábszáron sem sarkantyú, sem háromszög alakú lapocska nincs. A csáp és a tapogató, valamint a szívóka világossárga. A 3. csápíz kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, a csápsörte alig hosszabb, mint a 3. csápíz. A mesonotum fehéresen hamvas. Az acrostichalis sörték többsorosak. A lábfejek nem gyűrűzöttek, de kissé barnás színűek. A középső lábszár csak kissé vastagabb, mint az elülső comb. A potroh fénylő, feketésbarna, szőrözete merev, fakó. 2,6 mm.

Hazánkból még nem ismeretes. Az irodalom szerint az Alpokban, Salzburg közelében találták

[dilatovittatus STROBL]

- 8 (7) A középső lábszár csúcsán rövid, háromszög alakú lapocska van. A 3. csápíz barna, alig hosszabb, mint amilyen széles. A fekete csáp-

26. ábra. A: *Platypalpus agilis* MEIGEN feje előlnézetben — B: *P. aurantiacus* COLLIN hím ivarszerve jobb oldali nézetben, C: felülnézetben, D: bal lemeze és E: alulnézetben (jl = jobb lemez, p = papillák, vl = ventralis lemez) (A: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

sörte 2,5—3-szor olyan hosszú, mint amilyen széles. A homlok sárga vagy sötétbarna, de mindig fénylő, a tapogató kicsi. A mesonotumon végighúzódnó sötét sáv legfeljebb olyan széles, mint az ocellaris domb. Az acrostichalis sörték többsorosak. Az 1. lábfej karomíze széles. A potroh fénylő, sötétbarna, szőrözte rövid. 2,8—3,5 mm.

Közép-Európában előforduló hegyvidéki faj, az Alpokból és Sziléziából közölték. Hazai előfordulása mind ez ideig nem ismeretes (VII—VIII.)

[Strobli MİK]

- 9 (2) A tor alapszíne fekete.
- 10 (19) A csáp töizei sárgák.
- 11 (14) Az acrostichalis sörték 2 sorban helyezkednek el.
- 12 (13) A sternopleurán fénylő folt nincs. A 3. csápíz barnásfekete, másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A csápsörte alig hosszabb, mint a 3. íz, színe fekete, pihés. A tapogató nagy, sárgásfehér színű. A tor világosszürke, hamvas. Az erősebb sörték barnák, a szőrök sárgák. A csípők és a lábak sárgák, az 1. és 2. comb egyforma vastag. A lábfejek ízei nem gyűrűzöttek, legfeljebb a csúcsuk kissé sötétebb, de a karomíz fekete. A potroh barnás, kissé fénylő, de hamvas. A hím ivarszerve: 27. ábra: A—B. 1,2—1,8 mm.

Németországból írták le. Közép-európai faj. Hazánkban ritka, a következő helyeken gyűjtötték: Ócsa, Budajenő, Hejőbába, Tihany, Kelebia, Tabdi (V—VI.)

nana OLDENBERG

- 13 (12) A sternopleurán fénylő folt van. A hím 3. csápíze négyszer, a nőstényé kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A 3. csápíz és a csápsörte fekete. A tapogató fehér, olyan hosszú, mint a szívóka vastagsága. A tor szürkén hamvas. A hím torsörtéi feketék, a nőstényen ezek világossárgák vagy szürkék. A csípők és a lábak sárgák, az elülső comb kétszer, a középső háromszor olyan vastag, mint a lábszár. A lábfejek gyengén gyűrűzöttek, a karomíz sötétbarna. Az analis ér határozott és hosszú. A potroh fénylő fekete, szőrei világosak, merevek. 2—2,2 mm.

Hegyvidéki faj (Alpok, Cseh-erdő, Finnország). Hazánkban ez ideig csak Csákvárról került elő (V.)

commutatus STROBL

- 14 (11) Az acrostichalis sörték 3 vagy 4 sorban helyezkednek el, vagy nem határozottan kétsorosak.
- 15 (16) Legalább a hátulsó comb csúcsi fele barna. Az arc keskenyebb, mint elől a homlok. A szürke homlok alig szélesebb, mint a 2. csápíz, a

pontszemek irányában nagyon kicsit szélesedik ki. Az ocellaris sörtepár nagyon rövid, színük a 2 pár verticalis sörtével együtt barnás. A csáp rövid, tőizei sárgák. A 3. íz feketés, kb. kétszer hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte hosszabb, mint a három csápíz együtt. A tor hamvassárga, finom sötétszürke szőrözettel. A szőrök fakók, a hosszabb sörték barnásfeketék. Az acrostichalis sörték 4 vagy többsorosak, a dorsocentralisak 4 sorosak. A 2. és a 3. csípő barna. A középső comb fele barna vagy barnásfekete, a posteroventralis sörtesor hiányzik. A potroh fénylő, színe fekete vagy barna. A hím ivarszerve: 27. ábra: C. 1,75—2,25 mm.

Eddig csak Angliából közölték. Hazánkban ritka, a Bükk és a Mátra hegy- ségben, valamint Sarkadon gyűjtötték (V—VI.)

incertus COLLIN

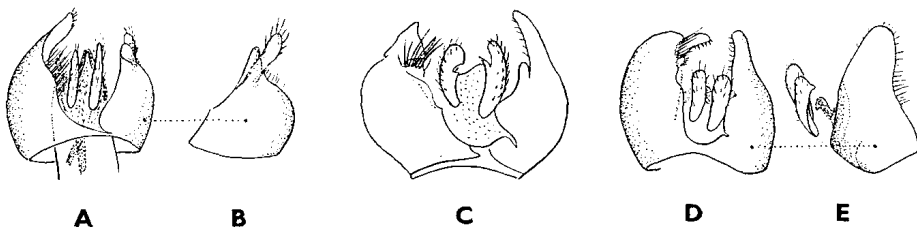
16 (15) A lábak sárgák.

17 (18) A mesonotum erősebb sörtéi feketék. Az arc nagyon keskeny, keskenyebb, mint a homlok. A homlok szélei csaknem párhuzamosak; elől keskenyebb, mint a 2. csápíz, a pontszemek közelében olyan széles, mint a 3. csápíz. A csáp nagyon rövid. A csápsörte olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A mesonotum fekete alapon szürkén hamvas. Az acrostichalis sörték négysorosak, a dorsocentralisok szabálytalanul kétsorosak. A 2. és a 3. csípő töve gyakran kissé barna, egyébként a lábak sárgák. A lábfejek határozatlanul gyűrűzöttek, az utolsó vagy az utolsó 2 íz barnás. Az elülső comb kissé gyengébb, mint a középső. A szárny 1. tősejtje kissé hosszabb, mint a 2. A potroh fénylő fekete, az első 3 szelvény oldala kissé szürkén hamvas. A hím ivarszerve: 27. ábra: D—E. 1,25—2 mm.

Angliában, Németországban, Észak-Európában ismert faj. Hazai előfordulása nem ismeretes, de faunaterületünkön Pelegnica, Dobsina, Tátralomnic és Vichodna környékén gyűjtötték

[pulicarius MEIGEN]

18 (17) A mesonotum sörtéi sárgák. Az arc majdnem olyan széles, mint a homlok. A 3. csápíz kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, a csápsörte a 3. csápíznél hosszabb. A nőstényen a 3. csápíz rövi-

27. ábra. A: *Platypalpus nana* OLDENBERG hím ivarszerve felülnézetben és B: bal lemeze — C: *P. incertus* COLLIN hím ivarszerve — D: *P. pulicarius* MEIGEN hím ivarszerve felülnézetben és E: bal lemeze a papillákkal (A—B, D—E: eredeti — C: COLLIN nyomán)

debb, mint a hímen. A mesonotum első harmada, a pereme és a pajzsocska szürkén hamvas, a hátulsó kétharmad része fénylő fekete (a Tátrában gyűjtött egyedek mesonotuman nincs fénylő felület, de finoman hamvas). A pleura a fénylő sternopleuralis folt kivételével szürkén hamvas. Az acrostichalis sörték 3—4-sorosak. A csípők és a lábak sárgák, a középső comb kissé vastagabb, mint az elülső. A szárny tösejtjei egyforma hosszúak. A potroh fénylő fekete, csak az 1. szelvény hátlemezének basalis pereme szürkén hamvas. A hím ivarszerve keskeny, fénylő fekete, kivéve a papillákat. A bal lemez peremén hosszú pillák nincsenek. 2 mm.

Angliából leírt faj. Feltehetően észak-európai elterjedésű. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában és az Alacsony-Tátrában gyűjtötték

[unicus COLLIN]

- 19 (10) A csáp teljesen fekete.
- 20 (29) A középső lábszár csúcsán sarkantyú nincs, legfeljebb egy nagyon rövid lapocska, vagy a lábszár vastagságának felét meg nem haladó hosszúságú háromszög alakú nyúlvány.
- 21 (24) A homlok és az occipitalis régió részben vagy egészen fénylő fekete.
- 22 (23) A 3. csápíz rövid, tojásdad, a csápsörte hosszabb, mint a 3. íz. A homlok fénylő fekete, szélesebb, mint a 3. csápíz. A fej fénylő fekete, a tor a vállak alatt keskeny sávban a szárny eredési helyéig szürkén hamvas. A pleura fénylő fekete, csak az elülső csípő mellett és a metapleurán van egy kis szürke hamvasság. A középső comb csúcsán barnás folt van, és a hátulsónak csúcsi fele barnás. A középső comb vastagabb, mint az elülső. A lábfej ízei barnás színűek. 1,25—1,5 mm.

Angliából leírt faj. Hazánkban csak 1 nőtény példány került elő a Bükk hegységből (VIII.)

sylvicola COLLIN

- 23 (22) A 3. csápíz hosszú, lándzsa alakú, a csápsörte fele olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A homlok olyan, mint az előbbi fajé, csak elől szürkén hamvas. Az occipitalis régió a pontszemek mellett kétoldalt nagy, háromszög alakú, fénylő fekete folt van. A mesonotum fénylő fekete, de oldalt, a vállak szélességében szürkén hamvas sáv húzódik. A sternopleura és a hypopleura fénylő fekete, egyebütt szürkén hamvas. A csípők barnássárgák, barnásfeketék, a lábak barnásfeketék. A combokon feketés csíkok lehetnek, esetleg a színük sárgás vagy vörössesárga. A szárny finoman barnás árnyalatú. A hím ivarszerve: 28. ábra: A—D. 2—2,5 mm.

Közép- és Észak-Európában találták. Hazánkban nem gyakori, a következő helyeken gyűjtötték: Tard, Tata, Dobogókő, Vértes hegység, Verebely, Felsőlövő, Csákvár, Bükk hegység, Fót, Tompa (VII—IX.)

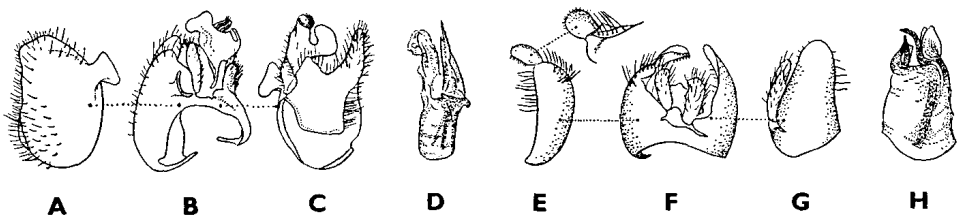
nigritarsis FALLÉN

- 24 (21) A homlok és az occipitalis régió szürkén hamvas.
- 25 (26) A 3. csápíz 5—6-szor hosszabb, mint amilyen széles. Az acrostichalis sörték 2, a dorsocentralisok 1 sorban helyezkednek el, színük sárgás. A fekete csápsörté a 3. csápíz hosszának egyharmada. A csáp töizei vörösbarnák lehetnek. A mesonotum fénylő fekete, pereme és a metanotum, valamint a pleura — kivéve a fénylő sternopleuralis foltot — szürkén hamvas. Az erősebb sörték feketék. A középső comb 2,5-szer olyan vastag, mint a középső lábszár. A lábfejek nem gyűrűztek, de az elülső lábon minden íz, a 2 hátulsón az utolsó íz feketés színű. A potroh fénylő fekete, a haslemezek is fénylők, gyakran az első szelvények vöröses színűek. A hím ivarszerve: 28. ábra: E—H. A 3. csápíz hossza, a mesonotum hamvassága és a lábak színe változékony. A hamvas mesonotumú egyedek lábszára és lábfeje sötétebb árnyalatú, ezeket egyes szerzők varieta-soknak tekintik. A fénylő fekete mesonotumú egyedek lába a fekete karomíz kivételével sárga. A középső comb vastagsága is változó. 2—3 mm.

Boreomontán faj, Skandináviából az Alpokon át Albániáig előfordul. Hazánkban a középhegységekben több helyen gyűjtötték (V—IX.)

longicornis MEIGEN

- 26 (25) A 3. csápíz rövidebb, legfeljebb háromszor hosszabb a szélességénél. Az acrostichalis sörték 3- vagy 4-sorosak.
- 27 (28) A csípők fénylő feketék, az arc fehér. A hím 3. csápíze háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles, a nőtényé alig hosszabb a szélességénél. A hím csápsörtéje rövidebb, mint a 3. íz, a nőtényé kétszer olyan hosszú. A homlok rövid, széles, sötétszürkén hamvas, mint az egész fej. A mesonotum sötétszürkén hamvas, a sörtéi feketék. Az acrostichalis sörték 4-sorosak, nagyon rövidek, a dorsocentralisak 1-sorosak. A sternopleuralis folt széles. A lábak arany-sárgák, az elülső comb másfélszer vastagabb, mint az elülső lábszár, a középső comb vastagabb, mint az elülső. Az áttetsző szárny erei barnák. A potroh fénylő fekete, szőrei világosak, merevek. A hím

28. ábra. A: *Platypalpus nigritarsis* FALLÉN hím ivarszervének jobb lemeze, B: hím ivarszerve felülnézetben, C: bal oldalról és D: ventralis lemeze — E: *P. longicornis* MEIGEN hím ivarszervének jobb lemeze, F: hím ivarszerve felülnézetben, G: bal lemeze a papillákkal és H: ventralis lemeze (COLLIN nyomán)

ivarszerve kicsi, a bal lemez peremén pillaszegély nincs. A hím: 3—3,5 mm, a nőstény: 2—2,3 mm.

Az Alpokban (Semmering) találták. Hazánkban még nem került elő, de előfordulása Nyugat-Magyarországon várható

[*nigricoxa* MIK]

- 28 (27) A csípők sárgák, az arc szürkén hamvas, mint az egész fej. Mindkét ivar 3. csápíze 2,5-szer olyan hosszú, mint a szélessége, a csápsörte másfélszer hosszabb a 3. csápíznél. A homlok az ocellaris domb irányába háromszög alakúan szélesedik. A mesonotum sárgásszürkén hamvas. A vállak vöröses alapszínűek, a sörték sötétbarnák vagy feketék, a szőrök világosbarnák. Az acrostichalis sörték 3—4-sorosak, a dorsocentralisok egysorosak. A sternopleuralis folt keskeny. A lábak és szőrözetük sárga, a sörték végei barnák. Az elülső comb 2-szer, a középső 3-szor vastagabb, mint a középső lábszár. Az áttetsző szárny erei sárgák. A potroh sötétbarna, a haslemezek sárgásbarnák. A hím ivarszerve elég nagy, fénylő fekete. 3,5—3,7 (4,2) mm.

Kárpáti—alpesi faj, hazai előfordulása is lehetséges

[*alpigenus* STROBL]

- 29 (20) A középső lábszár csúcsán sarkantyú van.

- 30 (37) Az acrostichalis sörték 4-sorosak vagy nem határozottan 2-sorosak. Az *eumelaenus* MIK nőstényén szabálytalanul 2-sorosak.

- 31 (32) A 3. csápíz legalább háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. Az acrostichalis sörték elöl nem határozottan 4-sorosak, a dorsocentralisok 1-sorosak. A mesonotum sörtéi sárgák vagy sárgásbarnák. Az arc keskenyebb, mint elöl a homlok, színe ezüstösen szürke. A homlok szélesedik, sötétszürkén hamvas. A tapogató keskeny, a csúcsán egyetlen hosszú, barnás színű sörte található. A fekete alapszínű mesonotum sárgásszürkén hamvas. A humeralis sörte nagyon vékony, szörszerű, az 1. határozottan hosszú notopleuralis sörte mellett sárga szőrök vannak. A sternopleuralis fénylő folt nagy. A csípők töve barnás, a lábak sárgák vagy barnássárgák. A középső combon dorsalisán gyakran sötétebb folt van. A középső lábszár sarkantyúja hosszú, csúcsa sötét. A metatarsus sárga, csak a csúcsa barnás, a többi lábfejíz barnás. A potroh ventralisan is fénylő fekete, kivéve az első 3 szelvény tövét, amelyeken nagyon keskeny szürke hamvas sáv látszik. 2,5—3 mm.

Az Alpokban és Észak-Európában találták. Hazánkban ritka, a következő helyeken gyűjtötték: Bükk, Mátra, Pákozd, Tata és Gyón (IX—X.)

maculipes MEIGEN

Változata:

1. A középső és a hátulsó láb barnásfekete. A homlok valamivel szélesebb. A mesonotum egyes sörtéi feketék. — Nálunk még nem találták meg
[var. **nigrosetosus** STROBL]
- 32 (31) A 3. csápíz rövidebb. A mesonotum sörtéi feketék vagy barnák. Az acrostichalis sörték 4- vagy határozatlanul 2-sorosak, a dorso-centralisok rendezetlenül 2-sorosak.
- 33 (34) A csápsörte legalább kétszer olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A csípők feketék, a fej gyengén hamvas, kissé fénylő. Az arc feketés-szürke, a homlok olyan széles, mint a 3. csápíz hossza, a 3. csápíz kb. másfélszer hosszabb, mint amilyen széles. A tapogató kicsi, szürkén szőrözött. A mesonotum gyengén hamvas, közepe fénylőnek tűnik. Az acrostichalis sörték a hímen 4, a nőtényen határozatlanul 2 sort alkotnak. Az elülső és a középső láb feketésbarna, a combok csúcsa és töve, valamint a lábszárak vörössesárgák. A lábak egyebütt sárgák, a sörték feketék, a rövid szőrözet fekete, de fehéren fénylő. Az elülső comb kétszer, a középső háromszor vastagabb, mint a lábszár. A középső lábszár sarkantyúja hosszú, erős. A szárny sárgásszürke, az erek eléggé vastagok. A potroh feketésbarna, fénylő. 2,7—3 mm.
- Ausztriában, Németországban több helyen találták. Hazánkban csak nőtények kerültek elő Tata, Keszthely és Bükkábrány környékéről (IV—V.)
- eumelaenus** MIK
- 34 (33) A csápsörte olyan hosszú, vagy alig hosszabb, mint a 3. csápíz. Nem valamennyi csípő fekete.
- 35 (36) Az acrostichalis és dorsocentralis sörték sárgák. A fekete fej gyengén hamvas, kissé fénylő. A homlok rövid, nem hosszabb, mint a 3. csápíz, elől olyan széles, mint a 2. csápíz, felfelé szélesedik. A 3. csápíz széles, tojásdad, a csápsörte másfélszer hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató sötétszürke, kicsi, nem hosszabb, mint a szívóka vastagsága. A tor szürkén hamvasnak tűnik, fénylő. A csípők sötétbarnák, az elülső csípő világosabb barna, a csúcsa felé sárguló. Az elülső comb barna, a csúcs felé világosbarna, maga a csúcs sárgásbarna. A középső comb sötétbarna, csaknem fekete. A lateroventralis sörték hosszúak, feketék. A hátulsó comb barna, szőrözte világos, a lábszárak sárgásak, sárgásbarnák. A hátulsó lábszár töve és a középső lábszár dorsalisán kissé barnás színű, a középső lábszár sarkantyúja rövid. A lábfejek sárgásbarnák, az utolsó íz felé fokozatosan sötétednek. A hím ivarszerve: 29. ábra: A—B. 1,25—1,75 mm.

Feltehetően Nyugat-Európában gyakoribb faj. Egyes szerzők a *rapidus* MEIGEN fakó lábú változatának tartják, de a hazai példányok azt igazolják, hogy

önálló faj. Magyarországon Tardon, Hejőcsabán és Csongrád megyében Tompaháton gyűjtötték (V–VI.)

celer MEIGEN

- 36 (35) Az *acrostichalis* és *dorsocentralis* sörték barnásfeketék. A fej sötét-szürkén hamvas, nem fénylő. A homlok elől nem olyan széles, mint a 2. csápíz, a pontszemek felé szélesedik, barnásszürkén hamvas. A 3. csápíz széles, csúcsos tojásdad, a csápsörte kissé hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató barnás, szőrzete szürke, a csúcán egyetlen határozott sötét szőrsörte van. A mesonotum sötétszürkén hamvas. A csípőkön levő sörték sötétek, a hátulsó csípők, a középső comb (kivéve a csúcsát), a hátulsó comb csúcsi fele vagy ennél nagyobb része barnásfekete vagy fekete. Az elülső comb kissé, a középső comb nagyon vastag. Minden lábfej utolsó íze fekete, illetve barna. 2 mm.

Angliában, Nyugat-Európában gyűjtötték. Hazánkban Jósvafőről és a Bükk hegységben a Tardi patak völgyéből került elő (VII.)

rapidus MEIGEN

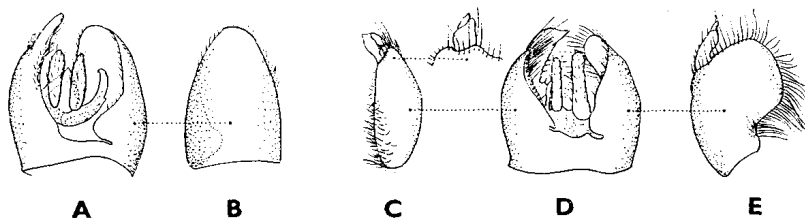
- 37 (30) Az *acrostichalis* sörték határozottan 2-sorosak.

- 38 (39) 3,5 mm-nél nagyobbak. Az elülső lábszár erősen megvastagodott. A homlok szélei párhuzamosak, a 3. csápíz háromszor hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte olyan hosszú, mint a 3. csápíz, a tapogató nagy, szürke. A tor szürke hamvas, kivéve a sternopleuralis foltot. A tor merev sörtéi feketék, a csípők barnásfeketék, szőreik világosak. A lábak színe váltoékony: sárga, vagy a középső combja sötét, barnás árnyalatú, vagy minden comb csúcsa sárga. A középső lábszár sarkantyúja hosszú és erős. A lábfejek, különösen a középső és a hátulsó lábon, határozottan gyűrűzöttek. 3,5–5 mm.

Mind észak-, mind dél-európai előfordulása ismert. Az irodalom szerint Tiszaborkúton gyűjtötték, de igazoló példányunk nincs. Hazai előfordulása valószínű

[**baldensis** STROBL]

- 39 (38) 3,5 mm-nél nem nagyobbak. Az elülső lábszár nem vastag.

29. ábra. A: *Platypalpus celer* MEIGEN hím ivarszerve felülnézetben és B: bal lemeze — C: *P. agilis* MEIGEN hím ivarszervének jobb lemeze, D: felülnézetben és E: bal lemeze (A–B: eredeti, C–E: COLLIN nyomán)

- 40 (43) A lábak az *agilis* MEIGEN nőtényeinek kivételével sárgák.
- 41 (42) Nagyobbak, mint 2 mm. A pleurán csak a sternopleuralis folt fénylő fekete. A lábak színe változékony, a csípők feketék, az elülső csípő csúcsa és a hátulsó csípő felszíne gyakran sárgás. A hátulsó combon barnás csík lehet, vagy a térdekkel együtt barnás színűek. Az elülső comb kétszer, a középső több mint kétszer olyan vastag, mint a lábszár. A combok csúcsán fekete, tüskeszerű sörték vannak. A lábfejek gyűrűzöttek, a nőtények combjai sötétebbek, és az elülső csípőjük határozottan barna. Az elülső combon a barnás csík változékony, középen barna gyűrű lehet. A hátulsó combok teljesen feketék lehetnek, kivéve a tövüket és a csúcsukat. A homlok felül olyan széles, mint a 3. csápíz szélessége. A csáp rövid, fekete, a 3. csápíz egyharmaddal hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte hosszabb, mint a 3. íz. A kicsi tapogatót szürke pihék fedik, néhány hosszabb sárga szőrt és egy fekete terminális sörtét visel. A tor barnásfekete, gyengén fényes, finoman hamvas. A tor sörtéi feketék, de a 2 notopleuralis sörte mellett 2—3 sárga szőr van. A hím ivarszerve: 29. ábra: C—E. 3 mm.

Észak-, Nyugat- és Közép-Európában ismert faj. Hazánkban a hegy- és dombvidékeinken gyakori (IV—VII.)

agilis MEIGEN

- 42 (41) Kisebbek, mint 2 mm. Nagyon hasonlít az *agilis* MEIGEN fajhoz. A pleurán a fénylő fekete folt a hypopleurara is kiterjed, a nőtények lábai is sárgák. A szőrözetük rövidebb, mint az előbbi fajé. A hím ivarszerv bal lemezének peremén hiányoznak a hosszú pillák. 1,75—2 mm.

Angliában, Észak-Európában, Csehszlovákiában gyűjtötték. Hazánkban Nagykovácsi és Zalalövő környékén került elő 1—1 nőtény (V.)

agilella COLLIN

- 43 (40) A lábak feketék, vagy legalább a combok nagy része barna vagy fekete.
- 44 (47) A csípők fénylő feketék vagy barnák.
- 45 (46) A középső comb vastagabb, mint az elülső, a homlok felfelé szélesedik. A csípők fénylő feketék, a combok, az elülsőnek vörössárga csúcsát kivéve, fénylő feketék, a lábszárak barnásvörösek. A 2. és 3. lábszár sötétebb, mint az 1., csaknem feketésbarna. A lábfejek barnásvörösön gyűrűzöttek. Az arc fehéresszürke, de a csápok eredése közelében sötétszürke. A 3. csápíz kissé hosszabb, mint a szélességének kétszerese. A csápsörte kétszer olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A tapogató sötétszürke, fehér szőrök borítják. A potroh fénylő, fekete az első 2—3 szelvényen oldalt keskeny, szürke hamvas csík látható. A hím ivarszerve: 30. ábra: A—B. 2,5—3 mm.

Spanyolországban, Svájcban és Ausztriában, faunaterületünkön pedig a Magas-Tátrában gyűjtötték. Hazánkban csak 1 hím került elő Siklóról és 1 nőtény Budajenőről (V.) (= *nigrinus* MEIGEN)

montanus BECKER

- 46 (45) A középső comb nem vastagabb, mint az elülső, a homlok szélei párhuzamosak. A csípők barnák, az elülső csípő csúcsa sárgásbarna lehet. Az elülső comb csúcsa sárgásbarna, a középső és a hátulsó barna, nem fénylők. A lábszárak sárgásbarnák. A lábfejek gyűrűzöttek, a karomízek barnák vagy feketék. Az arc ezüstösszürke, kissé keskenyebb, mint a homlok. A 3. csápíz 1,5—2-szer hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte olyan hosszú, mint a 3 csápíz együtt. A tapogató barnás színű. A tor sörtéi hosszúak, feketék, erősek. A potroh fénylő barna. A hím ivarszerve: 30. ábra: C—D. 2 mm.

Magyarországról leírt faj. Ez ideig csak Budapest környékéről került elő (V—VI.)

styloformis WÉBER

- 47 (44) Az elülső csípők sárgák, esetleg a tövük barnás, a középső comb vastagabb, mint az elülső. A homlok felfelé szélesedik, elől olyan széles, mint a 2. csápíz. A fej szürke hamvas, az arc keskenyebb, mint elől a homlok. A 3. csápíz 1,5—2-szer hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte hosszabb, mint a 3 csápíz együtt. A tapogató kicsi, tojásdad, barna, a csúcsán erős barna sörte van. A tor szürkén hamvas, sörtéi feketék, illetve barnák. A combok töve sárgás, az elülső comb barna, csúcsa sárgásbarna. Az elülső lábszár sárga, a középső comb barna, a hátulsó comb csúcsi fele vagy az egész comb barna. A lábszárak sárgák vagy sárgásbarnák, a lábfejek gyűrűzöttek. Az elülső és hátulsó lábszár dorsalis oldalán merev sörték vannak. A szárny sárgás árnyalatú, az erek sárgák. A potroh fénylő fekete. A hím ivarszervét a 30. ábra: E—G mutatja. 1,5—3 mm.

Magyarországról leírt faj, előfordulási helyei: Bakony hegység, Zalalövő, Mecsek hegység, Felsőbagod és Harkány (IV—V.)

bilobatus WÉBER

- 48 (1) A fejen csak 1 pár verticalis sörte van, vagy az is hiányzik (30. ábra: H).
- 49 (58) A pleura teljesen hamvas. A sternopleurán nincs fénylő folt, a tor alapszíne fekete.
- 50 (53) A homlok keskeny, elől keskenyebb, mint a 2. csápíz szélessége.
- 51 (52) A potroh fénylő fekete, csak az 1. és a 2. szelvény sárga vagy fakó barnássárga. A potrohszelvényeken széles, háromszög alakú hamvas folt van. A csáp töizei sárgák, a 3. csápíz barnás (nem fekete) színű. A csápsörte kétszer olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A tor szürkén hamvas, az acrostichalis és dorsocentalis sörték 2—2-soro-

sak. Az utóbbiak szabálytalanok is lehetnek. A csípők és a lábak sárgák, a lábfejek nagyon finoman gyűrűzöttek, gyakorlatilag sárgák, de a négy utolsó íz sötétebb. A szárny áttetsző, az erek sárgák, az m_1 erősen ívelt (31. ábra: A). 2,75—4 mm.

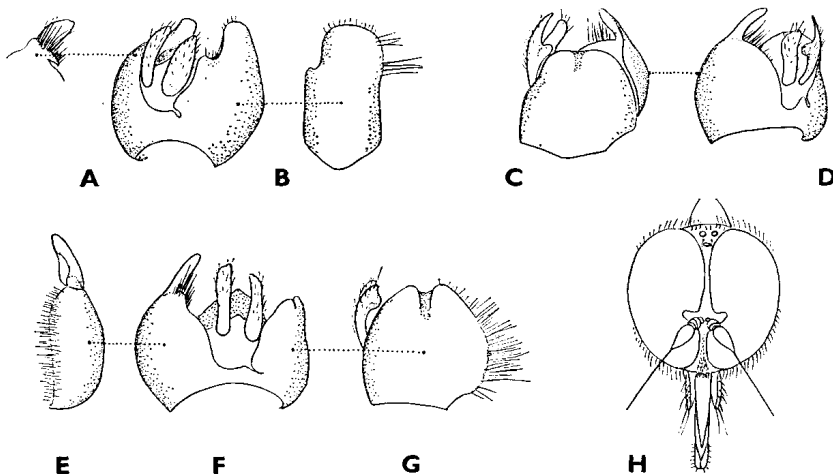
Az Alpokban, Albániában, Finnországban, Angliában találták. Hazánkban mindenütt elterjedt, de csak nőstényeket gyűjtöttek. Nagyon hasonlít a *cursitans* FABRICIUS és a *nigrimanus* STROBL fajokhoz. Több szerző ismertetése szerint más faunaterületeken is csak nőstényeket találtak; feltehetően parthenogenetikus szaporodik (IV—VIII.)

candicans FALLÉN

- 52 (51) A potroh fénylő fekete alapszínét csaknem teljesen befedi a sárgászürkő hamvasság, csak a hátlemezek közepén van egy kis, háromszög alakú, fénylő fekete folt, a két utolsó szelvény teljesen hamvas. A potroh ventralisan sárgás hamvas, a csáp tőizei sárgák. A 3. íz lándzsa alakú, 2—2,5-szer hosszabb, mint amilyen széles, színe barna. A csápsörte olyan hosszú, mint a 3 csápíz együtt. A tor sárgásszürkőn hamvas, sörtéi rövidek. Az acrostichalis sörték szabálytalanul 2—3 sorosak, a dorsocentralisok is nagyon rövidek, 1-sorosak. A csípők és a lábak sárgák, az elülső comb kétszer olyan vastag, mint az 1. lábszár, a középső comb 3-szor vastagabb, mint a középső lábszár. A középső és a hátulsó lábak térde barnás színű, minden tomporon fekete folt van. A lábfejek sötét sárgásbarnák, a gyűrűzöttség alig látszik. A szárny sárgás. A hím ivarszerv: 31. ábra: B—D. 3—3,5 mm.

Más hasonló fajoktól (*candicans* FALLÉN, *oedicnemus* STROBL, *fasciatus* MEIGEN) nehéz egyértelműen elkülöníteni. Hazánkban a középhegységekben több helyen gyűjtötték (V—VI.)

nigrimanus STROBL

30. ábra. A: *Platypalpus montanus* BECKER hím ivarszerve felülről és B: bal lemeze — C: *P. styloformis* WÉBER hím ivarszerve bal oldalról és D: felülnézetben — E: *P. bilobatus* WÉBER hím ivarszervének jobb lemeze, F: hím ivarszerve felülről és G: bal lemeze — H: *P. aeneus* MACQUART feje előlről (H: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

53 (50) A homlok szélesebb.

54 (55) A csáp sárga, csak a csápsörte barna. Csak 1 notopleuralis sörteje van. A potroh sárga, szőrei hosszúak. A 3. csápíz másfélszer hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte olyan hosszú, mint a csáp. A tapogató sárgásfehér, szélesebb, mint a szívóka. A mesonotum gyengén hamvas. A propleura az elülső csípő fölött sárga. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, gyéren állnak, a dorsocentralisok 1-sorosak. A humeralis sörte rövid, a postalaris sörte hosszú. A pajzsocska peremén 2 nagyon hosszú és 2 rövid sörte van. A lábak sárgák, csak a karmok barnák. A hím ivarszerve fénylő barna (31. ábra: E—G). 2,8—3 mm.

A Szovjetunióból írták le. Pontos elterjedését nem ismerjük. Hazánkban a Bakony (Gézaházán) és a Mecsek hegységben került elő (V.)

Meigenianus GIMMERTHAL

55 (54) A csáp 3. ízének csúcsa többé-kevésbé barnás színű. 2 notopleuralis sörteje van. A potroh nem sárga.

56 (57) 3 mm-nél kisebbek. A középső comb csak kevésbé vastagabb, mint az elülső. Az arc keskenyebb, mint a homlok, a homlok olyan széles, mint a 2. csápíz, felfelé szélesedik. A 3. csápíz kissé hosszabb, mint amilyen széles, csúcsa barnás színű, a nőstényé határozottan barna. A csápsörte hosszabb, mint a 3 csápíz együtt. A tapogató nagy, tojásdad, fakósárga. A propleura az elülső csípő fölött nem sárga. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, rövidek, a dorsocentralisok 1-sorosak, határozottabb és erősebb sörtékkal keverve. A lábak sárgák. Az elülső lábszár kissé orsó alakú. A középső lábszár sarkantyúja erős, a lábfejézek keskenyen, de határozottan gyűrűzöttek. A potroh fénylő fekete, a szelvények oldalán kicsi, szürke hamvaság van, a 8. szelvény teljesen hamvas. A hímek haslemezei hamvasak, a nőstényeké fénylők. A hím ivarszerv bal lemeze kétkarú (31. ábra: H—J). 2,25—2,75 mm.

Angliából írták le. Feltehető, hogy Nyugat-, Észak- és Közép-Európában mindenfelé elterjedt. Nálunk nem gyakori, de több helyen gyűjtötték: Hejőbába, Kelebia, Makád, Tabdi, Bükk hegység, Szentlőrinc, Bakony hegység, de csak nőstények kerültek elő (V.)

Verralli COLLIN

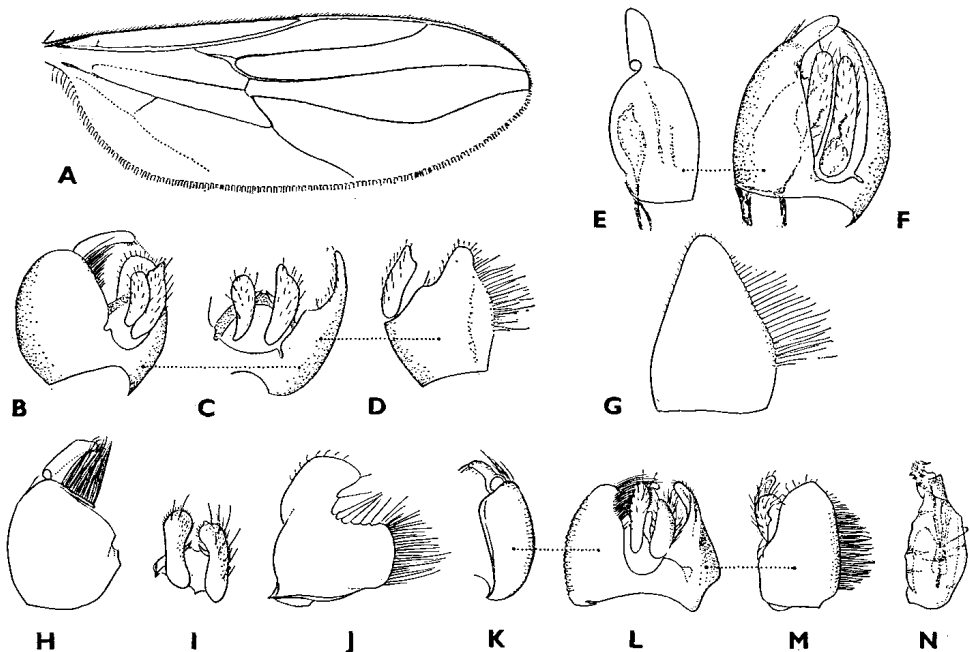
57 (56) 3 mm-nél nagyobbak. A középső comb nagyon vastag. Az arc kissé szélesebb, mint a homlok elől. A csáp tőizei és a 3. íz töve sárga, a csápsörte hosszabb, mint a 3. csápíz, gyakran teljesen sárga, legfeljebb a csúcsa barnás. A tapogató nagyon nagy, hosszabb, mint amilyen széles, fakósárga. A tor világosszürkén hamvas, a mesonotumon elől 2 finom sötétebb sáv látszik. Az acrostichalis és dorsocentralis sörték nagyon rövidek, az utóbbiak 1-, vagy szabálytalanul 2-sorosak. A lábak sárgák, a lábfejézek csak finoman és keskenyen gyűrűzöttek. A potroh fénylő fekete, a szelvények oldalán három-

szög alakú szürke hamvasság lehet. A hasoldal fénylő fekete vagy barna. A hím ivarszerv bal lemeze egységes (31. ábra: K—N). 3,25—3,75 mm.

Európában elterjedt faj. Hazánkban gyakori. Irodalmi adatok szerint mindenfelé csak nőtényeket gyűjtöttek. Feltehetően parthenogenetikusan is szaporodnak. A pontos determinációja körül véleménykülönbségek vannak. Egyes szerzők szerint sternopleurális fénylő foltjuk van. (A *major* ZETTERSTEDT fajhoz nagyon hasonlít, ennek van sternopleurális foltja.) (IV—V.)

cursitans FABRICIUS

- 58 (49) A pleura fénylő fekete, vagy legalább fénylő folt van a sternopleurán, vagy a tor alapszíne sárga.
- 59 (74) A tor alapszíne sárga vagy sárgásbarna.
- 60 (61) A pleurán nincs fénylő folt, az egész finoman, fehérén hamvas. A fej sárgásszürkén hamvas, a homlok szélei párhuzamosak. A csáp sárga, csak a 3. íz vége és a csápsörte feketés színű. A 3. íz kissé hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte kétszer hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató széles, sárgásfehér színű. A tor finoman fe-

31. ábra. A: *Platypalpus candicans* FALLÉN szárnya — B: *P. nigrimanus* STROBL hím ivarszerve felülről, C: papillái és D: bal lemeze — E: *P. Meigenianus* GIMMERTHAL hím ivarszervének jobb lemeze, F: hím ivarszerve felülről és G: bal lemeze — H: *P. Verralli* COLLIN hím ivarszervének jobb lemeze, I: papillái és J: bal lemeze — K: *P. cursitans* FABRICIUS hím ivarszervének jobb lemeze, L: hím ivarszerve felülnézetben, M: bal lemeze és N: ventralis lemeze (H—N: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

héresszürkén hamvas. A lábak sárgák, a lábfej utolsó ízei és főként a karomízek sötét barnássárgák. A középső comb valamivel vastagabb, mint az elülső, a középső lábszár sarkantyúja erős, a csúcsa nagyon kicsit visszahajlik. A potroh fénytelen sárga. 2,5—3 mm.

Észak- és Nyugat-Európában elterjedt. Ausztriában is több lelőhelye ismeretes. Faunaterületünkön Pöstyént és Budapestet említi az irodalom. Igazoló példányunk azonban nincs

leucocephalus v. ROSER

61 (60) A pleurán fénylő folt van.

62 (65) A középső lábszáron hosszú sarkantyú van.

63 (64) 3 mm-nél kisebbek. A csáp a csápsörtével együtt fakó fehéressárga, a nőstény csápsörtéje barnás színű. A csáp 3. íze rövid, a tapogató ezüstös, körte alakú. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, a dorsoventralisok 1-sorosak, rövidek, határozatlanok, de a 2 praescutelláris sörte határozott. Az elülső comb töve vastag, a középső nem vastagabb, mint az elülső töve. A karmok feketék, a potroh sárga, kissé fénylőbb, mint a tor. A hím ivarszerve hasonlít a *Verralli* COLLIN fajéhoz, de a bal lemez kivágása mélyebb, és a lebeny a lemez tövéhez közelebb fekszik. 2,5 mm.

Észak- és nyugat-európai elterjedésű. Angliából írták le. Hazánkban Budapest környékéről került elő (VI.)

luteolus COLLIN

64 (63) 3 mm-nél nagyobbak. A csáp sárga, de a 3. csápíz barnás és alig 2-szer olyan hosszú, mint amilyen széles. A tapogató fehéressárga, hosszú, tojásdad, a csúcán fehér sörte van. A mesonotum finoman szürkén hamvas, a közepén széles barna sáv húzódik. Az acrostichalis sörték elöl 2-, hátul 3-sorosak, illetve 4-sorosak, a dorsocentralis sörték 1-sorosak. Az elülső comb kissé vastag, a középső 3-szor vastagabb, mint a lábszár. A lábfejékek gyűrűzöttek, a potroh haslemezei barnák. 3,5—4 mm.

Alpesi faj, nyugat-magyarországi előfordulása lehetséges

[**engadinicus** MIK]

65 (62) A középső lábszáron vagy nincs sarkantyú, vagy ha van, az rövid és tompa csúcsú.

66 (67) A középső és hátulsó lábszár csúcsa barna, a hátulsó comb barnássárga. A homlok fekete alapon szürkén hamvas. A csáp tőizei sárgák, a 3. íz barna vagy barnássárga, alig hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte barnássárga és 4—5-ször hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató fehér, gyakran olyan hosszú, mint a szívóka. A mesonotum fénylő, sötétbarna vagy barnásfekete, a közepén

sötétebb sáv lehet. A sörték barnásfeketék, a szőrök sárgák. A pleura és a váll fénylő, sárga, a csípők és a lábak fénylő sárgák. Az elülső comb nem vastag, a középső comb alig kétszer olyan vastag, mint a középső lábszár. A középső lábszáron sarkantyú nincs, a lábfejek nem gyűrűztek, a karomízek barnásfeketék. A potroh fénylő barnásfekete, szőrei hosszúak, világosbarnák. A hím ivarszervében a papillák hosszúak, a jobb lemez terminális nyúlványa kampó alakú (32. ábra: A—C). 2,5—3 mm.

Az osztrák és német Alpokban, valamint a Déli-Kárpátokban Mehádia körül gyűjtötték. Előfordul még a Kaukázusban is. Nálunk ritka, a Zempléni-, a Bükk és a Kőszegi-hegységben került elő (VI—VII.)

Miki BECKER

67 (66) A lábak sárgák, a középső és hátulsó lábszárak csúcsa nem barna.

68 (71) A verticalis sörtepár hiányzik.

69 (70) 3 mm-nél nagyobbak, az acrostichalis sörték többsorosak. A pontszemek mellett háromszög alakú szürke folt van, egyebütt a fej fekete. A csáp sárga, de a 3. csápíz sötétebb barnássárga, és nem hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte barna, háromszor olyan hosszú, mint az egész csáp. A tapogató fehér, nagyon nagy és széles. A tor vörössárga, a vállak világosabb sárgák. A mesonotum fénylő, középen széles sötét sáv van. A dorsocentralis sörték 1-sorosak, a sörték barnássárgák. A pleura a fénylő sárga sternopleuralis folt kivételével fehéresen hamvas. A lábak sárgák, csak a lábfejek kissé sötétebb árnyalatúak. Az elülső comb alig vastag, a középső comb háromszor olyan vastag, mint a középső lábszár. A második láb tomporán kis tüske van. A középső lábszáron nincs sarkantyú, csak egy háromszög alakú sötét lemez. A szárny ereinek vége barna. A potroh fénylő barna, szőrözete sárga. A haslemezek fénylő sárgák. 3—4 mm.

Az osztrák Alpokban gyűjtötték. Hazánkban a Zempléni-hegységből került elő (VI.)

eximia OLDENBERG

70 (69) 3 mm-nél kisebbek, az acrostichalis sörték 2-sorosak. Az egész fej hamvassága sötétszürke. A homlok elől keskeny, a csáp teljesen fekete, néha a 3. íz töve és a tőizek vörösesbarnák. A 3. íz másfélszer hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte kétszer hosszabb a 3. csápíznél. A tapogató megnyújtott, a szívóka hosszának háromnegyede, a csúcán sörték nincsenek. A tor vörössárga, középen sötétbarna sáv van, ennek szélessége és hosszúsága változik. A humerális sörte hiányzik. A sternopleuralis folt a pleuránál sötétebb, gyakran feketés színű. A lábak sárgák, de lehetnek barnásak is. A lábfej utolsó íze barnásak vagy feketés árnyalatúak. A középső comb alig vastagabb, mint az elülső. A középső lábszáron rövid sar-

kantyú van. A hím potroha barnásfekete, a nőstényé sárga. A hím ivarszerv papillái zömökek (32. ábra: D–F). 2–2,5 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Hazánkban a Zempléni- a Bükk, a Vértes és a Bakony hegységben nem ritka (VI–X.)

pectoralis FALLÉN

71 (68) A verticalis sörtepár megvan.

72 (73) A mesonotum fénylő, nem hamvas, az acrostichalis sörték 8-sorosak. A fej fakósárga, nagyon finoman hamvas. A csáp tőizei és a 3. íz töve sárga, a csúcsa barnás színű. A 3. íz alig hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte fekete, kétszer olyan hosszú, mint a 3. íz. A tapogató sárga, alig hosszabb, mint a 3. csápíz, csúcsán egy fakó sörteszőr van. Az elülső comb kissé vastag, a középső comb háromszor olyan vastag, mint a középső lábszár, utóbbi csúcsán nagyon rövid tompa végű nyúlvány van. Az elülső lábfej 3. és 4. íze kiszélesedett. A potroh sárga, fénylő. A hím ivarszervében az analis papillák sötétszürkék. 2,7–3,5 mm.

Közép- és Észak-Európában (Alpok, Finnország) ismert faj. Hazai előfordulása lehetséges (VII.)

[luteus MEIGEN]

73 (72) A mesonotum hamvas, nem fénylő, az acrostichalis sörték 2-sorosak. Az arc fénylő barna, a homlok és a fej többi része szürkén hamvas. A homlok széles, rövid, háromszög alakú. A csáp tőizei sárgák, a 3. íz barnás, alig kétszer hosszabb a szélességénél (a 3. csápíz hossza változékony). A csápsörte barnássárga, hosszabb, mint a 3. íz, a tapogató fehér. A lábak sárgák, az elülső comb kétszer, a középső comb háromszor vastagabb, mint a lábszár. A középső combon nincs posteroventralis sörtesor. A középső lábszáron a sarkantyú rövid, tompa végű, sárga színű. A hím potroha barnás, a nőstényé sárga. A hím ivarszervének jobb lemezén a terminalis nyúlvány rövid (32. ábra: G–H). 1,8–2,2 mm.

Elterjedése: Anglia, Finnország, Ausztria, Kárpátok, Bosznia. Hazánkban ritka faj, lelőhelyei: Zalalövő, Bakony, a Zempléni-hegység, Szolnok, Budapest, Kiskomárom (V–VI.)

exilis MEIGEN

74 (59) A tor alapszíne fekete, a mesonotumon részben vagy teljesen hiányzik a hamvas bevonat, vagy a mesonotum hamvas.

75 (132) A csáp fekete, legfeljebb a tőizek vörösesbarnák, de sohasem sárgák.

76 (95) A középső lábszár csúcsán nincs sarkantyú, legfeljebb egy, az átmérőjét meg nem haladó, rövid kanálszerű vagy háromszögletű laposkát találunk.

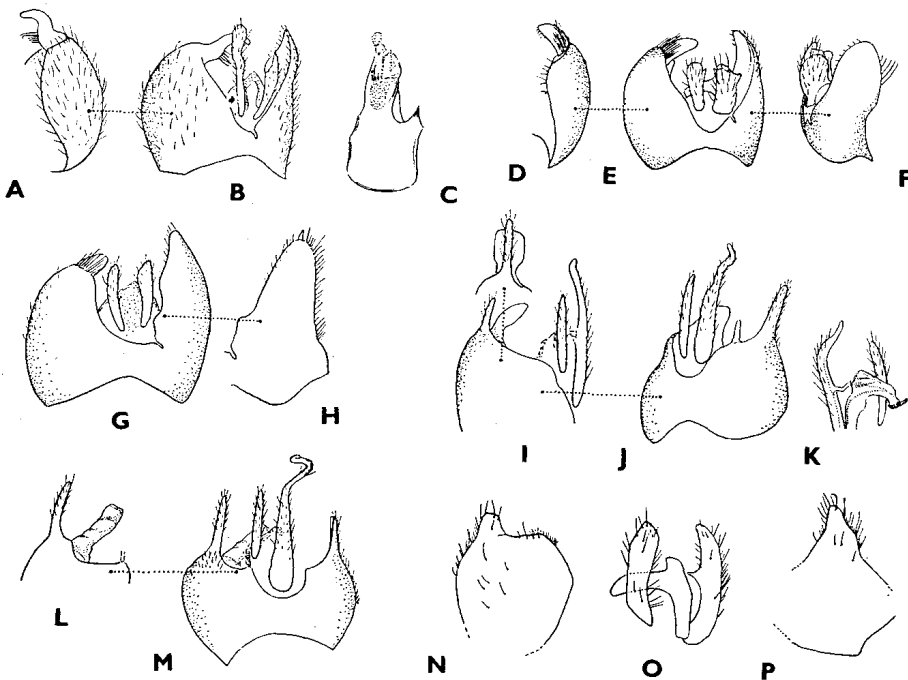
- 77 (78) A mesonotum finoman barnásszürkén hamvas, esetleg csupasz, fénylő, hosszanti sávok is vannak rajta. A pleura szürkén hamvas, a fénylő sternopleuralis folt nagyon kicsi. A 3. csápíz 3—4-szer hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte rövid, fehér pihékkel fedett, az acrostichalis sörték rövidek, sorai rendezetlenek. A tor egyéb sörtéi is rövidek, nem határozottak. A lábak feketék, barnásfeketék, az elülső és a középső comb egyforma vastag. Az elülső lábszár kissé orsó alakú. A szárny és az erek barnák, a 2 tősejt egyforma hosszú. A potroh fekete, nagyon finoman hamvas. 2,5—3,3 mm.

Az irodalom szerint Dalmáciában, Hercegovinában és Ausztriában gyűjtötték. Hazánkban csak nőtények kerültek elő Pákozdról, Dunaharasztiából, Dömsödről és Csákvárról (IV—V.) (= *leucochaeta* BECKER)

obscurus v. ROSER

- 78 (77) A mesonotumon hamvas bevonat nincs, fénylő fekete.

- 79 (84) A csápsörte fehér.

32. ábra. A: *Platypalpus Miki* BECKER hím ivarszervének jobb lemeze, B: hím ivarszerve felülről és C: ventralis lemeze — D: *P. pectoralis* FALLÉN hím ivarszervének jobb lemeze, E: hím ivarszerve felülről és F: bal lemeze — G: *P. exilis* MEIGEN hím ivarszerve felülnézetben és H: bal lemeze — I: *P. albocapillatus* FALLÉN hím ivarszervének jobb lemeze a papillákkal, J: hím ivarszerve felülnézetben és K: papillái — L: *P. albiseta* PANZER hím ivarszerv jobb lemezének csúcsa és M: hím ivarszerve felülnézetben — N: *P. niveiseta* ZETTERSTEDT hím ivarszervének jobb lemeze, O: papillái és P: ventralis lemeze (D—F: COLLIN nyomán, a többi eredeti)

- 80 (81) A csípők barnásfeketék, fénylők, a lábak barnák, csaknem feketék, kivéve a combok és a lábszárak csúcsát vagy a tövét, ahol világosabbak, mégpedig sárgásbarnák vagy barnásvörösek. A pontszemek mögött deltoid, szürke hamvas folt van. (Hasonlít az *albiseta* PANZER fajhoz, de a homloka szélesebb, a csápsörte rövidebb, a 3. csápíz hosszabb, és a hím ivarszervében a papillák rövidebbek. Hasonlít az *obscurus* v. ROSER fajhoz is.) (32. ábra: I—K). 2,7—3 mm.

Hollandiában és Finnországban találták. Hazánkban ritka: Nyíregyházán, Kelebián, Hejőbábn és Balatonberény környékén gyűjtötték (VII—VIII.)

albocapillatus FALLÉN

- 81 (80) A csípők és a lábak sárgák vagy sárgásbarnák.
- 82 (83) A fénylő occipitalis régió a pontszemek mellett kétoldalt háromszög alakú szürke hamvas folt van. A homlok keskeny, olyan széles, mint az első pontszem. A 3. csápíz kb. 3-szor olyan hosszú, mint amilyen széles, a fehér csápsörte 2—3-szor hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató kicsi, sötét színű, csúcsán hosszú sörte van. A fénylő mesonotum pereme szürkén hamvas. A pleura nagy része fénylő fekete. Az elülső comb kissé megvastagodott, a középső comb alig kétszer vastagabb, mint a középső lábszár. A potroh alig szőrös, fénylő fekete. A hím ivarszerve: 32. ábra: L—M. 2,5—3 mm.

Észak-Európában (Svédország, Finnország), Angliában, Németországban, Ausztriában, Észak-Afrikában, a Kaukázusban és Tajvanon egyaránt gyűjtötték. Hazánkban mind a hegy-, mind a síkvidékről kimutatták (VI—IX.)

albiseta PANZER

- 83 (82) Az occipitalis régió fekete, de finoman szürkén hamvas, a háromszög alakú szürke hamvas folt hiányzik. A homlok nagyon keskeny, de a pontszemek irányába kissé szélesedik. Az *albiseta* PANZER fajhoz hasonlít, de a 3. csápíz hosszabb, keskenyebb, a csápsörte is hosszabb. A tapogató keskeny, sárgás, rajta 2—3 hosszabb fakó szőr van. A pleura— a sternopleuralis foltot kivéve — szürkén hamvas. A hím ivarszerve: 32. ábra: N—P. 2,5 mm.

Az *albiseta* PANZER és a *niveiseta* ZETTERSTEDT fajokat egyes szerzők azonosaknak tekintik, de bélyegek alapján a 2 fajt biztosan el lehet különíteni; elterjedésük azonban megegyezik. Hazánkban több helyen gyűjtötték (Tihany, Dobogókő, Bükk hegység, Csongrád) (V—IX.)

niveiseta ZETTERSTEDT

- 84 (79) A csápsörte fekete. A mesonotum legnagyobb része fénylő fekete.
- 85 (88) A mesonotum egyforma rövid szőrökkel fedett, az acrostichalis és a dorsocentralis sörték nem különülnek el, vagy az acrostichalisok 8-sorosak.

- 86 (87) A homlok és az occipitalis régió fénytelen fekete, csak a pontszemek körül fényes. A verticalis sörte pár nagyon rövid. A nőtény csápjának 3. íze kétszer, a hímé több mint kétszer hosszabb, mint a szélessége. A nőtény csápsörtéje háromszor, a hímé kétszer olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A tapogató nagy, sárga színű. A mesonotum sörtéi, szőrei sárgák, de a pajzsocska peremsörtéi, a postalaris és a praescutellaris sörték barnák vagy feketék. A lábak vöröses-sárgák, az elülső comb másfélszer, a középső 3-szor vastagabb, mint a lábszár. A szárny finoman barnás, az erek sárgák. A potroh fénylő fekete, szőrözete világos. A hím ivarszerve: 33. ábra: A—B. 2,5—3,5 mm.

Angliában, Svédországban, Finnországban, Ausztriában, Olaszországban egyaránt előfordul. Hazánkban nem gyakori, Csákvár, Vérteskozma, Fót környékén, a Bakonyban és a Bükk hegységben gyűjtötték (V—IX.)

pallipes FALLÉN

- 87 (86) A homlok és az arc fénylő fekete, az occipitalis régió fénytelen fekete, finoman hamvas. Mindkét ivar esetében a csáp 3. íze rövid, alig hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte hosszabb. Hasonlít az előbbi fajhoz. A lábak sárgák, a hátulsó comb és lábszár csúcsán barna folt van, ami a nőtényen hiányozhat. Az elülső comb alig vastag, a középső comb 3-szor vastagabb, mint a középső lábszár. A szárny finoman barnás árnyalatú, az erek barnák. A potroh fénylő barna vagy barnásfekete, a haslemezek barnásak. A hím 3 mm, a nőtény 4 mm.

Elterjedése: Észak-, Nyugat- és Közép-Európa. Faunaterületünkön a Magas-Tátrából és a Keleti-Kárpátokból (Kőrösmező) mutatták ki. Magyarországi előfordulása az Északi-középhegységben lehetséges

[maculus ZETTERSTEDT]

- 88 (85) Az acrostichalis és dorsocentralis sörték a mesonotumon elkülönülnek. Az acrostichalisok 4- vagy 2-sorosak.
- 89 (92) A pleura a sternopleuralis folt kivételével hamvas. A 3. csápíz alig hosszabb, mint amilyen széles.
- 90 (91) A fej és a homlok szürkén hamvas. A csáp 3. íze kissé hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte legalább 3-szor olyan hosszú, mint a 3. íz. A tapogató nagy, széles, sárgásfehér. A tor, különösen a vállak sokszor sárgásbarna színűek. A mesonotum fénylő fekete, rajta a sörték hiányoznak, az acrostichalis sörték nagyon rövidek, 2-sorosak. A lábak sárgák, a combok csak kissé vastagok. A középső comb másfélszer vastagabb, mint a középső lábszár, a lábfejek karomízei barnásfeketék. A szárny enyhén barnás árnyalatú. A potroh fénylő, barna-barnásfekete. A hím ivarszerve nagy, gömbszerű (33. ábra: C—E). 2,5—3,5 mm.

Elterjedése: Észak- és Közép-Európa, Anglia. Hazánkban nem gyakori, a Zempléni-, a Bükk és a Kőszegi-hegységben gyűjtötték (VI–IX.)

ciliaris FALLÉN

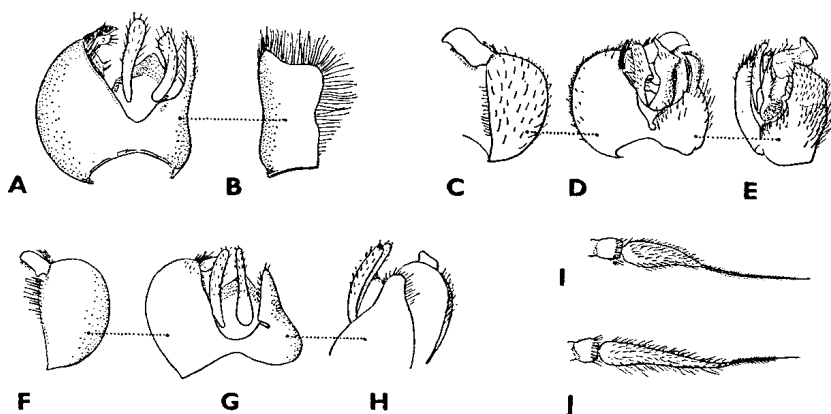
- 91 (90) Hasonlít a *ciliaris* FALLÉN fajhoz. A pontszemek előtt a homlokon fénylő sáv látszik. A hátulsó comb kissé vastagabb, a szárny tösejtjei csaknem egyforma hosszúak. A hím ivarszerve kisebb, az analis papillák egyszerűek (33. ábra: F–H). 2,5–3 mm.

Angliából írták le. Elterjedése feltehetően az előbbi fajéval azonos. Hazánk-ból még nem került elő, de faunaterületünkön a Magas-Tátrából és Dobsináról van igazoló példány (VII–VIII.)

[*parvicauda* COLLIN]

- 92 (89) A pleura csaknem teljesen fénylő. A 3. csápíz legalább kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles (33. ábra: I–J).

- 93 (94) A verticalis sörték hiányoznak. A homlok és az occipitalis régió fénylő fekete, az utóbbi nagyon finoman szürkén hamvas lehet. A hím 3. csápíze háromszor, a nőstényé kétszer hosszabb, mint amilyen széles (33. ábra: I–J). A tapogató nem nagyon nagy, széles, fehér pihés, csúcsán 1–2 fakó szőr van. A mesonotumon a sörték hiányoznak, csak finom világossárgás szőröket találunk rajta. Az acrostichalis sörték nagyon rövidek, 2–3-sorosak, a dorsocentralisok ugyancsak rövidek, 1-sorosak. A lábak sárgák, de a középső combon barnás folt van, és a hátulsó comb csúcsa is barnás. Az elülső comb másfélszer, a középső két és félszer vastagabb, mint a lábszár. A szárny erei sárgák, a costa vastag. A potroh fénylő barnásfekete. 2,5–3 mm.

33. ábra. A: *Platypalpus pallipes* FALLÉN hím ivarszerve felülről és B: bal lemeze — C: *P. ciliaris* FALLÉN hím ivarszervének jobb lemeze, D: hím ivarszerve felülnézetben és E: bal oldali nézetben — F: *P. parvicauda* COLLIN hím ivarszervének jobb lemeze, G: hím ivarszerve felülnézetben és H: bal lemeze a csúcs felől — I: *P. stigmatellus* ZETTERSTEDT ♀ és J: ♂ csápja (C–E, I–J: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

Hegyvidéki faj, Közép- és Észak-Európában (Skandinávia, Finnország, Lappföld) találták. Faunaterületünkről csak egy nőtény példányt ismerünk a Magas-Tátrából (VIII.)

[*stigmatellus* ZETTERSTEDT]

- 94 (93) Egy pár fekete verticalis sörtéje van. A homlok és az occipitalis régió fénytelen fekete. A csáp fekete vagy sárgásfekete. A 3. csápíz kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A csápsörte 2-szer hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató rövid, keskeny, fehér. A mesonotumon a humeralis sörte hiányzik, a többi sörte barna vagy fekete, de a szőrözet fehér. Az acrostichalis sörték rendezetlenül kétsorosak, a dorsocentralisok egysorosak. A lábak sárgák, de a középső és hátulsó comb közepe, valamint a hátulsó lábszár csúcsa elmosódottan barna. Az elülső comb gyengén vastag, a középső 3-szor vastagabb, mint a középső lábszár. A hím középső lábszárán nagyon kicsi sarkantyú van, a nőtényén nincs. A potroh fénylő barnásfekete, világos szőrözete merev. A hím ivarszerve nagy, a potroh kétharmada. 2,5—3 mm.

Boreoalpin faj: Skandináviában, Finnországban és a Tátrában fordul elő (VIII.)

[*laestadianorum* FREY]

- 95 (76) A középső lábszár csúcsán sarkantyú van, ez legalább olyan hosszú, mint a lábszár átmérője.
- 96 (101) Az acrostichalis sörték rendszerint 4- vagy többsorosak, esetleg rendezetlenül 3-sorosak.
- 97 (98) A tor erősebb sörtéi feketék. A homlok szürkén hamvas, elől szélesebb, mint a 3. csápíz szélessége, fölfelé szélesedik. Az arc kissé keskenyebb, mint a homlok, fehéres színű. A verticalis sörtepár fekete. A 3. csápíz háromszor hosszabb a szélességénél, a csápsörte kb. olyan hosszú, mint a 3. íz. A tapogató fehér pihékkel fedett, csúcsán 1—2 sötétsárga sörte van. Az acrostichalis sörték rendezetlenül 4-sorosak, a dorsocentralisok hosszabbak, fekete szőrökkel keverték. A csípők vörössárgák, az elülső csípő ezüstösszürke, a lábak sárgák. Az elülső comb kétszer olyan vastag, mint az elülső lábszár, a középső comb valamivel vastagabb. A hím középső lábszárának fekete sarkantyúja kisebb, mint a nőtényé, a lábfejek gyűrűzöttek. A szárny kissé füstszerű, a potroh fénylő barnásfekete. 3,7 mm.

Angliából írták le. Elterjedése feltehetően Közép- és Észak-Európa. Hazánkban ritka (Csákvár, Dobogókő, Mátraháza) (V—VII.)

optimus COLLIN

- 98 (97) A tor sörtéi sárgák.
- 99 (100) A homlok fénylő fekete, az arc fehér. A barnásfekete csáp 3. íze kissé hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte háromszor hosszabb,

mint a 3. csápíz. A tapogató kicsi, sárgásfehér, a mesonotum fénylő fekete, pereme finoman szürkén hamvas. Az acrostichalis sörték többsorosak. A lábak sárgák, a középső comb 2,5-szer vastagabb, mint a középső lábszár, az elülső comb valamivel vékonyabb, mint a középső. A lábfej egyszínű sárga. A szárny nagyon finoman barnás árnyalatú, az erek sárgák. A potroh fénylő barnásfekete, merev, fehér szőrök fedik. 2,2—3 mm.

Németországban és a Kárpát-medencében (Pöstyén) gyűjtötték. Hazai előfordulása valószínű

[*fuscicornis* ZETTERSTEDT]

- 100 (99) A homlok szürkén hamvas, szélei párhuzamosak. A csáp 3. íze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A csápsörte kb. olyan hosszú, mint a 3. íz. A tapogató keskeny, sötétszürke árnyalatú, csúcsán 2—3 hosszú sörte van. A mesonotum sötétszürke, hamvas, a pleura, — a fénylő sternopleuralis folt kivételével — világosabb szürkén hamvas. Az acrostichalisok 4-sorosak, a dorsocentralisok 2-sorosak. A csípők töve barnás, a lábak sötétsárgák, a combokat barna gyűrű tarkítja. A lábfej is gyűrűzött. A középső comb nem sokkal vastagabb, mint az elülső. A potroh barnásfekete, fénylő. A hím ivarszerve: 34. ábra: A—C. 2,5—3 mm.

Elterjedése: az egész Palearktikum és a Nearktikum. Hazánkban is sokfelé elterjedt (Tompá, Fót, Bakony, Ágasegyháza, Ócsa, Pusztavacs, Pákozd, Albertirsa, Csévharaszt, Tihany) (V—VI.)

annulatus FALLÉN

- 101 (96) Az acrostichalis sörték 2-sorosak.
- 102 (111) A mesonotum fénylő fekete, esetleg nagyon finoman hamvas, de ez a fényét csak gyengíti.
- 103 (104) A tapogató nagyon nagy, sárga, olyan hosszú, mint a szívóka, a töve széles, a vége csúcsban kihúzott (34. ábra: D). A homlok fekete, hamvassága nagyon finom, elöl olyan széles, mint a 2. csápíz, felfelé kissé szélesedik. Az arc keskenyebb, mint a homlok elöl. A verticalis sörték hosszúak, nagyon távol erednek egymástól. A csáp tőizei vörösesek lehetnek. A dorsocentralis sörték 1-sorosak. A pleura csaknem teljesen fénylő fekete. A lábak sárgák, de a combok és a lábszárak csúcsa lehet finoman barnás árnyalatú. Az elülső comb vastag, a középső vastagabb, mint az elülső. A szárny áttetsző, az erek sárgák. A potroh fénylő fekete. 1,5 mm.

Angliából írták le, de hazánkban is megtalálták (Dömsöd, Tard) (V.)

ingenuus COLLIN

- 104 (103) A tapogató kisebb, rövidebb, mint a szívóka.

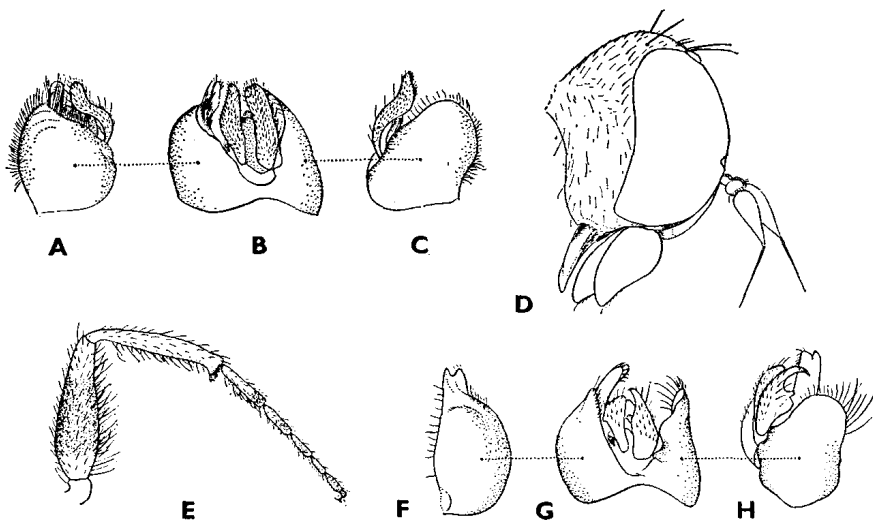
- 105 (106) Az elülső lábszár ventralis csúcsa peremszerűen kiszélesedik (34. ábra: E). A fej és a homlok szürkén hamvas, a csáp 3. íze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A mesonotum finoman hamvas, de a közepén fénylő sáv van. A mesonotum sörtéi barnássárgák vagy feketék. Az acrostichalis sörték 2-sorosak. A csápok töve barnásfekete, csúcsuk vörös és sárga. A lábak színe változó, esetenként — a lábfejizeket is beleértve — egészen sötétbarnák, feketék lehetnek, a nőstények lábai néha fakók. A combok közepe és a lábszárok csúcsi fele barnásfekete. A lábfejizetek gyűrűzöttek, az elülső és középső comb csaknem egyforma vastag. A potroh fénylő fekete, szőrözete gyér, sárga. A hím ivarszerve kicsi, a bal papilla kampós, a jobb lemez nyúlványának csúcsa bevágott (34. ábra: F—H). 2,2—3 mm.

Hegyvidéki faj. Az Alpokból, a Balkánról, de Észak-Németországból (Kiel) is jelentették. Hazánkban főként hegyvidékeken fordul elő (V—X.)

minutus MEIGEN

- 106 (105) Az elülső lábszár csúcsa egyszerű.

- 107 (108) A pleura nagyobb része fénylő fekete. A 3. csápíz nagyon rövid, a csápsörte másfél—kétszer hosszabb, mint a 3. íz. A mesonotum fénylő fekete vagy a peremén szürkén hamvas, esetleg az egész mesonotumot nagyon finoman, pontszerűen ezüstösszürke hamvaság fedi. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték nagyon finomak, az előbbiek 2-, az utóbbiak 1-sorosak. Az erősebb sörték barnásak, ritkábban barnásfeketék. A lábak színe változó, általában minden

34. ábra. A: *Platypalpus annulatus* FALLÉN hím ivarszerve jobbról, B: felülnézetben és C: balról — D: *P. ingenuus* COLLIN feje oldalról — E: *P. minutus* MEIGEN elülső lába, F: hím ivarszervének jobb lemeze, G: ivarszerve felülnézetben és H: bal oldalról (D: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

comb és lábszár töfele sárga, sárgásbarna, a csúcsi fele barna, barnásfekete. Az elülső csípő és az elülső comb teljesen sárga is lehet. A szárny áttetsző, az erek sárgásbarnák. Az r_{4+5} és az m_1 ér a szárny csúcsa közelében egymástól egy kissé eltávolodik. A potroh fénylő fekete. A hím ivarszerv jobb lemezének felső pereme fogazott (35. ábra: A–B). 1,5–2 mm.

Közép-európai faj, de Angliában is gyűjtötték. Hazánkban nem ritka, eddig a következő lelőhelyei ismeretesek: Tihany, Balatonlelle, Tata, Budapest, Ócsa, Fót, Pécs, Kelebia, Tompa (V–VI.)

nigra MEIGEN

108 (107) A pleura szürkén hamvas, csak a sternopleuralis folt fénylő fekete.

109 (110) A verticalis sörtepár határozottan megvan, színe fekete. A homlok olyan széles, mint a 3. csápíz, és ez alig hosszabb a szélességénél. A csápsörte hosszú. A mesonotum finoman barnásszürkén hamvas. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték rövidek, határozatlanok, az előbbiek 2-sorosak, az utóbbiak 1-sorosak. Az elülső csípő, néha a tomporok, a lábszárak és a lábfejek vörösesbarnák, a combok fénylő feketék. Az elülső comb csak kissé vastag, a középső comb vastag, posteroventralis sörtesora 6–8 hosszú, sárga sörtéből áll. A lábfejek enyhén gyűrűzöttek. A szárny nagyon finoman barnás árnyalatú. Az r_{4+5} és az m_1 ér a szárny csúcsánál összetart. A hím ivarszerv jobb lemezének felső peremén hosszú sörték vannak (35. ábra: C–E). 1,75–2,5 mm.

Angliából írták le. Hazánkban a következő helyeken gyakori: Hejőbába, Fülöpszállás, Tard, Szatymaz, Pécs (V–VI.)

albifacies COLLIN

110 (109) A verticalis sörtepár vagy hiányzik, vagy nagyon kicsi (30. ábra: H). A homlok keskeny, szürkén hamvas, párhuzamos szélű. A 3. csápíz kissé hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte kétszer hosszabb a 3. íznel. A mesonotum a finom, sárgásszürke hamvassága mellett fénylő, a tor sörtéi sárgásbarnák, rövidek. Az acrostichalis sörték 2-sorosak (hosszabbak, mint az előbbi fajé). A lábak feketésbarnák, az elülső és a középső láb térde barnás vagy sárga. Az elülső comb kétszer, a középső háromszor vastagabb, mint a lábszár. A középső lábszár sarkantyúja nem nagyon erős. A lábfej egyszínű fekete. A hím ivarszerv jobb lemezének felső peremén rövid sörték vannak (35. ábra: F–G). 2,5 mm.

Ritka fajnak tűnik. Angliából, Németországból, Skandináviából és Dalmáciából (Split) jelentették. Hazai előfordulása várható (= *aeneicollis* ZETTERSTEDT)

[**aeneus** MACQUART]

111 (102) A mesonotum határozottan hamvas.

112 (113) A középső combon nincs posteroventralis sörtesor. A homlok elől olyan széles, mint a 3. csápíz szélessége, a pontszemeknél kétszer

szélesebb. A csáp 3. íze két és fél—háromszor hosszabb a szélességénél. A csápsörte vastag, kb. olyan hosszú, mint a 3. csápíz (35. ábra: H). A tor szürkén hamvas, de nem annyira sűrűn, mint a fej. A dorsocentralis sörték rendezetlenül kétsorosak. A lábak fakósárgák, az elülső comb alig vastag, a középső mérsékelten vastag, és a töve vastagabb, mint a közepe. A középső lábszár sarkantyúja tompa végű. A szárny 1. tősejtje kissé hosszabb, mint a 2. 2,25—2,5 mm.

Angliából írták le. Feltehetően Nyugat- és Közép-Európában honos. Hazánkban ritka; a Mecsek hegységben, Tihanyban, Csákváron és a Bükk hegységben gyűjtötték (IV—V.)

aristatus COLLIN

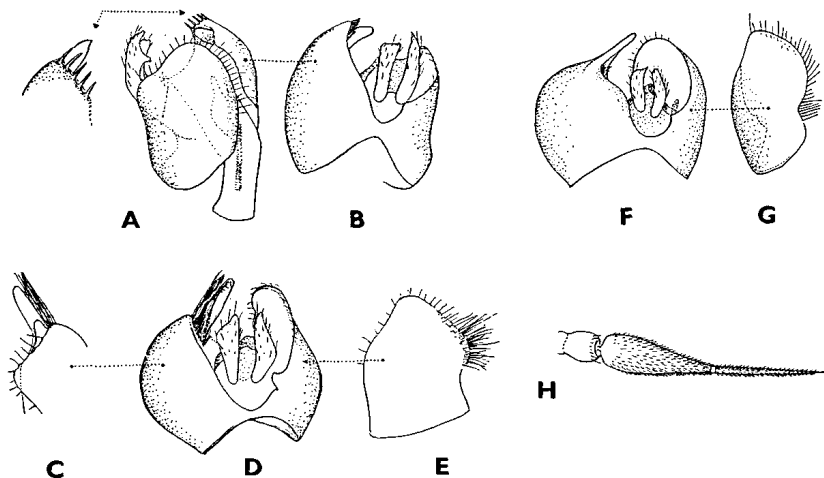
113 (112) A középső combon jól fejlett posteroventralis sörtesor van.

114 (119) A potroh szelvényeinek oldalán többé-kevésbé széles, háromszög alakú, szürke hamvas folt van.

115 (116) Az elülső és a középső comb a csúcsát kivéve fekete és háromszor—négyyszer vastagabb, mint a lábszáruk. A homlok keskeny, szélei párhuzamosak. A 3. csápíz több mint kétszer olyan hosszú, mint a szélessége. A tapogató nagy, sárgásfehér színű, a mesonotum feketésszürkén hamvas, szőrei fehérek, sörtéi feketék (a hazai példány sörtéi sötétsárgák). A csípők fénylő feketék, a lábfejek határozottan gyűrűzöttek. 3,7—4,5 mm.

Dél-európai faj (Trieszt, Görz, Zaule, Korfu). Hazánkban eddig csak egy hím példány került elő Főtről (VI.)

tergestinus EGGER

35. ábra. A: *Platypalpus nigra* MEIGEN hím ivarszerve bal oldalról a jobb lemez csúcsával és B: hím ivarszerve előlről — C: *P. albifacies* COLLIN hím ivarszerv jobb lemezének csúcsa, D: hím ivarszerve felülnézetben és E: bal lemeze — F: *P. aeneus* MACQUART hím ivarszerve felülnézetben és G: bal lemeze — H: *P. aristatus* COLLIN csápja (H: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

- 116 (115) Az elülső és a középső comb nem fekete, legfeljebb sötétbarna vagy fekete folttal tarkázott.
- 117 (118) A notopleuralis sörték száma 3. Az elülső csípő sárga, legfeljebb a töve körül barna. A homlok nagyon keskeny, olyan széles, mint a 2. csápíz, szélei párhuzamosak. A tapogató sárgás, körte alakú, olyan széles, mint a szívóka. A tor sörtéi sárgák, a 2. és a 3. csípő barna. Az elülső comb vastag, sárga, dorsalisán barna sáv vagy folt tarkíthatja. A középső combon is lehet dorsalisán feketésbarna folt. A potroh hátlemezeinek oldalán a szürke háromszögek szélesek, a hátlemezek közepén csaknem összeérnek. A 8. szelvény teljesen szürkén hamvas. A hím ivarszervének papillái egyenlő hosszúak, a végük kiszélesedik (36. ábra: A—C). 2,5—3 mm.

Egyes vélemények szerint az *annulatus* FALLÉN szinonímája. Az ivarszerv alkata és egyéb bélyegek alapján ez kétségszoros. Nagyon hasonlít a *praecinctus* COLLIN-hoz is. A homlok szélessége és az ivarszerv alapján a két fajt el lehet választani, bár feltételezhető az is, hogy a *fulvipes* MEIGEN a *praecinctus* COLLIN-nak közép-európai változata. Hazánkban mind az Alföldön, mind domb- és hegyvidékeinken több helyen előfordul (V—VII.)

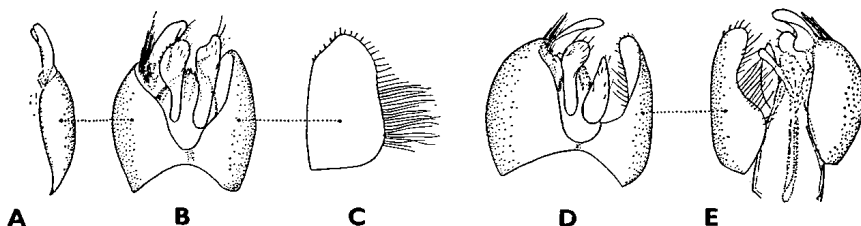
fulvipes MEIGEN

- 118 (117) A notopleuralis sörték száma 2. Az elülső csípő barna, barnássárga, legfeljebb a csúcsa sárga. A homlok szélesebb, mint az előbbi fajé, elől olyan széles, mint a 3. csápíz, felfelé kissé szélesedik. A tapogató hosszúkas, tojásdad, sötétsárga színű. A mesonotum sörtéi sötétsárgák vagy barnák. A lábak sárgák, a 2. láb térd barna, a combok csúcsán barna folt lehet. A potrohszelvények hamvas háromszögei a hátlemezekén általában összeérnek. Az 1. és a 8. szelvény teljesen szürkén hamvas. A hím ivarszervének bal papillája rövidebb, a vége nem szélesedik ki. A bal lemez pereme kissé beöbölösödő, a papillák ritkábbak, mint az előbbi fajon (36. ábra: D—E). 2,5—3 mm.

Angliából írták le. Elterjedése Észak- és Nyugat-Európa. Hazánkban is előkerült, de csak Dömsdön gyűjtötték (V.)

praecinctus COLLIN

- 119 (114) A potroh fénylő fekete, legfeljebb néhány szelvény oldalán van keskeny, szürke hamvasság.

36. ábra. A: *Platypalpus fulvipes* MEIGEN hím ivarszervének jobb lemeze, B: hím ivarszerve felülnézetben és C: bal lemeze — D: *P. praecinctus* COLLIN hím ivarszerve felülnézetben E: és alülnézetben (Eredeti)

- 120 (123) A 3. csápíz több mint kétszer hosszabb a szélességénél.
- 121 (122) A csápsörte nem hosszabb, mint a 3. csápíz. A homlok elöl nem szélesebb, mint a 2. csápíz, de a pontszemek előtt kétszer olyan széles. A tor nem dúsan hamvas, a sörték és a szőrök sárgák. Az acrostichalis sörték rövidek, 2-sorosak, elöl 3-sorosak is lehetnek. A dorsocentralisok 1-sorosak, de mellettük elöl és hátul szőrök vannak. Az elülső csípő töve barnás vagy egészen barna színű. A lábak sárgák, vagy a combokon barna foltok vannak, néha csak a csúcsukat kivéve barnás színűek. A lábszárak csúcsa, különösen a hátulsó, barnás, a lábfejek gyűrűzöttek. A szárny áttetsző, az erek sárgák, az analis ér nagyon finom. A hím ivarszerv papilláinak csúcsa lekerekített (37. ábra: A). 2,25—2,5 mm.

A *notatus* MEIGEN és a *strigifrons* ZETTERSTEDT fajok nagyon hasonlítanak egymáshoz, így az irodalmi adatokban közölt lelőhelyek bizonytalanok. Elterjedésük valószínűleg egyezik. Hazai előfordulása lehetséges

[*notatus* MEIGEN]

- 122 (121) A csápsörte hosszabb, mint a 3. csápíz, és ez 3-szor hosszabb a szélességénél. A homlok széles, szélei párhuzamosak, az arc szélesebb, mint az előző fajé. A tor sárgásszürkén hamvas. A sörték sárgák, néha barnák. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, sörtéi gyengén fénylő sávon helyezkednek el. A dorsocentralis sörték hosszabbak, mint az acrostichalisok. A két hátulsó csípőpár gyengén barnás színű lehet. A középső és a hátulsó combon sötét árnyalatú folt vagy gyűrű lehet. A lábfejek halványan gyűrűzöttek. A szárny r_{4+5} és m_1 erei íveltebbek, mint a *notatus* MEIGEN fajon. A hím ivarszerv papilláinak vége csúcsos (37. ábra: B). 2,5—3 mm.

Irodalmi adatok szerint Alsó-Ausztriában, Albániában, Kréta szigetén, Magyarországon (Gyón és Budapest környékén), valamint Angliában és Nyugat-Európában fordul elő. A hazai előfordulást igazoló példányok 1956-ban elpusztultak. A meghatározások bizonytalanok lehetnek, mert az előbbi fajhoz hasonlít. Ezt a fajt egyesek kizárólagosan nyugat-európai elterjedésűnek tartják

strigifrons ZETTERSTEDT

- 123 (120) A 3. csápíz rövidebb.
- 124 (125) A potroh barna, barnássárga, a hasoldal sárga, enyhén barna árnyalatú. Az 1. szelvény oldala sárga. A homlok olyan széles, mint a 3. csápíz szélessége, szélei párhuzamosak. A tapogató kicsi, sárga, sárgásfehér, csúcsán 1—2 hosszú szőr van. A tor hamvassága sárgásbarna, a vállak barnák, rajtuk kevesebb a hamvasság, a fénylő sternopleuralis folt barna. A lábak sárgák, az elülső comb töve kétszer olyan vastag, mint az elülső lábszáré, a középső comb másfélszer vastagabb, mint az elülső comb. Az elülső lábfej határozottan gyűrűzött, a többiek a gyűrűzés elmosódott. A hím ivarszerv bal lemezének alsó karéja keskeny (37. ábra: C—E). 2—3 mm.

Prága környékén gyűjtött példányok alapján írták le. Hazánkban nem gyakori, a következő helyeken gyűjtötték: Bakonybél, Vérteskozma, Bükk hegység, Harkány (V–VIII.)

luteipes ZUSKOVA

125 (124) A potroh fekete.

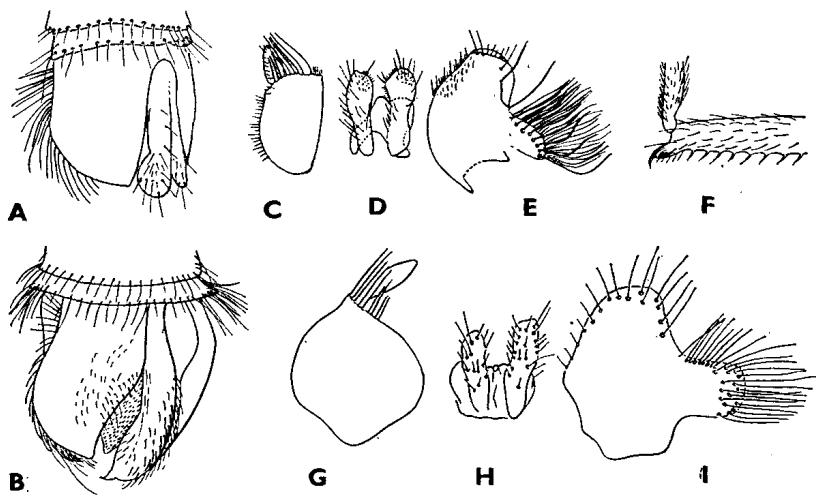
126 (127) A középső lábszár sarkantyúja rövid, csúcsa tompa és a végén ívelt karom van. A karom a nőstényen hiányzik (37. ábra: F). A homlok olyan széles, mint a 3. csápíz. A verticalis sörték távol erednek egymástól. A 3. csápíz csaknem kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, a csápsörte hosszú. A tapogató kicsi, fehéres színű. A tor finoman hamvas, sörtéi sárgák, a lábak sárgák. A középső comb alig vastagabb, mint az elülső, a lábfejek finoman gyűrűzöttek vagy teljesen sárgák, ez utóbbi esetben a 2 utolsó íz sötétebb. A hím ivarszerv bal lemezének alsó karéja széles (37. ábra: G–I). 1,8–2–3 mm.

Európában elterjedt faj (Finnország, Dánia, Anglia, Ausztria). Hazánkban főként a domb- és hegyvidékeken elterjedt, de az Alföldön is előfordul (V–VII.)

cothurnatus MACQUART

127 (126) A középső lábszár sarkantyúja hosszú, a csúcsa hegyes.

128 (129) 2 mm-nél kisebbek, a verticalis sörték távol erednek egymástól. A homlok olyan széles, mint a 2. csápíz, hátrafelé szélesedik, a 3. csápíz kevésbé hosszabb a szélességénél. A csápsörte hosszabb, mint a három csápíz együttvéve. A tor sárga vagy aranyszürkén hamvas. A dorsocentralis sörték rendezetlenül egysorosak. A tor szőrei és

37. ábra. A: *Platypalpus notatus* MEIGEN és B: *P. strigifrons* ZETTERSTEDT hím ivarszervénye — C: *P. luteipes* ZUSKOVA hím ivarszervének jobb lemeze; D: papillái és E: bal lemeze — F: *P. cothurnatus* MACQUART ♂ középső lábszárának csúcsa, G: hím ivarszervének jobb lemeze, H: papillái és I: bal lemeze (A, C–E, G–I: KOVALJEV — B, F: COLLIN nyomán)

sörtéi fakók, a lábak sárgák. A lábfejek halványan gyűrűzöttek, gyakran az ízek fokozatosan sötétednek, és az utolsó íz csaknem feketék. A metatarsus olyan hosszú, mint a következő 4 íz együtt. A pulvillusok barnásak. A hím ivarszerve: 38. ábra: A—C. 1,5—2 mm.

Angliából írták le. Nyugat-Európán kívül Észak-Afrikában is előfordul. Hazai adatunk nincs

[clarandus COLLIN]

129 (128) 2 mm-nél nagyobbak, a verticalis sörték közelebb erednek egymáshoz.

130 (131) Az elülső lábszár orsó alakú. A homlok keskenyebb, mint a 2. csápíz, az arc nagyon keskeny. A 3. csápíz másfélszer hosszabb, mint amilyen széles, a tapogató tojásdad, sárgásbarna, szőrei sárgásak. A tor barnásszürkén hamvas. Az acrostichalis és dorsocentralis sörték rövidek, az erősebb sörték is aránylag rövidek. A metapleuralis sörték száma 1—2, de az egyik mindig rövidebb. A csápók sárgák, esetleg a tövük gyengén szürkésbarna. A lábak színe változik, néha olyan, mint az *annulatus* FALLÉN fajé. A hazai példányok lába sárga. A combokon sötét szalag lehet. Az elülső és középső lábszárak csúcsa barnás, vagy a négy hátulsó combon van barnás szalag. A középső lábszár jóval vastagabb, mint az elülső. A szárny m_1 ere ívelt. A hím ivarszerve: 38. ábra: D—E. 2,5—3 mm.

Angliából írták le, de mind Észak-, mind Közép- és Dél-Európában elterjedt. Hazánkban nem ritka (V—VII.)

coarctatus COLLIN

131 (130) Az elülső lábszár nem orsó alakú. A homlok olyan széles, mint a 3. csápíz, és kissé szélesedik. A 3. csápíz kissé hosszabb, mint amilyen széles, a tapogató kicsi, szürke színű. A mesonotum dúsan, sárgászürkén hamvas. A tor szőrei és sörtéi hosszabbak és erősebbek, mint az előző fajé, valamennyi sárga. A metapleuralis sörték száma 2—3. A lábak sárgák, szőrözetük is sárga. Az elülső comb alig kétszer, a középső háromszor vastagabb, mint a lábszár. A lábfejézek tisztán, de keskenyen gyűrűzöttek. Az r_{4+5} és az m_1 ér csaknem párhuzamos. A hím ivarszerve: 38. ábra: F—G. 2,3—3 mm.

Elterjedése: Észak-, Nyugat- és Dél-Európa. Hazánkban gyakori. (V—VII.) A faj leírása egyezik az irodalomban közölt *flavipes* FABRICIUS faj leírásával. A két név valószínűleg szinonim. Az elterjedésre vonatkozó adatok is a *flavipes* FABRICIUS-ra utalnak (= *flavipes* FABR.)

infectus COLLIN

132 (75) A csáp tőizei sárgák, vagy az egész csáp sárga.

133 (140) A középső lábszáron nincs sarkantyú, legfeljebb kanálszerű vagy háromszög alakú lapocska, de ez rövidebb, mint a lábszár csúcsának vastagsága.

134 (137) A 3. csápíz barnásfekete vagy fekete, a tőizek sárgák.

135 (136) 2 mm-nél kisebb legyek. A fej szürkén hamvas, a homlok alig szélesebb, mint a 2. csápíz. Az arc nagyon keskeny, a 3. csápíz alig hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte kb. 2-szer hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató nagyon kicsi, fehér színű. A mesonotum hamvassága sárgásszürke. A sörték és a szőrök sárgák vagy kissé barnás színűek, az acrostichalis sörték 5 párban 2-sorosak. A lábak sárgák, az elülső comb másfélszer, a középső két és félszer vastagabb, mint a lábszár. A térdeken fekete pont van, a lábfejek gyűrűzöttek. A potroh fénylő fekete, de az 1. szelvény nagyrészt szürkén hamvas, a 8. szelvény teljesen szürke. A hím ivarszerve: 38. ábra: H—J. 1,5—2 mm.

Az Alpokból és Finnországból ismertették. Hazánkban a hegyvidéken és az alföldön egyaránt megtalálták, de ritka (V—VII.)

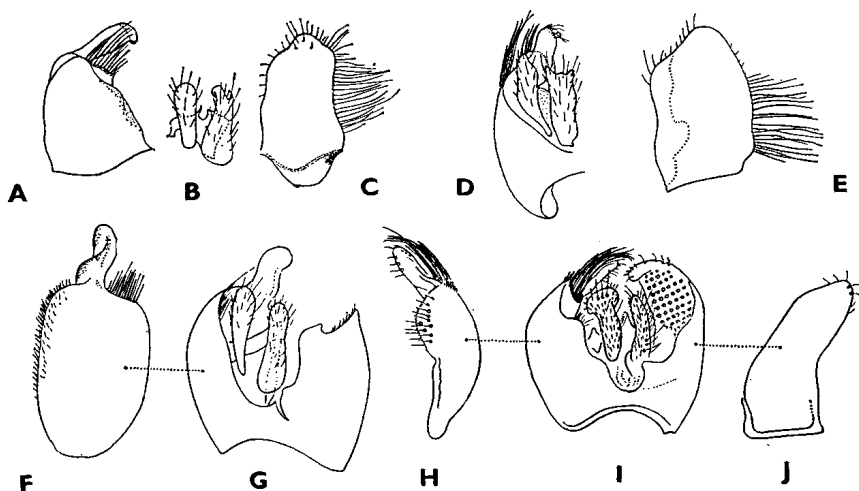
articulatus MACQUART

136 (135) 2 mm-nél nagyobbak. A 3. csápíz keskenyebb és hosszabb, mint az előző fajé. Csak az elülső lábfej gyűrűzött. A 2. és a 3. lábfej sárga, csak az utolsó ízek feketék. A térdeken nincs fekete pont. 2—2,5 mm.

Dániából és Finnországból ismerjük, azonkívül faunaterületünkön Pöstyén környékéről van igazoló példány (VI.)

[**articulatoides** FREY]

137 (134) A csáp mindhárom íze sárga.

38. ábra. A: *Platypalpus clarandus* COLLIN hím ivarszervének jobb lemeze, B: papillái és C: bal lemeze — D: *P. coarctatus* COLLIN hím ivarszervének jobb lemeze a papillákkal és E: bal lemeze — F: *P. infectus* COLLIN hím ivarszervének jobb lemeze és G: hím ivarszerve felülnézetben — H: *P. articulatus* MACQUART hím ivarszervének jobb lemeze, I: hím ivarszerve felülnézetben és J: bal lemeze (A—E: COLLIN, H—J: KOVALJEV nyomán, F—G: eredeti)

- 138 (139) A tapogató csúcsa hegyben végződik (39. ábra: A). Az arc ezüstös, és fele olyan széles, mint a homlok. A homlok kissé szélesebb, mint a 3. csápíz, a pontszemek irányába csak kissé szélesedik ki. A csápsörte vége kissé barnás színű. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, a dorsocentralis sort nehéz elkülöníteni a melléte levő szőröktől. A tomporokon nincs fekete pont. Az elülső és a középső comb egyforma vastag. A középső lábszár végén tompa sarkantyú van, csúcán piciny visszahajló hegy látszik. A nőstény sarkantyúja sárga. A lábfejek utolsó ízének második fele sötétebb. A potroh barnás-fekete vagy fekete. Az első hát és a haslemezek fakók vagy sárgák lehetnek. 2,5 mm.

Elterjedése: Anglia, Finnország, Svédország, Dánia. Hazánkban egy nőstény került elő, Szaparcán gyűjtötték. Az *albicornis* ZETTERSTEDT és a *flavicornis* MEIGEN fajokat nagyon hasonló bélyegei következtében szinonimoknak tartják, így az elterjedésre vonatkozó adatok nem tisztáztak (V.)

albicornis ZETTERSTEDT

- 139 (138) A tapogató ovális (39. ábra: B). Az arc sárgás színű, a homlok keskenyebb, mint az *albicornis* ZETTERSTEDT fájé. A csápsörte barna, csak a töve sárga. Az acrostichalis sörték rendezetlenül 2—3-sorosak, a dorsocentralisok 1-sorosak. A tomporokon barna folt van, az elülső és középső comb egyforma vastag. A középső lábszár sarkantyúja nagyon rövid, kanál alakú (a nőstényé kissé erősebb, mint a hímé). Az 1. lábfej határozottan gyűrűzött. A potrohszelvényeken keskeny, szürke hamvas sáv van, ez az 1. és a 2. szelvényen határozottabb. A potroh haslemezei fénylő feketék. A hím ivarszerv jobb lemezének terminalis nyúlványa nagy (39. ábra: C—E). 2—2,5 mm.

Észak-, Nyugat- és Közép-Európában egyaránt elterjedt. Hazánkban gyakori (V—VII.)

pallidicornis COLLIN

- 140 (133) A középső lábszár sarkantyúja legalább olyan hosszú, mint a lábszár átmérője.
- 141 (146) A mesonotum fénylő fekete.
- 142 (143) A homlok fénylő fekete, elöl keskeny, a csáp 3. íze másfélszer hosszabb a szélességénél, a csúcsa barnás színű. A tapogató széles, tojásdad, sárga. A középső comb nagyon vastag, a középső lábszár vastag, erős, a sarkantyú feltűnően hosszú és vastag (39. ábra: F). A hím 2,5—3 mm, a nőstény 3,5 mm.

Angliából írták le, ezenkívül még Olaszországból (Appenninek) is jelentették. Hazánkban Dobogókőn és Bakonybél környékén került elő. Ez utóbbi lelőhelyről előkerült példányon nincs fénylő sternopleuralis folt (V—VII.) (= *calcaratus* COLLIN)

pseudociliaris STROBL

143 (142) A homlok szürkén hamvas.

144 (145) A csápsörte fehéres színű, az occipitalis régió fénylő fekete. A homlok keskeny, különösen a közepén. A verticalis sörtek vékonyak, de nem feltűnően rövidek. A 3. csápíz barnásfekete, kétszer hosszabb a szélességénél. A tapogató feketés, illetve vörösesbarna, csúcán 2—3 fehér sörte ül. A váll és a scutellum nagyon finoman szürkén hamvas lehet. A lábak sárgák, az első két láb lábfejei határozottan gyűrűzöttek. 1,7—2,7 mm.

Angliában, Németországban, Ausztriában és Erdélyben (Vöröstorony környékén) gyűjtötték. Hazánkban ritka, eddig csak a Zempléni-hegység, Budapest, Kőszeg és Dobogókő környékéről került elő (VI—VII.)

leucothrix STROBL

145 (144) A csápsörte barna vagy fekete, az occipitalis régió szürkén hamvas. A homlok elöl a legkeskenyebb. A verticalis sörtek rövidek. A csáp sárga, a 3. íz kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A tapogató nagy, fakósárga, fehér pihékkel fedett, rajta 2—3 hosszabb, de nem terminalis szőr van. A pleura nagyobb része fénylő fekete. A lábak sárgák, az elülső comb kissé vastag, a középső vastagabb, mint az elülső. 1,75—2,25 mm.

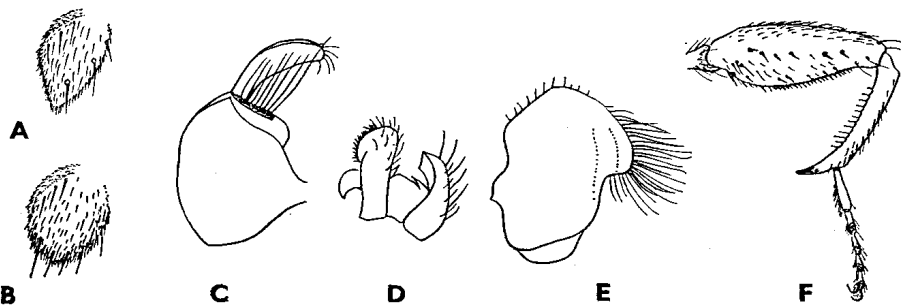
Nagyon kevés helyről jelentették (Anglia). Hazánkban csak két nőstény került elő, az egyik Tata környékéről, a másik Tihanyból (VI—VII.)

ruficornis v. ROSER

146 (141) A mesonotum hamvas.

147 (152) A csáp 3. íze fakósárga, legfeljebb a csúcsa barnás (a *divisus* WALKER nőstényén a 3. csápíz nagyobb része barnás lehet).

148 (149) A középső combon nincs posteroventralis sörtesor, a verticalis sörtek egymástól távol helyezkednek el. A homlok elöl olyan széles,

39. ábra. A: *Platypalpus albicornis* ZETTERSTEDT és B: *P. pallidicornis* COLLIN tapogatói — C: *P. pallidicornis* COLLIN hím ivarszervének jobb lemeze, D: papillái és E: bal lemeze — F: *P. pseudociliaris* STROBL középső lába (COLLIN nyomán)

mint a 2. csápíz, felfelé kissé szélesedik. A tapogató fehéres vagy sárgás színű. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, rövidek, a dorsocentralisok 1-sorosak, valamivel hosszabbak. A középső lábszár sarkantyúja tompa csúcsú. A potroh fénylő fekete, a szelvények oldalán háromszög alakú, szürke hamvas foltok lehetnek, melyek terjedelme változó (a *pallidicornis* COLLIN és az *albicornis* ZETTERSTEDT fajokhoz nagyon hasonlít, de a középső lábszár sarkantyúja erősebb). A hím ivarszerv jobb lemezének terminalis nyúlványa széles, lapát alakú (40. ábra: A—C). 2—2,7 mm.

Észak-Afrikától Észak-Európáig elterjedt, bár a meghatározások bizonytalansága kétségesse teszi elterjedésének körülhatárolását. Magyarország területéről több helyről jelzi az irodalom, hím példányok azonban nincsenek, néhány példányban nőtények kerültek elő Tatáról, a Bükk hegységből és Pécsről (V—VII.)

flavicornis MEIGEN

149 (148) A középső combon van posteroventralis sörtesor, a verticalis sörték közelebb helyezkednek el egymáshoz.

150 (151) A szárny áttetsző, de a csúcsa füstszerű. Az r_{4+5} ér alig ívelt. A homlok olyan széles, mint a 3. csápíz, felfelé enyhén szélesedik, fakósárga. A csáp 3. íze két és félszer hosszabb, mint amilyen széles. A tapogató hosszú, sárga, rajta hosszú fehér szőrök vannak. Az acrostichalis és dorsocentralis sörték elég hosszúak, az előbbiek rendezetlenül 2-sorosak, az utóbbiak 1-sorosak. A potroh fénylő fekete, csak az 1. és a 2. szelvény töve hamvas. 3 mm.

Angliában, Észak- és Nyugat-Európában fordul elő. Hazánkban is előkerült Csákváron, de csak nőtény példányokat gyűjtöttek (V.)

divisus WALKER

151 (150) A szárny csúcsa nem füstszerű. Az r_{4+5} ér erősen ívelt. A csáp 3. íze sárga, nem sokkal hosszabb, mint amilyen széles. A tapogató nagy, sárga, csúcsos. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, a sorok közel állnak egymáshoz. A lábak fakósárgák, a lábfejek nem gyűrűzöttek. A potroh fénylő fekete. Az 1. és a 2. szelvény oldalán keskeny, szürke hamvas sáv van, a többi szelvényen ezek hiányoznak, vagy a sávok nagyon keskenyek. 3,5—5 mm.

Egész Európában elterjedt (Anglia, Skandinávia, Finnország, Dánia, Ausztria, Montenegró). Hazánkban nagyon gyakori, de csak nőtény példányokat gyűjtöttek, éppen úgy, mint Európa más faunaterületein. Feltehetően parthenogenetikusan szaporodik. Nagyon hasonlít a *cursitans* FABRICIUS, a *candicans* FALLÉN és a *laticinctus* WALKER fajokhoz, az első kettőnek azonban nincs fénylő sternopleuralis foltja, az utóbbi 3. csápíze pedig barna (IV—VII.)

major ZETTERSTEDT

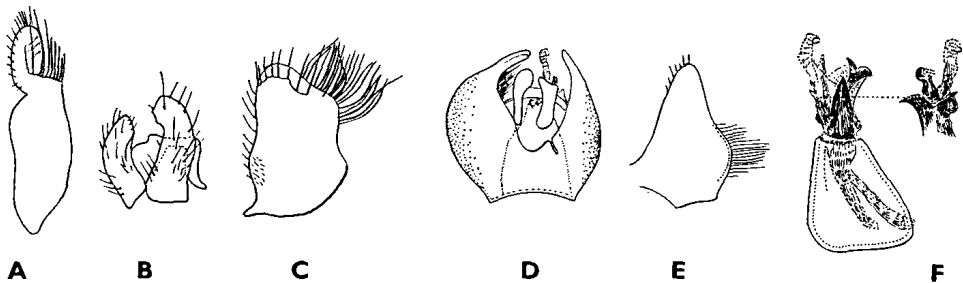
152 (147) A csáp 3. íze vagy teljesen barna, vagy csak a töve sárga.

- 153 (154) A középső lábszár sarkantyújának a csúcsa tompa. A rövid szőrök a fejen barnák, a hosszúak fehérek. A homlok elől olyan széles, mint a 2. csápíz. A 3. csápíz karcsú, két és félszer—három és félszer hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte olyan hosszú, vagy kissé hosszabb, mint a 3. csápíz. A tapogató kicsi, sárga, csúcán 3—4 fakó szőr van. Az acrostichalis sörték elől 3-, majd 2-sorosak, a dorsocentralisok rendezetlenül 2-sorosak. Mindezek nagyon rövidek. A lábak színe változó. A hím csípői sárgák, vagy az elülsők fénylő barnák, vagy nyomokban barna árnyalatúak. Az elülső és a középső comb csúcsa sárga, vagy csak a csúcsi felén található dorsalisán barna folt. A lábszárak többnyire sárgák. A nőstény csípői és lábai sárgák. A középső comb kissé vastagabb, mint az elülső. A szárny gyengén füstszerű. A *cu* ér határozottan barna. A hím ivarszerv penise nagy, erősen kitines (40. ábra: D—F). 2,5—3 mm.

Elterjedése: Anglia, Skandinávia, Alsó-Ausztria, Magyarország. Hazánkban ritka, a következő helyeken gyűjtötték: Pécs, Harkány, Budajenő, Gyula, Budapest, Hortobágy, Tihany (IV—VI.)

annulipes MEIGEN

- 154 (153) A középső lábszár sarkantyújának vége hegyes.
- 155 (162) Az elülső és a hátulsó lábszáron dorsalisán merev, barnás színű sörték ülnek. A notopleuralis sörték száma rendszerint 3. 4 mm-nél kisebb legyek.
- 156 (157) A potroh részben vagy egészen sárga, vagy sárgásbarna, fénylő. A homlok keskeny. A csáp 3. íze fekete, kétszer hosszabb, mint a szélessége. A csápsörte kétszer olyan hosszú, mint a 3. íz. A tapogató sárga, tojásdad, olyan hosszú, mint a csáp 3. íze, csúcán hosszú, barnás színű sörte van. A mesonotum dúsan hamvas. A sternopleuralis folt nagyon kicsi. Az acrostichalis sörték rendezetlenül 3-sorosak. Az elülső és a hátulsó lábszár dorsalis oldalán a merev, barnás sörték hosszúak. Az elülső comb kétszer, a középső háromszor vastagabb, mint a lábszár. A lábfejek gyűrűzöttek. 3—4 mm.

40. ábra. A: *Platypalpus flavicornis* MEIGEN hím ivarszervének jobb lemeze, B: papillái és C: bal lemeze — D: *P. annulipes* MEIGEN hím ivarszerve felülnézetben, E: bal lemeze és F: ventralis lemeze a penissel (A—C: KOVALJEV nyomán, D—F: eredeti)

Ausztriából írták le, de hazánkban is előkerült (Bakony, Fót). (VI—VII.)

analis MEIGEN

157 (156) A potroh hátlemezei feketék vagy barnásfeketék. Az első szelvények haslemezei sárgák is lehetnek.

158 (159) A *pallidiventris* MEIGEN, a *longiseta* ZETTERSTEDT és a *biapicalis* WÉBER fajok határozott elkülönítése a hímek ivarszerve alapján lehetséges. A lábfejek határozottan gyűrűzöttek. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték 2—2-sorosak. A hím ivarszerv analis papilláinak csúcsán nagyon kicsi karomszerű nyúlvány van. A bal lemez hozzávetőlegesen háromszög alakú (41. ábra: A—B). Az elülső lábszár nem orsó alakú. A csáp 3. íze barnásfekete, a töve sárgás lehet. A nőstény 3. csápíze teljesen fekete, a mesonotum szürke hamvasága nem annyira világosszürke, mint a hímé, és az acrostichalis sörték hosszabbak. 2,5—3 mm.

Elterjedése: Anglia, Dánia, Skandinávia, Finnország, Felső-Ausztria, Bajorország, Dalmácia, Észak-Afrika. Hazánkban az alföldön, a domb és a hegyvidékeinken gyakori (V—IX.)

pallidiventris MEIGEN

159 (158) A lábfejek nem, vagy csak elmosódottan gyűrűzöttek. A hím elülső lábszára határozottan, a nőstényé gyengén orsó alakúan vastag.

160 (161) A lábfejek nem gyűrűzöttek, de a karomíz rendszerint fekete. Az acrostichalis és dorsocentralis sörték rövidebbek, mint a *pallidiventris* MEIGEN fájé; mindkettő 2-soros. A hím ivarszerv bal papillájának csúcsa derékszögben meghajló hegyben végződik, a bal lemez csaknem téglalap alakú (41. ábra: C—E). A nőstény 3. csápíze töve vörössárga. 2,5—3 mm.

Angliából írták le. Dániában, Skandináviában, Finnországban, Csehszlovákiában, Jugoszláviában és Iránban is előfordul. Hazánkban nem ritka (= *extricatus* COLLIN)

longiseta ZETTERSTEDT

161 (160) 3—4 mm nagyságú legyek. A lábfejézek elmosódottan gyűrűzöttek. Az acrostichalis sörték 2- vagy rendezetlenül 3-sorosak. A dorsocentralis sor mellett szőrök ülnek, ezért 2-sorosnak látszik. A mesonotum sörtéi erősebbek, mint az előző két fajéi. A hím ivarszerv analis papilláinak vége kiszélesedik. A bal lemez felső peremén két karéjszerű bevágás van (41. ábra: F—G). A nőstény 3. csápíze teljesen barna, vagy a töve sárgás színű. A potroh utolsó 2 szelvénye és a papillák sárgásszürkék. 3—4 mm.

Magyarországról írták le. Hazánkban elég gyakori, a két előbbi fajjal keverten fordul elő (V—VIII.)

biapicalis WÉBER

162 (155) Az elülső és a hátulsó lábszáron nincs, vagy legfeljebb az elülsőn (*fasciatus* MEIGEN) van merev sörté. A notopleuralis sörték száma 1—2; ha 3 van, akkor az első (posthumeralis) szőrszerű.

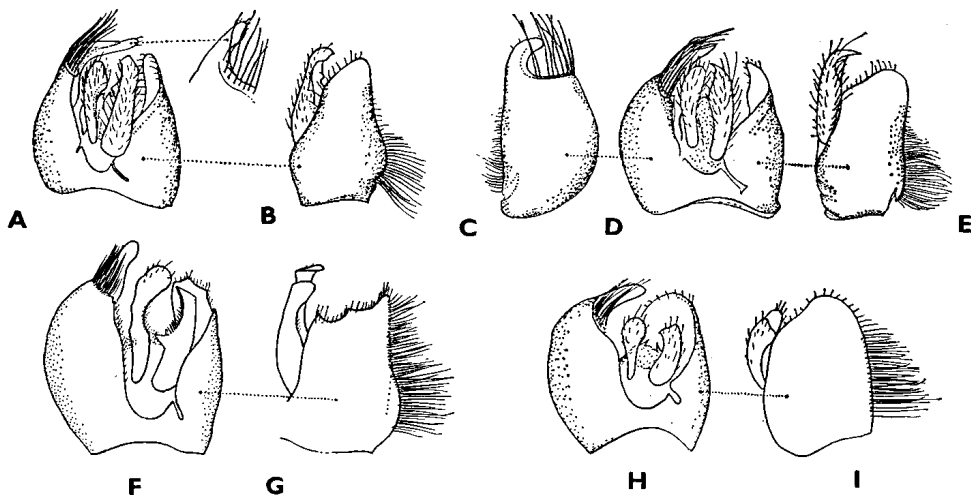
163 (168) 3 mm-nél nagyobbak.

164 (165) Az elülső lábszáron ritkán, a hátulsón dorsalisan barna színű erősebb, merev sörték ülnek; különösen a hím elülső lábszára vastag. Az elülső comb kétszer, a hátulsó háromszor vastagabb, mint a lábszár. A lábfejek nem vagy halványan gyűrűzöttek. A homlok olyan széles, mint a 3. csápíz szélessége. A 3. csápíz barna, 2—2,5-szer hosszabb, mint amilyen széles. A tapogató nagy, tojásdad, sárga. A mesonotum hamvassága sötétbarnás, sárga árnyalatú, vagy sárgásszürke, hosszában 2 gyengébben vagy erősebben rajzolt sötétebb árnyalatú sáv látszik. A sternopleuralis folt keskeny. A potrohszelvények oldalán széles, háromszög alakú, szürke hamvas folt van. A hím ivarszerv bal lemeze tojásdad, a peremén a töve felé hosszabbodó pillák ülnek (41. ábra: H—I). 4,5—5 mm.

Elterjedése: Anglia, Észak-Európa, Közép-Európa, Korfu. Hazánkban a középhegységekben fordul elő. (V—VII.) E faj azonosítása tekintetében a specialisták között véleménykülönbségek vannak. Többen a *nigrimanus* STROBL fajjal tévesztik össze

fasciatus MEIGEN

165 (164) Az elülső és a középső lábszáron nincs merev, barnás színű sörté. Az elülső lábszár nem vastag.

41. ábra. A: *Platypalpus pallidiventris* MEIGEN hím ivarszerve felülnézetben a jobb lemez csúcsával és B: bal lemeze — C: *P. longiseta* ZETTERSTEDT hím ivarszervének jobb lemeze, D: hím ivarszerve felülnézetben és E: bal lemeze — F: *P. biapicalis* WÉBER hím ivarszerve felülnézetben és G: bal lemeze — H: *P. fasciatus* MEIGEN hím ivarszerve felülről és I: jobb lemeze (A—E: COLLIN nyomán, a többi eredeti)

- 166 (167) A potroh egyszínű boraxsárga. A homlok keskeny, a csáp 3. íze másfél-szer hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte kétszer hosszabb a 3. ízénél, a tapogató nagy, sárgásfehér. A mesonotum hamvassága világosszürke, közepe sárgásszürke. Az acrostichalis sörtek 2-sorosak, kifelé hajlók, mellettük két sötétebb sáv látszik. A csípők és a lábak aranysárgák, kissé fénylők, szőrözetük rövid. Az elülső comb kissé vastag, a középső háromszor vastagabb, mint a középső lábszár. A lábfejek egyszínű sárgák, vagy az ízek csúcsa nagyon gyengén sárgásbarna. A hím ivarszerv jobb lemezének csúcsa lemetezett (42. ábra: A—C). 3,5—4—5 mm.

Dél- és Nyugat-Európában, Észak-Afrikában, és egyes irodalmi adatok szerint Közép-Európában is előforduló faj. Hazánkban még nem gyűjtötték

[*oedienemus* STROBL]

- 167 (166) A potroh fénylő fekete. A szelvények oldalán a háromszög alakú hamvas foltok kisebbek, mint a *fasciatus* MEIGEN fajon. A homlok olyan széles, mint a 3. csápíz szélessége. A tapogató nagy, sárga, a csáp 3. íze barna, barnásfekete, két és félszer hosszabb, mint a szélessége. A mesonotum hamvassága feketésszürke, rajta finom, 2 vagy 3 hosszanti, sötét sáv látható. Az acrostichalis sörtek 2-sorosak, finom, rövid sörtekből állnak. A csípők sárgák, a tövük barnás lehet. A lábak sárgák, de színük változó. Az elülső és középső comb a sárga csúcsukat kivéve barnák vagy barnásfeketék lehetnek. A hím ivarszervét lásd a 42. ábra: D, E rajzokon. 3,6—4 mm.

Elterjedése: Anglia, Észak-, Közép- és Dél-Európa. Hazánkban a közép-hegységekben gyűjtötték (IV—VI.)

laticinctus WALKER

- 168 (163) 3 mm-nél kisebbek.

- 169 (170) A szárny tösejtjei csaknem egyforma hosszúak. A homlok elől olyan széles, mint a csáp 3. íze, felül szélesebb. Az arc keskenyebb, mint a homlok elől. A csáp 3. íze barna, esetleg a töve körül sárga, alig hosszabb a szélességénél. A tapogató tojásdad, fele olyan hosszú, mint a szívóka hosszúsága, sárga színű. A sárgásszürkén hamvas mesonotumon elől 2 gyengén látható sötétebb sáv van. Az acrostichalisok 2-sorosak, a sörtek kissé kifelé hajlók, a dorsocentralisok 2—3-sorosak, de sörteit nehéz elkülöníteni a mesonotum oldalrészén levő szőröktől. A lábak sárgák. A lábfejek nem gyűrűzöttek. A szárny analis ere hosszabb, mint a 2. tösejt. A hím ivarszerv bal papillája vékony, kampós, a bal lemez keskeny (42. ábra: F—H). 2—2,5 mm.

Angliában, Németországban, Észak- és Dél-Európában (Dalmácia) egyaránt gyűjtötték. Egyesek a *bicolor* MEIGEN szinonímájának tartják, így az elterjedése nem tisztázott. Faunaterületünkön a Magas-Tátra és az Alacsony-Tátra területén kívül hazánkban a következő helyeken gyűjtötték: Bükk hegység, Zempléni-hegység, Mátrafüred, Börzsöny hegység, Tata, Mecsek hegység (IV—VII.)

ecalceatus ZETTERSTEDT

170 (169) Az 1. tősejt határozottan rövidebb, mint a 2.

171 (172) A mesonotum finoman szürkén hamvas, de ez a fekete alapszín nem takarja el. A homlok elől olyan széles, mint a csáp 3. íze, a pontszemeknél 2—2,5-szer szélesebb. A csáp nagyon rövid. A 3. íz barnássárga, másfélszer hosszabb a szélességénél. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, kevés sörtéből állnak, és ezek nem párban helyezkednek el. A dorsocentralis sort 6—7 sörte alkotja, ezek az előbbieknél hosszabbak. Az elülső és a középső comb egyforma vastag. A lábfej ízei nem gyűrűztek, az utolsó íz fekete. A hím ivarszerv bal papillája vaskos, a bal lemez szélesebb, mint az előző fajú (42. ábra: I—J.) 1,25—1,75 mm.

Az előző fajtól nehéz elkülöníteni, ezért elterjedése tisztázatlan. Feltehetően egész Európában él (Anglia, Skandinávia, Ausztria, Dalmácia). A Kárpátokban is előfordul. Hazánkban Tardon, a Bükk hegységben és a Mátrában gyakori (V—IX.)

calceatus MEIGEN

172 (171) A mesonotum sűrűbben hamvas. A homlok keskenyebb és párhuzamos szélű, vagy nagyon kicsit szélesedik.

173 (174) A lábfejek határozottan gyűrűztek. A homlok keskenyebb, mint a csáp 2. íze, az arc keskenyebb, mint a homlok. A csáp 3. íze fekete vagy barnásfekete, legalább kétszer hosszabb a szélességénél. A tapogató sötét alapszínű, amelyet fehér szőrözet fed, csúcsán 1—2 hosszabb fehér szőr van. A mesonotum hamvassága sötétszürke. Az acrostichalis sörték rövidek, a két sor közel fekszik egymáshoz. A dorsocentralisok egysorosak, kicsit hosszabbak, mint az acrostichalisok. Az elülső comb töve barnás színű lehet. A középső comb kissé vastagabb, mint az elülső. A hátulsó combon anteroventralisan a lábszár átmérőjénél hosszabb sörteszerű szőrök vannak. A hím ivarszerv bal lemeze csúcsos (42. ábra: K—M). 1,5—2,5 mm.

Európaszerte elterjedt. Észak-Afrikában is honos. Hazánkban nedves réteken, vizek partjainak növényzete között gyakori (V—IX.)

pictitarsis BECKER

174 (173) A lábfejek nem határozottan gyűrűztek.

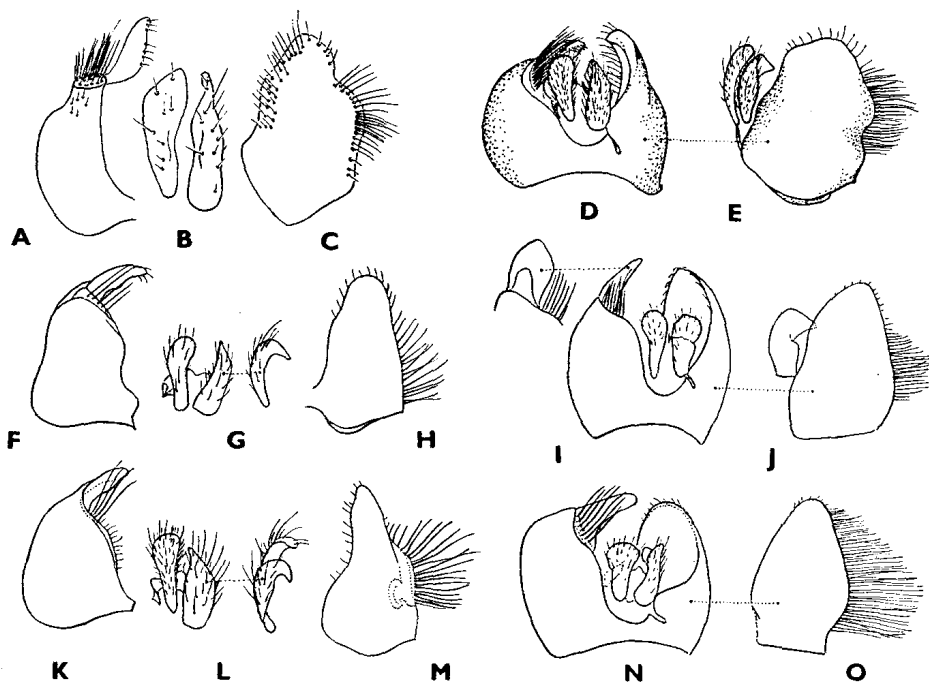
175 (176) A dorsocentralis sörték rendezetlenül 2-sorosak. A homlok szürkén hamvas, az elülső lábszár orsó alakú. A csáp 3. ízének fele vagy kétharmada barna, és másfélszer hosszabb, mint amilyen széles. A tapogató vége lekerekített, sárga, rajta néhány rövid és 1 hosszabb csúcssörte van. A mesonotum hamvassága barnásszürke. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték rövidek, az előbbiek elől 3-sorosak lehetnek. Az elülső és a középső comb vastag. Az elülső combon hosszú, fakó szőrök vannak, melyek a tövén hosszabbak. A középső combon a posteroventralis szőrök nem erősek. A lábfej 2—3 utolsó íze halványan gyűrűzött lehet. A szárny 2. tősejtje feltűnően

hosszabb, mint az 1. A hím ivarszerv bal lemezének peremén hosszú pillaszőrök vannak (42. ábra: N—O). 2,5—3 mm.

Angliából írták le. Az *ecalceatus* ZETTERSTEDT fajhoz nagyon hasonlít, így feltehető, hogy több gyűjteményben a két faj szétválasztása nem történt meg. Feltehetően Észak-, Nyugat- és Közép-Európában él. Hazánkban nem gyakori; Tatán, Tihanyban, Balatonlellén, a Velencei-tónál, Pécsen, Harkányban és a Hortobágyon gyűjtötték (V—VIII.)

stabilis COLLIN

- 176 (175) A dorsocentralis sörték egysorosak. A homlok fehér, az elülső láb-szár nem orsó alakú. A csáp 3. íze legtöbbször barnásfekete, de a töve sárgás lehet (egyes példányokon a 3. íz sárga). A 3. íz nincs kétszer olyan hosszú, mint az íz szélessége. A tapogató sárgásfehér, rövid. A mesonotum hamvassága elől barnássárga, hátul világosszürke. Az acrostichalis sörték 2-sorosak, rövidek. Az elülső és a középső comb hozzávetőlegesen egyforma vastag. A hátulsó comb és láb-szár sörte mentes. A lábfejek sárgák, legfeljebb az utolsó 2—3 íz csúcsa gyengén barnás színű. 2—2,5 mm.

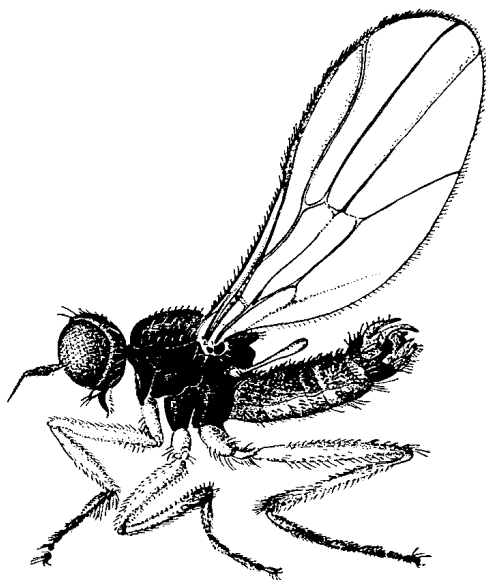
42. ábra. A: *Platypalpus oedicnemus* STROBL hím ivarszervének jobb lemeze, B: papillái és C: bal lemeze — D: *P. laticinctus* WALKER hím ivarszerve felülről és E: jobb lemeze a papillákkal — F: *P. ecalceatus* ZETTERSTEDT hím ivarszervének bal lemeze, G: papillái és H: jobb lemeze — I: *P. calceatus* MEIGEN hím ivarszerve felülről és J: bal lemeze — K: *P. pictitarsis* BECKER hím ivarszervének jobb lemeze, L: papillái és M: bal lemeze — N: *P. stabilis* COLLIN hím ivarszerve felülről és O: bal lemeze (A—C: KOVALJEV, D—H, K—M: COLLIN nyomán, a többi eredeti)

Az irodalom szerint előfordul Anglia, Németország, Finnország, Ausztria és Észak-Afrika területén. Egyes szerzők véleménye szerint a *cursitans* FABRICIUS szinonimája, ezenkívül az *ecalceatus* ZETTERSTEDT fajjal is összetéveszthető, így az elterjedésére vonatkozó adatok bizonytalanok. Hazánkban egy hímét a Velencei-tónál, egy nőtényt Keszthelyen gyűjtöttek (VII.)

bicolor MEIGEN

9. nem: *Symballophthalmus* BECKER

A *Tachydromia*-fajokhoz hasonlítanak, de a szemük a homlokon összeér. A csáp 3. íze megnyúlt, a szívóka rövidebb, mint a fej magassága. A tapogató

43. ábra. *Symballophthalmus dissimilis* FALLÉN ♂ (Eredeti)

hosszú és keskeny. A tor gyengén domború, a mesonotumon nagyon rövid, de merev szőröcskék ülnek. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték alig észrevehetőek. A lábak hosszúak, karcsúk, a középső lábszáron sohasincs sarkantyú. A szárny hosszú, a vége felé szélesedik, a hónaljszöglet hiányzik (43. ábra). A hím ivarszerve nagyméretű, a nőtény cercusai hosszúak.

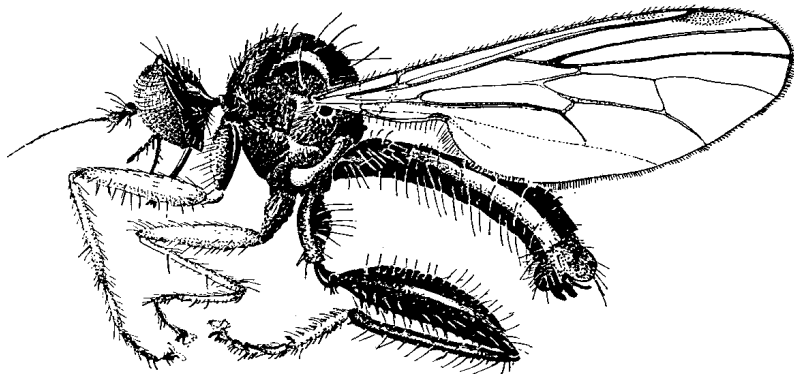
Fejlődésük ismeretlen. Rendszerint cserjék, bokrok alsó levelein tartózkodnak. Eurázsia-ban mindössze 3 faj képviseli a nemet. Faunaterületünkön csak 1 faj fordul elő.

- — Az arc és a fej hátulso felszine fénylő fekete, az utóbbin rövid fekete szőrök vannak. A csáp sárga, a 3. íz barnás színű lehet. A csápsörte kb. olyan hosszú, mint a 3. íz hossza. A tapogató szalag alakú, csúcsán világos szőröcskék vannak (4. ábra: G). A tor fénylő fekete, rajta merev, világos szőröcskék ülnek. A pajzsocska peremsörtéi világosak, számuk 2—4. A csípők és a lábak világossárgák, legfeljebb a combok és a lábszárak csúcsa, valamint a lábfejek barnás

színűek. A lábak szőrözete sárgás. A szárny nagy, az erek világosbarnák. A potroh barnásfekete vagy sárga, szőrözete rövid, fakó. 2—2,5 mm.

Közép- és észak-európai faj. Elterjedése: Anglia, Svédország, Finnország, Csehszlovákia, Ausztria. Faunaterületünkön Pöstyén környékéről említi az irodalom, de innen igazoló példány nincs. Hazánkban ritka; a Zempléni-hegységben, Tatán, a Bakonyban és a Mecsek hegységben gyűjtötték (V—VI.)

dissimilis FALLÉN

44. ábra. *Hybos culiciformis* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

10. nem: **Hybos** MEIGEN

Kicsi és közepes nagyságú fajok. Mindkét ivar szemei a homlokon összeérnek, a felső facetták valamivel nagyobbak, mint az alsók. A csápsörte hosszú, fonalszerű. A szívóka előre irányul, rövidebb, mint a fej magassága. A tor erősen boltozatos, a hátulsó comb vastag, rajta ventralisan erős, tüskeszerű sörtek vannak. A szárny korongsejtje két érrel kapcsolódik a szárnyperemhez. A korongsejt nem rövidebb, mint a 2. szegélysejt (6. ábra: D, 44. ábra).

A Palearktikumban mintegy 25 faj ismeretes. Faunaterületünkön 3 faj előfordulásáról van adatunk. A nem fajai Afrikában, Dél-Ázsiában, valamint Dél-, Közép-, és Észak-Amerikában is élnek. Fejlődésük ismeretlen. Páráskor a hímek nem adnak „nászajándékot” a nőstényeknek.

- 1 (4) A mesonotum egész felszíne hamvas. A lábak feketék, legfeljebb a térdek és a középső lábszár barnás színű. A fiatal példányok lába barna lehet.
- 2 (3) A pajzsocska 2 hosszú peremsörtéje világosbarna vagy fehéres színű (sohasem fekete). A középső lábszár és a lábfej színe barnás. A hím 1. metatarsusán nincsenek hosszú szőrök (45. ábra: A). A tor hosszabb sörtéi világosbarnák, a potroh hátlemezein a barna hamvaság háromszög alakú. A hím ivarszerve nagy, szélesebb, mint a pot-

roh, a jobb lemez terminális nyúlványa szarv alakúan elágazik (45. ábra: B–D). 3,5–5 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Hazánkban a hegyvidékeken mindenütt előfordul

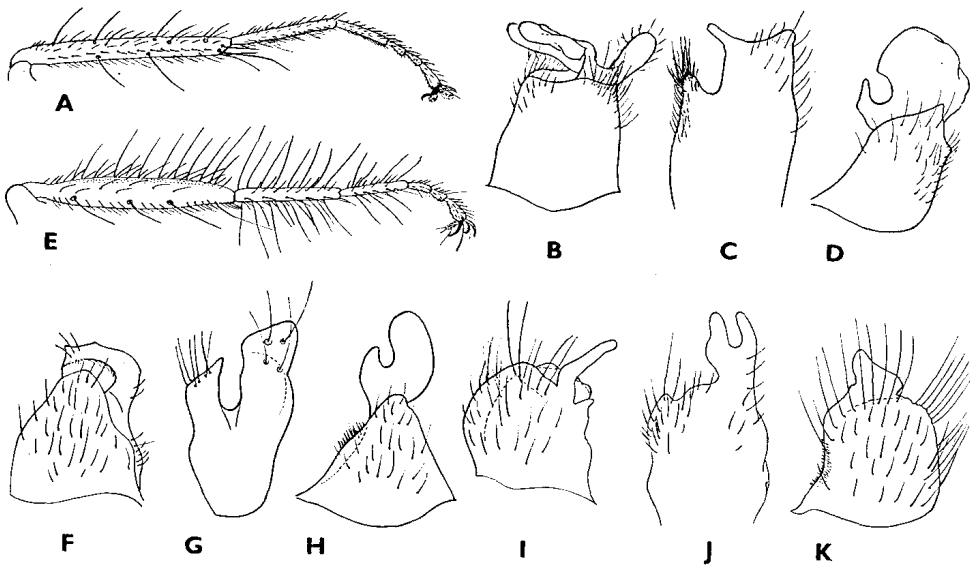
culiciformis FABRICIUS

- 3 (2) A pajzsocska 2 hosszú peremsörtéje fekete. A hím 1. metatarsusán hosszú szőrök vannak (45. ábra: E). A tor hosszabb sörtéi feketék. A lábak feketék és meglehetősen hosszú fehér szőrök borítják. A potroh hátlemezein a barna hamvasság a lemezeket csaknem teljesen befedi. A hím ivarszerve alig szélesebb, mint a potroh, a jobb lemez terminalis nyúlványa kampó alakú (45. ábra: F–H). 3,5–5,5 mm.

Angliában, Észak-Európában ismeretes. Faunaterületünkön a Tátrában, Ruzsbach-fürdő és Kassa környékén gyűjtötték. Magyarországon a Bükk hegységben fordul elő (VII.)

grossipes LINNÉ

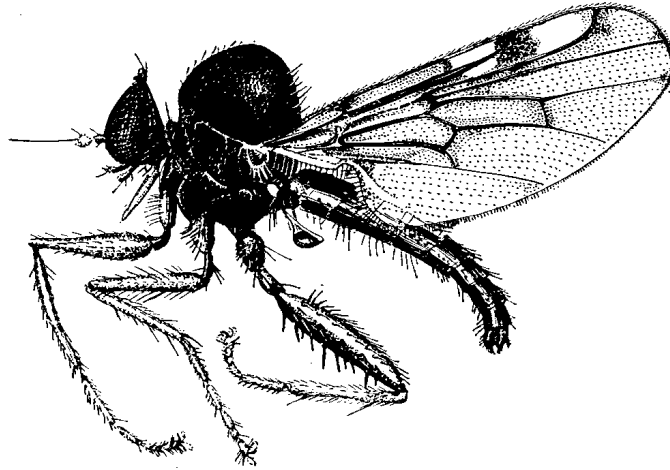
- 4 (1) A mesonotum részben fénylő fekete, a közepén széles, szürke hamvas sáv húzódik. A lábak sárgák vagy részben sárgák, esetleg barnák. A hátulsó comb és lábszár fekete, minden lábszáron hosszú, fehér szőrök vannak. A szárny színe változó, barna vagy üvegszerűen áttetsző. A hím ivarszerv jobb lemezének terminalis nyúlványa ujjszerű, a ventralis lemez vége villaszerű (45. ábra: I–K). 3,5–5 mm.

45. ábra. A: *Hybos culiciformis* FABRICIUS elülső lába, B: hím ivarszervének jobb lemeze, C: ventralis lemeze és D: bal lemeze — E: *H. grossipes* LINNÉ elülső lába, F: hím ivarszervének jobb lemeze, G: ventralis lemeze és H: bal lemeze — I: *H. femoratus* MÜLLER hím ivarszervének jobb lemeze, J: ventralis lemeze és K: bal lemeze (COLLIN nyomán)

Elterjedése: Anglia, Északnyugat- és Észak-Európa, a Kárpát-medence. Hazánkban elég gyakori; a Zempléni-, a Kőszegi-hegységben és a Mecsekben gyűjtötték (VI–VII.)

femoratus MÜLLER

46. ábra. *Syneches muscarius* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

11. nem: *Syneches* WALKER

3–8 mm nagyságú, zömök legyek. Mindkét ivar szemei a homlokon összeérnek, a felső facetták nagyobbak, mint az alsók. A pontszemek a fejtető síkjából erősen kiemelkednek. A tor boltozatos, a szárny foltos (6. ábra: A).

Kelet- és Délkelet-Ázsiában több faj képviseli a nemet, de Európában mindössze 1 faj él. Fejlődésüket nem ismerjük.

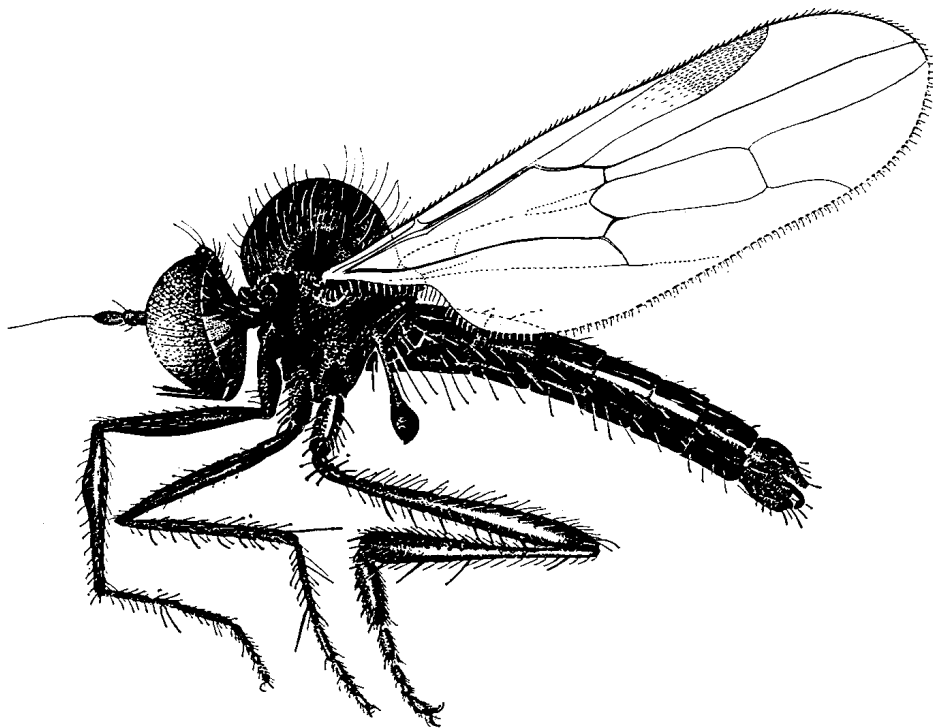
- — A csáp sárga, a 3. íz tojásdad. A csápsörte vékony, fonalszerű, olyan hosszú, mint a szívóka, a szívóka és a tapogatók sárgák. A tor fekete, a mesonotumon széles, barna hamvas sáv fut végig. A pajzsocska peremsörtéinek száma sok. A csípők és a combok feketék, a lábszárak és a lábfejek sárgák vagy sárgásbarnák. A hátulsó lábszár tövének közelében barna szalag van. A hátulsó comb vastag, rajta ventralisan erős, tövisszerű sörték vannak. A hím ivarszerve kicsi, az utolsó szelvényénél nem szélesebb, kúpszerű (46. ábra). 5 mm.

Angliában, Észak- és Északnyugat-Európában terjedt el, de Trieszt környékéről is jelentették. Feltehetően harmadkori reliktum. Hazánkban Kőszeg, Zalaszántó, Bakonyszentlászló, Vonyarcvashegy, Zamárdi, Fót, Ócsa és Ágasegyháza környékén gyakori (VII.)

muscarius FABRICIUS

12. nem: *Syndyas* LOEW

Kicsi, fénylő fekete legyek. Mindkét ivar szemei a homlokon összeérnek. A csápsörte hosszú. A 2. tösejt látszólag összeolvadt, az elválasztó ér alig látható. A 4. sugárér és az 1. középér hiányzik. A korongsejt erei hozzávetőlegesen párhuzamosak (6. ábra: B). A hátulsó lábszár csúcsa sonkaszerűen megvastagodott.

47. ábra. *Syndyas nigripes* ZETTERSTEDT ♂ (Eredeti)

Csak palearktikus fajok tartoznak a nembe. Az Európában előforduló egyetlen fajt hazánkban is gyűjtötték. Fejlődésük ismeretlen.

- — A pontszemek erősen kiemelkednek. A csáp fekete, a fonalszerű csápsörte a 3. csápíz csúcsán ered. A szívóka rövid, fekete, a tapogató is fekete. A tor fénylő fekete, csak a pajzs előtti mélyedés fénytelen a finom szőrök miatt. A tor sörtéi szőrszerűek, feketék. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4—6. A pleura sötétszürke, hamvas. A lábak feketék, meglehetősen hosszú szőröket viselnek. A csípők szürkésbarnán hamvasak. A szárnyak szürkésbarnák, de a szárnylemez csúcsa világosabb. A billér fekete (47. ábra). 3 mm.

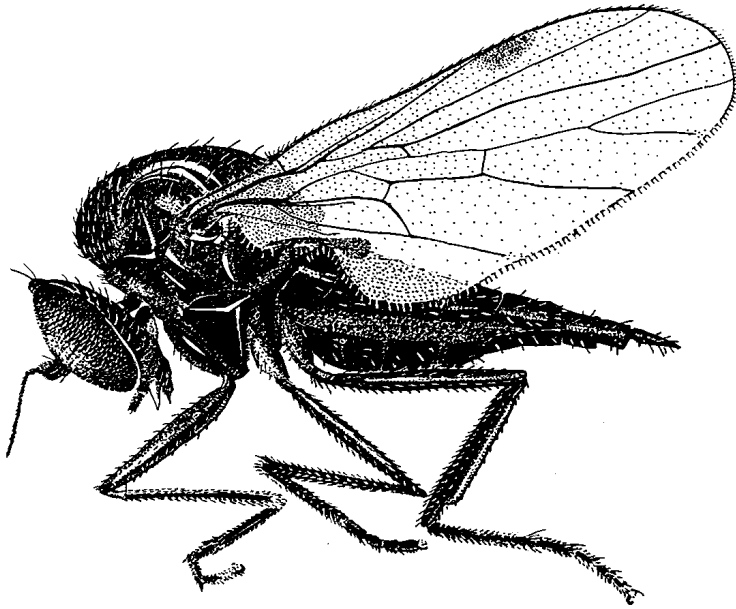
Észak- és közép-európai faj. Hazánkban a Zempléni-hegységben, Ócsán és Fóton gyűjtötték (VII.)

nigripes ZETTERSTEDT

13. nem: **Meghyperus** LOEW

Kicsi, fekete legyek. A hím szemei a homlokon összeérnek, a nőtényét széles homlok választja szét. A csáp fekete, a 3. csápíz tojásdad, és a csúcsa nyélszerűen megnyúlt, a csápsörte pihés. A szárny 1. és 2. középere villásan ered egymásból (6. ábra: C).

Európában a nemet csak 1 faj képviseli. Fejlődésük ismeretlen.

48. ábra. *Meghyperus sudeticus* LOEW ♀ (Eredeti)

- — Fénylő fekete legyek. A szívóka nagyon rövid, a tapogató széles, a pofák szélesek és fényes feketék. A szőrszerű dorsocentralis sörték 1 sorban, az acrostichalis sörték 2 sorban állnak. A pajzsocska peremén 4 fekete sörte van. A lábak fényes feketék, a szárny szürke, csak az elülső pereme barnás színű. A billér fekete. (48. ábra). 2,8—3 mm.

Közép- és kelet-európai faj. Nálunk csak a Bakony és a Bükk hegységben gyűjtötték (V—VI.)

sudeticus LOEW

14. nem: **Bicellaria** MACQUART

5 mm-nél kisebb sötét színű legyek. Mindkét ivar szemei a homlokon összeérnek, a csápok tövétől húzott harántvonalattól felfelé a facetták nagyobbak, mint az alsók. A tor erősen boltozatos, a korongsejt hiányzik. Az 1. kö-

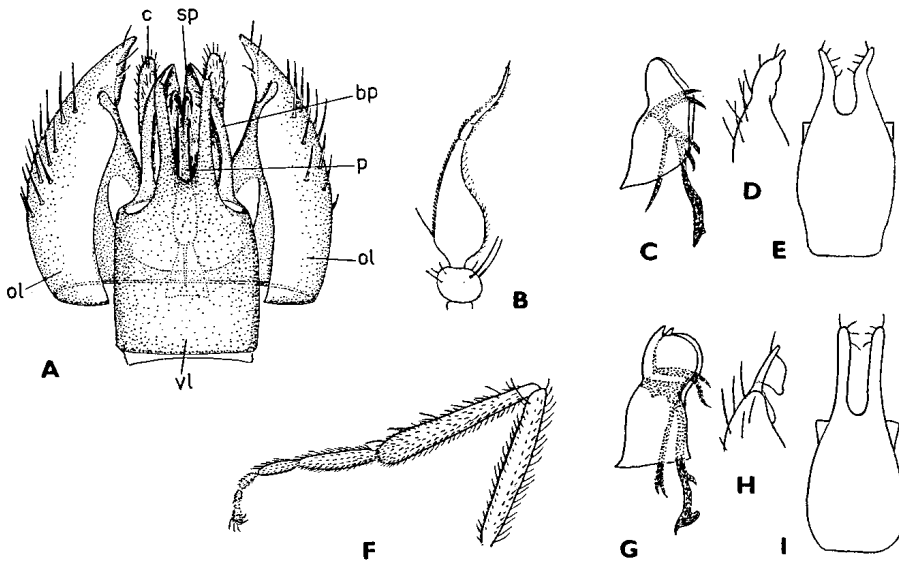
zépér nincs összeköttetésben a 2. középérrel (5. ábra: F). A hím ivarszerve szimmetrikus felépítésű, a ventralis lemez vége villásan elágazik, az oldallemezek csúcsban végződnek, és a hátoldalon — mély kivágás következtében — pántszerűen kapcsolódnak egymáshoz. A cercus egyszerű, megnyúlt. A penis spiculumát két szimmetrikus lemezke (belső paramerek) zárja közre. Ezek a ventralis lemezzel összenőttek (49. ábra: A).

A palearktikus régióban 16 fajjal képviselt nem. Hazánkban eddig 8 faj került elő, és további 4 faj előfordulása lehetséges. Fejlődésüket nem ismerjük.

- 1 (6) A 3. csápízen dorsalisán 1—3 sörte ül (49. ábra: B).
- 2 (3) A 2. csápíz sörtéi csaknem olyan hosszúak, mint a 3. csápíz. A 3. csápízen dorsalisán 2 sörte van. A légy szőrei és sörtéi hosszúak, erősek. Az arc széles, a tapogató rövid, számos fekete, sörteszerű szőrt visel. A mesonotum fekete, kissé fénylő, a pleura szürkésfekete. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4—6. A középső lábszáron dorsalisán 2 hosszabb sörte van, a hátulsó combon anteroventralisan kb. 5 hosszabb sörtéből álló sor látszik. A szárny sötétbarna, a billér fekete. A hím ivarszerv ventralis lemezének villáin a belső peremen több szőr van (49. ábra: C—E). 3—3,75 mm.

Észak-Európában több helyről ismert faj. Faunaterületünkről a Magas-Tátrában gyűjtötték (VIII). Magyarországon az Északi-középhegységben előfordulása lehetséges

[*pilosa* LUNDBECK]

49. ábra. A: *Bicellaria* sp. hím ivarszerve (bp = belső paramaer, c = cercus, ol = oldallemez, p = penis, sp = spiculum, vl = ventralis lemez) — B: *B. intermedia* LUNDBECK csápja — C: *B. pilosa* LUNDBECK hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, D: oldallemezének csúcsa és E: ventralis lemeze — F: *B. intermedia* LUNDBECK hátulsó lába, G: hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, H: oldallemezének csúcsa és I: ventralis lemeze (A: eredeti, a többi COLLIN nyomán)

- 3 (2) A 2. csápíz sörtéi rövidebbek. A 3. csápízen dorsalisán 1 finomabb sörte van. A szőrök és a sörték nem feltűnően hosszúak és erősek. Az arc keskenyebb, a tapogató rövid, rajta 1—2 hosszabb szőr van.
- 4 (5) A potroh szőrei világosbarnák, csaknem fehérek. A hím billérje sötétbarna vagy feketésbarna, a nőstényé sárgásbarna. A hátulsó lábszár csúcsa és a lábfej 1., 2. íze kissé megvastagodott (49. ábra: F). A hím ivarszerv ventralis lemezének villája hosszú (49. ábra: G—I). 3—3,5 mm.

Főként Észak-Európában elterjedt faj. Hazánkban a Vértesben, a Mátrában (Mátraházán) a Bükkben és a Zempléni-hegységben közönséges (VII—VIII.)

intermedia LUNDBECK

- 5 (4) A potroh szőrei feketék, legfeljebb az 1. szelvényen van néhány világosabb szőr. Hasonlít az *intermedia* LUNDBECK fajhoz, de annál sötétebb színű. A nőstény billérje fekete. A hím ivarszerv ventralis lemezének villája bunkós végű (50. ábra: A). 3,5 mm.

Az Alpokban több helyen gyűjtötték. A szakirodalom szerint Erdélyben is előfordul, de innen igazoló példány nincs. Néhány példány a Magas-Tátrából került elő (VIII.)

[austriaca TUOMIKOSKI]

- 6 (1) A 3. csápízen nincs sörte.
- 7 (12) A hátulsó lábfej 1. és 2. íze határozottan, orsó alakúan megvastagodott (50. ábra: B).
- 8 (9) A potroh szőrözete fakó. Mind a hím, mind a nőstény billérje sárgásbarna. Hasonlít a *nigrita* COLLIN fajhoz, de a tor szürkébb, a tor sörtéi és szőrei hosszabbak, és a hátulsó lábszár csúcsa, valamint a 2. lábfej 1. és 2. íze nem olyan vastag. A hím ivarszerv paramerjei szélesek, a penis spiculumának vége vastag (50. ábra: C—E). 2,75—3 mm.

Angliából írták le. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában gyűjtötték (VII—VIII.)

[halterata COLLIN]

- 9 (8) A potroh szőrözete fekete, legfeljebb az első szelvények oldalán eredő szőrök fakók. A hím billérje fekete.
- 10 (11) A hátulsó lábszár hosszú, karcsú, a csúcsa bunkószerűen megvastagodott (50. ábra: B). A középső lábszáron 1—2 határozottan hosszabb sörte van (50. ábra: F). A hím ivarszerv ventralis lemeze széles, villája rövid, szétálló (50. ábra: G—I). 3—4 mm.

Európában elterjedt faj. Hazánkban az Északi-középhegységben és a Mecsekben nem ritka (V–VIII.)

nigra MEIGEN

- 11 (10) A hátsó lábszár rövidebb, kevésbé karcsú, a csúcsa felé egyenletesen vastagodik. A középső lábszáron nincs határozottan hosszabb sörté. A hím ivarszervének ventralis lemeze téglalap alakú, villái hosszúak, kissé ívesen összetartók (50. ábra: J–L). 3 mm.

Angliából leírt faj, de ismeretes Csehszlovákiából is. Hazánk hegyvidékeiben mindenütt előkerült (V–VI.)

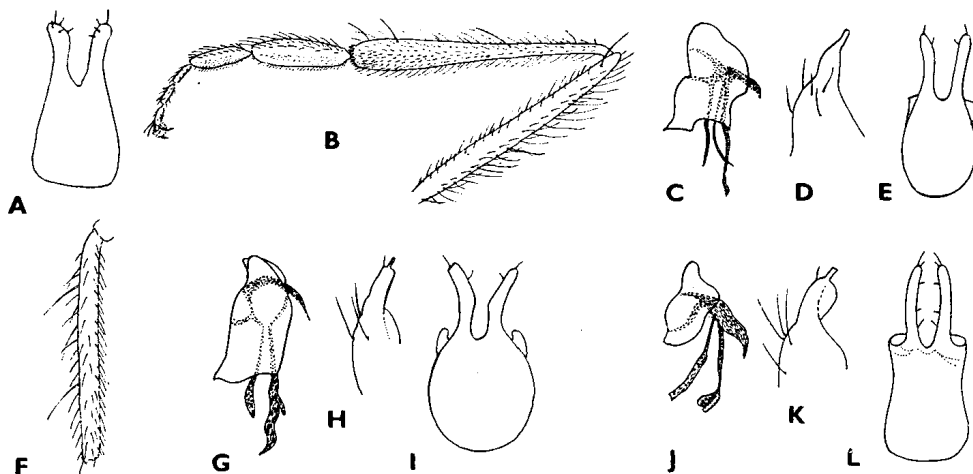
nigrita COLLIN

- 12 (7) A hátsó lábfej 1. és 2. íze nem feltűnően vastag (51. ábra: A).
- 13 (14) A hátsó lábszár csúcsa nem vastagabb, mint a töve (51. ábra: B). A lábak vékonyak, sörtéi rövidek. Az 1. és a 2. középér nagyon halványan látszik. A hím ivarszerv ventralis lemezének villája rövid, széles (51. ábra: C–E). 2,5–3 mm.

Angliában, Észak-Európában, Kelet-Ázsiában több helyen előfordul. Hazánkban ritka; Gemencen, Tatán, Főton és Ócsán gyűjtötték (V–X.)

simplicipes ZETTERSTEDT

- 14 (13) A hátsó lábszár csúcsa vastagabb, mint a töve (51. ábra: A). A lábak vastagabbak, sörtéi hosszabbak. Az 1. és a 2. középér vékony, de határozott.

50. ábra. A: *Bicellaria austriaca* TUOMIKOSKI hím ivarszervének ventralis lemeze — B: *B. nigra* MEIGEN hátsó lába — C: *B. halterata* COLLIN hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, D: oldallemézének csúcsa és E: ventralis lemeze — F: *B. nigra* MEIGEN középső lábszára, G: hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, H: oldallemézének csúcsa és I: ventralis lemeze — J: *B. nigrita* COLLIN hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, K: oldallemézének csúcsa és L: ventralis lemeze (F: eredeti — A: FREY, — a többi COLLIN nyomán)

- 15 (18) Az arc keskenyebb, mint a csáp 3. ízének a szélessége. Az elülső lábszáron posteroventralisan nincs pillaszerű szőrözet, vagy ha van, ezek a szőrök nem hosszabbak, mint a lábszár átmérője.
- 16 (17) Az elülső lábszáron posteroventralisan finom, a lábszár átmérőjével kb. megegyező hosszú szőrözet van. A hátsó lábszár csúcsa legalább olyan vastag, mint a hátsó comb csúcsa. A hátsó láb szőrei és sörtéi hosszúak, erősek, de rövidebbek, mint a *nigra* MEIGEN fajéi. Az arc olyan keskeny, mint a 3. csápíz elvékonyodó vége; ez a szakasz rövidebb, mint a 3. íz szélessége. A tor előlről tekintve szürkésfekete, a potroh szőrei feketék. Mindkét ivar billérje fekete. A hím ivarszerv ventralis lemezének villái rövidek (51. ábra: F—G). 2,7—3,2 mm.

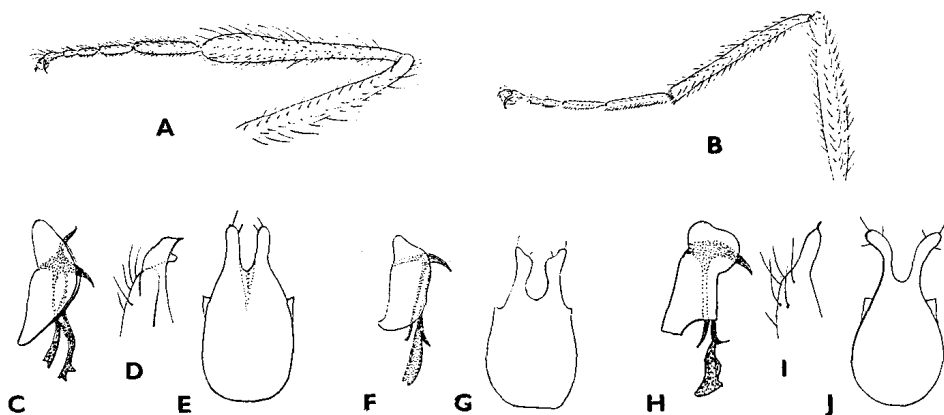
Európa északi területein, továbbá Szibériában gyűjtötték. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában, Dobsina környékén találták; hazánkban a nem leggyakoribb faj, főként a Bükk hegységben fordul elő (IV—VIII.)

sulcata ZETTERSTEDT

- 17 (16) Az előbbi fajhoz hasonló. Az elülső lábszáron a posteroventralis szőrök nagyon rövidek, nem hosszabbak az átmérő felénél. A lábak kissé erősebbek, de a szőrök és a sörték kissé rövidebbek. A tor előlről tekintve sötétebb, feketés színű. A hím ivarszervének ventralis lemezén a villák vége nem széles (51. ábra: H—J). 3 mm.

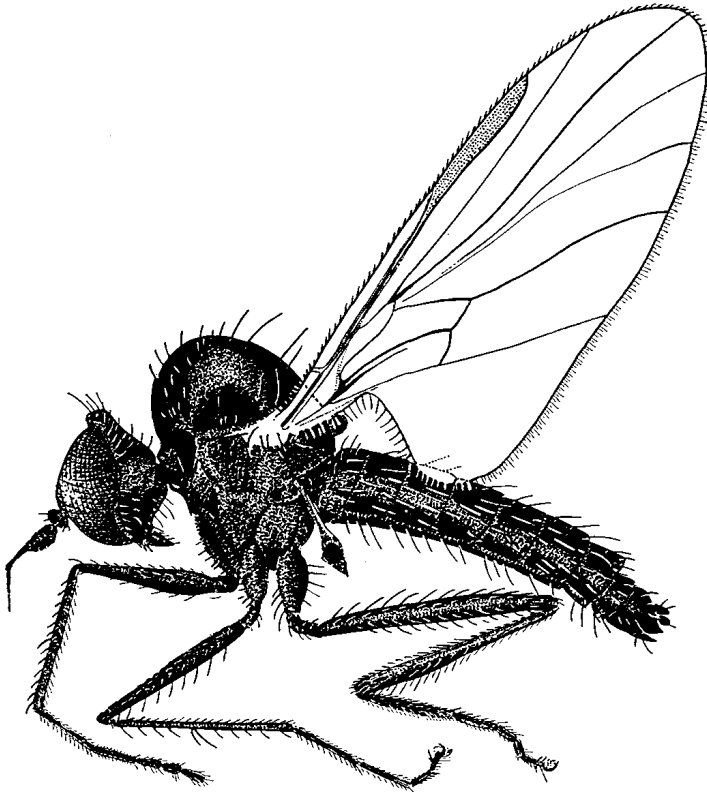
COLLIN (1961) önálló fajnak tekinti; ezzel szemben egyes szerzők szerint a *sulcata* ZETTERSTEDT változata. Hazánkban Fóton, Ócsán, Kiskomárom környékén és a Bükk hegységben nem ritka (IV—VII.)

vana COLLIN

51. ábra. A: *Bicellaria sulcata* ZETTERSTEDT hátsó lába — B: *B. simplicipes* ZETTERSTEDT hátsó lába, C: hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, D: oldallemezőnek csúcsa és E: ventralis lemeze — F: *B. sulcata* ZETTERSTEDT hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról és G: ventralis lemeze — H: *B. vana* COLLIN hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, I: oldallemezőnek csúcsa és J: ventralis lemeze. (COLLIN nyomán)

- 18 (15) Az arc olyan széles, mint a csáp 3 ízének szélessége. Az elülső lábszáron a posteroventralisan ülő sörteszőrök és a pillaszerű szőrök legalább olyan hosszúak, mint a lábszár átmérője.
- 19 (20) A hátulsó lábszár csúcsa határozottan vastag. A harmadik láb metatarsusán ventralisan ülő szőrök hosszabbak, mint az íz vastagságá-

52. ábra. *Bicellaria spuria* FALLÉN ♂ (Eredeti)

nak fele (53. ábra: A). A pajzsocska peremsörtéinek száma 6. A mesonotum szőrei, sörtéi erősek, hosszúak. A hím ivarszerv ventralis lemezén a villák csúcsa kihegyezett (53. ábra: B–D). 3–3,5 mm.

Boreoalpin faj. Faunaterületünkről a Magas-Tátrában gyűjtötték (VII.)

[subpilosa COLLIN]

- 20 (19) A hátulsó lábszár csúcsa kevésbé vastag, bár a tövétől kezdve egyenletesen vastagodik. A hátulsó láb metatarsusán ventralisan ülő szőrök rövidek (53. ábra: E). A pajzsocska peremsörtéinek száma 4.
- 21 (22) A csáp 3. ízének elkeskenyedő vége olyan hosszú, mint az íz szélessége. A hátulsó lábszár csúcsa kissé vastagabb, mint a hátulsó comb

csúcsa. A mesonotum bársonyfekete (52. ábra). A hím ivarszervének ventralis lemezén a villák keskenyek, hosszúak, a végük kifelé hajlik, a penis spiculumának vége egyenes (53. ábra: F—H). 2,7—3,5 mm.

Egész Európában előforduló faj. Hazánkban széltiliben elterjedt (V—IX.)

spuria FALLÉN

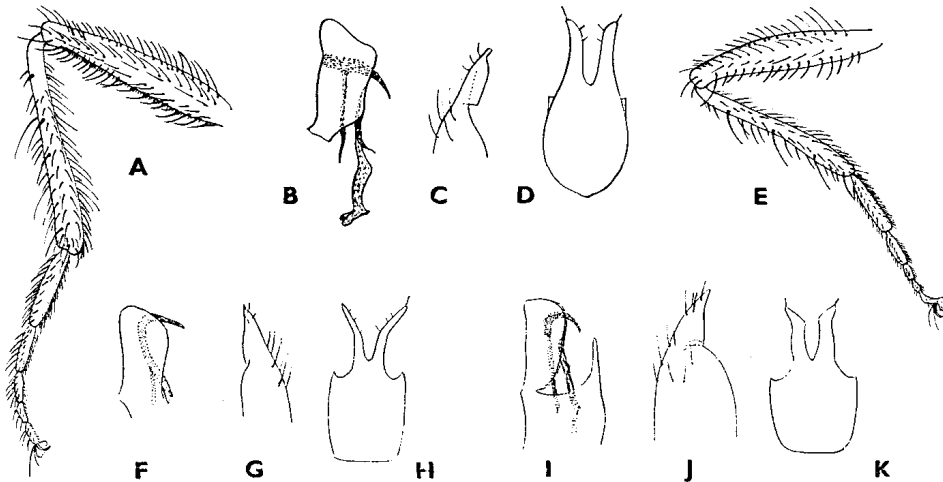
- 22 (21) A csáp 3. ízének elkeskenyedő vége rövidebb, mint a csáp szélessége. A hátsó lábszár csúcsa alig vastagabb, mint a töve, de határozottan vastagabb, mint a *simplicipes* ZETTERSTEDT fajúé. A mesonotum előről tekintve barnás árnyalatú. A hím ivarszerv ventralis lemezén a villák rövidebbek, mint a *spuria* FALLÉN esetében, csúcsuk kihegyezett, a penis spiculum ívelt (53. ábra: I—K). A *spuria* FALLÉN és a *simplicipes* ZETTERSTEDT fajoktól határozottan csak az ivarszerv alapján különíthető el. 2,5—3 mm.

COLLIN Angliában gyűjtött példányok alapján 1961-ben írta le. Hazánkban a *spuria* FALLÉN fajjal együtt fordul elő (V—VII.)

mera COLLIN

15. nem: *Trichina* MEIGEN

Apró, fénylő fekete torú fajok. A hím szemei a homlokon összeérnek, a nőtényt keskeny homlok választja szét. A szívóka rövid, lefelé irányul (54. ábra: A—B). A legtöbb faj lába sárga, a hátsó lábszár csúcsa megvas-

53. ábra. A: *Bicellaria subpilosa* COLLIN hátsó lába, B: hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, C: oldallemezének csúcsa és D: ventralis lemeze — E: *B. mera* COLLIN hátsó lába — F: *B. spuria* FALLÉN hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, G: oldallemezének csúcsa és H: ventralis lemeze — I: *B. mera* COLLIN hím ivarszervének penise a paramaerekkel oldalról, J: oldallemezének csúcsa és K: ventralis lemeze (A—E, COLLIN nyomán — a többi eredeti)

tagodott. A korongsejt végén 3 ér ered. A hím ivarszerve aszimmetrikus, a ventralis lemez villája közül a jobb oldali erősebb, a bal oldali lemezen terminálisan kétágú karéj van, melynek alakja fajoként változik. A penis rövid (54. ábra: C).

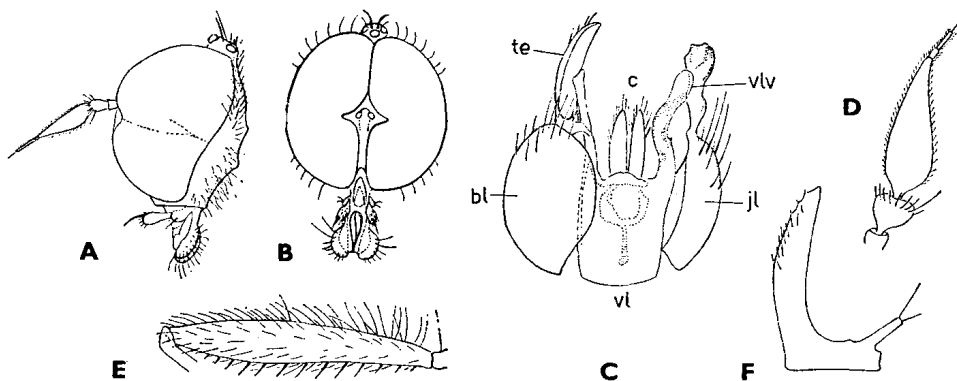
A Palearktikumban kimutatott 7 faj közül hazánkban 4 faj került elő. Fejlődésüket nem ismerjük.

- 1 (2) A mesonotum 1. harmadán nincs finom mikroszkopikus szőrözet. A 3. csápíz háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. A csápsörte alig hosszabb a 3. íz szélességénél. A acrostichalis sörték 2-sorosak, a dorsocentralis sörték 1 sorban állnak, valamennyi feketésbarna. A lábak sárgák, a hátulsó lábszár sonkaszerűen megvastagodott, csúcsa halványbarna színű. A hím billérje feketésbarna. A nőtény homloka kb. olyan széles, mint egy pontszem, billérje világosbarna. 2,5–3 mm.

Európában elterjedt faj. Faunaterületünkről a Szebeni-hegységből, Mehádia és Kassa környékéről említi a szakirodalom. Ez utóbbi helyről egy nőtény került elő. Hazánkban ritka; a Zempléni- és a Kőszegi-hegységben gyűjtötték (VI–VII.)

clavipes MEIGEN

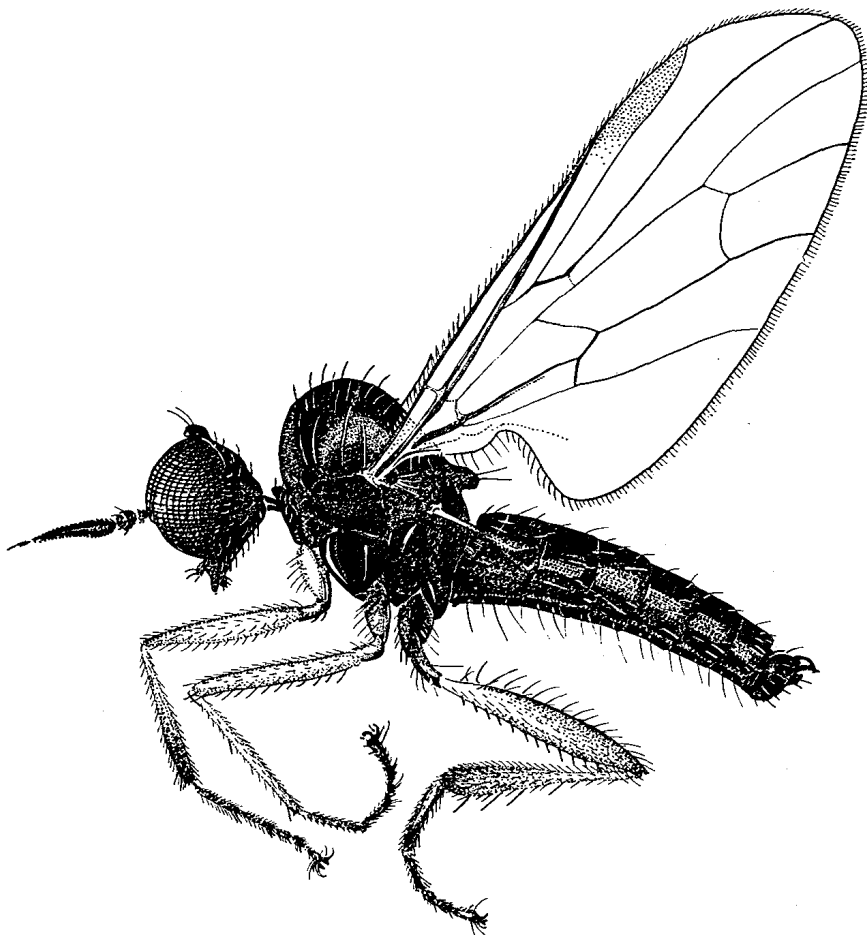
- 2 (1) A mesonotum 1. harmadán finom mikroszkopikus szőrözet van.
- 3 (4) A csáp 3. íze legalább háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. A csápsörte rövid, nem hosszabb, mint a 3. csápíz szélessége (54. ábra: D). A *clavipes* MEIGEN-hez hasonlít. A hím hátulsó combján ventralisan rövid tüskékből álló sor van (54. ábra: E). A hím ivarszerv bal lemezének csúcsán a kisebbik ág keskeny és hosszú (54. ábra: F, 55. ábra). 3 mm

54. ábra. A: *Trichina clavipes* MEIGEN feje oldalról és B: előlről — C: *T. opaca* LOEW hím ivarszerve (bl = bal lemez, c = cercus, jl = jobb lemez, te = bal lemez terminalis nyúlványa, vl = ventralis lemez, vlv = ventralis lemez villája) — D: *T. elongata* HALIDAY csápja, E: hátulsó combja és F: a hím ivarszerv bal lemezének terminalis nyúlványa (A–B, D, COLLIN nyomán — a többi eredeti)

Angliában és Finnországban ismert faj. Hazánkban nagyon gyakori, a következő helyeken gyűjtötték: Csákvár, Zempléni-hegység, Bükk, Jósvafő, Mátrafüred, Pilis-tető, Sátor-hegy, Budapest, Nagykovácsi, Bakonybél, Tihany, Kőszegi-hegység, Zalalövő, Mecsek, Sarkad (V–VIII.)

elongata HALIDAY

55. ábra. *Trichina elongata* HALIDAY ♂ (Eredeti)

- 4 (3) A csáp 3. íze legfeljebb háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. A csápsörte hosszabb, mint a 3. csápíz szélessége (56. ábra: C).
- 5 (6) A csáp 3. íze zömök, kb. kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles (56. ábra: A). A csápsörte nem hosszabb az íz szélességénél. A hím hátulso combján ventralisan erős sörtékből álló sor van. A hím ivarszerv bal lemezének kisebbik ága vékony és rövid (56. ábra: B).

A clavipes MEIGEN, az *elongata* HALIDAY és a *bilobata* COLLIN fajokhoz nagyon hasonlít. 2,5—3 mm.

Észak-európai faj. Hazánkban ritka, Budapest, Nagykovácsi és Gyula környékén gyűjtötték (IV—V.)

opaca LOEW

- 6 (5) A csáp 3. íze karcsúbb, kb. két és félszer hosszabb, mint amilyen széles. A csápsörte hosszabb, mint a 3. íz szélessége (56. ábra: C). A hím hátulsó combján ventralisan hosszabb és kevésbé erős sörtékből álló sor van (56. ábra: D). A hím ivarszerv bal lemezének csúcsán az ágak megközelítően egyformák (56. ábra: E). 2,5—3 mm.

Észak-európai faj. Faunaterületünkről az Északi-Kárpátokból (Rusbach-fürdő) és az Alacsony-Tátrából, valamint Magyarországon Nagykovácsi, Bódvaszilas környékéről és Dobogókőről vannak adataink; ritka (IV—VII.)

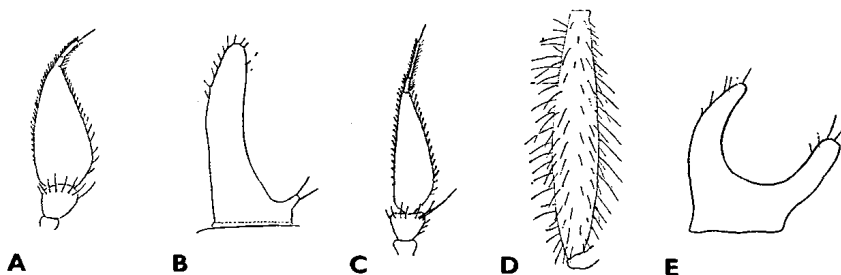
bilobata COLLIN

16. nem: *Euthyneura* MACQUART

Kicsi, fénylő fekete fajok. A hím szemei összeérnek, a nőtényét széles homlok választja szét. A csáp 2. íze hozzávetőlegesen olyan széles, mint a 3. íz töve. A szívóka előre irányul, hosszabb, mint a fej hossza (10. ábra: F). A post-humeralis sörte hiányzik. A korongsejtből induló 3 középér a szárnyperemig fut.

A Palearktikumban ismert 6 faj közül hazánkban 2 faj került elő. Fejlődésüket nem ismerjük.

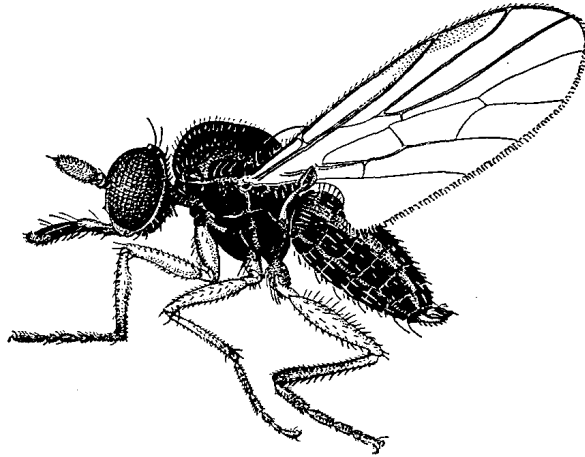
- 1 (2) A szárny közepén a szegélyér mentén barna folt van, ez halványodva kisugárzik a szárnylemez közepéig (58. ábra: A). A tor fénylő fekete, sörtéi és szőrei sárgák. A csáp feketésbarna, a szárny üvegszerű, a lábak sárgák. A hátulsó comb csúcsán sárga, tüskeszerű sörték vannak. 2,5—3 mm.

56. ábra. A: *Trichina opaca* LOEW csápja és B: a hím ivarszerv bal lemezének terminalis nyúlványa — C: *T. bilobata* COLLIN csápja, D: hátulsó combja és E: a hím ivarszerv bal lemezének terminalis nyúlványa (A, C: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

Angliában, Dániában, Skandináviában és a Kola-félszigeten gyűjtötték. Faunaterületünkön Kőrösmezőről 1 hím, Magyarországon a Zempléni-hegységből 1 nőtény (VI.) és Kiskomárom környékéről 1 nőtény (V.) került elő

Gyllenhali ZETTERSTEDT

57. ábra. *Euthyneura myrtilli* MACQUART ♂ (Eredeti)

- 2 (1) A szárny közepén nincs barna folt, a szárnyjegy csak kissé sötétebb, mint a szárnylemez (58. ábra: B). A tor fénylő fekete, de a vállakon nagyon finom szürke hamvasság lehet, ez a mesonotum peremén a pajzsocskáig folytatódik. A tor sörtéi feketék. A hátulsó comb csúcsán nincsenek tüskeszerű kicsi sörték. A lábak barnássárgák (kivételesen sötétbarnák is lehetnek). Az elülső csípő mindig fakó (57. ábra). 2–2,5 mm.

Angliából, Finnországból és a Kola-félszigetről jelentették. Faunaterületünkön egy hím Dobsináról került elő; hazánkban 3 nőtényt gyűjtöttek: Jósvalfő (V.), Gánt (VII.) környékén és a Mecsek hegységben (IV.)

myrtilli MACQUART

17. nem: *Oedalea* MEIGEN

5 mm-nél kisebb legyek. A hátulsó comb vastagabb, mint a középső, és a csúcsi felén ventralisan erős fekete tüskék vannak (10. ábra: A). A csáp 3. íze hosszú, szalag alakú. A csápsörte nagyon rövid.

A Palearktikumban 12 faj ismeretes. Hazánkban eddig 4 faj került elő, további 3 faj előfordulása várható. Fejlődésüket nem ismerjük.

- 1 (2) A szárnyon a szegélyér mentén 2 különálló barnássárga folt van (58. ábra: C). A csápsörte vastag, a töve alig különül el a csáp 3. ízének csúcsától (58. ábra: D). A hátulsó comb csúcsa barnás. 3—4 mm.

Finnországban, Skandináviában nem gyakori boreális faj. Hazai előfordulása nincs kizárva

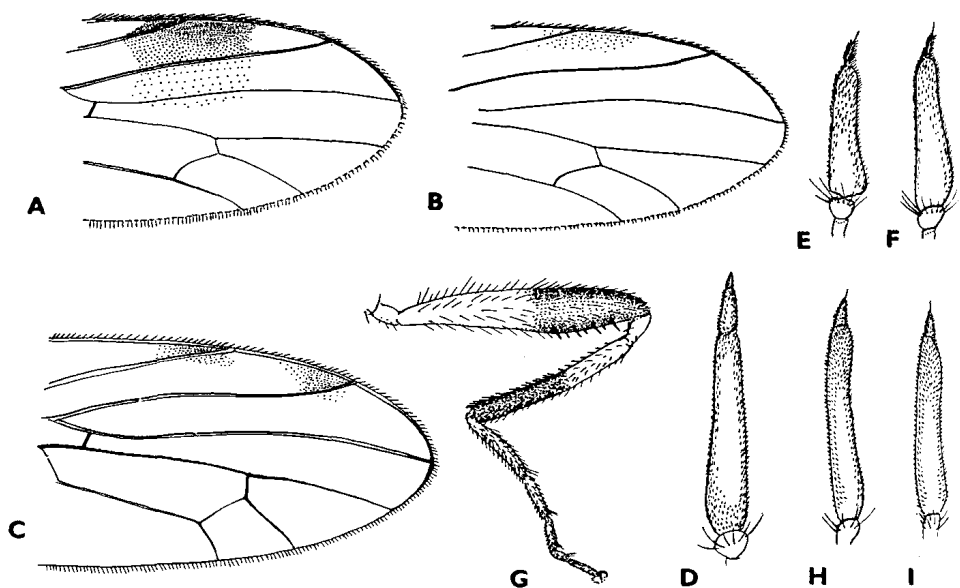
[hybotina FALLÉN]

- 2 (1) A szárnyon nincs 2 különálló folt, a szárnyjegy jól észrevehető.
- 3 (8) A csápsörte vékony, a töve jól elkülönül a csáp 3. ízének csúcsától (58. ábra: E).
- 4 (5) A hátulsó comb csúcsának egyötöd—egyharmad része barna (58. ábra: G). A pajzsocska peremsörtéi sárgák vagy sárgásbarnák. A billér fakósárga. 3,5—4 mm.

Észak-Európában gyakori. Faunaterületünkről a szakirodalom szerint a Szebeni-hegységben és Orsován gyűjtötték. Hazánkban Bakonybél környékéről és a Bükk hegységből került elő egy-egy nőstény (V.)

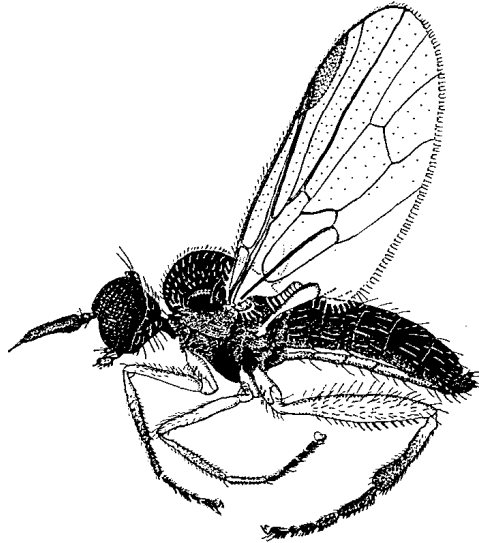
stigmatella ZETTERSTEDT

- 5 (4) A hátulsó comb teljesen sárga, legfeljebb a csúcsa nagyon gyengén barnás árnyalatú.

58. ábra. A: *Euthyneura Gyllenhali* ZETTERSTEDT, B: *E. myrtilli* MACQUART és C: *Oedalea hybotina* FALLÉN szárnyvége — D: *O. hybotina* FALLÉN, E: *O. Zetterstedti* COLLIN és F: *O. Holmgreni* ZETTERSTEDT csápjja — G: *O. stigmatella* ZETTERSTEDT hátulsó lába — H: *O. flavipes* ZETTERSTEDT és I: *O. tristis* SCHOLZ csápjja (D: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

- 6 (7) A billér világossárga színű, minden csípő és tompor sárga. A hím potrohának töve sárgás, dorsalisan hosszanti sávban a szőrök hosszabbak, mint a *Holmgreni* ZETTERSTEDT fajon. A nőstény hátulsó combjának csúcsa nagyon gyengén füstszínű (59. ábra). 3,25—3,75 mm.

59. ábra. *Oedalea Zetterstedti* COLLIN ♂ (Eredeti)

Skóciából közölt faj. A *Holmgreni* ZETTERSTEDT-hez nagyon hasonlít. Hazánkban több helyen gyűjtötték (Zempléni-hegység, Jósvafő, Pilis-tető, Budapest, Bakonybél, Kiskomárom, Nova), de ritka (V—VI.)

Zetterstedti COLLIN

- 7 (6) A billér füstszínű, a 3. csípő és a tompor barnás árnyalatú. A hím potrohán, közepén, hosszanti sávban a szőrözet rövid. A nőstény hátulsó combjának csúcsa nem füstös. A nőstény billérje kevésbé sötét. 4 mm.

Észak-európai faj. Faunaterületünkről a Bucsecs és Mehádia környékéről említi az irodalom, de az ezeken a helyeken gyűjtött példányok elpusztultak. Magyarországon a Zempléni-hegységben került elő 1 nőstény példány (VI.)

Holmgreni ZETTERSTEDT

- 8 (3) A csápsörte vastag, a töve alig különíthető el a 3. csápíz csúcsától (58. ábra: H).
- 9 (10) A pajzsocska peremsörtéi és a tor erősebb sörtéi feketék. A billér fekete. A hátulsó comb csúcsának egyötöde barnásfekete. A csáp lényegesen rövidebb, mint az elülső lábfej. A hím szárnya sötét—feketés árnyalatú, a nőstényé füstszürke. 3 mm.

Az Alpokból és Németország egyes területeiről ismert faj. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában gyűjtötték

[tristis SCHOLZ]

- 10 (9) A pajzsocska peremsörtéi és a tor erősebb sörtéi sárgák. A billér sárga.
- 11 (12) A csáp feltűnően hosszú, csaknem olyan hosszú, mint az elülső lábfej. Az elülső és középső lábszár és minden lábfej barnás árnyalatú. A hím potrohának pihézete barnás színű. 3,5 mm.

Németországban, Észak-Európában ismert faj. A szakirodalom faunaterületünkön Mehádiáról és Orsováról a szinonima nevén említi. Hazánkban eddig 3 példányt gyűjtöttek Zalalövő, Csákvár és Bakonybél környékén (V.) (= *infuscata* LOEW)

flavipes ZETTERSTEDT

- 12 (11) A csáp rövidebb. Csak a hátulsó lábszár barnás árnyalatú. A hím potrohán nincsenek pihék. 2,5—3 mm.

Angliában, Németországban ismert faj. Hazai előfordulása lehetséges

[tibialis MACQUART]

18. nem: Leptopeza MACQUART

A csáp 3. íze lándzsahegy alakú, a csápsörte a 3. íz csúcsán ered (7. ábra: D). A középső lábszáron dorsalisán hosszú sörték vannak (7. ábra: G).

A Palearktikumban ebből a nemből 3 fajt írtak le; ezek közül 1 hazánkban is ismeretes, és még 1 faj előfordulása lehetséges. Fejlődésüket nem ismerjük.

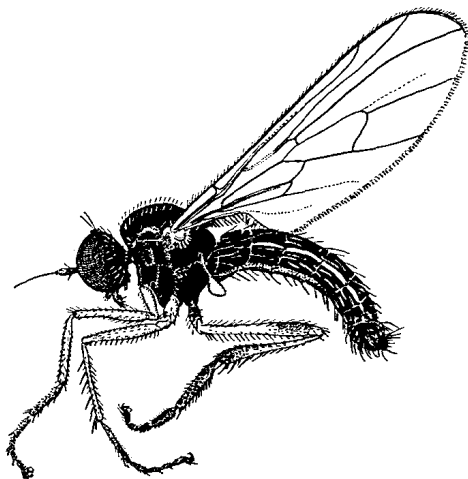
- 1 (2) 3 mm-nél nem nagyobbak. A tapogató fekete vagy barna, a rajta ülő szőrök barnák vagy barnássárgák. Mindkét ivar tora fénylő fekete. A tor szőrei és sörtéi barnássárgák, illetve feketék. A középső lábszáron dorsalisán 1—2 hosszabb sörté van. A szárny füstszerű. A korongsejt csúcsán az első középér csomója hiányzik. 3 mm.

Angliában, Skandináviában, Finnországban, a Kóla-félszigeten gyakori, de Jugoszláviában is előkerült. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában gyűjtöttek egy nőtényt példányt (VII.)

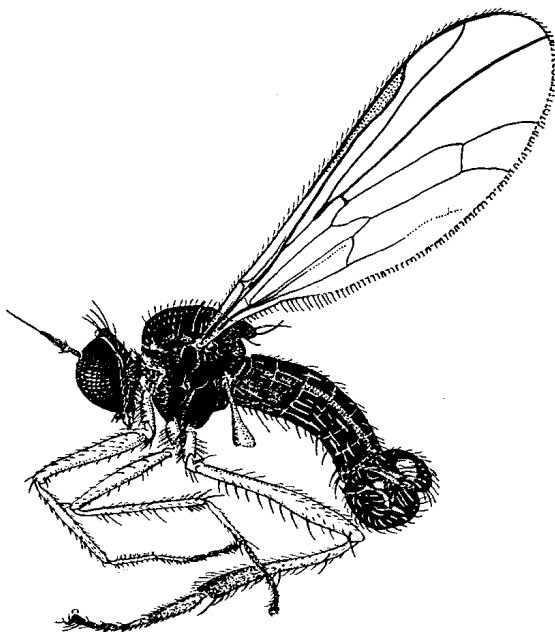
[borealis ZETTERSTEDT]

- 2 (1) 4—5 mm nagyok. A tapogató sárga, szőrei fakósárgák. A hím tora fénylő fekete, a nőtényé vörössárga vagy sárga. A tor szőrei és sörtéi fakósárgák. A középső lábszáron dorsalisán több hosszabb sörté van, ezek közül 1—3 feltűnően hosszú. A szárny finoman sárgás árnyalatú. A korongsejtből rendszerint az első középér csomója ágazik ki (60. ábra). 4—5 mm.

Angliában, Észak-, Északnyugat- és Közép-Európában elterjedt faj, Észak-Amerikában is ismeretes. Hazánkban a hegyvidékeken gyűjtötték, itt gyakori, de az Alföldön (Gemenc) is előkerült (V—VII.) **flavipes** MEIGEN

60. ábra. *Leptopeza flavipes* MEIGEN ♂ (Eredeti)

61. ábra. *Oropozella sphenoptera* LOEW ♂ (Eredeti)

19. nem: *Oropozella* COLLIN

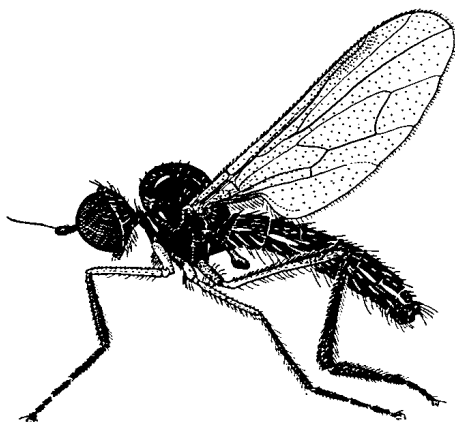
3—5 mm nagyságú legyek. A homlokon egyik ivar szemei sem érintkeznek egymással. A csápok a fej középvonala fölött erednek. A korongsejtjük hosszú és csak 2 középérrel kapcsolódik a szárnyperemhez. A szárnyak keskenyek (7. ábra: A).

A nem két palearktikus faja közül 1 faja nálunk is honos. Fejlődésük ismeretlen.

- — A fej fekete, a tor mélyfekete, fénylő, az előtor az elülső csípőig hófehéren hamvas. A vállak kissé sárgás színűek, a lábak sárgák, a hátulsó lábszár csúcsa kissé barnás. A lábfejek fokozatosan sötétednek, az utolsó ízek csaknem feketék. A korongsejt hosszú, kissé ívelt, hosszanti erei párhuzamosak. A billér fehéressárga. A potroh feketésbarna vagy fekete. A hím ivarszelvénye gömbszerű, kétszer olyan széles, mint az előtte levő szelvény (61. ábra). 3—3,5 mm.

Ausztriában, Lengyelországban, Németországban és Angliában gyűjtötték. Hazánkban ritka; Főtről, Csákvárról, a Mátra és a Bükk hegységből került elő (V., VIII., IX—X.)

sphenoptera LOEW

62. ábra. *Ocydromia glabricula* FALLÉN ♂ (Eredeti)

20. nem: *Ocydromia* MEIGEN

Csaknem csupasz fajok. A csápsörte a 3. íz csúcsa fölött ered, a csáp 3. íze rövid, tojásdad, a csápsörte hosszú (7. ábra: E). A lábak vékonyak, szőrözötük gyér. A középső lábszáron nincsenek hosszú sörték (7. ábra: F). Az első középér hiányzik, legfeljebb a csonkja jelenik meg.

A Paleartikumban kimutatott 2 faj közül 1 nálunk is él. Űrülékben fejlődnek.

- — A tor színe a vörössárgától (nőstény) a feketéig változhat. A pajzsocska peremén 6—10 sörte van, ezek közül a két középső hosszú. A hátulsó lábszár csúcsa kissé megvastagodott (62. ábra). A hím ivarszerve szimmetrikus (65. ábra: F). 3—4,5 mm.

Egész Európában elterjedt, de a Szovjetunió északi részén, valamint Kelet-Ázsiában, a Szahalin-szigeten is megtalálták. Hazánk hegy- és dombvidé-

kein mindenütt előfordul. Elevenszülő faj: a nőtény az emberi ürülékbe, tehén-trágyába 40—50 lárvát rak, amelyek 1,24 mm nagyságúak. Az imágók gyors röptűek. A hímek este rajzanak. Páráskor a párok zsákmányolt állatot nem adnak egymásnak (V—X.)

glabricula FALLÉN

21. nem: *Trichinomyia* TUOMIKOSKI

Nagyon hasonlítanak a *Trichina*-fajokhoz. A hím ivarszerv felépítése kevésbé aszimmetrikus, a jobb és a bal lemez csúcsán a karéjok hiányoznak. A hátulsó láb egyszerű felépítésű. A szárnyjegy nem éri el az r_{1+2} eret (10. ábra: C).

A nemnek mindössze 2 faja ismeretes. A *flavipes* MEIGEN Észak-Amerikában is elterjedt, a *fuscipes* ZETTERSTEDT észak-európai elterjedésű. Hazánkban csak az előbbinek az előfordulása várható.

- — A tor fénylő, sötétbarna vagy fekete, de fényét a finom szőrözet tompítja. A lábak sárgák, a hátulsó lábszár csúcsa csak nagyon kicsit vastagodott meg. Az ivarszerv nagyon kicsi, a *Trichina clavipes* MEIGEN fajéhoz hasonlít, de a bal lemezen a hosszú, ujj alakú nyúlvány hiányzik, a jobb lemez végén apró tüskékből álló kicsi fésű van. 2,25—2,75 mm.

Angliában, Dániában, Norvégiában, Dél- és Közép-Finnországban gyűjtötték. Észak-Amerikában is él. Hazai előfordulása nem lehetetlen (VIII—X.)

[flavipes MEIGEN]

22. nem: *Microphorus* MACQUART

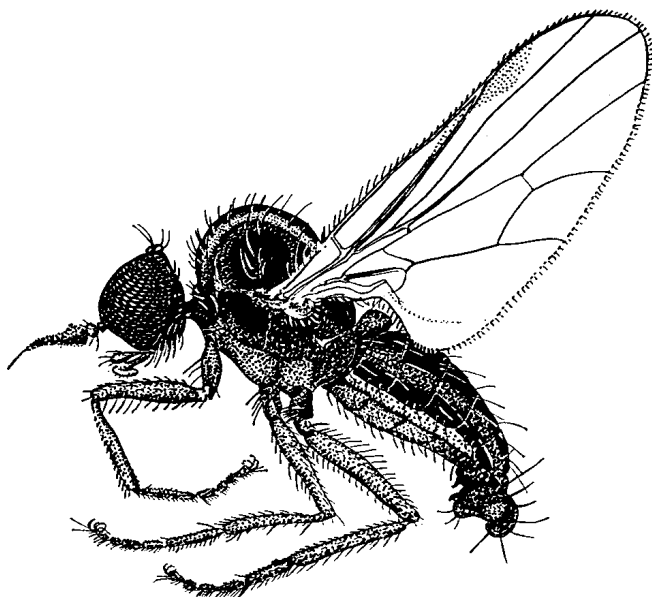
Kicsi, zömök, fekete vagy sötétszürke legyek. A hím szemei a homlokon összeérnek, a nőtényét széles homlok választja szét. A csáp 3. ízének töve széles. A szívóka rövid, előre irányul. A tor és a potroh sörtéi hosszúak, erősek. A pajzsocskán 6—8 peremsörte van. A lábak viszonylag rövidek, a szárnyon az analis lemez jól fejlett, az axillaris szög tompa. Az analis sejt nagyon kicsi (10. ábra: E). A hím ivarszerv előtti szelvény elvékonyodik, az ivarszerv jobbra csavarodik.

A nem fajai Európában Skandináviától a Mediterráneumig elterjedtek. Élnek Észak- és Közép-Amerikában is. Az Európából ismert 7 faj közül hazánkban 2 fordul elő. A lárvák az avarban fejlődnek. Egyes fajok viráglátogatók.

- 1 (2) Az acrostichalis sörték a mesonotumon több sorban helyezkednek el, és lényegesen rövidebbek, mint a csápsörte. A hímen a hátulsó lábszár és a metatarsus megvastagodott (65. ábra: G). 2,2—2,8 mm.

Németország, Lengyelország, Ausztria és Csehszlovákia területéről ismert faj. Hazánkban a következő helyeken gyűjtötték: Gyón, Keszthely, Tihany, Tard, Fót, Csákvár, Ágasegyháza, Kelebia, Mecsek hegység, Bükk hegység, Budafok, de nem gyakori (V–VI.)

anomalus MEIGEN

63. ábra. *Microphorus holosericeus* MEIGEN ♂ (Eredeti)

- 2 (1) Az acrostichalis sörték a mesonotum elején 2 sorban helyezkednek el, és alig rövidebbek, mint a csápsörte. A hím hátulsó lábszára és metatarsusa nem vastag (65. ábra: H). A hím ivarszerve tojásdad (65. ábra: I, 63. ábra). 2,2–2,5 mm.

Észak-Európában, Csehszlovákiában, Ausztriában és Jugoszláviában elterjedt faj. Hazánkban az Alföldön és a hegyvidékeken egyaránt előfordul, gyakori. Nedves avarban fejlődik. A lárvák 7 mm hosszúak, 0,9 mm vastagok, sárga színűek, de a végük fehér. Az imágók a *Prunus*, *Salix* és *Sorbus* virágait is látogatják. (IV–V.). (= *velutinus* MACQUART)

holosericeus MEIGEN

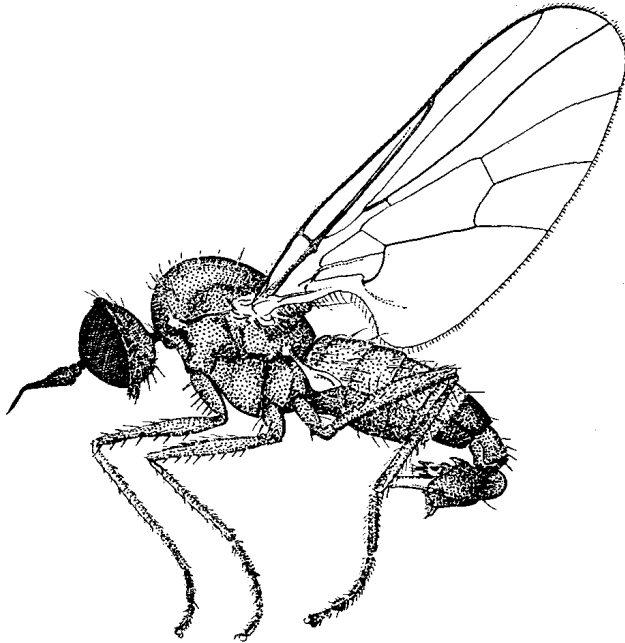
23. nem: *Schistostoma* BECKER

Nagyon hasonlítanak a *Microphorus*-fajokhoz. A szívókájuk rövid, lefelé irányul, a szájrészből alig nyúlik ki. A második csápízen nincsenek sörték. Szárnyjegyük nincs.

Európában mindössze 2 fajjal képviselt nem. Hazánkban 1 faj előfordulásáról van tudomásunk. Fejlődésüket nem ismerjük. Az imágók inkább a száraz helyeket kedvelik.

- — A hím szemei a homlokon összeérnek, a nőtényét széles homlok választja el egymástól, ez a pontszemek irányába szélesedik. A ta-

pogató szürkén hamvas, szőrözete fehér. A csáp fekete. A tor kissé szélesebb, mint a fej. A tor fekete alapon barnásszürkén hamvas. A sörték feketék. Az acrostichalis sörték rövidek, 2 sorban helyezkednek el. A dorsocentralis sor 5—6 sörtéből áll. A pajzsocska szürkén hamvas, peremsörtéinek száma 2. A pleura hamvassága is szürke,

64. ábra. *Schistostoma truncatum* LOEW ♂ (Eredeti)

mint a csípőké és a lábaké. A combokon és a lábszárakon fehéres szőrök vannak. A billér sárga. A potroh dúsán szürkén hamvas, és különösen az első 5 szelvény hosszú fehér szőröket visel. A hím ivarszelvénye fénylő fekete, és olyan nagy, mint a potroh 2 utolsó szelvénye együtt (64. ábra). 2,5 mm.

Elterjedése: Közép-Európa, Dél-Európa, a Káspi-tenger környéke és Észak-Afrika. Határainkon belül csak Ágasegyházáról került elő néhány példány, valamint Rémről 1 nőstény (V—VI.)

truncatum LOEW

24. nem: **Microphorella** BECKER

Nagyon apró, 2 mm-nél kisebb legyek. Sötétszürkék vagy barnák. Szárnyuk széles, az analis lemez hiányzik. A tősejtek és az analis sejt rövid. Mindkét ivar szemeit széles homlok választja szét.

A Palearktikumban mindössze 2 fajjal képviselt nem. Hazánkban 1 faj előfordulásáról van tudomásunk. Fejlődésüket nem ismerjük.

- 1 (2) A 3. csápíz kerek (65. ábra: A). A mesonotum erősebb sörtéi feketék. A lábak vörösesbarnák. A csípők nagyobb felülete és a lábfejek utolsó ízei feketék, a combok középső része sötét sárgásbarna. A potroh feketés színű. Az ivarszelvény nagy. 1,5 mm.

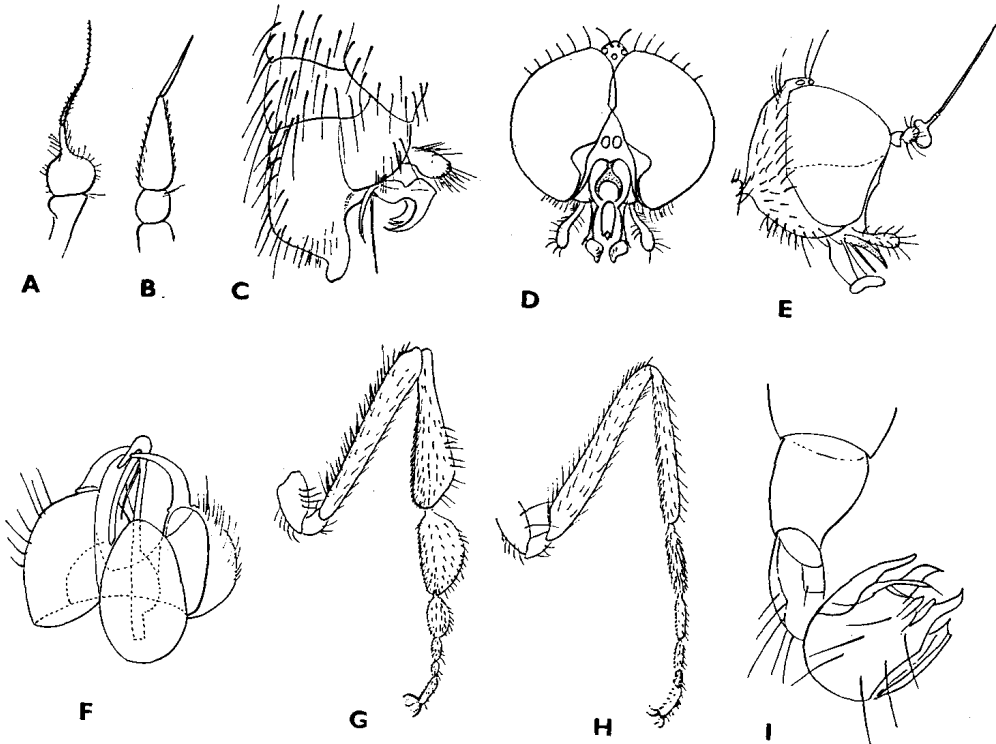
Olaszországból és Korzika szigetéről jelentették. Hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk (IV–VII.)

[Beckeri STROBL]

- 2 (1) A 3. csápíz hosszúkás (65. ábra: B). A mesonotum szőrei és sörtéi fehéres színűek. Mindkét ivar homloka széles. A lábak hamvassága barnásszürke, a potroh hamvassága szürke. A hím ivarszelvénye valamivel kisebb, mint az előbbi fajé. 1,2–1,5 mm.

Jugoszláviából (Karló) és Pöstyén környékéről jelentették. Magyarországon Rémről került elő egy nőstény (V.)

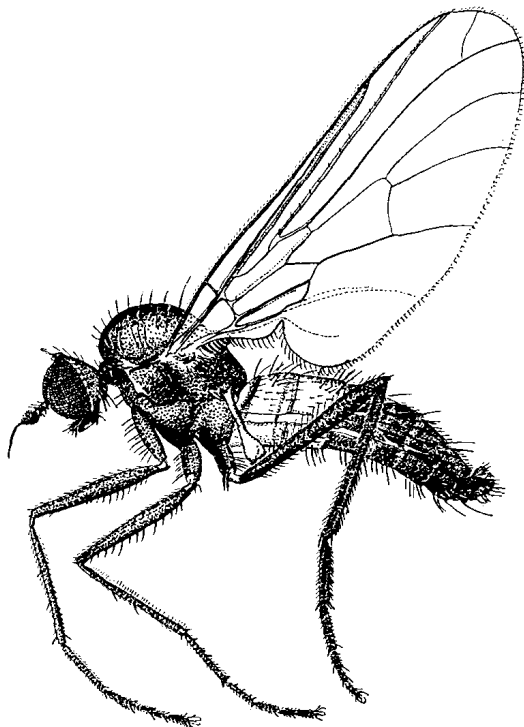
praecox LOEW

65. ábra. A: *Microphorella Beckeri* STROBL és B: *M. praecox* LOEW csápja — C: *Oreogeton basalis* LOEW hím ivarszerve — D: *Gloma fuscipennis* MEIGEN hím feje előlről és E: oldalról — F: *Ocydromia glabricula* FALLÉN hím ivarszerve — G: *Microphorus anomalus* MEIGEN és H: *M. holosericeus* MEIGEN hátulsó lába — I: *M. holosericeus* MEIGEN hím ivarszerve (A: ENGEL nyomán, B–C, F–I: eredeti, D–E COLLIN nyomán)

25. nem: *Oreogeton* SCHINER

Nagyméretű legyek. A toruk fekete alapon szürkén hamvas, a potroh töve sárga. A csáp 1. íze hosszú. A hímek szemei a homlokon összeérnek, de a csápok fölött háromszög alakú, szürkén hamvas mező van. A metapleurán

66. ábra. *Oreogeton basalis* LOEW ♂ (Eredeti)

hosszú sörték vannak. A szárny axilláris szöge hegyes. A subcosta és az első radialis ér apró sörtéket visel. A hím ivarszerv kisebb, mint az utolsó potrohszelvény (66. ábra).

A Palearktikumban mindössze 1 fajjal képviselt nem. Fejlődésüket nem ismerjük.

- — A fej szürkén hamvas. A feketésbarna csáp 3. íze alig hosszabb, mint amilyen széles, a csápsörte hosszú. A test összes szőrei és sörtéi feketék, a tor hamvassága többé-kevésbé barnásszürke. Az acrostichalis sörték 2-sorban, a dorsocentralis sörték 1-sorban állnak. A lábak hosszúak, karcsúk, a hímekéi gyengén fénylők, sötétbarnák, a nőstényekéi sárgák. A szárnyak finoman barnák, a billér sárgásbarna. A potroh 2. és 3. szelvénye sárga, áttetsző, a többi szelvény sötétbarna, fénylő (66. ábra). 7 mm.

Bajorországban, Ausztriában és Tirolban gyűjtötték. Alpesi faj, faunaterületünkön a Tátrában került elő (VIII.)

[*basalis* LOEW]

26. nem: *Gloma* MEIGEN

3—4 mm nagyságú, fekete színű, erősen púpos torú legyek. A hím szemei a homlokon összeérnek, a nőstény homloka széles. A csáp 3. íze vese alakú (11. ábra: D). A szemek mögött merev sörtékből álló koszorú van, a fej alsó részén a szőrök fehérek. A szívóka rövid és többé-kevésbé előre irányul. A tapogató henger alakú és olyan hosszú, mint a szívóka (65. ábra: D—E). A tor sörtéi erősek, feketék, a pajzsocska peremén 6 sörte van. A pleura csupasz. A lábak hosszúak, sörtéi rövidek, a szárny barnás árnyalatú.

A Palearktikumban mindössze 2 alpesi fajjal képviselt nem. Hazánkban az egyik faj előfordulása nincs kizárva. Fejlődésüket nem ismerjük.

- — A mesonotum és a metanotum selymesen fekete. A vállak, a pajzsocska és a pleura sötét, vörösbarna. Az acrostichalis és dorsocentralis sörtesorokkal egybeesően selyemfekete sávok húzódnak, amelyek között a mesonotum finoman szürke hamvas. A fej és a tor sörtéi feketék, a lábak egyszerűek, jobbra sárgásak, de a lábfejek fokozatosan a feketébe mennek át. A lábak szőrözete rövid, fekete. A szárny barna, a billér sárgás, de a feje sötétebb lehet. A potroh sötétbarna, gyengén fénylő. 3,5—4,5 mm.

Angliában és Tirolban gyűjtötték. Nem gyakori. Faunaterületünkön eddig még nem került elő (VI—VII.)

[*fuscipennis* MEIGEN]

27. nem: *Iteaphila* ZETTERSTEDT

2—5 mm nagyságú fekete legyek. A fejük gömb alakú, a hím szemei a homlokon összeérnek, a nőstény homloka széles, az alsó facettai nagyobbak. A szívóka hosszú, előre irányul (67. ábra: A). A csáp 3. íze hosszú, késpenge alakú. A tor boltozatos, a mesonotumon sok szőr és sörte van, vagy csupasz. A pajzsocska peremén 8 vagy több sörte található. A metapleurális sörték hiányoznak. A lábak hosszúak, karcsúk, sörtéi és szőrei rövidek. A szárny a *Hilara*-fajokéhoz hasonlít. Az analis lemez nagy, az axillaris szög derékszögű. A potrohon hosszabb sörték és rövidebb szőrök vannak.

Európában, Szibériában és Észak-Amerikában elterjedt nem. A Palearktikumban ismert 6 faj közül egynek hazai előfordulása lehetséges. Fejlődésüket nem ismerjük. Egyes fajok virágokat látogatnak.

- — A fej fekete, sörtéi és szőrei feketék, kivéve alul, ahol fehér szőrök vannak. A szájsperem fénylő fekete, a tor alapszíne fekete, kissé fénylő. A mesonotum hamvassága sárgásszürke, a pleuráé szürke.

A mesonotumon 3 fénylő sáv látszik. Az acrostichalis és dorsocentralis sörték a nőstényen kétsorosak, a hímen többsorosak. A pajzsocskán sok peremsörte van. A lábak sötét sárgásbarnák, a térdek többé-kevésbé sárgák. A szárny gyengén szürkésbarna, a billér feje barna, nyele sárga. A hím potroha sötétbarna, kissé fénylő, rajta hosszú fekete sörték és rövidebb fakó szőrök vannak. A nőstény potroha fénytelen, kivéve a 3 utolsó fénylő fekete szelvényt. 3,5–4 mm.

Norvégiában, a Lappföldön, Ausztriában és Szibériában gyűjtötték, Észak-Amerikában is él. Hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk. Az imágókat különböző *Salix*-fajok, a *Prunus padus* és a *Ledum palustre* virágain gyűjtötték

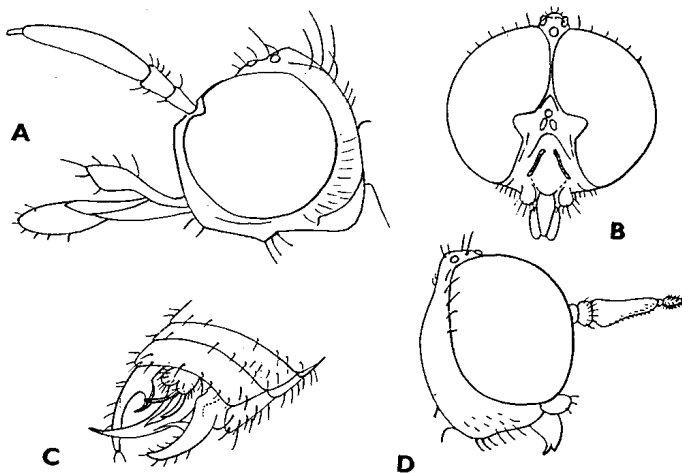
[Macquarti ZETTERSTEDT]

28. nem: *Rhagas* WALKER

Kicsiny legyek, a *Hilara* nem fajaihoz hasonlítanak. A csáp 3. íze rövid, a csápsörte vastag, az arc rövid. A hím szemei a homlokon összeérnek (67. ábra: B, D). A hím első metatarsusa sohasem vastag. A tapogató kicsi, tojásdad. A szárny cubito-analis ere kevésbé ível hátra, mint a *Hilara*-fajoké (11. ábra: B). A hím ivarszerve oldalról nem összenyomott, az oldallemezek és a ventralis lemez hegyes csúcsokban végződnek, a penis rövid és nem ível a potroh fölé (67. ábra: C).

Mindössze 2 fajjal képviselt nem. Európában 1 faj ismeretes, amelynek hazai előfordulásáról biztos adatunk van. Fejlődésüket nem ismerjük. Az imágók a nedves réteket kedvelik.

- — A fej fénytelen fekete, rajta a szőrök és a sörték is feketék. A tor boltozatos, a mesonotum és a pajzsocska hamvassága finoman hamuszürke. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték közötti mezőben dúsabban hamvas. Az acrostichalis sörték 2 sorban, a dorsocentralis

67. ábra. A: *Iteaphila Macquarti* ZETTERSTEDT feje oldalról — B: *Rhagas unica* WALKER feje előlről, D: oldalról és C: a hím ivarszerve (A: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

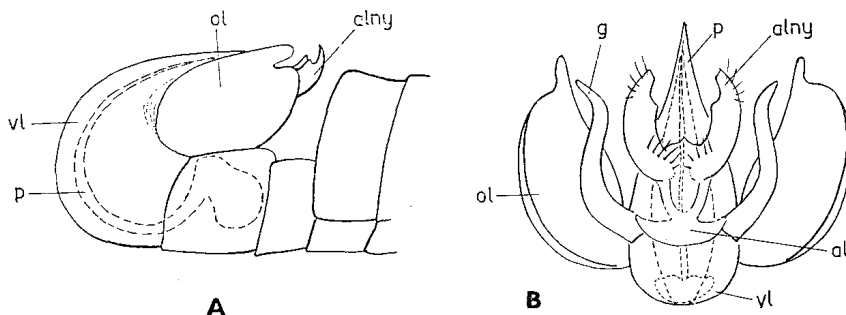
sörték 1 sorban állnak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4—6. A pleura fénytelen fekete, a metapleurális sörték hiányoznak. A lábak csaknem csupaszok, a hím középső combján posteroventralisan néhány sörte ül, és középen egy hosszabb tüske lehet. A szárny barna, a szárnyjegy sötétbarna, a billér barna. A fekete alapszínű potroh hátlemezei gyengén sárgásszürkén hamvasak. A potroh szőrei feketék, rövidek. 1,8—2 mm.

Németországban, Angliában gyűjtötték. Európai faj. Nálunk egy hím Jósavafőről került elő (VI.)

unica WALKER

29. nem: **Hilara** MEIGEN

Kicsi vagy közepes nagyságú legyek, feketék, világosszürkék vagy ritkábban sárgák. A fejük kerek, majdnem olyan széles, mint a tor, a szívókájuk lefelé irányul, rövid, sohasem hosszabb, mint a fej. Mindkét ivar szemeit többé-kevésbé széles homlok választja szét, csak néhány sárga színű faj hímjén érnek össze, vagy majdnem összeérnek. A pontszemek mellett mindig csak 1 pár ocellaris sörte van. A tor gyengén boltozatos, az acrostichalis sörték 2- vagy többsorosak, a dorsocentralis sörték általában 1-sorosak, ritkán 2-sorosak. A pleuran és a metanotumon soha sincs sörte. A pajzsocska peremén 4—6, ritkán 8 sörte van. A hímek elülső metatarsusa vastag. A szárnyakon az r_{4+5} ér villás. A subcosta — kevés kivételtől eltekintve — kampós ívvel hajlik a costához. A cubito-analis harántér erősen hátrafelé ível (11. ábra: C). A potroh általában hengeres. A hím ivarszerve szimmetrikus, oldalról összenyomott, zárt, és részben a potroh fölé hajlik. A ventralis lemez vályúszerűen magába foglalja a hosszú és a lemezzel együtt ívelten hátrafelé hajló penist. Az oldallemezek szélesek, csúcsukon hosszabb-rövidebb nyúlvány van, és eltakarják az analis lemezt. Az analis lemez kettős ágán különböző nyúlványokat, sörtéket találunk, amelyek mellett a gonapophysisek helyezkednek el (68. ábra: A—B). Az egyes alkotórészek szerkezete, alakja a fajok elkülönítésében jelentős szerepet játszik.

68. ábra. A: *Hilara*-faj hím ivarszerv sémája oldalról és B: felülről (al = analis lemez, alny = analis lemez nyúlványa, g = gonapophysis, ol = oldallemez, p = penis, vl = ventralis lemez) (Eredeti)

Főleg erdőkben, nedves környezetben, patakok mentén élnek. Feltehetően nedves talajban, iszapban fejlődnek. Viszonylag kevés faj lárváját ismerjük. Az imágók apróbb Diptera és Hymenoptera fajokat fogyasztanak. Vizek felszíne fölött csoportosan röpködnek, időnként a víz felszínéről is felszedik áldozatukat. A hímek párzás előtt zsákmányt szereznek, ezt a hátulsó lábaik között tartják a kopuláció alatt. A nőstények nem fogyasztanak belőle. Megfigyelték, hogy egyes fajok hímjei a zsákmányt fényes szövődéssel fonják körül.

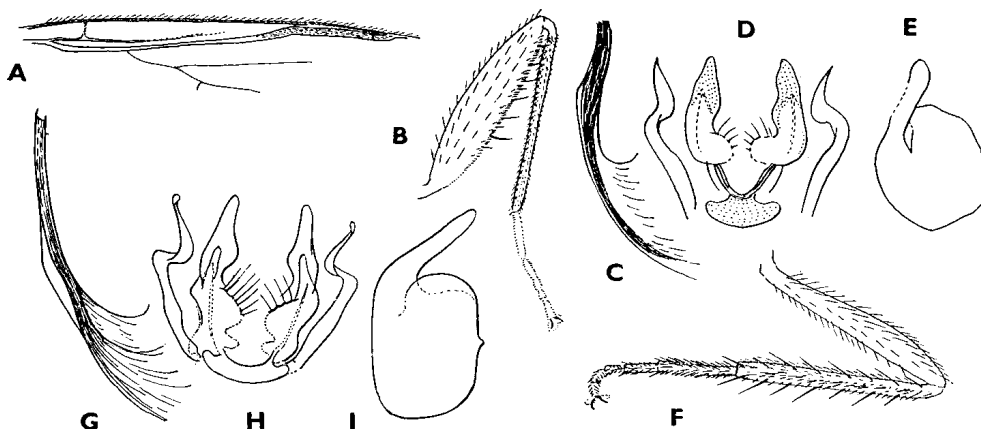
A Palearktikumra jellemző nem, de Dél-Amerikában, Észak-Amerikában, Új-Zélandon, Ausztráliában, a maláji szigeteken és Dél-Afrikában is előfordulnak. A nemnek több mint 250 faja ismeretes, Európában mintegy 150 fajt írtak le. Hazánkban 43 faj előfordulásáról tudunk, és még 22 faj jelenléte valószínű.

- 1 (4) A subcosta nem éri el a costat (69. ábra: A).
- 2 (3) A humeralis és a posthumeralis sörtek hiányoznak. A mesonotum hamvassága ólomszürke, rajta a hímen 3, a nőstényen 2 vagy 4 alig észrevehető sötétebb sáv húzódik. Az acrostichalis sörtek szála bálytalanul 2-sorosak. A hátulsó comb vastag, a hátulsó lábszár fel-tűnően vékony, rajta hosszabb sörtek nincsenek (69. ábra: B). A lábfejekon fehér pihék vannak, a hátulsó lábfej rendszerint sárgásfehér. A hím ivarszervénye sötétbarna, fénylő (69. ábra: C—E). 2,5—3 mm.

Alsó-Ausztriában és Angliában előforduló faj. Hazánkban a Mecsek és a Pilis hegységben (Dobogókő) gyűjtötték (IV—V.)

albitarsis v. ROSER

- 3 (2) 1 humeralis és 1 posthumeralis sörteje van. A mesonotum hamvas-sága barnásszürke. Az acrostichalis sörtek alatt széles, barnás-szürke sáv lehet, ez a nőstényen kevésbé látható. Az acrostichalis sörtek 4 sorban állnak, széles mezőt foglalnak el. Az elülső csípők finoman sárgás színűek, a hátulsó comb nem vastag, a hátulsó láb-

69. ábra. A: *Hilara albitarsis* v. ROSER szárnyának felső pereme, B: a hím hátulsó lába, C: a hím ivarszerv ventralis lemeze oldalról, D: analis lemeze a gonapophysisekkel és E: oldallemeze — F: *H. nigrohirta* COLLIN hím hátulsó lába, G: a hím ivarszerv ventralis lemeze oldalról, H: analis lemeze a gonapophysisekkel és I: oldallemeze (A—B, F, eredeti — a többi COLLIN nyomán)

száron hosszú fekete sörték vannak (69. ábra: F). A hím ivarszerve: 69. ábra: G—I. 3—3,5 mm.

Angliából leírt faj. Hazánkban a Bakony hegységből és Pákozdról került elő (IX.)

nigrohirta COLLIN

- 4 (1) A subcosta eléri a costat (70. ábra: A).
- 5 (40) A csípők és a lábak sárgák, barnássárgák vagy sötét sárgásbarnák. Az elülső csípőpár mindig sárga vagy világos barnássárga.
- 6 (21) Az acrostichalis sörték határozottan vagy rendszertelenül 2 sorban helyezkednek el.
- 7 (10) A szárnyjegy szintelen, vagy csak nagyon halványan látszik.
- 8 (9) A billér feje gyengén barnássárga, a nyele sárga. A csáp tőizei sárgák, az arc világosszürkén hamvas. A hím homloka keskeny, fekete vagy barna színű, a nőstényé széles, szürkés. A fej hátulsó része hamuszürke. A fehéren hamvas sárga tapogatón néhány hosszú, fekete sörté van. A tor hamvassága barnásszürke. A humeralis sörté hiányzik, vagy nagyon finom, rövid. A vállak sárgák, a mesonotumon 2 keskeny, sötétebb, fénylő sáv látszik, a nőstényen esetleg 4 sor tűnik elő. A lábak hosszúak, karcsúk, arany-sárgák. Az elülső láb metatarsusa vékony és hosszabb, mint a lábszár fél hossza, a lábfejek barnás színűek. A potroh szelvényeinek hátulsó pereme fehéres, egyébként a hamvassága szürkésbarna, a nőstényé csaknem sárga. A hím ivarszerv: 70. ábra: B—D. 2,5—3 mm.

Angliában, Hollandiában, Alsó-Ausztriában, Németországban és Spanyolországban gyűjtötték. Faunaterületünkről az Alacsony-Tátrából van 1 nőstény példány. Észak-magyarországi előfordulása lehetséges

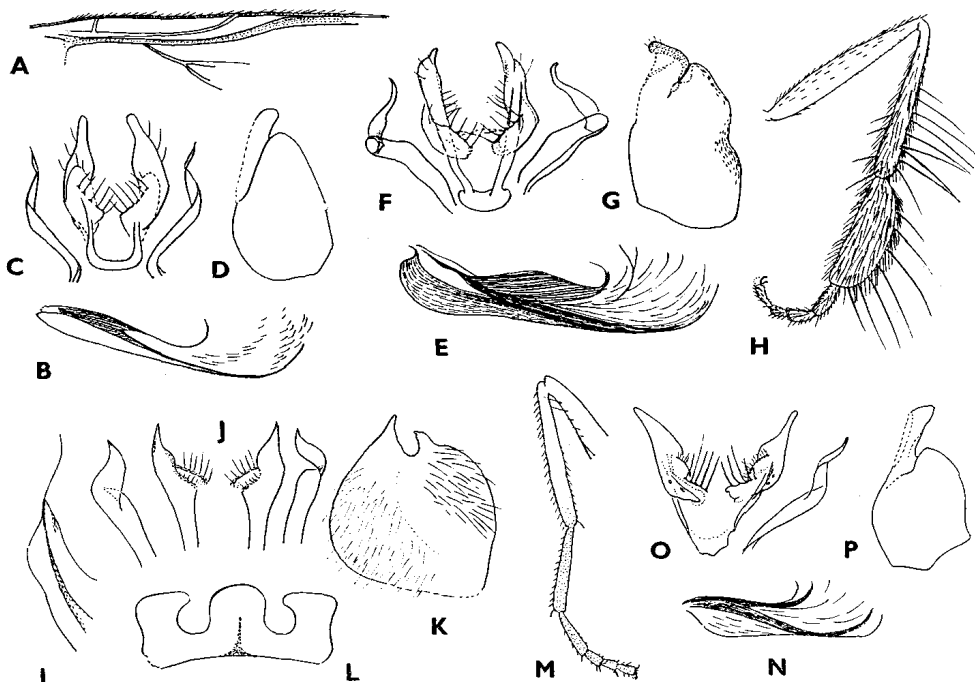
[cingulata DAHLBOM]

- 9 (8) A billér arany-sárga. A csáp barna, a tőizek barnás vagy vöröses színűek, az arc és a homlok világosszürke, a fej hátulsó része valamivel sötétebb szürke színű. A hím homloka széles. A tapogató sárga, rajta hosszabb, rövidebb barnásfekete színű szőrök és sörték vannak. A tor világosszürke, a mesonotum alig sötétebb, mint a pleura, és kissé sárgás árnyalatú, rajta 2 gyengén látható sáv húzódik. A vállak nem sárgák. A humeralis sörté jól fejlett. A sárga csípők töve kissé szürkén hamvas. A lábak sárgák, a lábfejek barnák, a középső és a hátulsó comb legtöbbször barnán csíkos. Az elülső láb metatarsusa henger alakú, alig vastagabb, mint a lábszár csúcsa, és hossza ennek kétharmada. A hátulsó combon dorsalisán rövid sörtékből álló sor van. A potroh gyengén fénylő, sárgásbarna, szőrei és a szelvények peremsörtéi sárgák. A nőstény erősebben sárga színű, a hátulsó lábszára oldalról lapított és középen kifelé görbült. A hím ivarszerve: 70. ábra: E—G. 3 mm.

Angliából és Alsó-Ausztriában több helyről ismeretes. Hazai előfordulásáról nem tudunk, de Magyarország nyugati területein előkerülhet

[*canescens* ZETTERSTEDT]

- 10 (7) A szárnyjegy világosabb vagy sötétebb barna színű.
- 11 (14) A mesonotum többé-kevésbé fénylő fekete, emellett gyengén szürkésen vagy feketésbarnán hamvas.
- 12 (13) Viszonylag nagyméretű faj, 4–5 mm. A hím szemei nem érnek össze. Az elülső lábszáron és az elülső metatarsuson nagyon hosszú sörték vannak (70. ábra: H). Az arc világosszürke, a szájszél fénylő fekete. A homlok és a fej hátulso része mélyfekete vagy fekete alapon barnásszürke, a csáp fekete, a csápsörte olyan hosszú, mint a csáp 3. íze. A mesonotum hamvasszürke, a pleura világosabb szürke. A mesonotum közepén gyenge barnászörös sáv húzódhat. Az acrostichalis sörték nagyon rövidek, a csípők sárgásbarnák. A combok sötétebbek, a lábfejek sötétbarnák. A szárny finoman füstösbarnás, az erek barnák. A potroh gyengén fénylő, sötét-

70. ábra. A: *Hilara Beckeri* STROBL szárnyának felső pereme — B: *H. cingulata* DAHLBOM hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, C: analis lemeze a gonapophysisekkel D: oldal-lemeze — E: *H. canescens* ZETTERSTEDT hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, F: analis lemeze a gonapophysisekkel és G: oldal-lemeze — H: *H. cilipes* MEIGEN elülső lába, I: a hím ivarszerv ventralis lemezének csúcsa, J: az analis lemez villáinak és a gonapophysiseknek a csúcsa, K: oldal-lemeze és L: utolsó tergite — M: *H. flavipes* MEIGEN hímjének elülső lába, N: a hím ivarszerv ventralis lemeze oldalról, O: analis lemeze az egyik gonapophysissel és P: oldal-lemeze (B–G, N–P: COLLIN — M: ENGEL nyomán — a többi eredeti)

barna, a szelvények pereme világosabb, itt hosszú fekete sörték állnak. A hím ivarszerve: 70. ábra: I—K. 4—5 mm.

Ausztriából és a Déli-Kárpátokból (Orsova) említi a szakirodalom. Néhány példány Tátralomnicról, a Bükk hegységből, a Bakonyból, a Börzsöny hegységből, Mátrafüredről és Főtről is van (V—VI.)

cilipes MEIGEN

- 13 (12) Kisméretű faj, 2,5—3 mm. A hím szemei összeérnek. Az elülső láb metatarsusa vékony (70. ábra: M). A homlok és az arc szürkén hamvas, a fej hátulsó része sötétebb szürke. A tapogató sárga, rajta hosszú fekete sörték vannak. A tor alapszíne fekete, fénylő. A mesonotumon 2 mélyfekete sáv húzódik, a hátulsó része sárgásbarnán hamvas. A pleura fehéresszürke. A nőtény pleuráján egyes helyeken gyakran vörösbarna foltok láthatók, különösen a propleurán és a szárnytő közelében. Az elülső csípőpár sárga, a hátulsók barnásak lehetnek. A lábak vékonyak, sárgák, illetve a hátulsó comb és lábszár, valamint az összes lábfejek barnás színűek. A szárny finoman füstösbarna. A billér feje gyakran sötét sárgásbarna. A potroh sötétbarna, a nőtényé világosabb, egyes példányokon egészen sárga. A potroh szőrei fehérek, sörtéi feketék. A hím ivarszerve: 70. ábra: N—P. 2,5—3 mm.

Ausztriában, Csehszlovákiában, Spanyolországban és Angliában gyűjtöttek. Erősen változékony. Hazánkban csak a Mecsek hegységben került elő (VI.) (= *cuneata* LOEW, *gracilipes* BOHEMAN, *obscura* MEIGEN)

flavipes MEIGEN

- 14 (11) A mesonotum hamvassága sárgás, sárgásbarna vagy világosszürke.
- 15 (18) A pleurák határozottan szürkén hamvasak, a mesonotum nem fénylő.
- 16 (17) A mesonotum hamvassága világos- vagy fehéresszürke, rajta 2 halvány sáv látható. Az arc csaknem fehéresszürke, a szájperem fénylő barna, a homlok és a fej hátulsó része kissé sötétebb szürke. A csáp tőizei barnásak, a tapogatók sötétszürkék. Az acrostichalis sörték elöl rendezetten, hátul esetleg rendezetlenül 2-sorosak. A dorsocentralis sörték 1-, ritkán 2-sorosak. A lábak sárgák, a lábfejek sötétebbek, a lábak sörtéi nem erősek és nem hosszúak. A hím elülső lábfejének metatarsusa alig vastagabb, mint a lábszár csúcsa (71. ábra: A). Az elülső lábszáron dorsalisán 3—4 sörte ül, a hátulsó lábszáron 4 sörte van. A nőtény lábai egyszerűek, sörtézetük rövidebb. A szárny sárgás, az erek a szárnycsúcs felé sötétednek, a szárnyjegy sárgásbarna. A potroh világosszürke, a szelvények peremén rövid fekete sörték vannak. A hím ivarszerve: 71. ábra: B—D. 3,8—4,5 mm.

Elterjedése: Anglia, Észak-Európa, Nyugat-Európa, Ausztria és Közép-Európa. Hazánkban a Dunántúlon több helyen, valamint az Alföldön és Budapest környékén gyűjtötték, de nem gyakori (IV—V.)

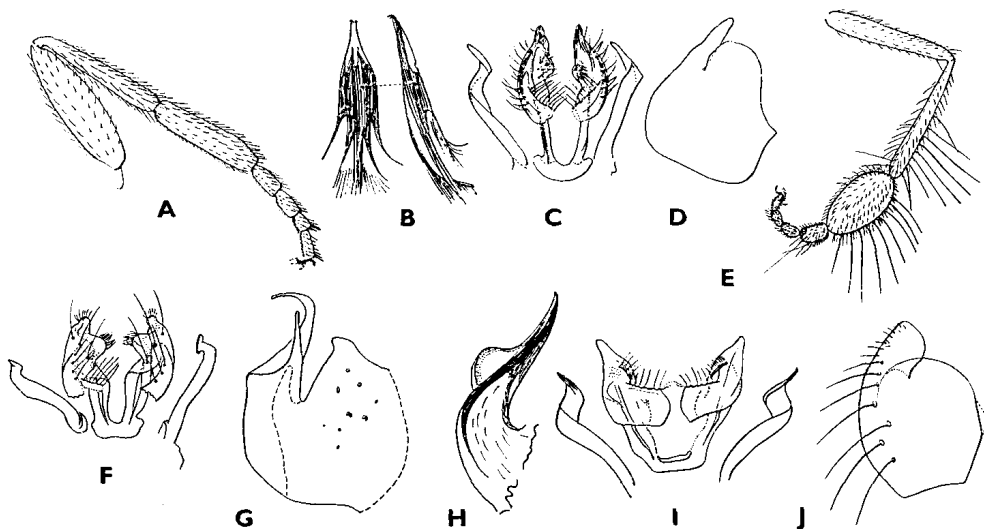
gallica MEIGEN

- 17 (16) A mesonotum hamvassága sárgás- vagy barnásszürke, rajta a 2 fénylő sáv csak ritkán észrevehető. A vállak többé-kevésbé sárgák. Az arc és a homlok feketésszürke, a fej hátulsó része világosszürkén hamvas. A csáp fekete. A lábak sárgák, de gyakran barnás árnyaltúak. A hím elülső lábszárán, metatarsusán és az elülső lábfejién nagyon hosszú sörték vannak (71. ábra: E). A szárny barna, az erek sötétbarnák. A potroh sötétsárgás színű, barnásszürkén hamvas, a szőrzete rövid, fekete, a szelvények peremén hosszú, fekete sörték állnak. A hím ivarszerve: 71. ábra: F—G. 4,5—5,5 mm.

Angliából és Nyugat-Európából jelentették. Az irodalom szerint Ausztriában, az Alpokban több helyen előfordul, de a meghatározások körül eltérések vannak, így az elterjedésére vonatkozó adatok ellenőrzésre szorulnak. Faunaterületünkről Tátralomnicról van igazoló példány

[matrona HALIDAY]

- 18 (15) A pleurák hamvassága határozatlan, a mesonotum fényes.
- 19 (20) 4—5 mm nagyságú legyek. A homlok és a fej hátulsó része sötét-szürke vagy sötétbarna. A csáp sötétszürke, a csápsörte hosszú. A tor rozsdabarna, erősen fénylő, a pleurán nagyon finom világosszürke, ritkábban barnás hamvasság van. A csípők és a lábak rozsdabarnák. A hím elülső lábának metatarsusa nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa. A lábak sörtéi feketék. A szárny finoman sárgás színű, kissé irizáló, az erek barnássárgák, a szárnyjegy barnás.

71. ábra. A: *Hilara gallica* MEIGEN hímjének elülső lába, B: a hím ivarszerv ventralis lemeze felülről és oldalról, C: anális lemeze a gonapophysisekkel és D: oldallemeze — E: *H. matrona* HALIDAY hímjének elülső lába, F: a hím ivarszerv anális lemeze a gonapophysisekkel és G: oldallemeze — H: *H. albiventris* v. ROSE hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, I: anális lemeze a gonapophysisekkel és J: oldallemeze (A, E: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

A potroh valamivel sötétebb sárga lehet, mint a tor. A nőtény potroha nem olyan fénylő, mint a hímé. 4—5 mm.

A jelentések szerint Ausztriában és Németországban gyűjtötték. Hazánkban Kőszeg környékén, a Gerecse hegységben, Tompán és Répáshután került elő (VII—VIII.). Egyes szerzők a *thoracica* MACQUART szinonimájának tartják

ferruginea v. ROSER

- 20 (19) 2,8—3 mm nagyságú legyek. Az arc szürke, a homlok bársonyos barna, a fej hátsó része sötétszürke. A mesonotum barna, fénylő, rajta 2 sötétebb sáv látható. A pleura világosabb, mint a mesonotum, a vállak sárgák. A sárga lábak hosszúak, karcsúk. Az elülső láb metatarsusa vékonyabb, mint a lábszár csúcsa. A potroh töve élénksárga. A 3 utolsó szelvény sötétbarna. A hím ivarszerve: 71. ábra: H—J. 2,8—3 mm.

Németországban gyűjtött példányok alapján írták le. Angliában is előfordul. Hazai előfordulása nem ismeretes. Az előbbi fajhoz nagyon hasonlít. Egyes szerzők az *abdominalis* ZETTERSTEDT szinonimájának tekintik

[**albiventris** v. ROSER]

- 21 (6) Az *acrostichalis* sörtek nem 2-sorosak, hanem vagy határozottan 4-, vagy szabálytalanul 3—4-sorosak. Esetleg csak elől 2-sorosak.
- 22 (23) A mesonotum fénylő fekete, csak nagyon gyengén hamvas. A pleura hamvassága szürke. A fej fénytelen fekete, hátsó része szürkésfekete. A frontális sörtepár gyengébb, mint az ocellaris sörtepár. A fekete csáp 3. íze olyan hosszú, mint a csápsörte. Az *acrostichalis* sörtek nagyon rövidek, rendezetlenül 3—4 sorban állnak, a humeralis sörte nagyon kicsi, vékony. A lábfejek sötétbarnás színűek. A hím elülső lábának metatarsusa gyengén vastag. A második combon, elől 7—10 sörte van a rövidebb szőrök között. A billér feje feketés, a nyél töve sárgás színű. A potroh fekete, gyengén fénylő. A hím ivarszerve: 72. ábra: A—C. 2,75—3 mm.

Mind ez ideig csak angliai előfordulása volt ismeretes. Hazánkban ritka; a következő helyeken gyűjtötték: Bakony hegység, Tata, Börzsöny hegység, Zempléni-hegység és Kelebia (V—VI.)

morata COLLIN

- 23 (22) A mesonotum határozottan — gyengébben vagy erősebben — hamvas vagy fénylő barna.
- 24 (27) A tapogató feketésszürke, nem határozottan sárga.
- 25 (26) A tor hamvassága sötétszürke, a meso- és a metanotum feketének tűnik. A stigma és a váll mögött sárgásbarna fénylő folt van. A mesonotumon két sáv húzódik, az *acrostichalis* sörtek elől 3, majd 4 sorban széles sávot foglalnak el. A csípők és a lábak sárgásbarnák,

a lábfejek feketék (a csípők és a lábak sokszor világosbarna színűek). A hím elülső lábának metatarsusa hengeres, valamivel vastagabb, mint a lábszár csúcsa, rajta elől 3—4 rövid sörte van. A szárny finoman sárgásbarna, a szárnyjegy hosszú, barna színű. A billér barna, nyelvének töve sárgásbarna. A potroh barna alapszínű, gyengén hamvas, a szőrzet és a hosszú sörtézet fekete. A hím ivarszerve: 72 ábra: D—F. 4,5—5,5 mm.

A Rajna-vidéken (St. Wendel) és Angliában gyűjtötték, faunaterületünkről Bártfáról jelentették. Hazánkban ritka; a Börzsönyben, Dobogókőn és Vérteskozmán került elő (VI.)

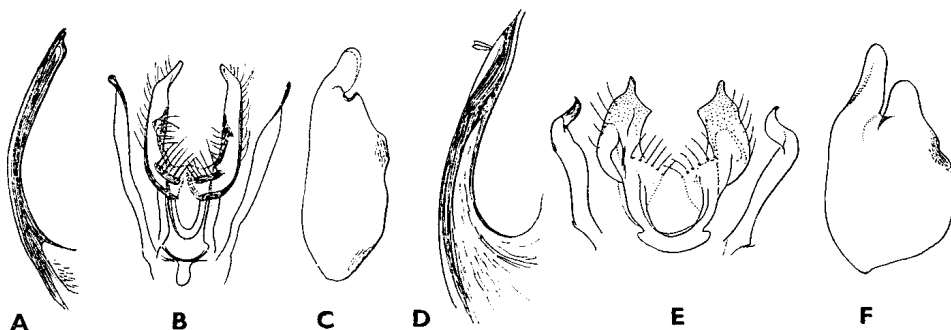
anglodanica LUNDBECK

- 26 (25) A tor hamvassága kékesszürke, a mesonotum hátulsó része és a sörtesorok vonala barnás színű. A stigma és a váll mögött nincs fénylő folt. A mesonotumon három határozatlan sáv húzódik, az acrostichalis sörték 4 rendezetlen sort alkotnak. A csípők és a lábak homokbarnák. A csípőkön fakó szőrök vannak. A hím elülső lábának metatarsusa kissé ívelt, és mintegy kétszer olyan vastag, mint a lábszár csúcsa. A szárny színtelen, a szárnyjegy barna színű. A billér szürkésfekete. A potroh barnásfekete vagy fekete, hátoldali szőrzete és a peremsörték feketék, de az oldalszőrök és a hasoldali szőrök fakók. A hím ivarszervén az oldallemezek nyúlványa nagyon rövid. 3,5 mm.

Angliában, Skóciában és Németországban gyűjtötték. Hazai előfordulása a hegyvidékeken lehetséges (VII—VIII.)

[medeteriformis COLLIN]

- 27 (24) A tapogató sárga.
- 28 (29) A homlok és a fej hátulsó része bársonyfekete. A tor barna alapszínű, a váll vörössesárga, a pleura és a metanotum gyengén világosszürke,

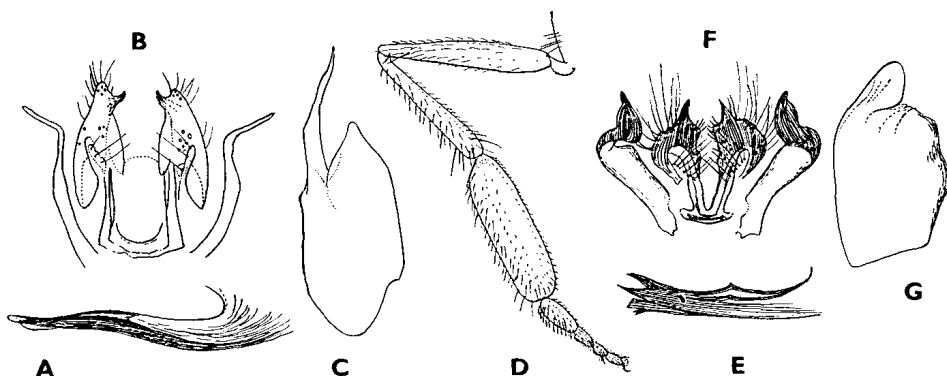
72. ábra. A: *Hilara morata* COLLIN hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, B: analis lemeze a gonapophysisekkel és C: oldallemeze — D: *H. anglodanica* LUNDBECK hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, E: analis lemeze a gonapophysisekkel és F: oldallemeze (COLLIN nyomán)

a mesonotum barnásszürkén hamvas. A mesonotumon 2 gyengén látható, kissé fénylő barnás sáv húzódik. Az acrostichalis sörték rövidek, 4—6 sorban ülnek. A csípők és a lábak sárgák, esetleg a lábfejek sötétebbek. A hím elülső lábának metatarsusa hengerded, nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa. A hátulsó lábszáron dorsalisán 6 sörte van. A billér sárga, de a feje sötétebb lehet, mint a nyele. A potroh gyengén fénylő, a hátlemezek barnák, a haslemezek sárgásbarnák. A szőrök rövidek, barnásak, a szelvények peremén hosszú, vékony, fekete sörték vannak. A nőtény potroha gyakran egészen sárgásbarna. A hím ivarszerv: 73. ábra: A—C. 4—4,5 mm.

Észak-, Közép-, és Dél-Európából ismert faj (Anglia, Svédország, Németország, Ausztria, Albánia). Faunaterületünkről a FRH Sopron, Orsova és Mehádia környékéről említi. Újabban Kőszegről, Tatáról és a Bükk hegységből is előkerült (VI—VIII.)

lurida FALLÉN

- 29 (28) A homlok és a fej hátulsó részének hamvassága világosabb vagy sötétebb szürke.
- 30 (31) 5—7 mm nagyságú legyek. A homlok ezüstszerű, a fej hátulsó része valamivel sötétebb, a csáp tőizei sárgák. A tor szürkén hamvas, a váll és a sternopleura felső része többé-kevésbé sárgás, illetve sárgásbarna (az alpesi példányokon a pleura és a váll többé-kevésbé hamvas). A mesonotumon 2 keskeny sötétebb sáv látszik. Ezen kívül a dorsocentralis sörtesorok mellett még 1—1 széles sáv lehet, de csak a mesonotum elején. Az acrostichalis sörték elől 2, hátul 3—4 sorban állnak, a dorsocentralis sörték hátul 2-sorosak is lehetnek. A pajzsocská világosszürke, peremsörtéinek száma 4—6. A hím elülső lábának metatarsusa jelentősen megvastagodott, hosszabb, mint a lábszár (73. ábra: D). A lábfejek sötétbarnák, a nőtény lábai vörössesárgák. A szárny hosszú, finoman sárgás, a

73. ábra. A: *Hilara lurida* FALLÉN hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, B: analis lemeze a gonapophysisekkel és C: oldallemeze — D: *H. abdominalis* ZETTERSTEDT hímjének elülső lába, E: a hím ivarszerv ventralis lemezének vége oldalról, F: analis lemeze a gonapophysisekkel és G: oldallemeze (D: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

szárnyjegy barna, a pikkely sárga. A billér sárga, esetleg a fej vége kissé sötétebb. A potroh sötétszürke, a szelvények hátulsó pereme világos, a haslemezek sárgásszürkék. A nőtény potroha ezüstös vagy gyöngyházfényű lehet. A hím ivarszerve: 73. ábra: E—G. 5—7 mm.

Az Alpokban több helyen gyűjtötték, de előfordul a Lappföldön és Angliában is. Magashegységekre jellemző faj. A szakirodalom szerint faunaterületünkön a Tátrában, a Bucsecsen és a Damogleden fordul elő. Két igazoló példányunkat Kralova Hola-n gyűjtötték (VII.)

[**abdominalis** ZETTERSTEDT]

31 (30) 5 mm-nél kisebbek.

32 (33) A mesonotum nem hamvas, fénylő barnássárga. Az arc sárgásszürke, a homlok és a fej hátulsó része szürke. A hímek homloka keskeny. A tor vörössesárga, a lábak sárgák. A hím elülső lábának metatarsusa alig vastagabb, mint a lábszár csúcsa, amelyen csak finom csúcssörték vannak (74. ábra: A). A szárny füstbarna. A billér világossárga, a feje kissé barnás árnyalatú. A potroh általában sárga, különösen a nőtényeké. A hímeken a hátlemezek sötétebbek, barnásak, kissé fénylők. A hím ivarszelvénye nagy, fénylő barna (74. ábra: B—D). 3—4 mm.

Észak-Afrikában, Dél-Európában otthonos faj, de Angliában is megtalálták. Hazánkban a Mecsek hegységben gyűjtötték. A szakirodalom szerint Csepel környékén és Herkulesfürdőn is előfordul (VI.)

thoracica MACQUART

33 (32) A mesonotum hamvas.

34 (35) A pleura sárga, a mesonotum a vállak kivételével szürkén hamvas. Az arc, a homlok és a fej hátulsó részének hamvassága világosszürke. A csáp fekete, a tőizek vörössesárgák is lehetnek. A mesonotumon 2 gyengén látható szürke sáv húzódik. Az acrostichalis sörték szabálytalanul 3—4-sorosak. A lábak sárgák, a lábfejek sötétebb árnyalatúak. A hím elülső metatarsusa valamivel vastagabb, mint a lábszár csúcsa (74. ábra: E). A hátulsó combon és lábszáron a sörték hosszabbak, mint a comb és a lábszár átmérője. A szárny kissé szürke, az erek sárgák, a szárnyjegy csak halványan látszik. A billér világossárga. A potroh sárga, esetleg barna, felszínét nyeregyszerű foltok tarkítják. A szőrök sárgák, a szelvények peremsörtéi feketék. A hím ivarszelvénye kicsi (74. ábra: F—H). 2,5—3 mm.

Ismert lelőhelyei: Alsó-Ausztria (Bécs környéke) és Németország. Hazánkban csak Fót környékéről került elő (VI.)

tenella FALLÉN

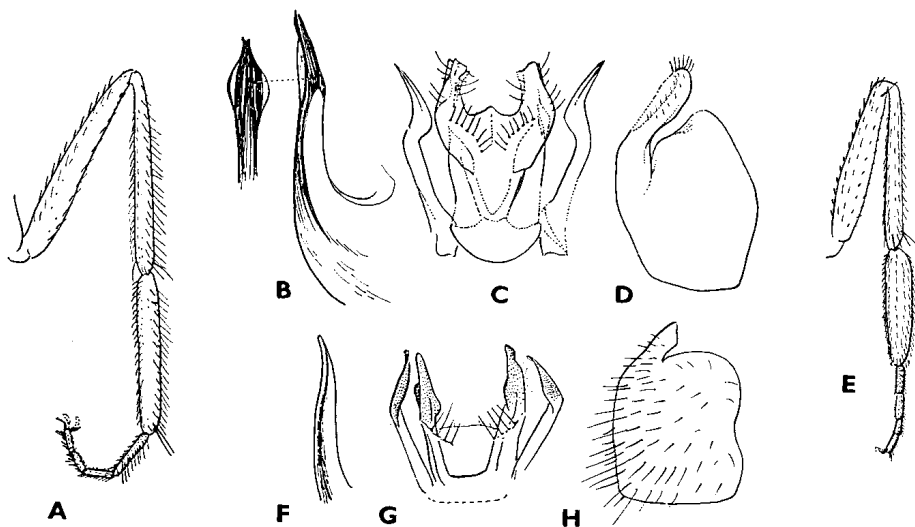
35 (34) A pleura is szürkén hamvas.

- 36 (37) A pleurák és a mesonotum hamvassága világosszürke, a homlok és a fej hátulsó része is világosszürkén hamvas. A csáp tőizei sárgák. A mesonotumon, különösen a hímén 3 keskeny, vörösbarna sáv látható. A lábak a lábfejek felé sötétednek, a lábfejek barnák. A hím elülső metatarsusa hengeres, vastagabb, mint a lábszár csúcsa (75. ábra: A). A szárny áttetsző, az erek sárgásbarnák, a szárnyjegy barnás. A billér világossárga. A potroh sárgásbarna, különösen a hím hátlemezein. Szőrzete sárga. 3–4 mm.

Norvégiából és Csehszlovákiából jelentették. Hasonlít a *canescens* ZETTERSTEDT fajhoz, de annál nagyobb, és az acrostichalis sörték sorainak száma is eltérő. Hazai előfordulása lehetséges

[discolor STROBL]

- 37 (36) A pleurák és főként a mesonotum hamvassága szürkésbarna.
- 38 (39) A pleura hamvassága szürkés, a mesonotumé barnás és gyengén fénylő. A homlok sötétszürke vagy vörösesbarna, a fej hátulsó része sötétszürke, majdnem feketén hamvas. A mesonotumon 2 sötétebb, többé-kevésbé vörösesbarna sáv tűnik elő. Az acrostichalis sörték elöl 2, hátul 4 sorban helyezkednek el. A lábak sárgák, de a lábszára-
kon dorsalisán sötét csík lehet, a combok csúcsa és a lábfejek barnásak. A hím elülső metatarsusa hengeres (75. ábra: B). A középső lábszár csúcsi részén posteroventralisan 2 rövid sörté van. A szárny világosbarna, az erek barnák, a szárnyjegy barnás. A potroh nem fénylő, barnás színű, a haslemezek sárgásbarnák. A potrohszelve-
nyek pereme világosabb színű, szélükön fekete sörték vannak. A

74. ábra. A: *Hilara thoracica* MACQUART hímjének elülső lába, B: a hím ivarszervének ventralis lemeze, C: analis lemeze a gonapophysisekkel és D: oldallemeze — E: *H. tenella* FALLÉN hímjének elülső lába, F: a hím ivarszerv ventralis lemezének vége oldalról, G: analis lemeze a gonapophysisekkel és H: oldallemeze (B–D: COLLIN nyomán, a többi eredeti)

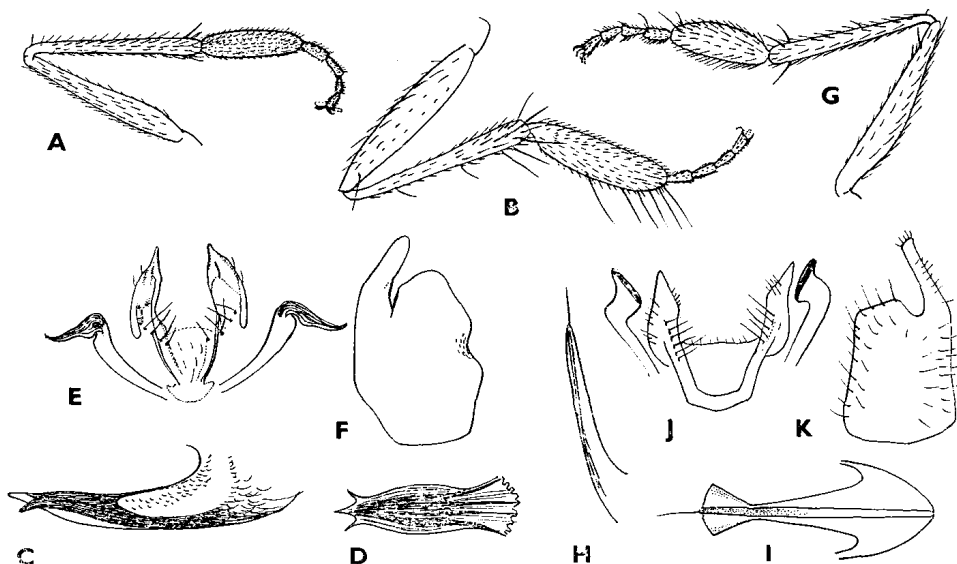
nőtény potroha világosabb, mint a hímé, és gyengén fénylő. A hím ivarszerve: 75. ábra: C—F. 2,7—3 mm.

Angliában, Dániában, a Lappföldön, Alsó-, és Felső-Ausztriában, valamint Csehszlovákiában gyűjtötték. Faunaterületünkön minden valószínűség szerint előfordul

[*manicata* MEIGEN]

- 39 (38) A mesonotum hamvassága szürkésbarna, nem fénylő, és alig sötétebb, mint a pleurák. A mesonotumon 2 sötétebb szürke vagy barna sáv látható. A homlok és a fej hátulsó része szürkén vagy sötétszürkén hamvas. A csáp tőizei sárgásbarnák, a csápsörte legalább olyan hosszú, mint a 3. íz. A fej és a tor sörtéi hosszúak, erősek, feketék. Az acrostichalis sörték rendezetlenül 4 sorban helyezkednek el, a sörték legalább olyan hosszúak, mint a csáp 3. ízének átmérője. A lábak sárgák, a lábfejek sárgásbarnák. A hím elülső metatarsusa kétszer olyan vastag, mint a lábszár csúcsa, rajta dorsalisán 4—5 hosszú sörte van (75. ábra: G). A szárnyak füstszürkék, az erek és a szárnyjegy barnás. A billér sárga, de a feje barnásan vagy gyengén világosszürkén hamvas. A potroh barnás, gyengén fénylő, a haslemezek sárgák, különösen a nőstényeké. A szőrök és a sörték feketék. A szelvények peremsörtéi hosszúak. A hím ivarszerve: 75. ábra: H—K. 3 mm.

Elterjedési területét nem ismerjük. Hazánkban különösen Kőszeg környékéről került elő nagy egyedszámban, ezenkívül a Zempléni- és a Mecsek hegységben

75. ábra. A: *Hilara discolor* STROBL elülső lába — B: *H. manicata* MEIGEN hímjének elülső lába, C: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, D: ventralis lemezének csúcsa felülről, E: anális lemeze a gonapophysisekkel és F: oldallemeze — G: *H. deltozona* WÉBER hímjének elülső lába, H: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, I: ventralis lemeze felülről, J: anális lemeze a gonapophysisekkel és K: oldallemeze (C—F: COLLIN nyomán, a többi eredeti)

gyűjtötték (VI). ENGEL *matrona* HALIDAY néven szerepelteti munkájában. Az ide vonatkozó leírás azonban csak részben egyezik, így a hím elülső lábának alakja. A *matrona* HALIDAY név még szinonimaként sem szerepelhet, amint azt COLLIN megállapította

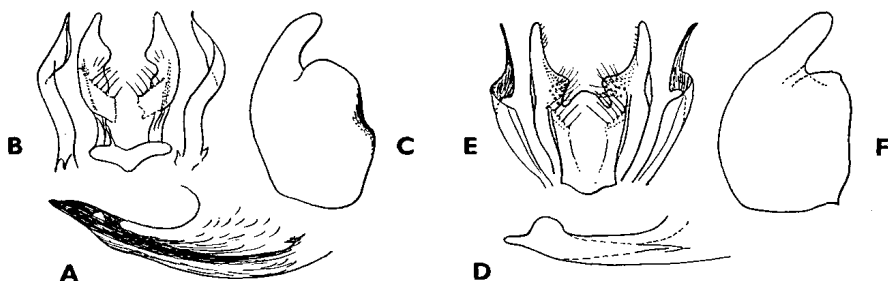
deltospina WÉBER

- 40 (5) A csípők és a lábak feketék vagy sötétbarnák. Az elülső csípőpár sárgás is lehet, de a lábak ekkor is feketék vagy sötétbarnák.
- 41 (52) A humeralis, a posthumeralis, valamint a potroh szelvényeinek peremsörtéi hiányoznak, vagy ez utóbbiak nagyon rövidek, vékonyak.
- 42 (45) A pajzsocska peremsörtéinek száma 4.
- 43 (44) Az acrostichalis sörték rendezetlenül 2 sorban állnak. Az arc, valamint a csáp fölött egy háromszög alakú terület ezüstösszürkén hamvas. A homlok és a fej hátulsó része bársonyfekete. A tor hamvassága nagyon finoman barnás, a pleuráé és a metanotumé világosszürke. A csípők és a lábak sötétbarnák, a térdek barnássárgák lehetnek. A lábak sörtéi szőrszerűek. A hím elülső metatarsusa hosszúkás tojásdad. A nőstény 3. lábszára egyenes, nem szélesedő, a dorsalisán ülő sörték nagyon rövidek. A szárny szürkés, a szárnyjegy barna, a billér fekete. A potroh fekete, gyengén fénylő, finom szürke hamvasság borítja. Szőrözeete nagyon rövid, barnásfekete. A hím ivarszerve: 76. ábra A—C. 3—3,75 mm.

Angliában, Észak-Európa országaiban fordul elő, de Észak-Afrikából is jelentették. A FRH Kalocsa és Sopron lelőhelyeket említi. Hazánkban újabban Kelebián, Szegeden, Fótón, Ócsán, a Bakonyban és a Bükk hegységben gyűjtötték, de nem gyakori (V.)

clypeata MEIGEN

- 44 (43) Az acrostichalis sörték 4 sorban állnak, a dorsocentralis sörték 1-, vagy rendezetlenül 2-sorosak, és nagyon rövidek. Hasonlít a *clypeata* MEIGEN fajhoz. A tor kissé fénylőbb, előlről nézve barnás

76. ábra. A: *Hilara clypeata* MEIGEN hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, B: analis lemeze a gonapophysisekkel és C: oldallemeze — D: *H. discoidalis* LUNDBECK hím ivarszerv ventralis lemezének a vége oldalról, E: analis lemeze a gonapophysisekkel és F: oldallemeze (COLLIN nyomán)

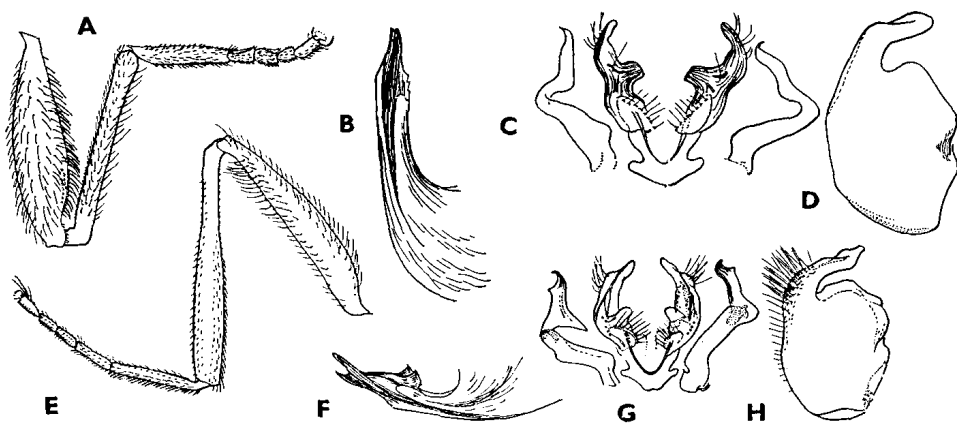
színű. A csípők szőrei és sörtéi sárgák. Az elülső láb metatarsusa kétharmada a lábszár hosszának. A potroh tövén fakó szőrök vannak. A nőstény hátulsó lábának lábszára a csúcsi felén kissé vastagabb. A hím ivarszerve: 76. ábra: D—F. 2,75—3,5 mm.

Angliában, Ausztriában és Németországban gyűjtötték. A *monedula* COLLIN fajjal tévesztik össze, még a szakirodalomban is. A *clypeata* MEIGEN, a *discoidalis* LUNDBECK és a *monedula* COLLIN nőstényeinek az elkülönítése különösen nehéz. A hímeken elsősorban az ivarszerv szerkezete lehet a döntő. Hazánkban Tatán és Fóton gyűjtötték (V., VII.)

discoidalis LUNDBECK

- 45 (42) A pajzsocska peremsörtéinek a száma 6—8.
- 46 (51) A hátulsó comb megvastagodott, a csúcsa hirtelen elvékonyodik (77. ábra: A).
- 47 (50) Az acrostichalis sörték 2, a dorsocentralis sörték 1 sorban állnak.
- 48 (49) Az arc sötétszürke, a homlokon világos háromszög van, egyébként a homlok és a fej hátulsó része fénytelen fekete. A tor a pleura és a metanotum kivételével, amelyek szürkén hamvasak, fénylő fekete. A csípők szürkék, a lábak feketék vagy feketésbarnák. A hím elülső metatarsusa kétszer olyan vastag, mint a lábszár csúcsa. A lábszárak sörte nélküliek, a combokon rövid szőrök vannak. A szárny áttetsző, az erek és a szárnyjegy barna. A billér nyele barnássárga, a feje sötétbarna. A potroh fénylő feketésbarna. A hím ivarszerve: 77. ábra: B—D. 2,5—4,3 mm.

Angliában, a Lappföldön, Tirolban, Stájerországban, Salzburg környékén és Alsó-Ausztriában több helyről jelentették. Faunaterületünkön az Alacsony- és a

77. ábra. A: *Hilara nitidula* ZETTERSTEDT hímjének hátulsó lába, B: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, C: analis lemeze a gonapophysisokkal és D: oldallemeze — E: *H. germanica* ENGEL nőstényének hátulsó lába, F: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, G: analis lemeze a gonapophysisokkal és H: oldallemeze (COLLIN nyomán)

Magas-Tátrából ismeretes, ezenkívül hazánkban néhány példányát Fóton és a Bükk hegységben gyűjtötték. (V—VII.) Nagyon hasonlít az *eumera* LOEW fajhoz

nitidula ZETTERSTEDT

- 49 (48) A hátulsó comb vastag, de a csúcsa kevésbé keskenyedik el. A lábak szőrei puhák és fakók. A nőstény hátulsó lábszára egyszerű. Az acrostichalis sörték hátul 3-sorosak. 3 mm.

Feltehetően a *nitidula* ZETTERSTEDT faj változata. A FRH Krassó-Szörény területéről említi. Igazoló példány nem áll rendelkezésre

[*eumera* LOEW]

- 50 (47) Az acrostichalis sörték 4, a dorsocentralis sörték 1 vagy 2 sorban állnak. Az arc és a homlok a csáp fölött világosszürke, a fej egyébként bársonyfekete. A tor szinte hasonlít a *maura* FABRICIUS fajéhez, de annál kissé fénylőbb. A mesonotumon a 3 sáv kevésbé látszik. A pleura és a metanotum világosszürke. A pajzsocska és a mesonotum hátulsó része sárgásszürkén hamvas. A csípők feketék, szürkén hamvasak, rajtuk fakó szőrök vannak. A lábak feketék, a térdek sárgásak, a combok erősen fénylők. A lábszárakon rövid sárgás pihék vannak. Az elülső metatarsus hengeres, gyengén ívelt, a hátulsó comb vastag, csúcsa keskenyedő. A nőstény hátulsó lábszára a csúcsa felé kissé vastagodik (77. ábra: E). A szárny áttetsző, az erek sötétbarnák, a szárnypikkely sárgásbarna, peremén fakósárga pillák vannak. A billér sötétbarna, a nyél töve sárgás. A potroh fénylő fekete, a hátlemezek töve gyengén sárgásszürkén hamvas. Szőrzete fakó. A hím ivarszerve: 77. ábra: F—H. 3,5—4,5 mm.

Angliában, a német Alpokban, Stájerországban, Tirolban fordul elő. Magyarországon a Bakony hegységben gyűjtötték (V.)

germanica ENGEL

- 51 (46) A hátulsó comb nem lényegesen vastag, s a csúcsa nem vékonyodik el hirtelenül (78. ábra: A). A mesonotum sörtéi nagyon rövidek. Az acrostichalis sörték 4, a dorsocentralis sörték 2—3 sorban helyezkednek el. Az arc és a homlok a csáp fölött egy háromszög alakú területen szürkén hamvas, a fej hátulsó része bársonyfekete. A tapogatón fakó szőrök vannak. A mesonotum elöl fénylő fekete, egyébként ráeső fényben a finom sörték csillogása következtében ezüstös. Hosszában 3 vörösbarna sáv van, amelyek néha gyengén láthatók. A csípők és a lábak feketésbarnák, a térdek vörössárgák. Az elülső metatarsus hosszúkás, tojásdad, hossza az elülső lábszár háromnegyede. A szárny áttetsző, az erek és a szárnyjegy barna. A billér nyele barnássárga. A potroh fénylő, feketésbarna, fehér szőrök fedik, amelyek az első szelvényeken hosszabbak. A nőstény hátulsó lábszára nagyon kicsit ívelt, és kétharmad részétől finoman vastagodik. A hím ivarszerve: 78. ábra: B—D. 5 mm.

Különösen Angliában és Észak-Európában fordul elő, de gyűjtötték Németországban, Ausztriában és Albániában is. Hazánkban főként a Dunántúlon: a Bakonyban és Zalában gyakori (V.). A *clypeata* MEIGEN, a *discoidalis* LUNDBECK, a *nitidula* ZETTERSTEDT, az *eumera* LOEW, a *germanica* ENGEL, és a *maura* FABRICIUS közeli fajok; elkülönítésük — különösen a nőstényeké — nagyon nehéz. A hímek legtöbbször csak az ivarszerv alapján határozhatók meg

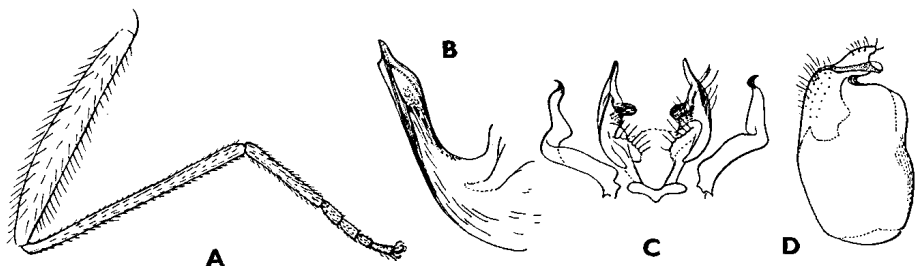
maura FABRICIUS

- 52 (41) A humeralis és a posthumeralis sörtek nem hiányoznak, a potroh szelvényeinek peremsörtéi határozottak, rövidek vagy hosszúak.
- 53 (78) A billér feje sárga.
- 54 (65) Az acrostichalis sörtek 2 sorban helyezkednek el.
- 55 (56) A szárny tejfehér, az erek rendkívül halványak, a szárnyjegy is csak a szerkezete alapján ismerhető fel. A fej szürkén hamvas, a tor ezüstsürkés, a mesonotumon 2 sötétebb sáv látható. A csípők ezüstsürkék, fehér szőrök borítják. A lábak sárgásbarnák, a térdük világosabbak. A hím elülső metatarsusa olyan vastag, mint az elülső lábszár csúcsa. A potroh ezüstsürkén hamvas, rövid, fehér szőrök borítják, a peremsörték fehérek. A hím ivarszerve: 79. ábra: A—C. 2—2,5 mm.

Angliában, Németországban, Ausztriában fordul elő. Hazánkban még nem gyűjtötték

[albipennis v. ROSER]

- 56 (55) A szárny nem tejfehér, az erek többé-kevésbé jól láthatók. Nagyobb fajok.
- 57 (58) A tor hamvassága világosbarna, az arc és a homlok világosszürkés. A mesonotumon 4 határozott barna sáv van, a csípők és a lábak barnák. A hím elülső metatarsusa nagyon vastag, a lábszárt hosszú, dús szőrzet és sörtek fedik. A lábfej ízei vastagok, nem hosszabbak a szélességüknél (79. ábra: D). A középső combot és lábszárt is

78. ábra. A: *Hilara maura* FABRICIUS hímjének hátulsó lába, B: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, C: analis lemeze a gonapophysisekkel és D: oldallemeze (A: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

hosszú szőrök borítják, a metatarsus pedig enyhén megvastagodott. A szárny finoman sárgásbarna, a szárnyjegy gyengén sárgás. A potroh szürkén hamvas, szőrzete és sörtézete fekete. A nőtény lábainak a szőrzete és sörtézete redukált. A hím ivarszerve: 79. ábra: E. 3,5–4 mm.

Ausztriában gyűjtötték, hazai előfordulása sincs kizárva. A faj pontos azonosításával kapcsolatban a szakirodalomban különböző vélemények vannak

[*tanychira* STROBL]

58 (57) A tor inkább szürkén hamvas.

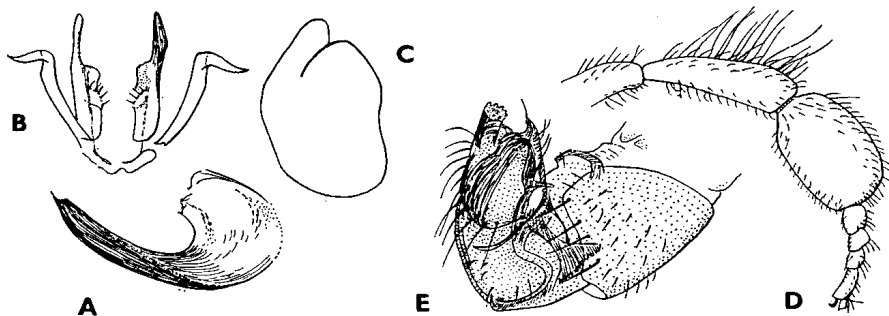
59 (62) A fej hátsó része sötétebb szürke, mint az arc és a homlok.

60 (61) A tor hamvassága sötétszürke, a mesonotumon levő 2 sáv a tor alapszínében tűnik elő. A csáp fekete, a csápsörte rövid, kb. fele a 3. íz hosszának. A csípők és a lábak sötétszürkék. A hím elülső lábszárát hátul finom szőrök fedik, elöl több-kevesebb sörteszerű szőr van, a metatarsus szőrzete dús (80. ábra: A). A nőtény lábain a szőrök és a sörték rövidebbek, a hátsó lábszár oldalról kissé összenyomott. A szárny sárgás színű, különösen a tövén. A hím ivarszerve: 80. ábra: B–D. 3,5–4 mm.

Eddig csak Angliából volt ismeretes. Magyarországon ritka, eddig csak Kelebián és Tatán gyűjtötték (V–VI.)

primula COLLIN

61 (60) A mesonotum hamvassága sötétszürke, illetve kissé barnássárga, és 4 vörösbarna sáv díszíti. A csápsörte hosszúsága kb. a 3. csápíz háromnegyede. A csípők feketék, szürkén hamvasak. A lábak sötétbarnák vagy feketésbarnák, a térdék vörössárgák. A hím elülső metatarsusa kb. kétharmada az elülső lábszár hosszának (80. ábra: E). A szárny áttetsző, az erek barnássárgák, a szárnyjegy finoman barnás színű. A potroh barnán vagy sötétbarnán hamvas,

79. ábra. A: *Hilara albipennis* v. ROSER hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, B: analis lemeze a gonapophysisekkel és C: oldallemeze — D: *H. tanychira* STROBL hímjének elülső lába és E: hím ivarszervének (A–C: COLLIN, D–E: ENGEL nyomán)

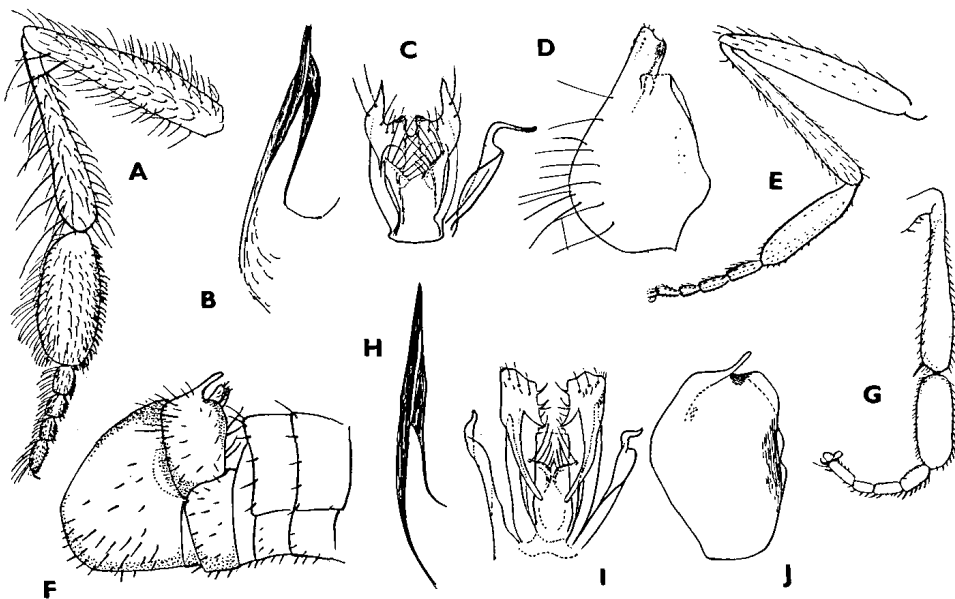
nagyon gyengén fénylő, a nőtényé barnásszürke. A hím ivarszerve: 80. ábra: F. 2,5—3,5 mm.

Eddig csak az Alpokból ismeretes, hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk

[griseola ZETTERSTEDT]

62 (59) A fej hátulsó része olyan szürke, mint a homlok és az arc.

63 (64) Az orbitalis, az ocellaris sörte pár, valamint a fej hátulsó részén felül levő sörték olyan hosszúak, mint a csáp 3. íze. A tapogató szürke, fehér pihékkel borított, a sörtéi feketék. A tor világosszürkén hamvas, a mesonotum kissé sárgásszürke, rajta 4 vöröses-barna sáv van, amelyek közül a szélsők szélesebbek. Az acrostichalis és dorsocentralis sörték olyan hosszúak, mint a 3. csápíz szélessége. A csípők és a combok erősebben szürkén hamvasak, mint a lábszárak. A hím elülső metatarsusa csak kissé vastagabb, mint az elülső lábszár csúcsa (80. ábra: G). A lábszáron nincsenek hosszú szőrök és sörték, a középső combon anteroventralisan 3—4 rövid sörte van. A nőtény lábai egyszerűek és csaknem sörte nélküliek. A potroh szürkén hamvas, a szelvények pereme barnás színű, a szőrzet fehéres, ezek az első szelvényeken hosszabbak. A hím ivarszerve: 80. ábra: H—J. 3—3,5 mm.

80. ábra. A: *Hilaria primula* COLLIN hímjének elülső lába, B: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, C: analis lemeze egy gonapophysissal és D: oldallemeze — E: *H. griseola* ZETTERSTEDT hímjének elülső lába és F: hím potrohának vége — G: *H. fuscipes* FABRICIUS hímjének elülső lába, H: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, I: analis lemeze a gonapophysisekkel és J: oldallemeze (A—D, H—J: COLLIN — G: ENGEL nyomán, E—F: eredeti)

Angliában, az Alpokban és Nyugat-Európában gyűjtötték. Hazánkban néhány példány a következő helyeken került elő: Tata, Fót, Makád, Bakonybél (IV–V.)

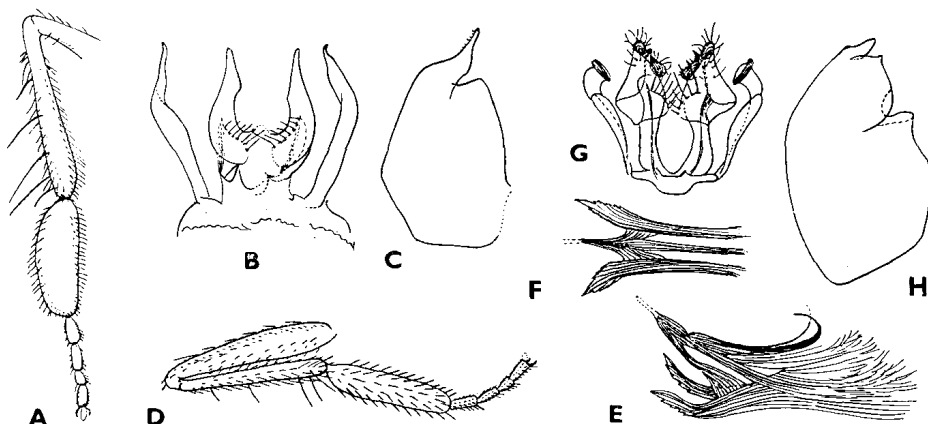
fuscipes FABRICIUS

- 64 (63) Az orbitalis és az ocellaris sörtepár majdnem olyan hosszú, mint a 3. csápíz, a fej hátulso részén a sörtek rövidebbek, mint az ocelláris sörtek. A tor dúsan szürkén hamvas. A mesonotumon 4 sötét sáv húzódik, a szélsők kétszer olyan szélesek, mint a középsők. Az acrostichalis és dorsocentralis sörtek majdnem olyan hosszúak, mint a 3. csápíz fele. A hím első metatarsusa hengeres, kissé vastagabb, mint a lábszár csúcsa, és a hosszának kb. kétharmada (81. ábra: A). A csápók, a combok és a lábszárak dúsan szürkén hamvasak. Az elülső lábszáron dorsalisan a lábszár átmérőjével megegyező hosszú szőrök között néhány, a lábszár átmérőjénél hosszabb sörte is van. A potroh hamvassága szürke, a szelvények peremsörtéi hosszúak, fehérek, (esetleg a dorsalisan állók feketék), a szőrzet hosszú, fehér, különösen az első szelvények oldalán. A hím ivarszerve: 81. ábra: B–C. 3,5–3,8 mm.

Angliában, Ausztriában és Dalmáciában gyűjtötték. Hazánkban 2 példány került elő Vácról (IV.) és Dunaharasztról (V.)

hirta STROBL

- 65 (54) Az acrostichalis sörtek 4 sorban helyezkednek el, legfeljebb elől 2-sorosak.
- 66 (71) Az acrostichalis sörtek szabályosan 4 sorban helyezkednek el.
- 67 (68) A homlok és a fej hátulso részének hamvassága sötétszürke. A frontalis sörtepár vékonyabb és rövidebb, mint az ocellaris sörtepár.

81. ábra. A: *Hilara hirta* STROBL hímjének elülső lába, B: hím ivarszervének analis lemeze a gonapophysisekkel és C: oldallemeze — D: *H. platyura* LOEW hímjének elülső lába, E: hím ivarszervének ventralis lemezének csúcsa felülről, F: ventralis lemezének csúcsa felülről, G: analis lemeze a gonapophysisekkel és H: oldallemeze (A: ENGEL nyomán — D: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

A csáp szürkésfekete, a tapogató sárga vagy barnás színű, szürke árnyalatú. A mesonotum sötétszürke, rajta hosszanti sáv nincs, illetőleg jelentéktelen. A csípők szürkék, a lábak barnásfeketék, a térdek sárgásak. A hím elülső metatarsusa kb. másfélszer olyan vastag, mint a lábszár csúcsa (81. ábra: D). A szárny áttetsző, az erek sárgásak, a szárnyjegy gyengén látszik. A potroh barnásfekete, kissé fénylő, a sörték barnásfeketék. A hím ivarszerve: 81. ábra: E—H. 3—3,5 mm.

Angliában találták. Az európai elterjedésére vonatkozó adatok ellenőrzésre szorulnak, ugyanis a *griseola* ZETTERSTEDT faj szinonimájának is tekintik. Az ivarszervek különbözősége azonban ezt határozottan cáfolja. Hazánkban ritka; Kelebián és Tatán gyűjtötték (V.)

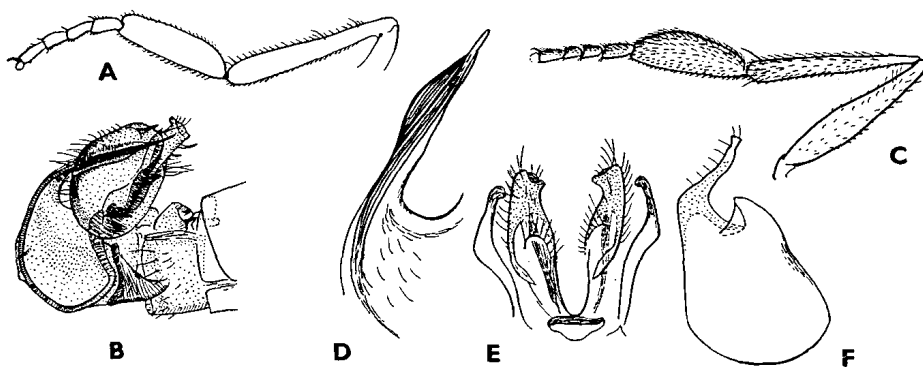
platyura LOEW

68 (67) A fej hátulso része fekete, legfeljebb a pontszemek mögött van 1 háromszög alakú szürke folt.

69 (70) A pontszemek mögött háromszög alakú szürke folt van. A mesonotumon 4 vörösbarna sáv látszik. Az arc és a homlok világosszürke, az ocellaris és az orbitalis sörtepár olyan hosszú, mint a 3. csápíz. Az acrostichalis sörték olyan hosszúak, mint a 3. csápíz átmérője. A csípők szürkén hamvasak, a lábak barnák. A hím elülső metatarsusa valamivel vastagabb, mint a lábszár csúcsa (82. ábra: A). A hátulso lábszáron anteroventralisan és dorsalisan 4—6 sörté van, ezek kb. olyan hosszúak, mint a lábszár átmérője. A nőstény elülső metatarsusa kb. a lábszár kétharmada. A potroh hátlemezei barnás árnyalatúak, az oldalak és a haslemezek szürkék. A hím ivarszerve: 82. ábra: B. 3,5—4 mm.

Svédországból, Ausztriából és Albániából jelentették. Feltehető, hogy a *fuscipes* FABRICIUS fajjal azonos. Hazai előfordulásáról nincs tudomásunk

[**carinthiaca** STROBL]

82. ábra. A: *Hilara carinthiaca* STROBL hímjének elülső lába és B: hím ivarszervénye — C: *H. Beckeri* STROBL hímjének elülső lába, D: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, E: analis lemeze a gonapophysisekkel és F: oldallemeze (A—B: ENGEL, D—F: COLLIN nyomán — C: eredeti)

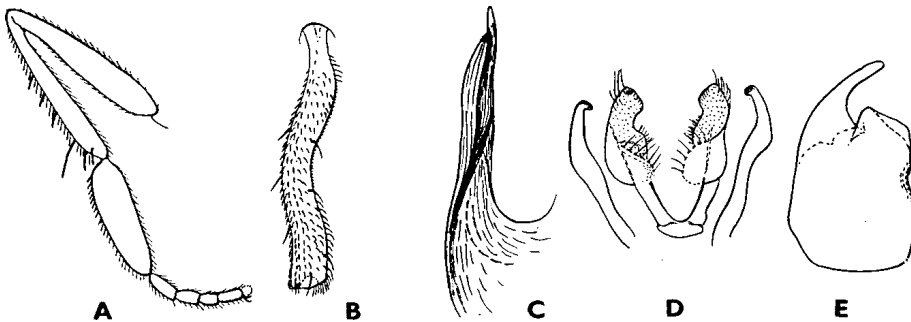
- 70 (69) A pontszemek mögött háromszög alakú szürke folt nincs, a fej hátsó része teljesen fekete. A mesonotum hamvassága sötétszürke. A sörtesorok között előlről tekintve 2 rozsdabarna, hátulról tekintve fekete sáv húzódik. A tor harántvarrata mögött a dorsocentralis sörték mellett még 1—1 fénylő fekete sáv van. A csípők szürkén hamvasak, a lábak feketék. A hím elülső metatarsusa kissé vastagabb, mint a lábszár csúcsa (82. ábra: C). A nőstény hátsó lábszára oldalról gyengén lapított, és középen kifelé hajlik. A potroh sötétszürkén hamvas. A hím ivarszerve: 82. ábra: D—F. 3—4,5 mm.

Angliában, Alsó- és Felső-Ausztriában, Olaszországban és az Al-Duna (Kazán) környékén gyűjtötték. Magyarországon a Mecsek hegységben fordul elő, illetve gyakori (V—VI.)

Beckeri STROBL

- 71 (66) Az acrostichalis sörték rendezetlenül 4 sorban helyezkednek el, a mesonotum elején 2-sorosak is lehetnek.
- 72 (75) A humeralis sörte rövid, vékony.
- 73 (74) A fej sötétszürke, az ocellaris és a frontalis sörtepár nem nagyon hosszú. A csáp fekete, finoman szürkén hamvas. A tapogató szürke, csúcsa sárgás. A szürkén hamvas mesonotumon 4 barnásvörös sáv látszik, a vállakon sárga pont van. A csípők szürkén hamvasak, elől sárgás sörték vannak. A lábak szürkés- vagy barnásfeketék, a térdek finoman sárgák. A hím elülső combján rövid szőrök vannak, a lábszáron 3—4 nagyon rövid sörte és 2—3 rövid csúcssörte ül (83. ábra: A). A hátsó lábszáron dorsalisan 4—5 rövid sörte van. A nőstény hátsó lábszára oldalról összenyomott és középen ívelt (83. ábra: B). A szárny áttetsző, az erek töve sárgás, a nőstény szárnya finoman barnás. A potroh szürke, szőrzete sárgás, ezek az 1. és a 2. szelvényen hosszabbak. A peremsörték sárgásbarnák. A hím ivarszerve: 83. ábra: C—E. 3—4,25 mm.

A *pubipes* LOEW szinonimájának tartják, így az előfordulásra vonatkozó adatok ellenőrzésre szorulnak. Angliában, Észak-Európa országaiban, Ausztriában

83. ábra. A: *Hilara intermedia* FALLÉN hímjének elülső lába, B: a nőstény hátsó lábszára, C: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, D: analis lemeze a gonapophysisekkel és E: oldal-lemeze (A: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

és Németországban fordul elő. Hazánkban csak 2 hím példányt gyűjtöttek a Bakonyban és a Zempléni-hegységben (VI.)

intermedia FALLÉN

- 74 (73) Az előző fajhoz nagyon hasonlít. A hím középső lábszára nem annyira szőrös, a nőstény hátulsó lábszára nem ívelt. A hím ivarszerve nagyobb 4–4,5 mm.

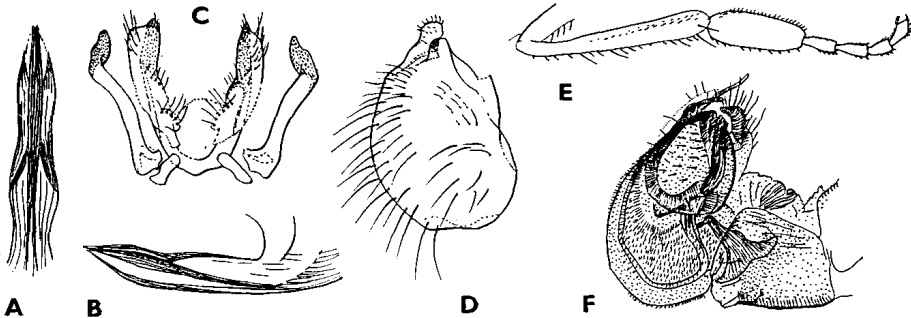
Az Alpokból Franciaországtól Ausztriáig jelentették. Hazánkban a Bakony hegységben, Tatán, Zalalövön és Főten gyűjtötték (IV–V.)

tetragramma LOEW

- 75 (72) A humeralis sörte hosszabb.

- 76 (77) A homlok és a fej hátulsó része szürke. A csáp fölött a homlokon háromszög alakú barnás folt van. Az ocellaris és a frontalis sörte pár kb. egyforma hosszú. A csáp és a tapogató fekete, a tapogató csúcsa szürke, rajta a rövidebb szőrök és sörték között egy hosszú fekete sörte van. A tor sötétszürkén hamvas, kissé barnás árnyalatú. A mesonotumon 4 sötétbarnás sáv húzódik. A pleura és a pajzsocská hamvassága világosabb szürke, mint a mesonotomé. A csípők szürkék, az elülsőn elől sárgás szőrök, a csúcsán barnás sörték vannak. A lábak feketék, szürkén hamvasak, a térdek sárgásak. A hím elülső lábszárán 3–4 rövid sörte van, a metatarsus a lábszár hosszának négyötöde. A nőstény hátulsó lábszára a közepén kifelé ívelt. A szárny sárgás árnyalatú, az erek világosbarnák, a szárnyjegy gyengén barnás. A potroh hamvassága szürkésbarna, a szelvények pereme feketés. A szőrzet sárga, a peremsörték, elsősorban a potroh utolsó szelvényein hosszúak és sötétebbek. A hím ivarszerve: 84. ábra: A–D. 3,5–5 mm.

Közép- és Észak-Európában elterjedt faj, de Alaszkából is ismerik. A szakirodalom faunaterületünkről Kalocsa, Kecel, Mehádia és Orsova környékéről

84. ábra. A: *Hilara quadrivittata* MEIGEN hím ivarszervének ventralis lemeze felülről, B: ventralis lemeze oldalról, C: anális lemeze a gonapophysisekkel és D: oldallemeze — E: *H. pubipes* LOEW hímjének elülső lába és F: hím ivarszervénye (E–F: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

jelenti. Az ezekről a helyekről származó igazoló példányok elpusztultak. Újabban Tatán és Dunaharasztn gyűjtöttek 1—1 példányt (IV—V.)

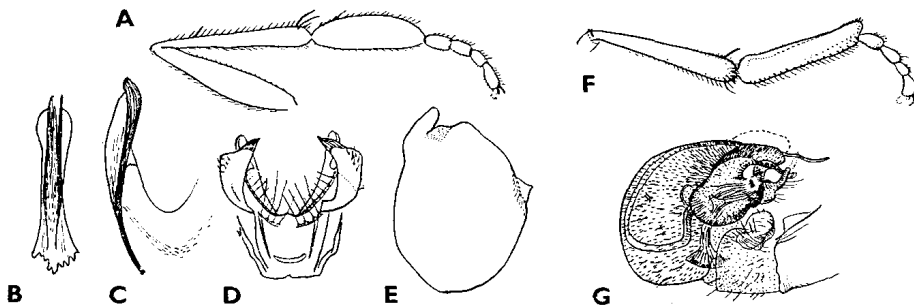
quadrivittata MEIGEN

- 77 (76) Az előző fajhoz nagyon hasonlít. A fej és a potroh sörtéi rövidebbek, és a potroh sörtéi fehérek. A tor hamvassága világosabb szürke. Az acrostichalis sörték elöl 2, hátul szabálytalanul 3 sort alkotnak. A hím elülső metatarsusa alig vastagabb, mint a lábszár csúcsa (84. ábra: E). A középső lábszárán és a metatarsusán dorsalisán olyan hosszú szőrök vannak, mint ezek átmérői. A hátulsó lábszáron dorsalisán 2—3 sörteszerű szőr van, ezek kb. olyan hosszúak, mint a lábszár átmérője. A potroh hamvassága világosszürke, különösen az első szelvényeken hosszú, fehér szőrök vannak. A nőstény lábai és potroha sörtementes. A hátulsó lábszára olyan széles, mint a comb, és kifelé ível. A hím ivarszerve: 84. ábra: F. 3,5—4,3 mm.

Norvégia, Felső-Ausztria és Németország területéről jelentették. Fauna-területünkről a Szebeni-hegységből és Kazán-szorosból említi a FRH. Ezekről a helyekről az igazoló példányok elpusztultak. Újabban a Gemenci-erdőben és a Zempléni-hegységben gyűjtötték. Egyes szerzők ezt a fajt az *intermedia* FALLÉN fajjal tekintik azonosnak (V—VI.)

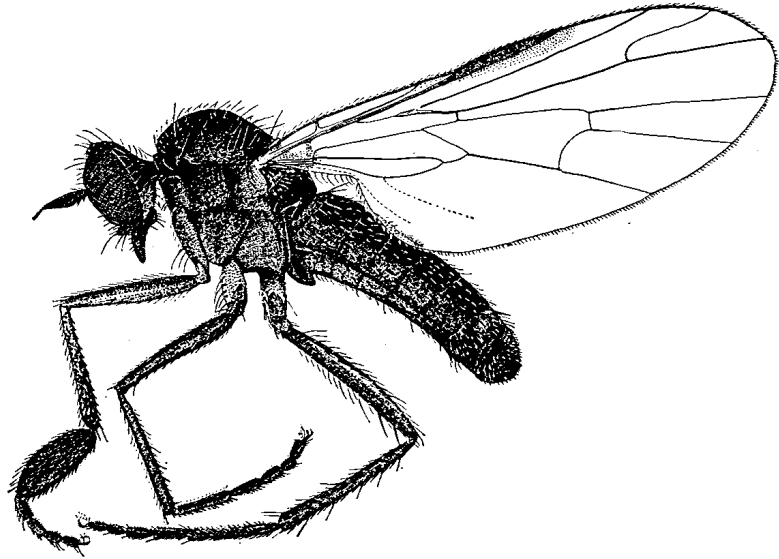
pubipes LOEW

- 78 (53) A billér feje nem sárga.
- 79 (94) A mesonotum és a pajzsocska fénylő fekete, legfeljebb a haránt-varrat mögött van a mesonotum hátulsó részén finom hamvasság (a *rejecta* COLLIN esetében a hamvasság határozottabb).
- 80 (81) Az acrostichalis sörték 4 sorban helyezkednek el. A fekete homlokon keskeny, háromszög alakú szürke volt van. A fej hátulsó része fekete, ráeső fényben sötétszürke. A mesonotum határozottan fénylő fekete, bár nagyon finom barnásszürke hamvasság fedi. A pleura szürke. A lábak feketék vagy barnásfeketék, a térdek fakók lehetnek. A hím elülső metatarsusának hossza a lábszár kéthar-

85. ábra. A: *Hilara monedula* COLLIN hímjének elülső lába, B: hím ivarszervének ventralis lemeze felülről és C: oldalról, D: analis lemeze és E: oldallemeze — F: *H. sulcitaris* STROBL hím elülső lába és C: ivarszelvénye (A: eredeti, F—G: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

mada (85. ábra: A). A nőstény hátulsó lábszára nem lapított, nem hajlott. A szárny szürkésbarna (nem annyira sötét, mint a *cornicula* LOEW fajú). A nőstény szárnya világosabb, mint a hímé. A potroh felül fénylő fekete, kissé barnás árnyalatú, hamvas, szőrzete és sörtéi feketék, alul szürkés. A hím ivarszerve: 85. ábra: B–E. 3 mm (86. ábra).

86. ábra. *Hilara monedula* COLLIN ♂ (Eredeti)

Angliában, de feltehetően Európában sok más helyen is előfordul. Hazánkban többfelé gyűjtötték a Dunántúlon, az Alföldön és a Bükk hegységben. A viszonylag gyakori előfordulás ellenére jelenlétét Közép-Európában a szakirodalom nem említi. Ennek valószínűleg az az oka, hogy nem jól határozták meg. A szakirodalomban a *discoidalis* LUNDBECK-re vonatkozó adatok feltehetően erre a fajra vonatkoznak. Nagyon hasonlít a *cornicula* LOEW-höz, elkülöníteni őket csak az ivarszerv alapján lehet pontosan (V–VI.)

monedula COLLIN

- 81 (80) Az acrostichalis sörték 2-sorosak, vagy elől 2, hátul rendezetlenül 3 sorban helyezkednek el.
- 82 (83) A pajzsocska peremén 6–8 erős sörté van. Az arc sötétszürke, a fej egyébként bársonyfekete. A mesonotum hátulsó része és a pajzs finoman, barnásszürkén hamvas. A pleura és a metanotum hamvas-sága sötétszürke. A tor sörtéi rövidek, az acrostichalis sörték 2 sorban ülnek. A lábak feketék vagy feketésbarnák. A hátulsó comb megvastagodott, és a lábszár térdesen ízesül hozzá. A hím elülső metatarsusa majdnem olyan hosszú, mint a lábszár (85. ábra: F). A nőstény elülső metatarsusa éppen olyan vastag, mint a kissé megvastagodott lábszár vége, és valamivel hosszabb, mint a lábszár fél hossza. A potroh fénylő fekete, sörtézetlen, ritkás, fehérén csil-

logó szőrzete van. A hím ivarszerv meglehetősen nagy: 85. ábra: G. 3–3,7 mm.

Az irodalom szerint az osztrák Alpokban sok helyen gyűjtötték. Faunaterületünkön előfordulásáról nincs tudomásunk. (Egy, a Mecsek hegységben gyűjtött nőtény példány hasonlít a fajhoz, de a metatarsusa vastag, a billérje sárga és a pajzsocskán 4 peremsörte van; a *Hilara*-nem nőtényeinek 1. metatarsusa sohasem vastag, így ez a példány rendellenes)

[sulcitaris STROBL]

83 (82) A pajzsocska peremsörtéinek száma 4.

84 (85) A hím középső lábszára vastag, hosszú sörtékkal fedett (87. ábra: A), a nőtény hátulsó lábszára középen erősen megvastagodott (87. ábra: B). A hím elülső lábszárán hosszú sörték vannak. A fej bársonyfekete, a mesonotum sötétbarnán fénylő lehet. A pleura hamvassága szürkés. A szárny finoman barna. A potroh gyengén fénylő, fekete, a szőrök és a sörték is feketék. A hím ivarszerve: 87. ábra: C. 2,5 mm.

A bajorországi és stájer Alpokból jelentették. Hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk

[hystrix STROBL]

85 (84) A lábak más milyenek.

86 (87) Mindkét ivar esetében az elülső lábfejek rövidek, csak olyan hosszúak, mint a szélességük. A hím metatarsusa nagyon vastag, nem hosszabb, mint amilyen széles (87. ábra: D). A nőtény hátulsó lábszára vastag, és középen kifelé ívelt. A fej bársonyfekete. A homlokon a csáp fölött háromszög alakú fénylő folt van. A pleura és a mesonotum hamvassága szürke. A lábak feketék, az elülső csípők fakók lehetnek. A szárny finoman barnás színű, az erek és a szárnyjegy barna. A hím ivarszerve: 87. ábra: E–G. 2,2–3 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Hazánkban a következő helyeken gyakori: Mecsek hegység, Zalalövő, Bükk hegység, Zempléni-hegység (VI–VII.)

chorica FALLÉN

87 (86) Az elülső lábfejek hosszabbak, mint amilyen szélesek.

88 (89) A vállon fénylő barna folt látható. A fénylő sötétbarna lábakon a térdek kissé sárgásak. Az elülső comb mindkét ivar esetében vastag (87. ábra: H). A hím elülső metatarsusa vékony. A fej bársonyfekete, a csápsörte olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A pleura finoman sötét-szürkén hamvas. A szárny finoman barnás színű, a töve sárgásbarna, az erek barnák, a szárnyjegy halvány. Az analis ér csaknem eléri a szárnyperemet. A billér nyele barnás. A potroh sötétbarna, gyengén zsírosan fénylő. A haslemezek világosabbak. A nőtény potroha nem fénylő. 2,6–2,9 mm.

Sziléziából és a Magas-Tátrából jelentették, de igazoló példány nem áll rendelkezésünkre

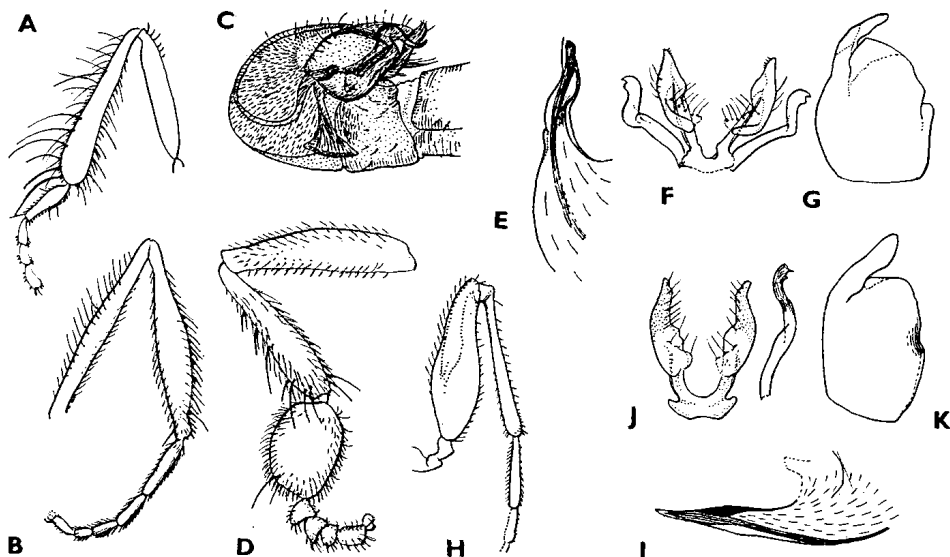
[*perversa* OLDENBERG]

- 89 (88) A vállon nincs fénylő barna pont, a hím elülső lábán a metatarsus megvastagodott.
- 90 (91) A mesonotum hamvassága határozottabb és szürkésfekete. Az acrostichalisok rendezetlenül 2—3 sorosak. Nagyon hasonlít a *manicata* MEIGEN fajhoz. A fej fekete, a hátulsó része ráeső fényben barnásfekete. A lábak sárgásbarnák vagy fakók is lehetnek (mindenesetre világosabbak, mint a *manicata* MEIGEN esetében). Az elülső lábszáron a szőrök olyan hosszúak, mint a lábszár átmérője. A metatarsuson, a töve közelében 2—3 hosszabb sörté van. A szárny korongsejtje hosszabb, mint a *manicata* MEIGEN-é. A hím ivarszerv: 87. ábra: I—K. 3 mm.

Angliából írták le. A *manicata* MEIGEN-hez való hasonlósága, valamint valószínűleg a hibás meghatározások miatt előfordulásáról faunaterületünkön nem volt adat. A meghatározás csaknem kizárólag a hím ivarszerv alapján lehetséges. Hazánkban újabban a következő helyeken gyűjtötték: Dömsöd, Hejőbába, Ócsa, Kéleshalom (V.)

rejecta COLLIN

- 91 (90) A mesonotum hamvassága kevésbé határozott, és a hátulsó felén kávébarna vagy szürkésbarna.

87. ábra. A: *Hilara hystrix* STROBL hímjének elülső lába, B: nőstényének hátulsó lába és C: hím ivarszervénye — D: *H. chorica* FALLÉN hímjének elülső lába, E: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, F: analis lemeze a gonapophysisekkel és G: oldallemeze — H: *H. perversa* OLDENBERG hímjének elülső lába — I: *H. rejecta* COLLIN hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, J: analis lemeze 1 gonapophysissal és K: oldallemeze (A, C, H: ENGEL nyomán — B, D: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

- 92 (93) A hím hátsó lábszárán dorsalisán hosszú sörték vannak (88. ábra: A), a nőstény lábszárán a sörték kb. olyan hosszúak, mint a lábszár keresztmetszete (88. ábra: B). A hím csápjának 3. íze megnyúlt, az acrostichalis sörték szabályosan 2 sorban ülnek, és olyan hosszúak, mint a 3. csápíz átmérője. A tor sörtéi általában hosszúak. A csipők szürkén hamvasak, rajtuk a sörték hosszúak. A mindenütt fénylő fekete lábak térdai vörösesbarnák lehetnek. A hím elülső metatarsusa majdnem olyan hosszú, mint a lábszár (88. ábra: C). A szárny kissé barnás árnyalatú, az erek és a szárnyjegy barna. A potroh barnás-fekete, kissé fénylő. A szelvények peremén a sörték hosszúak. A hím ivarszerv: 88. ábra: D—G. 2,5—3,5 mm.

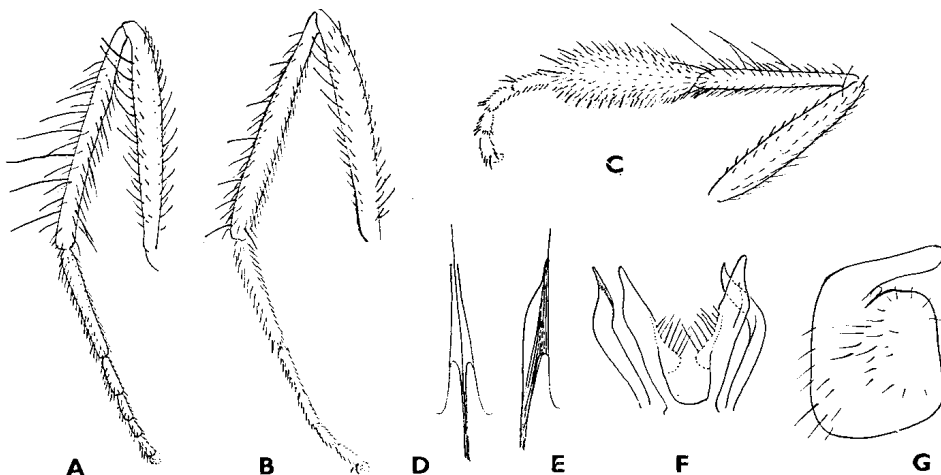
Felső-Ausztriából és Bécs mellől jelentették. Hazánkban eddig csak Budajenőn gyűjtötték (V.)

pilospectinata STROBL

- 93 (92) A hím hátsó lábszárán a sörték rövidebbek és ritkábbak (89. ábra: A). Mindkét ivar szárnyai határozottan barnák. A fej bársonyfekete. A hím elülső metatarsusán dorsalisán 2 rövid sörté van (89. ábra: B). A nőstény metatarsusa kb. fele a lábszár hosszának. A hátsó lábszár egyenes, nem hajlott. A potroh sötétbarna, kissé fénylő, a haslemezek valamivel világosabbak. Hasonlít a *monedula* COLLIN fajhoz, de a két faj hím ivarszervének alkata eltér (89. ábra: C, E—G). 3—3,5 mm.

Angliában, Németországban, Ausztriában, Albániában egyaránt előfordul. Hazánkban több helyen gyűjtötték (Mecsek hegység, Zalalövő, Bak, Pusztavám, Dobogókő, Börzsöny, Bükk és Zempléni-hegység), de nem gyakori (V—VI.)

cornicula LOEW

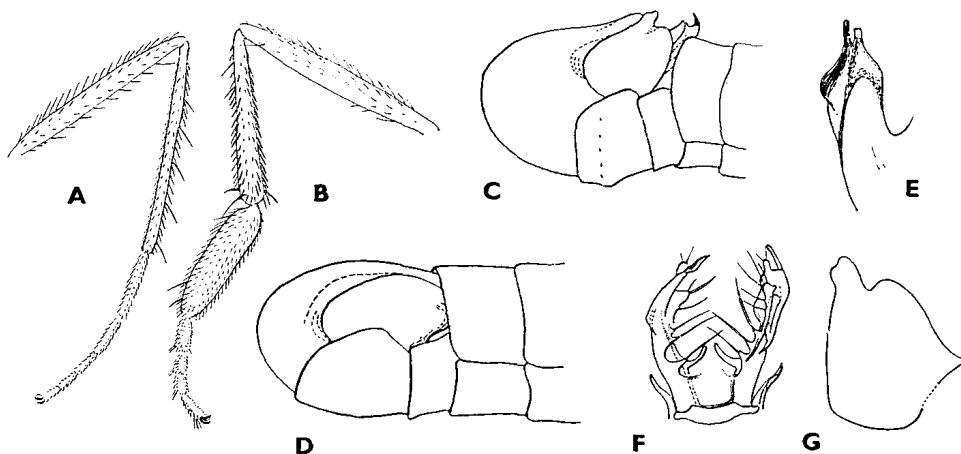
88. ábra. A: *Hilara pilospectinata* STROBL hímjének és B: nőstényének hátsó lába, C: a hím elülső lába, D: a hím ivarszervének ventralis lemeze felülről és E: oldalról, F: analis lemeze a gonapophysisekkel G: oldallemeze (Eredeti)

- 94 (79) A mesonotum hamvas, de a szürke vagy barna hamvasság ellenére zsírosan fénylő lehet.
- 95 (112) A tor szürkén hamvas, a mesonotum olyan szürke, mint a pleura, esetleg kissé barnás árnyalattal keveredik. A mesonotum hamvasságán a fény általában nem tűnik át.
- 96 (97) A csáp 3. íze csaknem olyan hosszú, mint a fej magassága (90. ábra: A). A fej fénytelen bársonyfekete, a csáp fölött kissé szürkén hamvas háromszög alakú folt van. A csápsörte rövidebb, mint a 3. íz szélessége. A szürke mesonotumon 3, gyengén látható vörösbarna sáv van. Az acrostichalis sörték 2—3 sorban állnak. A hím ivarszerv: 90. ábra: B—E. 2,3—3 mm.

Budapest környékén gyűjtött példánya alapján írták le, ezenkívül Bécs környékén is megtalálták. Hazánkban nem gyakori, a következő helyekről ismerjük: Dömsöd, Pákozd, Tompa, Fót, Tata, Pusztavacs (IV—V.)

longicornis STROBL

- 97 (96) A csáp 3. íze rövidebb, mint a fej magasságának a fél hossza.
- 98 (103) Az acrostichalis sörték rendezetten vagy rendezetlenül 2 sorban helyezkednek el.
- 99 (100) A potroh szőrei világosbarnák vagy sárgák, a szelvények peremsörtéi is általában sárgák. A mesonotumon 3 sáv húzódik. A lábak barnák, a csípők kissé sárgásak, és a combok is világosabbak lehetnek. A lábszárak csúcsa barnás. A hím elülső metatarsusa vastag, és

89. ábra. A: *Hilara cornicula* LOEW hátulsó lába, B: elülső lába és C: hím ivarszervénye — D: *H. monedula* COLLIN hím ivarszervénye — E: *H. cornicula* LOEW hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, F: analis lemeze és G: oldallemeze (A—B: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

alig rövidebb, mint a lábszár (90. ábra: F). A középső combon elől 4–5 fekete sörte van, amelyek a comb átmérőjénél hosszabbak. A lábszáron antedorsalisan és dorsalisan 2–3 sörte van, amelyek nem hosszabbak, mint a lábszár átmérője. A szárny töve sárgás, a szárnyjegy keskeny, barna. A szárnypikkely sárgás, peremén világos pillák állnak. A barna billér nyele sárgás. A hím ivarszerv: 90. ábra: G–I. A nőstény szőrei és sörtéi rövidebbek. 2,5–3,8 mm.

Alpesi faj. Hazánkban néhány példányát a Bakony és a Bükk hegységben gyűjtötték (V.)

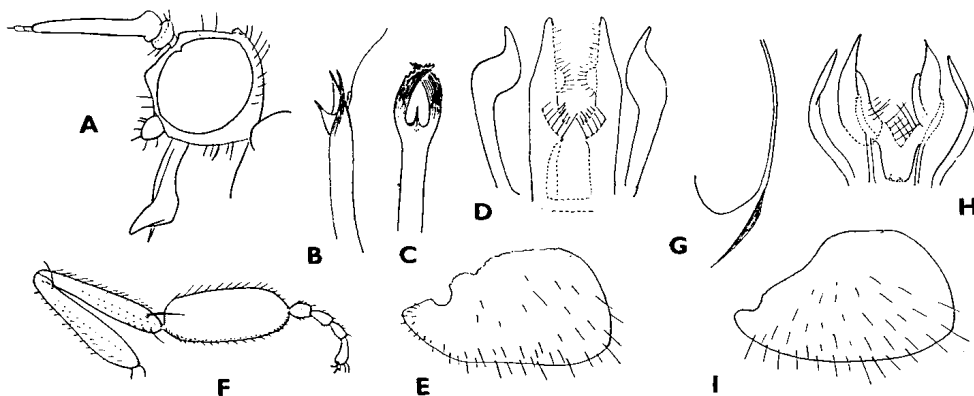
sartor BECKER

100 (99) A potroh szőrei és sörtéi feketék.

101 (102) A hím elülső lábán nagyon hosszú sörték vannak. Nagyon hasonlít a *matrona* HALIDAY fajhoz, de a fej és a lábak sötétbarnák vagy feketék. A homlok és a fej hátulsó része bársonyfekete, ráeső fényben barnásszürke. Az orbitalis és az ocellaris sörtepár, valamint a tapogató sörtéje hosszabb, mint a csáp 3. íze. Az acrostichalis sörték rendezetten 2 sorban helyezkednek el, mellettük 1–1 sötétebb, gyengén fénylő sáv húzódik. A csípők szürkén hamvasak, a lábak feketék. A hím elülső metatarsusa nagyon vastag (91. ábra: A). A szárny finoman barnás színű, az erek barnák, a szárnyjegy gyengén barna. A barnás pikkely pereme és a rajta levő pillák feketék. A potroh hamvassága barna. A hím ivarszerve: 91. ábra: B–D. 4–5 mm.

Angliában és Dél-Németországban gyűjtötték. Közép és észak-európai faj. Hazai előfordulása az Északi-hegyvidéken lehetséges

[Curtisi COLLIN]

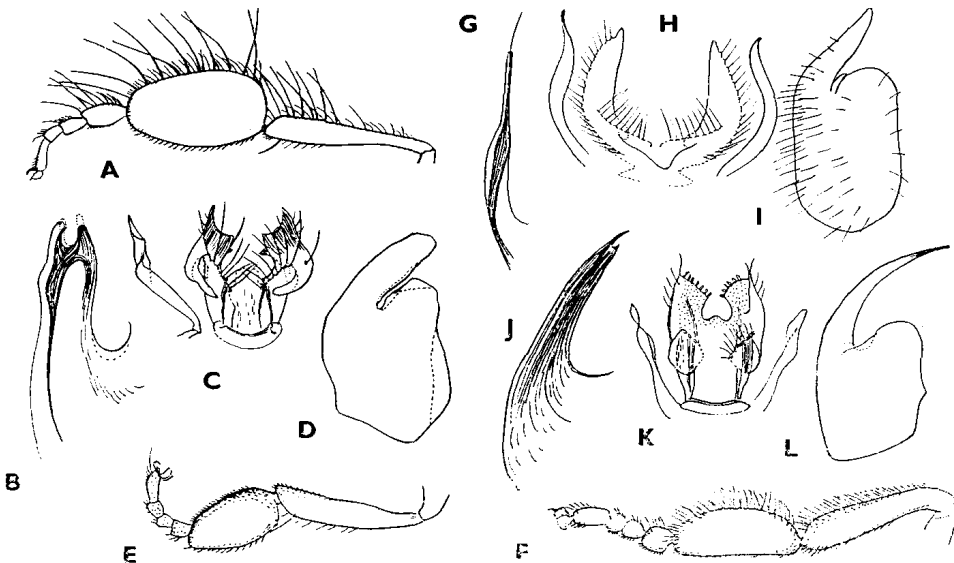
90. ábra. A: *Hilara longicornis* STROBL feje oldalról, B: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról és C: felülről, D: analis lemeze a gonapophysisekkel és E: oldallemeze — F: *H. sartor* BECKER hímjének elülső lába, G: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, H: analis lemeze a gonapophysisekkel és I: oldallemeze (A, F: ENGEL nyomán — a többi eredeti)

- 102 (101) A hím elülső lábán nincsenek hosszú sörték. Az arc, a tapogató és a csáp fölötti háromszög alakú folt szürke, egyebütt a fej fekete. A pleura, a mesonotum elejének és oldalának hamvassága világosszürke, a közepe és a pajzsocska sárgásszürke. A mesonotumon 3 barnás sáv húzódik. Az acrostichalis sörték szabályosan 2 sorban állnak. A csípők és a lábak feketék. A hím elülső metatarsusa vastag (91. ábra: E). A középső comb tövén hosszabb sörték vannak. A hátulsó lábszáron 2—3, ennek átmérőjénél hosszabb sörté látható. Az áttetsző szárny szárnyjegye barna. A feketés pikkely peremén a pillák barnássárgák. A potroh fénylő, sötétbarna, csaknem fekete, finoman barnán hamvas. A haslemezek világosabbak. A szelvények peremsörtéi gyengék, szörszerűek. A nőstény elülső lábán a lábfejek nem hosszabbak, mint amilyen szélesek. 3,5—3,7 mm.

Svédországból, Sziléziából és Ausztriából jelentették. Hazai előfordulása lehetséges (= Czernyi STROBL partim)

[borealis OLDENBERG]

- 103 (98) Az acrostichalis sörték 4, vagy rendezetlenül 3—4 sorban állnak.
- 104 (107) A frontalis sörte pár hiányzik, illetőleg nagyon rövid.
- 105 (106) A lábakon dús fehér szőrzet van. Az arc, valamint a csáp fölötti háromszög alakú folt világosszürke, a fej hátulsó része fekete. A tor

91. ábra. A: *Hilara Curtisi* COLLIN hímjének elülső lába, B: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, C: analis lemeze 1 gonapophysissal és D: oldallemeze — E: *H. borealis* OLDENBERG hímjének elülső lába — F: *H. pruinosa* WIEDEMANN apud MEIGEN hímjének elülső lába, G: hím ivarszervének ventralis lemeze, oldalról, H: analis lemeze a gonapophysisekkel és I: oldallemeze — J: *H. galactoptera* STROBL hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, K: analis lemeze a gonapophysisekkel és L: oldallemeze (A, E—F: ENGEL, B—D, J—L: COLLIN nyomán, G—I: eredeti)

ezüstszürke, a hím mesonotumán 2, alig sötét sáv húzódik. Az acrostichalis sörték 3—4 sorban állnak, a dorsocentralis sörték 2-sorosa k A lábak feketék, de szürkén hamvasak. A fehér szőrök között fekete sörték vannak. A hím elülső metatarsusa olyan hosszú, mint a lábszár (91. ábra: F). A szárny kissé szürkés árnyalatú, a billér barnássárga, finom szürke hamvasság fedi. A hím potroha erősen szürkén hamvas, majdnem ezüstös, a nőtényé kissé rozsdabarna. A hím ivarszerve: 91. ábra: G—I. 3,5—4,5 mm.

Bécs környékén és Észak-Olaszországban gyűjtötték. Hazánkban ritka; a következő helyeken került elő: Mecsek hegység, Kisvaszar, Bakony hegység, Tata, Felsőbagod, Tanajkad, Bak. (IV—V.) (= *vulnerata* SCHINER)

pruinosa WIEDEMANN apud MEIGEN

- 106 (105) A lábak szőrzete nem fehér. A homlok és a fej hátulsó része fekete, ráeső fényben barnás, a frontalis sörtepár hiányzik, illetőleg nagyon rövid, szőrszerű. A tor palaszürke, gyengén fénylő, a mesonotumon nincs sötétebb sáv. Az acrostichalis sörték rövidek, 4 sorban helyezkednek el. A lábak barnásfeketék, a térdek sárgásbarnák, a lábakon a szőrök és a sörték nagyon rövidek. A szárny tejszerűen fehéres, az erek alig láthatók, a szárnyjegy nem színes. A billér szürkésfekete, a nyele sárgásbarna. A potroh palaszürke, a sörtéi feketék vagy barnásfeketék, nem nagyon hosszúak. A hím ivarszerve: 91 ábra: J—L. 3 mm.

A *pseudosartrix* STROBL varietásának is tartják, az eltérések azonban olyan jelentősek, hogy önálló fajnak kell tartani (COLLIN). A *pseudosartrix* STROBL hazai gyűjtések során nem került elő, bár a szakirodalom (FRH) szerint Hajós környékén előfordul, de igazoló példány nem áll rendelkezésünkre. A *galactoptera* STROBL közép-európai előfordulására eddig nem volt adat, valószínű, hogy a *pseudosartrix* STROBL fajra vonatkozó adatok a két faj hasonlósága következtében az előbbire vonatkoznak. Angliában gyűjtötték. Hazánkban a következő helyeken került elő: Bakony hegység, Pilis-tető, Börzsöny hegység, Bükk hegység (Bálvány), Zempléni-hegység (Nagy-Péterménkö) (V—VII.)

galactoptera STROBL

- 107 (104) A frontalis sörtepár nem hiányzik, illetőleg erősebb.
- 108 (109) A fej hátulsó felszíne bársonyfekete, ráeső fényben sötétszürkén csillog. Az orbitalis és az ocellaris sörték olyan hosszúak, mint a 3. csápíz. A tor világosszürke, a mesonotum közepe gyengén sárgásbarna, de a pajzsocska előtti mélyedés és a pajzsocska szürke. A mesonotumon 3 vörösesbarna sáv húzódik. Az acrostichalis sörték rendezetten 4 sorban állnak. A csípők szürkék, szőrzetük fehér, a lábak sötétbarnák. A térdek nem határozottan sárgák. A hím elülső metatarsusa hosszúkás tojásdad, ventralisan egyenes szélű, dorsalisan gyengén ívelt, és olyan hosszú, mint a lábszár fél hossza, rövid pihék fedik. A lábszáron dorsalisan 3 gyenge sörte van, a középső combon antedorsalisan, a comb basalis felén néhány gyenge sörte van, a középsők hosszabbak, mint a comb átmérője. A hátulsó

lábszáron dorsalisán 3—4 gyenge sörte és erősebb csúcssörte található. A szárnyjegy erősen barna színű, a szárnypikkely barna, a peremén levő pillák fakók. A billér sötétbarna. A potroh hátlemezei bársonyfeketék, fénytelenek, a szelvények pereme sárgás, a haslemezek kissé szürkén hamvasak, a szőrzet fehér. A hím ivarszerv: 92. ábra: A. 3—3,5 mm.

Felső-Ausztriából és Stájerországból jelentették. Faunaterületünkön eddig még nem került elő. Az *interstincta* FALLÉN szinonimjának tartják

[hirtula ZETTERSTEDT]

109 (108) A fej hátulsó felszíne szürke.

110 (111) A szárnyjegy feketésbarna. A mesonotum szürke, az acrostichalis sörték rendezetten 4 sort alkotnak, mellettük 1—1 nagyon gyengén látható sötétebb sáv húzódik. A pleurális stigma fekete. A lábak feketésszürkék, a térdek kissé sárgásak. A hím elülső metatarsusa vastag, hosszú szőrök és sörték nélkül (92. ábra: B). A hátulsó combon rövid szőrök vannak, a lábszáron a szőrök kívül és belül hosszabbak. A nőstény hátulsó lábszárának vége vastagabb (92. ábra: C). A billér sötétszürke. A potroh szürke vagy barnásszürke, az utolsó szelvények hátlemezein kissé fénylő fekete foltok lehetnek. A nőstény potroha egyszínű kéesszürke. A hím ivarszerv: 92. ábra: D—F. 3 mm.

Eddig Hollandiában és Belgiumban találták. Hazánkban néhány példányt Tatán gyűjtöttek (VI.)

nigrocincta DE MEYERE

111 (110) A szárnyjegy nem színes, csak a szerkezete alapján különíthető el a szárnylemeztől. A hím mesonotumán középen többé-kevésbé rozsdásbarna sáv húzódik, a nem mindig szabályosan 4 sorban rendezett acrostichalis sörték alatt; a nőstényen ez a sáv hiányzik, esetleg 2 sötétebb sáv van az acrostichalis sörtemező mellett. A csípők sárgák, a lábak barnák; ha ezek világosabb barnák, akkor az elülső és a középső combon dorsalisán sötétebb barna sáv húzódik. Ha a lábak barnák, a térdek sárgák. A hátulsó láb sötétbarna is lehet. A szárny üvegszerűen áttetsző, a pikkely fehér, pillái is fehérek. A barnás fejű billér nyele sárgás. A potroh világosszürkén hamvas, a hátlemezek közepe kissé barnás lehet. A szőrzet és a sörték fehéressárgák. A nőstény világosabb szürke színű, a potroh csaknem ezüstszerű. A hím ivarszerv: 92. ábra: G—J. 3—3,5 mm.

Angliában, Észak-Európában, Alsó- és Felső-Ausztriában, Németországban ismeretes. Hazánkban a következő helyeken találták: Bükk hegység, Kőszegi-hegység, Vérteskozma, Bakony hegység, Mátra (V—IX.)

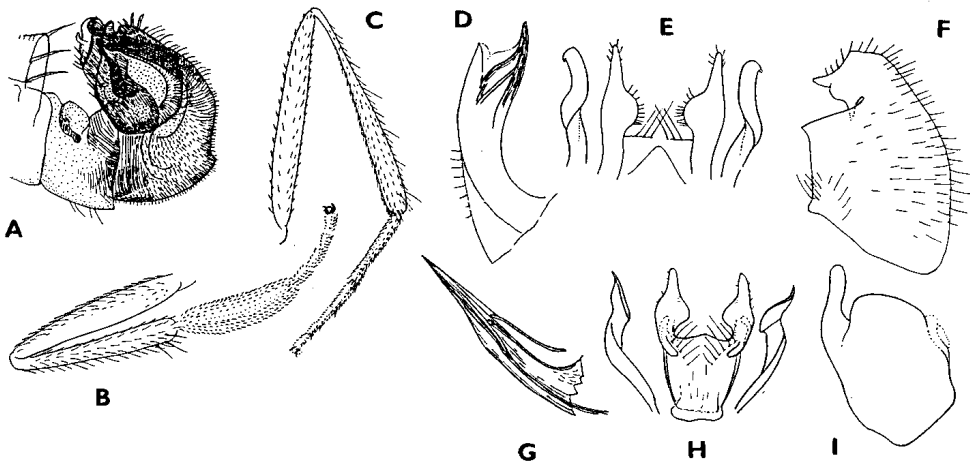
litorea FALLÉN

- 112 (95) A mesonotum barnán hamvas vagy szürke, de ebben az esetben sötétebb, mint a pleura. A hamvasság mellett a mesonotum zsírosan fénylő lehet.
- 113 (122) Az acrostichalis sörték határozottan 2 sort alkotnak, és a pajzsocskaperemsörtéinek a száma 4.
- 114 (117) A mesonotumon a hamvasságtól elütő 2 vagy 4 sötétebb vagy világosabb sáv van.
- 115 (116) A mesonotumon 2 kissé fénylő világosszürke sáv látszik; ezek a vállak vonalában kezdődnek. A fej teljesen bársonyfekete. A 2 sorban elhelyezkedő acrostichalis sörték olyan hosszúak, mint a 3. csápíz szélessége. A csápsörte hosszabb, mint a 3. csápíz fél hossza. A lábak rövidek és erősek, a hím elülső metatarsusa kb. kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles (93. ábra: A). A potroh fénytelen feketésbarna, a szelvények pereme kissé fénylő, peremsörtéit feketék. A hím ivarszelvénye kissé magasabb, mint az utolsó szelvény, az oldallemezek tojásdadok, fénylő feketék (93. ábra: B). 2,5–3 mm.

Szinonímjának mesonotumán nem 3 sáv van, és termete is kisebb. Ausztriából és Németországból jelentették. Hazánkban Budajenő környékén gyűjtötték (V.) (= *longevittata* ZETTERSTEDT)

bivittata STROBL

- 116 (115) A mesonotumon 4 sötétebb sáv van. Az arc, valamint a homlok elülső pereme szürke, az acrostichalis sörték rövidebbek, mint az előző fajéi. A csápsörte kb. fele olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A

92. ábra. A: *Hilara hirtula* ZETTERSTEDT hím ivarszelvénye — B: *H. nigrocincta* DE MEYERE hímjének elülső lába, C: nőstényének hátulsó lába, D: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, E: analis lemeze a gonapophysisokkal és F: oldallemeze — G: *H. litorea* FALLÉN hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, H: analis lemeze a gonapophysisokkal és I: oldallemeze (A: ENGEL, G—I: COLLIN nyomán, a többi eredeti)

lábak hosszabbak, mint az előző fajé, a hím elülső metatarsusa kb. háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles (93. ábra: C). A potroh hamvassága barnásfekete, a hasoldal sötétszürke. A szelvények pereme világosabb. A peremsörték merevek, meglehetősen hosszúak. A hím ivarszerve hosszúkás, tojásdad, az oldallemez nyúlványa tompa (93. ábra: D—F). 3—3,5 mm.

Angliából, Dániából és Ausztriából (Karintia) jelentették. Hazai előfordulásáról még nincs tudomásunk

[*bistriata* ZETTERSTEDT]

117 (114) A mesonotumon vagy nincs, vagy 3 hosszanti sáv van.

118 (119) A csápsörte rövidebb, mint a 3. csápíz hosszának a fele (94. ábra: A). Az elülső lábfej középső ízei rövidebbek, mint amilyen szélesek. A hím elülső lábszáranak a csúcsán hosszabb sörte van, a nőtényen ez a sörte rövid. A hím ivarszervén a ventralis lemez csúcsa a penis csúcsával villát alkot (94. ábra: B—D). 2,5—3 mm.

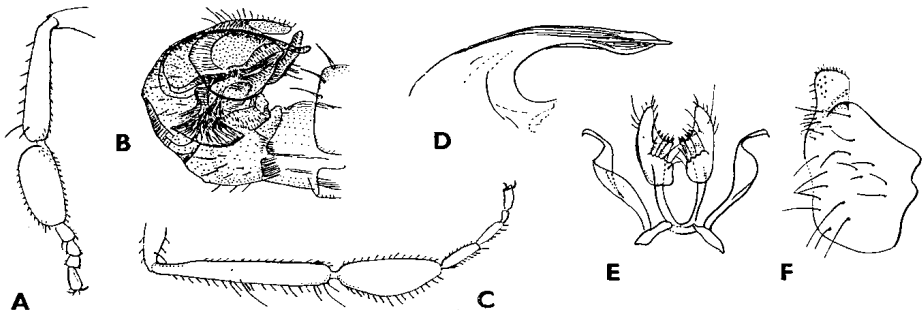
Angliában és Alsó-Ausztriában gyűjtötték. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában is előfordul. Hazánkban a Bükk, a Bakony, a Zempléni- és a Mecsek hegységben nem ritka (V—VII.) (= *pinetorum* ZETTERSTEDT)

brevistyla COLLIN

119 (118) A csápsörte hosszabb, mint a 3. csápíz fél hossza. Az elülső lábfej középső ízei hosszabbak, mint amilyen szélesek.

120 (121) Az episternumon 2—3 szőr van. Az elülső metatarsuson, a töve közelében 2—3 hosszabb sörte található. A lábak sárgásbarnák (*rejecta* COLLIN, lásd a 90. sorszám alatt is).

121 (120) Az episternumon nincs szőr. Az elülső metatarsus tövéen nincs hosszabb sörte. A lábak feketésbarna színűek, a középső combon antedorsalisan 4—5, a középső lábszáron anteroventralisan 2, a hátulsó lábszáron anteroventralisan 2, dorsalisan 3 sörte van. A

93. ábra. A: *Hilara bivittata* STROBL hímjének elülső lába és B: hím ivarszelvénye — C: *H. bistrata* ZETTERSTEDT hímjének elülső lába, D: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, E: analis lemeze a gonapophysisekkel és F: oldallemeze (A—C: ENGEL, D—F: COLLIN nyomán)

szárny finoman barnás árnyalatú, a szárnypikkely sötétbarna, peremén a pillák feketék. A hím ivarszelvénye nagy, sötétbarna, fénylő (94. ábra: E). 2,8–3,2 mm.

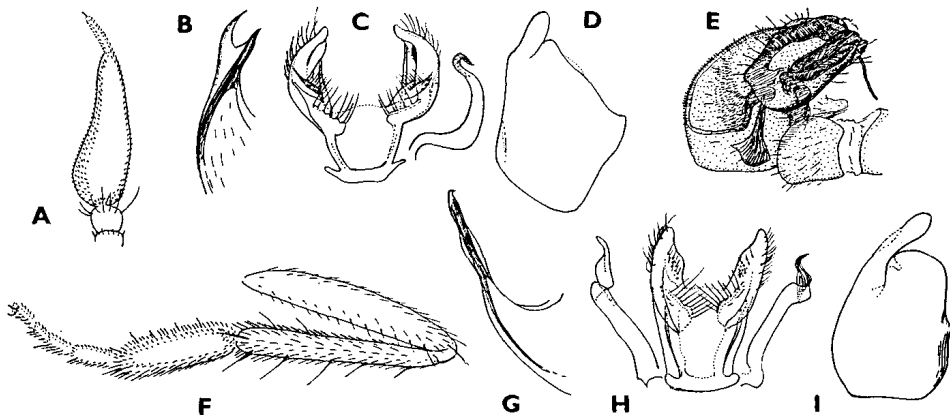
Dél-Németországból jelentették. Eddig csak a hím ismeretes. Hazai előfordulása lehetséges

[*lasiochira* STROBL]

- 122 (113) Az *acrostichalis* sörték 4, vagy rendezetlenül 3–4 sorban ülnek. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4–6–8; ha az *acrostichalis*ok 2-sorosak (*lugubris* ZETTERSTEDT, *pilosa* ZETTERSTEDT), akkor a pajzsocskán 6–8 sörte van, ha pedig a pajzsocskán 4 peremsörte ül, akkor az *acrostichalis*ok 4-sorosak.
- 123 (128) A pajzsocska peremsörtéinek száma 6–8, az *acrostichalis* sörték 4 vagy 2 sorban állnak. 4 mm-nél nagyobb legyenek.
- 124 (125) Az *acrostichalis* sörték 4 sort alkotnak. Az arc és a homlok a csápok fölött hamuszürkén hamvas, egyebütt a fej fénytelen fekete, illetve rácső fényben barnásszürke. Az ocellaris és a homloksörték legalább olyan hosszúak, mint a 3. csápíz. A mesonotum közepén barnásvörös, kétoldalt pedig a középhát barnás hamvasságánál sötétebb sáv húzódik, melyek többnyire csak megfelelő irányból látszanak. A notopleuralis sörték hosszúak, számuk 5–6. A hím elülső metatarsusa alig vastagabb az elülső lábszár csúcsánál (94. ábra: F). A hím ivarszerv ventralis lemezének a csúcsa keskeny (94. ábra: G–I). 4,5–5,5 mm.

A Lappföldtől Albániáig, Angliától a Kárpátokig a magasabb hegységekben több helyen előfordul. Faunaterületünkön az Alacsony-Tátrában, Kralova Hóla-n, Magyarországon a Bükk hegységben gyűjtötték (VII.)

interstincta FALLÉN

94. ábra. A: *Hilara brevistyla* COLLIN csápja, B: hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, C: analis lemeze 1 gonapophysissal és D: oldallemeze — E: *H. lasiochira* STROBL hím ivarszelvénye — F: *H. interstincta* FALLÉN hímjének elülső lába, G: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, H: analis lemeze a gonapophysissal és I: oldallemeze (A, F: eredeti — E: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

- 125 (124) Az acrostichalis sörték rendezetlenül vagy rendezetten 2 sort alkotnak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 6—8.
- 126 (127) Az episternumon több hosszú sörté van. A hím elülső metatarsusa nem lényegesen vastagabb, mint az elülső lábszár csúcsa (95. ábra: A). A középső és a hátulsó combon 6—10 erősebb sörté található. A hím ivarszerv ventralis lemezének a csúcsa kihegyesedő (95. ábra: B—D). 4,5—6 mm.

Angliában, Dániában, Svédországban és Tirolban gyűjtötték. Kralova Hora-n (Alacsony-Tátra) és Magyarországon a Bükk hegységben került elő (V—VII.)

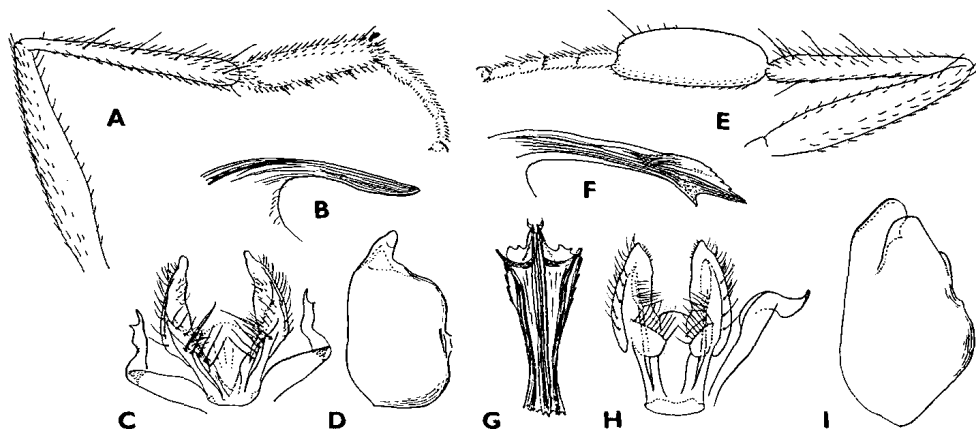
lugubris ZETTERSTEDT

- 127 (126) Az episternumon 1 hosszú sörté van. A hím elülső metatarsusa vastagabb, mint a lábszár csúcsa (95. ábra: E). A középső és hátulsó combon 3—4 erősebb sörté van. A hím ivarszerv ventralis lemezének a csúcsa kiszélesedik (95. ábra: F—I). 4,5—5 mm.

Angliában, Ausztriában és Dél-Németországban gyűjtötték. Hazánkban a Mecsek hegységben került elő (IV.)

pilosa ZETTERSTEDT

- 128 (123) A pajzsocska peremsörtéinek a száma 4, az acrostichalis sörték 4 sorban állnak. 4 mm-nél kisebbek (a *scrobiculata* LOEW és az *aeronetha* MIK kivételével, melyek nagyobbak).
- 129 (132) 4 mm-nél nagyobbak. A hímek potrohszélvényeinek peremén hosszú sörték, illetőleg sörteszerű szőrök vannak.

95. ábra. A: *Hilara lugubris* ZETTERSTEDT hímjének elülső lába, B: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, C: analis lemeze a gonapophysisekkel és D: oldallemeze — E: *H. pilosa* ZETTERSTEDT hímjének elülső lába, F: a hím ivarszervének ventralis lemeze oldalról, G: ventralis lemeze felülről, H: analis lemeze 1 gonapophysissel és I: oldallemeze (A, E: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

- 130 (131) 6–7 mm-es nagyságú legyek. A hímek elülső metatarsusa hengeres, alig vastagabb, mint a lábszár csúcsa (96. ábra: A). A mesonotumon középen ennek árnyalatánál sötétebb széles sáv látszik. A hím ivarszerv oldalmezeinek csúcsa vaskos (96. ábra: B–E). 6–7 mm.

Angliában gyűjtötték, ezenkívül az osztrák és bajor Alpokban és Albániában fordul elő. Hazánkban a Bükk, a Börzsöny és a Zempléni-hegységben került elő (V–VI.)

aeronetha MIK

- 131 (130) 4–5 mm-es nagyságú legyek. A hímek elülső metatarsusa tojásdad, és kb. másfélszer vastagabb, mint a lábszár csúcsa (96. ábra: F). A mesonotumon előlről tekintve a dorsocentralis és az acrostichalis sörtesorok között halvány sötétebb sáv látszik. A hím ivarszerv oldalmezeinek csúcsa rövid és keskeny (96. ábra: G–J). 4–5 mm.

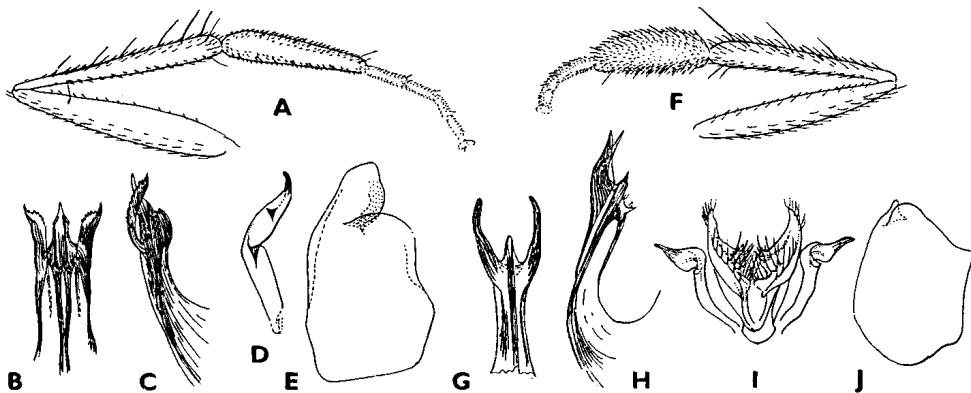
Angliából, Stájerországból, az Alpokból jelentették. Az irodalom szerint faunaterületünkön Dubován (?) is gyűjtötték, de igazoló példány nincs (IV–VI.)

[**scrobiculata** LOEW]

- 132 (129) 4 mm-nél kisebbek. A hímek potrohszelvényeinek peremén nincsenek feltűnően hosszú, erős sörték. A mesonotumon felülnézetben 3 hosszanti sáv látható. A csípők sötétbarnák. A hím elülső metatarsusa kissé vastagabb, mint a lábszár csúcsa, és fele olyan hosszú. Az elülső lábszáron dorsalisán 2–3 sörte van. A potroh hátlemezei feketék, kissé zsírosan fénylők és finoman barnásan hamvasak. 3,3–3,8 mm.

Tirolban, Bajorországban és faunaterületünkön Mehádián gyűjtötték. Hazai előfordulása lehetséges

[**coracina** OLDENBERG]

96. ábra. A: *Hilara aeronetha* MIK elülső lába, B: a hím ivarszervének ventralis lemeze felülről és C: oldalról, D: gonapophysis és E: oldalmeze — F: *H. scrobiculata* LOEW hímjének elülső lába, G: hím ivarszervének ventralis lemeze felülről és H: oldalról, I: analis lemeze a gonapophysisekkel és J: oldalmeze (A, F: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

30. nem: *Xanthempis* BEZZI

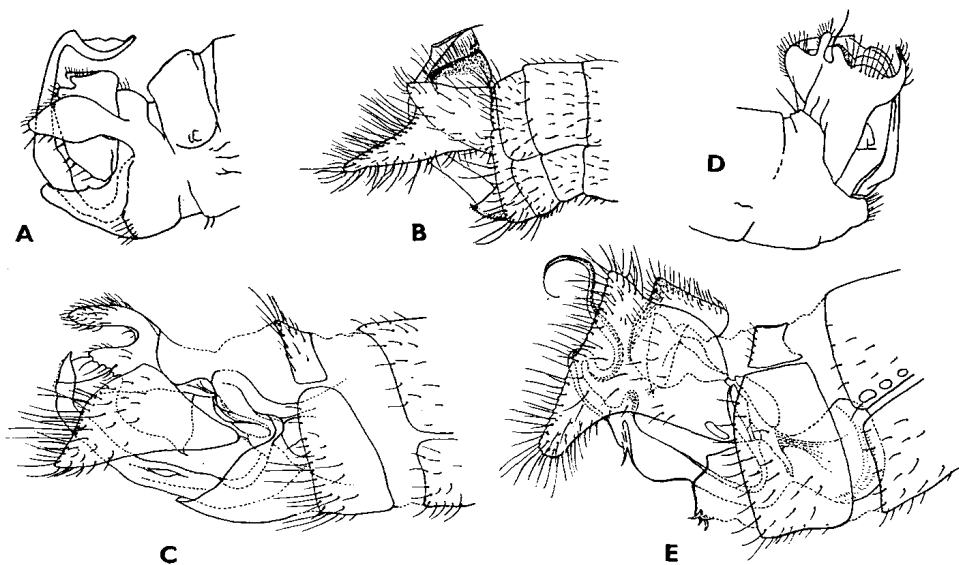
4–8 mm nagyságú, sárga, barnássárga színű legyek. A sörtézettségük redukált. A fejük körte alakú, a nyak hosszúra nyúlt. A csápok tőizei hosszúak, a 3. csápíz lándzsa alakú, a csápsörte rövid. Mindkét ivar szemeit többé-kevésbé széles homlok választja szét. Az összetett szem facettái egyformák. A pronotum dorsalisán két karéjra oszlik, a propleuran sörték nincsenek. A toron kevés sörte van, ezek rövidek. Az acrostichalis sörték hiányoznak, a dorsocentralis sörték 1 sort alkotnak. A lábak hosszúak, karcsúak, kevés sörte van rajtuk. A szárny axillaris szöge tompa, az analis lemez gyengén fejlett. A potrohon is kevés a sörte, inkább szőröket visel. A hím ivarszervénye nagy, oldalról összenyomott. A ventrális lemez aránylag rövid, az oldallemezek rendszerint terebélyesek, a penis általában hosszú és szabadon látszik.

A Palearktikumban elterjedt nem. Mindössze 22 faj ismeretes, amelyek közül hazánkban 9 faj előfordulásáról tudunk. Fejlődésüket, ökológiájukat nem ismerjük. Néhány faj lárváját nedves, humuszban gazdag erdei talajból gyűjtötték. Egyes fajok viráglátogatók.

- 1 (2) A tor fekete alapon szürkén hamvas, a mesonotumon két barna sáv látszik. A lábak és a potroh sárgák. A szárnypikkely peremén fakósárga szőrök vannak. A potroh hátlemezein háromszög alakú barna foltok találhatóak. A hím ivarszervénye sárga (97. ábra: A). 5–5,5 mm.

Németországból, Ausztriából és a Balkán félszigetről ismeretes. Hazánkban a Bükk hegységben és a Mátrában gyűjtötték. Ezenkívül a Kis-Kárpátokban fordul elő (V–VI.)

semicinerea LOEW

97. ábra. A: *Xanthempis semicinerea* LOEW, B: *X. lutea* MEIGEN, C: *X. concolor* VERRALL, D: *X. univittata* LOEW és E: *X. digramma* MEIGEN ♂♂ ivarszervénye (A, D: GORODKOV, B–C, E: COLLIN nyomán)

- 2 (1) A tor sárga, a pleura sohasem szürkén hamvas.
- 3 (12) Az előtor stigmája sárga.
- 4 (7) A mesonotumon nincs hosszanti sötét sáv.
- 5 (6) A pontszemek mögött a fej sárga, itt fekete folt nincs. A supraalaris sörte nem hiányzik, a dorsocentralis sörték rendezetlenül 2 sorban helyezkednek el. A nőstény mesonotumán a sörték száma több, általában a hátulsó felén egyenletesen helyezkednek el. A hím ivarszelvény oldalsó lemezén hosszú sörtékkal ellátott újszerű nyúlvány van (97. ábra: B). 4–5 mm.

Európában honos (Anglia, Németország, Ausztria, Balkán, Kárpátok). Hazánkban hegy- és dombvidégeinken több helyen gyűjtötték (VI–VIII.)

lutea MEIGEN

- 6 (5) A pontszemek mögött a fejen fekete folt van. A supraalaris sörte hiányzik, a dorsocentralis sörték 1 sorban helyezkednek el. A nőstény mesonotumán kevés sörte van. A hím ivarszelvényének oldal-lemezén nincs újszerű nyúlvány (97. ábra: C). 4,5–6 mm.

Angliában, Andalúziában és Németországban a Harz hegységben, fauna-területünkön pedig a Déli-Kárpátokban (Mehádia) gyűjtötték. Hazánkban csak a Zempléni-hegységben került elő (VI.)

concolor VERRALL

- 7 (4) A mesonotumon 1 vagy 2 fekete sáv van.
- 8 (11) A mesonotumon 1 fekete sáv van.
- 9 (10) A mesonotum fekete sávja széles, ez a színeződés kiterjed a pajzsocs-kára és a metanotumra is. A pajzsocska pereme sárga. A metano-tumnak csak a közepén van sötét folt. A dorsocentralis sörték a mesonotum sötét sávja mellett helyezkednek el. A tor sörtéi hosz-szúak. 1 humeralis, 1 posthumeralis és 1 notopleuralis sörte van, ezek olyan hosszúak, mint a csáp 1. íze. A pajzsocska peremsörtéinek száma 2. A szárpikkely peremén a szőrök rövidek. A hím ivarszelvé-nyének felső lemezén 2 nyúlvány van, a penis a csúcs előtt megtört (97. ábra: D). 5,5–7 mm.

Nyugat-Európában, Ausztriában elterjedt faj. Hazánkban csak a Zempléni-hegységben, Vérteskozmán, és a Bükk hegységben gyűjtötték (V–VII.)

univittata LOEW

- 10 (9) A mesonotum fekete sávja keskeny, és a pajzsocska előtti mélyedés elülső pereméig fut. A pajzsocska és a metanotum sárga. A tor sörtéi rövidebbek, mint az előbbi fajé. 1 rövid humeralis, esetleg 1 nagyon pici posthumeralis és 2 notopleuralis sörte van. A pajzsocska

peremsörtéinek a száma 4. A szárnypikkely peremén a szőrök hosszúak. A lábszárakat ventrálisan az átmérőjüket csaknem elérő hosszúságú dús szőrzet fedi. 5—6 mm.

Boszniában és Ausztriában találták. Hazánkban a Bakony hegységben került elő (V.) (= *dimidiata* LOEW)

Loewiana BEZZI

- 11 (8) A mesonotumon 2 keskeny sáv van, amelyek között a középhát szürkén hamvas. A 2 sáv és a közte levő sötétszürke (néha csaknem fekete) hamvasság gyakran összeolvad, s így egyetlen széles sávnak látszik. Mind a pajzsocska, mind a metanotum feketésbarna és szürkén hamvas. A tor sörtéi rövidek. A dorsocentralis sörték a sötét sávon állnak. 1 humeralis, 1 posthumeralis és 1 notopleuralis sörte van, ezek lényegesen rövidebbek, mint a csáp 1. íze. A szárnypikkely peremén a szőrök hosszúak. A hím ivarszelvényének oldallemeze nagy, baltaszerű (97. ábra: E). 5—7,5 mm.

Európában a déli területeket kivéve elterjedt faj. Hazánkban a hegy- és dombvidékeinken több helyen gyűjtötték (V—VI.)

digramma MEIGEN

- 12 (3) Az előtor stigmája barna vagy fekete.
- 13 (14) Az 1. csápíz alig hosszabb, mint a 2. A mesonotum közepén keskeny fekete sáv húzódik. A tor finoman sárgásszürkén hamvas. A pajzsocska és a metanotum hamvassága hamuszürke. A hím ivarszelvénye kicsi (99. ábra: A). 4,5—5,5 mm.

Angliában, Nyugat-Európában, Ausztriában ismert faj. Hazánkban ritka, csak a Bükk hegységben és Zalatővön gyűjtötték (V.)

scutellata CURTIS

- 14 (13) Az 1. csápíz 4—6-szor hosszabb, mint a 2.
- 15 (16) A mesonotumon 1 keskeny fekete sáv van, ez a pajzsocskán és a metanotumon is folytatódik. A hím ivarszelvény oldallemézének felső széle konkáv, a penis vastag (98. ábra) 5,5—8 mm.

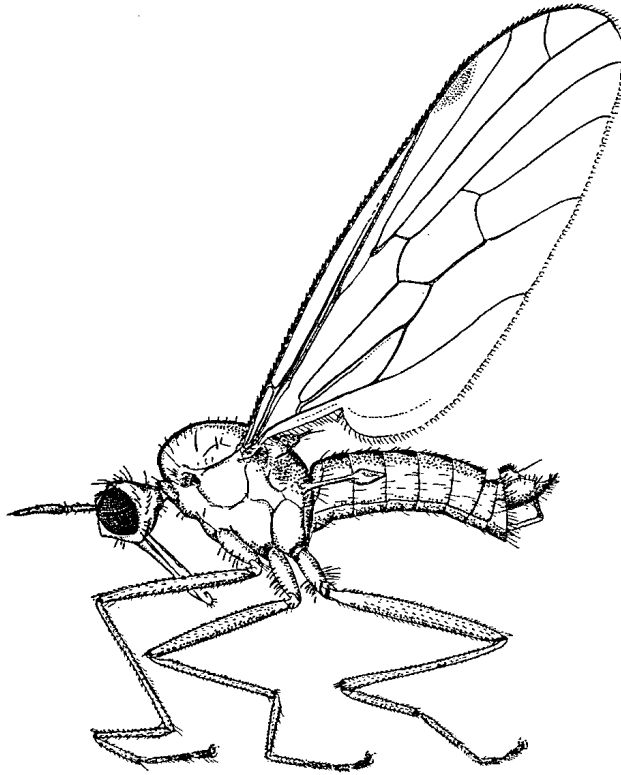
Európa-szerte elterjedt faj. Hazánkban csaknem kizárólag a Dunántúlon gyűjtötték, ahol elég gyakori, de Tiszatarjánról és a Bükk hegységből is van néhány példány. Nedves, humuszban gazdag erdei talajban fejlődik. Viráglátogató, Umbelliferae, *Taraxacum*, *Sorbus*, *Heracleum* virágain gyűjthető (V—VI.)

stercorea LINNÉ

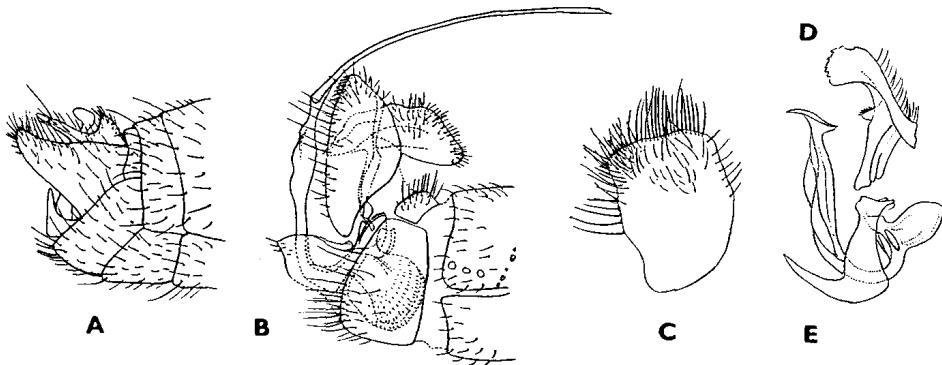
- 16 (15) A mesonotumon 3 széles fekete sáv van, a 2 oldalsó sáv a vállak mögött kezdődik. A penis hosszú, a vége ostorszerű (99. ábra: B). 4,5—6 mm.

Európában elterjedt faj. Magyarországon a domb- és hegyvidékeinken több helyen gyűjtötték. Főként vizek mentén, nedves réteken él (V.)

trigramma MEIGEN

98. ábra. *Xanthempis stercorea* LINNÉ ♂ (Eredeti)

99. ábra. A: *Xanthempis scutellata* CURTIS és B: *X. trigramma* MEIGEN ♂♂ ivarszervénye — C: *Empis nigrutarsis* MEIGEN hím ivarszervének oldallemeze, D: felső lemeze és E: penise (COLLIN nyomán)

31. nem: *Empis* LINNÉ

Nagyon változatos alakú és nagyságú legyek. Általában fekete színűek ritkábban sárgák, sárgásbarnák. Fejük többé-kevésbé gömb alakú. A nőstények szemén a felső facetták általában jól láthatóan nagyobbak, mint az alsók, a hímekén kevés kivétellel egyformának látszanak. A csápok 3 ízűek. Az 1. csápíz nem feltűnően hosszú, általában egyenlő vagy alig hosszabb, mint a mindig rövid 2. csápíz. A csápsörte 1, 2, vagy 3 részre ragolt; a 3. rész — ha van — rendszerint csupasz. Az ormány mindig lefelé irányult, általában hosszú, egyes fajoké eléri a test hosszúságát. A fejen különösen az occipitalis régió sok a sörte és a szőr. Az ocellaris sörtepár rövid, a verticalis sörtepár hiányzik. A tor sohasem feltűnően domború. A sörtézettség változatos, de a metapleurán a billér előtt mindig vannak sörték vagy szőrök. A lábak hossza, alakja és sörtézettsége sokféle. Sok faj nőstényén a lábak tollasak. A szárnyak alakja változatos, de az r_{4+5} ér vége mindig villásan elágazik. A cubito-analis ér erősen hátrafelé ível, csaknem párhuzamos a szárny alsó élével, anélkül, hogy az analis érrel szöget zárna be. A potroh többé-kevésbé hengeres, a nőstényeké a vége felé elvékonyodik. A hímek ivarszelvénye változatos, sok fajé nagyméretű, oldalról összenyomott, szimmetrikus. A penis sok esetben hosszú, fonalszerű, és szabadon látszik.

Fajokban gazdag nem, minden kontinensen van képviselője. Az eddig ismert több mint 450 fajt több alnembe sorolják. Az alnemek elkülönítését, megnevezését és számát illetően eltérések vannak. A Palearktikumban élő közel 200 faj közül hazánkban 54 fajt tartunk nyilván, és további 9 faj előfordulása valószínű.

A nembe tartozó fajok nagy száma és egyes fajok gyakorisága ellenére fejlődésükről, ökológiájukról keveset tudunk. A lárvák szerves anyagban gazdag talajban, korhadó növényi anyagok között élnek. Az imágók főleg erdők tisztásain, cserjék, fák, bokrok lombjai körül röpködnek egyesével vagy csoportosan. Gyakoribb, hogy a hímek rajokban táncolnak, bár akad olyan faj is, amelynek hímje sohasem táncol. Táplálékuk rendszerint repülő Dipterák. Néhány faj rendszeres viráglátogató (*livida* LINNÉ, *tessellata* FABRICIUS). A legtöbb faj kopulációja a levegőben bonyolódik le. Gyakori, hogy a nőstény a párzás alatt a hímtestét zsákmányt fogyasztja. Vannak olyan megfigyelések is, hogy egyes fajok párzás közben zsákmányt sohasem fogyasztanak.

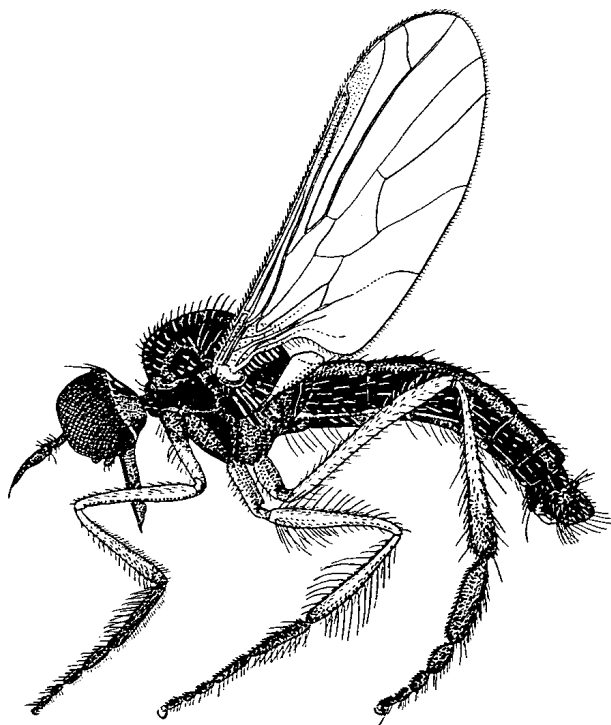
- 1 (2) A szárny axillaris szöge tompa, az analis lemez gyengén fejlett (100. ábra) — (1. alnem: *Lisempis* BEZZI). — A fej fénylő fekete, a szem felső facettái alig nagyobbak, mint az alsók. A csáp 3. íze kétszer olyan hosszú, mint a 2. tőíz együttvéve. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték 2-sorosak, finomak, szőrszerűek. A lábak barnássárgák, kivéve a lábfejeket és a lábszárok csúcsát. A hátulsó láb-szár és a lábfej ízei megvastagodottak. A hím ivarszelvényének oldal-lemeze hozzávetőlegesen négyszög alakú, a penis rendszerint rejtett (99. ábra: C—E). 4 mm.

Angliában, Franciaországban és Németországban gyűjtötték. Hazánkban csak Nagykovácsiról és a Bükk hegységből került elő. Faunaterületünkről Mehádia és Orsova környékéről is említik (V.)

nigritarsis MEIGEN

- 2 (1) A szárny axillaris szöge derékszög vagy hegyesszög, az analis lemez jól fejlett.

- 3 (26) Az m_1 ér nem éri el a szárny peremét. 4 mm-nél kisebb fajok (a *livida* LINNÉ szárnyán is rövidebb az m_1 ér, de ez a faj 8–10 mm) — (2. alnem: *Coptophlebia* BEZZI).
- 4 (13) A lülér fehér vagy sárgásfehér.

100. ábra. *Empis nigritarsis* MEIGEN ♂ (Eredeti)

- 5 (6) Az acrostichalis sörték hiányoznak. Az analis ér teljes. A fekete csáp 3. íze kissé hosszabb, mint a csápsörte. A test szürkén hamvas, különösen a pleura, a metapleurális sörték sárgásfehérek. A mesonotum valamivel kevésbé szürke, mint a pleura, rajta 3 fekete csík látható. A dorsocentralis sörték 1 sort alkotnak, a hátulsók fehéres-sárgák. A propleura szőrei sárgásfehérek. A lábak sörtéi feketék, szőrei sárgásfehérek, a középső lábszáron dorsalisán 2–3 hosszú sörte és fehéressárga szőrök vannak. A nőstény elülső és középső lábán csak pillák találhatók, a hátulsó combon dorsalisán hosszú tollak vannak, ventralisan ezek a basalis harmadban helyezkednek el. A potrohot világosszürke, sárgásfehér szőrök borítják. A hím ivarszerve: 102. ábra: A–E. 3,5–4 mm.

Európában az Alpokban, Skóciában, Angliában előforduló faj. Faunaterületünkéről Kovásznáról említik, de az igazoló példány elpusztult

[*hyalipennis* FALLÉN]

V á l t o z a t a :

1. Valamivel nagyobb. A penis szabad, a lábak hosszabbak és sűrűbben szőrösek. A nőstény hátulsó combja nem tollas. — A Tátrából említik.

[ab. leptomorion BEZZI]

- 6 (5) Az acrostichalis sörték nem hiányoznak.

- 7 (10) Hímek.

- 8 (9) A costalis ér második fele barna. A potroh szőrei fehérek, a potroh utolsó szelvényén nincs kiemelkedő kampó (102. ábra: F). A csípők szürke hamvasak, és rajtuk fehér szőrök vannak. A középső combon ventralisan 2, egyforma hosszú sörtékből álló sor van. A középső lábszáron anteroventralisan 3—4, dorsalisan 3 sörte ül. A hátulsó combon anteroventralisan egyes, különösen hosszú sörték vannak, a hátulsó lábszáron pedig 3—4 sörte látható (101. ábra). 2,5—3 mm.

Közép-Európában elterjedt faj. Hazánkban nem ritka, Keszthelyen Tihanyban, a Bakonyban, a Bükkben, Tardon, Tapolcán, Aranyosgyárdányban gyűjtötték (V—IX.)

melaena BEZZI ♂

- 9 (8) A szárny minden ere világos, sárgás. A potroh utolsó előtti szelvényén kiemelkedő kampó van (102. ábra: G). A csípők feketék. A középső combon ventralisan végig sörtesor, a lábszáron posterodorsalisan 2—3 sörte van. A hátulsó comb gyengén sörtézett. 3,5—4 mm.

Európában több helyről ismert faj. Hazánkban csak 2 hím példányt gyűjtöttek a Börzsönyben és Mátrafüreden (VI.)

albinervis MEIGEN ♂

- 10 (7) Nőstények.

- 11 (12) A lábak nem tollasok. A szárny egy kissé tejfehér, az erek finoman sárgák

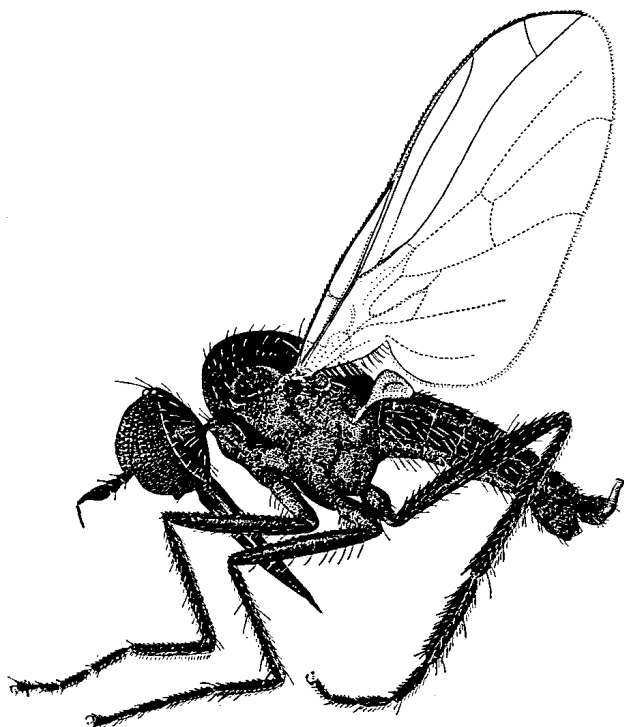
melaena BEZZI ♀

- 12 (11) A hátulsó láb tollas, az elülső láb csak pillás. A középső lábszár dorsalisan és ventralisan dúsan pillás. A hátulsó comb dorsalisan egész hosszában, ventralisan a közelebbi harmadban tollas. A hátulsó lábszár ventralisan csak a tövi felén pillás, a csúcса pihés

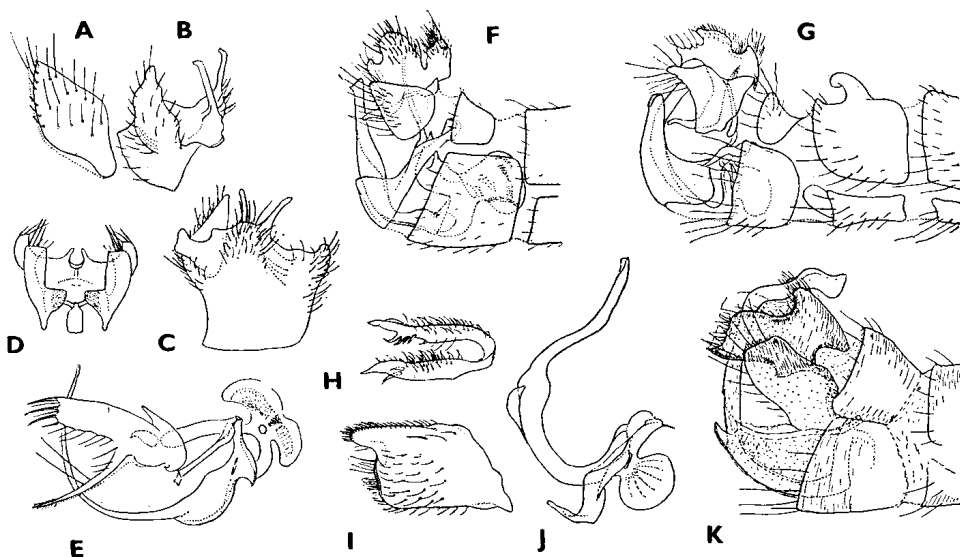
albinervis MEIGEN ♀

- 13 (4) A billér fekete.

- 14 (15) A mesonotum szürke hamvas, majdnem annyira, mint a pleura. A hátulsó metatarsus kissé megvastagodott. A szárnypikkely bar-

101. ábra. *Empis melaena* BEZZI ♂ (Eredeti)

102. ábra. A: *Empis hyalipennis* FALLÉN hím ivarszervének oldallemeze, B: ventralis lemeze oldalról és C: alulról, D: analis lemeze és E: penise — F: *E. melaena* BEZZI, G: *E. albinervis* MEIGEN ♂♂ potrohának vége — H: *E. volucris* WIEDEMANN apud MEIGEN hím ivarszervének felső lemeze, I: oldallemeze és J: penise — K: *E. abbreviata* LOEW hím ivarszervénye (K: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

nás színű, pillái sárgák. A potroh fénylő fekete, az oldalán barnás-fehéres szőrök vannak. A nőtény hátulsó combján és lábszárán széles hosszú tollak helyezkednek el. A szárny színtelen, a nőtényé az elülső peremén barnás. A szárnyjegy gyengén világosbarna. A hím ivarszerve: 102. ábra: H—J. 2,8—3 mm.

Közép és dél-európai faj. Faunaterületünkről Nagyváradról, Barcsról és Sopronból említik, de az igazoló példányok elpusztultak (= *vitripennis* MEIGEN)

volucris WIEDEMANN apud MEIGEN

15 (14) A mesonotum fénylő fekete, legfeljebb nagyon finoman hamvas.

16 (21) Hímek.

17 (18) A propleurán a csípők felett merev, fekete sörtékből álló kefe van. A mesonotum fénylő fekete, a csípők szürkék. Az elülső combon nincsenek sörték, a középső combon posteroventralisan az első felén, anteroventralisan egész hosszában sörtesor van. A középső lábszáron dorsalisan 3—4 hosszú sörte ül. A hátulsó combon ventralisan hosszú szőrök, dorsalisan egyes hosszabb sörték vannak. A szárnyjegy csak strukturálisan látszik. A hím ivarszelvénye: 102. ábra: K. 2,5—3 mm.

Közép-európai faj. Faunaterületünkről Orsováról említik, de igazoló példány nincs

[**abbreviata** LOEW ♂]

18 (17) A propleurán csak kevés finom szőr van.

19 (20) A szárnyjegy barnás. A mesonotum fénylő fekete. A középső metatarsus csúcsán hosszú sörték vannak (103. ábra: A). A csípők fénylő feketék. A középső lábszár csúcsán a metatarsusnál hosszabb sörte található. A hátulsó lábszáron dorsalisan 4 sörte ül. A metatarsus kissé megvastagodott és olyan hosszú, mint a következő íz együttes. A hím ivarszelvénye: 103. ábra: B.

Dél-európai, észak-afrikai faj. Faunaterületünkről eddig csak 1 nőtény példány került elő Pécsről (VI.)

coracina BEZZI ♂

20 (19) A szárnyjegy csak strukturálisan látszik. A középső láb metatarsusán csak rövid sörték vagy pihék vannak. Az analis ér a szárnyperem előtt megszakított. A hátulsó láb metatarsusa olyan vastag, mint a lábszár kiszélesedő csúcsa (103. ábra: C). A hím ivarszelvénye: 103. ábra: D. 3,5—4 mm.

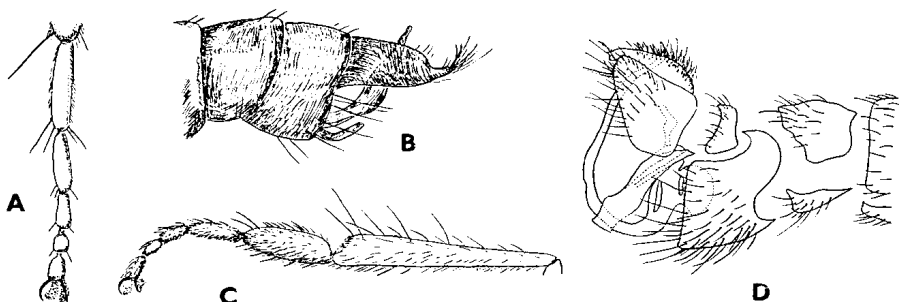
Dél-európai faj. Hazánkban a Börzsöny hegységben került elő 1 hím (VI.)

Pavesii BEZZI ♂

- 21 (16) Nőstények.
- 22 (23) A lábak nem tollasak, a szárny egészen áttetsző, világos
[abbreviata LOEW ♀]
- 23 (22) A lábakon tollak vannak.
- 24 (25) Az elülső láb nem tollas, a középső combon dorsalisan rövid fekvő, ventralisan a csúcsi felén kissé felálló tollak vannak. A középső lábszár csak pillás. A hátulsó comb dorsalisan egész hosszában, ventralisan csak a csúcsi harmadában tollas. A hátulsó lábszár mindkét oldalon pillás, de dorsalisan egyes rövid sörték is vannak
coracina BEZZI ♀
- 25 (24) Az elülső comb csupasz, az elülső lábszáron és metatarsuson rövid, széles pillák ülnek. A középső lábszár csúcsán rövid tollak vannak. A középső combon, dorsalisan az első felén, ventralisan a második felén, a középső lábszáron és metatarsuson dorsalisan tollak sorakoznak. A hátulsó comb dorsalisan egész hosszában, ventralisan a csúcsi harmadban, a hátulsó lábszár dorsalisan egész hosszában tollas, ventralisan csak szélesebb pillák vannak
Pavesii BEZZI ♀
- 26 (3) Az m_1 ér a szárny pereméig fut (kivéve a *livida* LINNÉ fajt).
- 27 (42) Az episternum általában csupasz. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték a mesonotumon levő sötét sávok között helyezkednek el. Az acrostichalis sörték hiányozhatnak.
- 28 (29) Sárga színű faj. Az acrostichalis sörték hiányoznak, a dorsocentralis sörték 1 sort alkotnak. A hím ivarszerve kicsi, zárt. A nőstény cercusa hosszú — (3. alnem: *Argygrandrus* BEZZI; egyes szerzők szerint a *Xanthempis* BEZZI szinonimja). 4,5 mm.

Csak Orsováról jelentették. Hazai előfordulását 1 nőstény példány igazolja, amely a Bükk hegységből került elő (VI.)

dispar SCHOLTZ

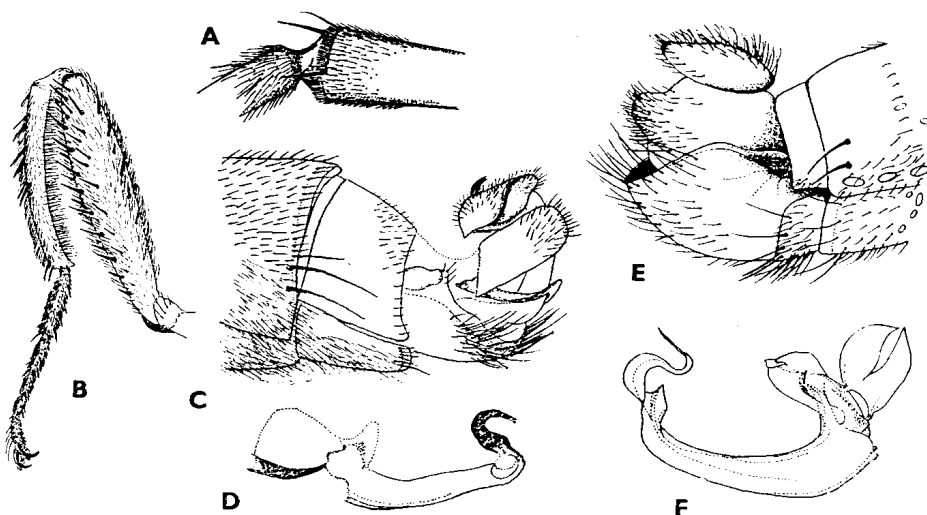
103. ábra. A: *Empis coracina* BEZZI ♂ középső lába és B: hím ivarszervénye — C: *E. Pavesii* BEZZI ♂ hátulsó lába és D: hím ivarszervénye (A—B: ENGEL — D: COLLIN nyomán — C: eredeti)

- 29 (28) Fekete színű fajok. Az acrostichalis sörték általában megvannak, egyes fajokon hiányozhatnak. A hím ivarszervény általában olyan terjedelmes, mint a potroh vastagsága.
- 30 (31) Az arc peremén hosszú sörték vannak. A nőstény szárnyai feltűnően szélesek, barna színűek. Az acrostichalis sörték 2 sort, a dorsocentralis sörték több sort alkotnak, hosszúak, szőrszerűek. A pajzsocska peremsörtéinek száma 6. A hím ivarszervény erősen szőrös, a felső lemez csúcsos (4. alnem: *Platyptera* MEIGEN) — 6—8 mm.

Angliában, Finnországban, Szibériában, Németországban és Ausztriában ismert faj. A szakirodalom Budapestről és Rozsnyóról említi, de az igazoló példányok elpusztultak

borealis LINNÉ

- 31 (30) Az arc csupasz. A nőstények szárnya nem feltűnően széles.
- 32 (37) Az r_{4+5} és az m_1 ér vége a szárnyperem közelében erősen széttartó. Itt az R_5 sejt legalább olyan széles, mint a korongsejt. A hátulsó lábszár csúcsán levő „fésű” közepén erős tüskeszerű sörté van (104. ábra: A). Ha a fésű gyengén fejlett és a tüske hiányzik, a hátulsó comb vastag — (5. alnem: *Polyblepharis* BEZZI). — Gyakori az ivari dimorfizmus, amely méretben és színárnyalatban nyilvánul meg.
- 33 (34) A metapleurális sörték sárgák. 10 mm-nél hosszabb legyek. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték több sorban állnak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 8—10. A lábak sötét vörössárgák vagy vörösesbarnák. A potroh hátlemezeinek közepe fénylő fekete. 12—13 mm.

104. ábra. A: *Empis crassa* NOWICZKI ♂ hátulsó lábszár csúcsa — B: *E. albicans* MEIGEN ♂ hátulsó lába, C: hím ivarszervénye és D: penise — E: *E. opaca* MEIGEN hím ivarszervénye és F: penise (E—F: COLLIN nyomán, a többi eredeti)

Bulgáriában és a Kis-Kárpátokban előforduló faj. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában, Tátralomnic környékén fogták

[crassa NOWICZKI]

34 (33) A metapleurális sörték feketék. 10 mm-nél kisebbek.

35 (36) A hátulsó comb legalább kétszer vastagabb, mint a lábszár (104. ábra: B). A hím szemei a homlokon nem érnek össze. Az acrostichalis sörték rendezetlenül 2, a dorsocentralis sörték több sort alkotnak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 6 (8). A potroh szelvényeinek peremén oldalt erős, fekete sörték vannak, egyébként a potrohot a sárgás szőrök dúsán fedik. A nőstény kisebb, a potroha szürke hamvas, szőrözete gyér, sörtéi rövidebbek. A hím ivarszelvénye az utolsó szelvény átmérőjénél kisebb (104. ábra: C). A penis vége horogszerűen visszahajlik (104. ábra: D). 5–9 mm.

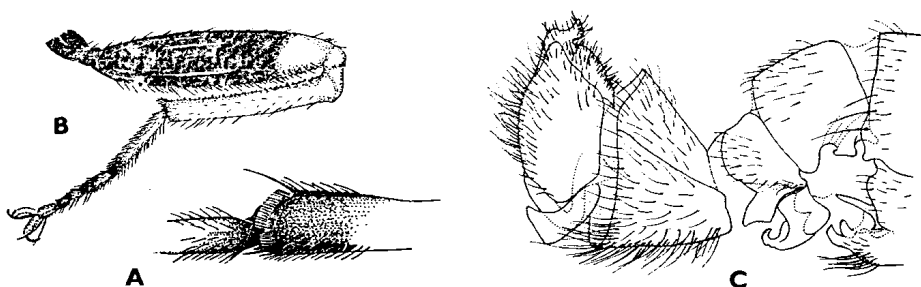
Csak Magyarországon előforduló faj. Hazánkban elterjedt, de nem gyakori; eddig Kalocsán, Dömsödön, Hejőbábn, Oszlár, Tiszatarján környékén, a Bükk hegységben és Szentlőrincen gyűjtötték (IV–V.)

albicans MEIGEN

36 (35) A hátulsó comb alig vastagabb, mint a lábszár. A hím szemei a homlok vonalában összeérnek. Mind az acrostichalis, mind a dorsocentralis sörték rendezetlenül 2-sorosak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4. A combok vörössesárgák. Egyik ivar potrohát sem fedi dús szőrözet. A hím ivarszelvénye nagyobb, mint az előbbi fajé (104. ábra: E). A penis vége S alakúan görbült (104. ábra: F). A nőstény középső és hátulsó combján rövid tollak vannak. A potrohon a szelvények peremén a sörték hiányoznak. 7–8 mm.

Angliában és Németországban mutatták ki. Hazánkban gyakori, a következő helyeken gyűjtötték: Bakony, Pákozd, Tata, Vértes, Csákvár, Fót, Ócsa, Nagykovácsi, Hejőbábn, Csévharaszt, Nagyharasny (IV–V.)

opaca MEIGEN

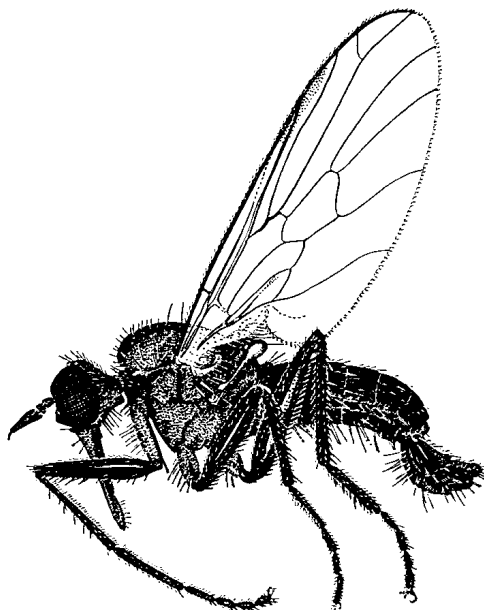

105. ábra. A: *Empis bistortae* MEIGEN hátulsó lábszárának csúcsa — B: *E. nitidus* MEIGEN hátulsó lába — C: *E. lucidus* ZETTERSTEDT ♂ potrohának vége (C: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

V á l t o z a t a :

1. Az elülső comb fekete vagy sötétbarna. A nőstény combján tollak nincsenek. — A törzsalakkal együtt is előfordul. Hazai lelőhelyek: Kalocsa, Szentlőrinc, Tihany, Keszthely, Veresegyháza, Hejőbába, Albertirsa, Ócsa, Szentendre, Nagykovácsi, Töltéstava

ab. fallax EGGER

106. ábra. *Empis bistortae* MEIGEN ♂ (Eredeti)

- 37 (32) Az r_{4+5} és az m_1 ér nem feltűnően széttartó. Az R_5 sejt vége nem szélesebb, mint a korongsejt. A hátulsó lábszár csúcsán levő „fésű” közepén nincs tüskeszerű sörte (105. ábra: A). A hátulsó comb nem vastag, csak a *nitidus* MEIGEN fajú, de ennél az *acrostichalis* sörték hiányoznak. Általában fénylő fekete fajok — (6. alnem: *Anachrostichus* BEZZI).

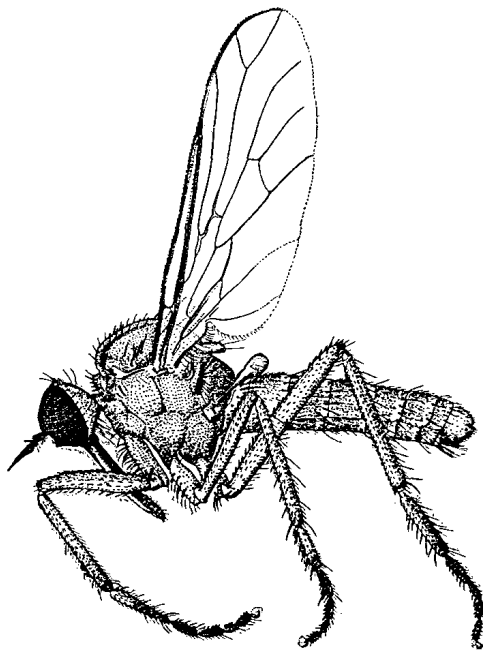
- 38 (39) A hátulsó comb két és félszer—háromszor vastagabb, mint a lábszár, amely térdes (105. ábra: B). Az *acrostichalis* sörték hiányoznak. A hím szemei a homlokon nem érnek össze. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4. A potroh fénylő fekete, csaknem szőrtelen. 5—6 mm.

Dél-Németországból és Franciaországból jelentették. Budapestről is említik, de az igazoló példány elpusztult (V.)

nitidus MEIGEN

- 39 (38) A hátulsó comb nem feltűnően vastag, legfeljebb kétszer vastagabb, mint a lábszár.

- 40 (41) A metapleurális sörték sárga vagy barnássárga színűek, az acrostichalis sörték hiányoznak. A szárnypikkely peremén fakó pillák vannak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4–6 (106. ábra). 5–6 mm.

107. ábra. *Empis livida* LINNÉ ♂ (Eredeti)

Alpesi faj, faunaterületünkön a Magas-Tátrában fordul elő. A Déli-Kárpátokból (Bucsecs, Szébeni-hegység) is említik

[**histortae** MEIGEN]

- 41 (40) A metapleurális sörték feketék, az acrostichalis sörték rendezetlenül 2-sorosak. A szárnypikkely peremén a pillák feketék. A pajzsocska peremsörtéinek száma 8. A hím ivarszelvény: 105. ábra: C. 6,5–7 mm.

Alpesi faj. Faunaterületünkön is előfordulhat

[**lucidus** ZETTERSTEDT]

- 42 (27) Az episternumon általában szőrök vagy sörték vannak. Az acrostichalis és a dorsoncentralis sörték nem hiányoznak, és ezek a mesonotum sötét sávjain állnak.
- 43 (44) Az m_1 és az m_2 ér nem éri el a szárnyperemet, az analis ér a szárny szegélye előtt megszakad — (7. alnem: *Kritempis* COLLIN). — A hím szemei a homlokon összeérnek, a felső facetták kissé nagyobbak, mint az alsók. A mesonotumon 3 keskeny fekete vagy sötétbarna

sáv húzódik. Az *acrostichalis* sörték 2, a *dorsocentralis* sörték 1 sort alkotnak. A lábak vörössárgák, a lábfejek sötétebb árnyalatúak. A hím potroha barnássárga, a nőtényé barnásszürke. A hím ivarszelvénye gömbszerű (107. ábra). 8–10 mm.

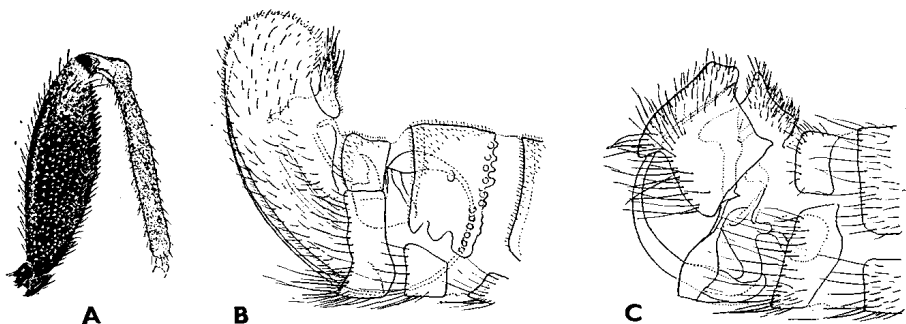
Angliában, Németországban, Ausztriában és Dél-Európában egyaránt előforduló faj. Hazánkban vizek mentén mindenütt gyűjtötték, a Magas-Tátrából is előkerült. (V–VII.)

livida LINNÉ

- 44 (43) Az m_1 és az m_2 eléri a szárnyperemet.
- 45 (58) Az előtor sternumán az elülső csípők között szőrök vagy sörték vannak. A labium vége bunkós, rajta jól látható szőrök vannak — (8. alnem: *Pachymeria* STEPHENS).
- 46 (51) A hátulsó comb legalább két és félszer vastagabb, mint a lábszár (108. ábra: A). A hátulsó lábszár csúcsán levő „fésű” közepén nincs tüskeszerű sörte. A hím szemeit széles homlok választja el. A lábszárakon, különösen a hátulsón a sörték rövidek, gyengék (*femorata*-csoport. Egyes szerzők csak az ide sorolható fajokat iktatják a *Pachymeria* STEPHENS alnembe).
- 47 (50) A tapogató sárga.
- 48 (49) A hím ivarszelvénye terjedelmes, az oldallemezek a penist egész hosszúságában eltakarják (108. ábra: B). A nőtény potrohának szőrözete fakósárga (109. ábra). 5–6 mm.

Angliában, Németországban, Ausztriában több helyen előfordul. Hazánkban domb- és hegyvidéki erdeinkben több helyen gyűjtötték. Egyes hazai példányok bélyegei közelítenek a *mediterranea* LOEW faj bélyegeihez, de ez a faj Kis-Ázsiában, a Kaukázusban és Libanonban fordul elő. Ilyenek a sárga metapleurális sörték, a pajzs-peremsörtéinek a nagyobb száma és a nőtények ezüstösen hamvas potroha (IV–V.)

femorata FABRICIUS

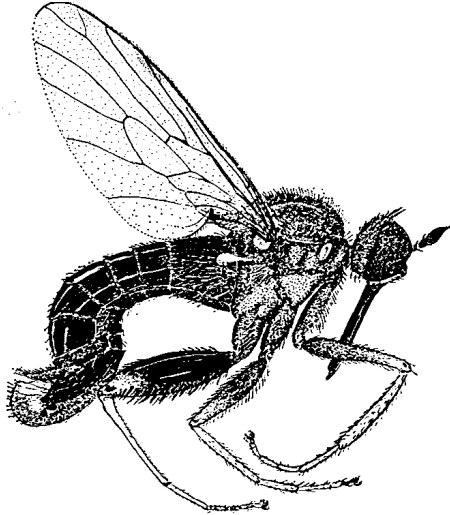

108. ábra. A: *Empis femorata* FABRICIUS hátulsó lába és B: hím ivarszelvénye — C: *E. tumida* MEIGEN hím ivarszelvénye (B–C: COLLIN nyomán — A: eredeti)

- 49 (48) A hím ivarszelvénye kisebb, a penis első harmadát nem takarják az oldallemezek (108. ábra: C). A nőtény potrohának a szőrözete sötétbarna vagy fekete. 5,5–6 mm.

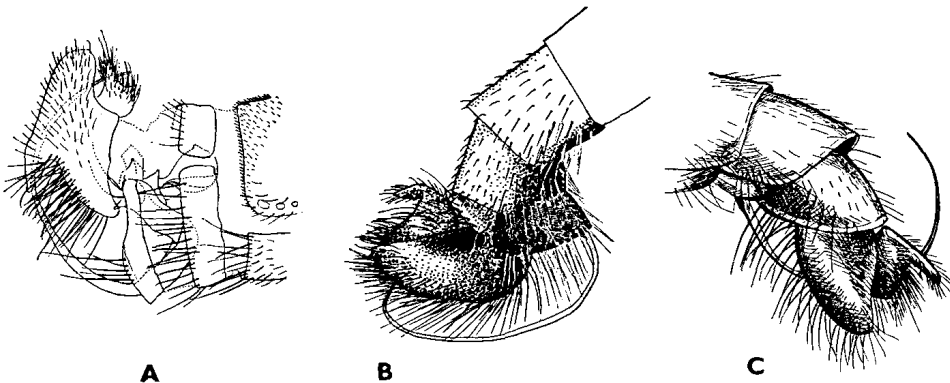
Angliában és Dél-Európában is előforduló faj. Az irodalmi adatok hazánkban Csepelről és Peszerről említik, de igazoló példány nincs

tumida MEIGEN

109. ábra. *Empis femorata* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

- 50 (47) A tapogató fekete. Hasonlít a *femorata* FABRICIUS fajhoz, de feketébb és fénylőbb. Az ivarszelvény kisebb (110. ábra: A). A hátsó lábszár töve nem térdes. A nőtény potroha ezüstösszürke, és a 3–8. hátlemez csaknem csupasz. 6,5–7 mm.

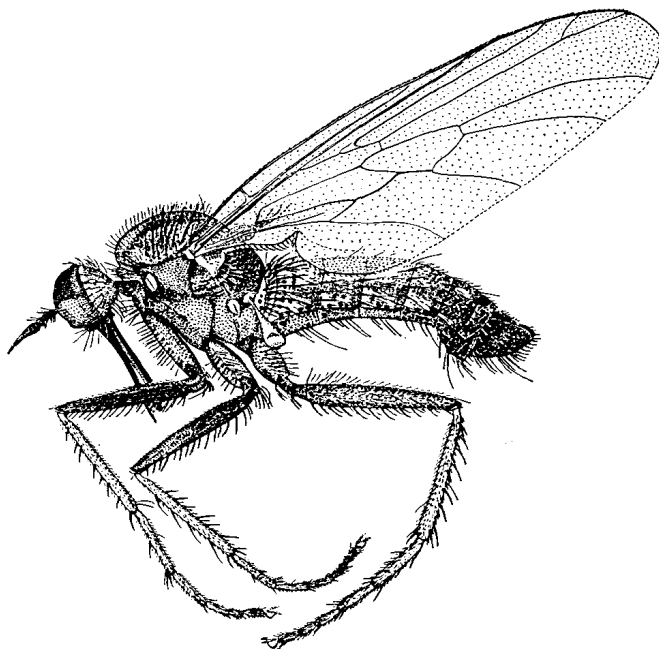

110. ábra. A: *Empis scotica* CURTIS hím ivarszelvénye — B: *E. Kertészi* BEZZI ♂ és C: *E. ciliata* FABRICIUS ♂ potrohának vége (A: COLLIN — C: ENGEL nyomán — B: eredeti)

Angliában, Ausztriában és a Balkán félszigeten gyűjtötték. A FRH Budapestről említi, de igazoló példány nincs. Hazai előfordulása valószínű (= *palparis* EGGER)

scotica CURTIS

- 51 (46) A hátulsó comb nem sokkal vastagabb, mint a lábszár. A hátulsó lábszár csúcsán levő „fésű” közepén rendszerint erős tüskeszerű

111. ábra. *Empis tessellata* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

sörte van. A hím szemei a homlokon többé-kevésbé összeérnek. A lábszárakon erős sörték vannak (*tessellata*—*ciliata*-csoport. Egyes szerzők ezeket az *Empis* s. str. alnembe, illetve az *Euempis* FREY alnembe sorolják).

- 52 (53) A metapleurális sörték sárgák, szőrszerűek, a mesonotumot barnás-fekete szőrök dúsán fedik. A fej és az előtor szőrözete fehér. A potroh szőrei hosszúak, fehérek, a szelvények oldalán hosszú fekete sörték vannak. A lábak feketék, esetleg a lábszárak sárgásbarnák. A nőstény középső és hátulsó combján, valamint a középső és hátulsó lábszáron tollak vannak. A nőstény szárnyán a csúcs előtt világos harántszalag látszik. A hím ivarszelvénye oldalról lapított, a felső lemezen hosszú nyúlvány van, a penis vékony, fonalszerű (110. ábra: B). 9–10 mm.

Csak Magyarországról ismert faj. Ritka, a Bükk hegységben, a Tardi-patak völgyében, Solt környékén és a Pilis hegységben (a Bölcső-hegy területén) gyűjtötték (V–VI.)

Kertész BEZZI

- 53 (52) A metapleurális sörték feketék, esetleg sárga szőrökkel keverték.
- 54 (55) A billér fekete, a metapleurális sörték közül az elülsők sárgák, a hátulsók feketék. A mesonotum fénylő fekete, a 3 hosszanti sáv gyengén látszik. A pleura sötétszürkén hamvas. A dorsocentralis sörték szőrszerűek, szabálytalanul több sort alkotnak, az acrostichalis sörték többsorosak. A potroh fénylő fekete, szőrözete fekete, csak a tövén vannak sárga szőrök. A hím ivarszervénye kicsi (110. ábra: C). A nőstény középső és hátulsó combja, valamint hátulsó lábszára mindkét oldalon tollas. 11 mm.

Németországban elterjedt, Spanyolországban is előfordul. Hazai előfordulásáról nincs tudomásunk, de előkerülhet

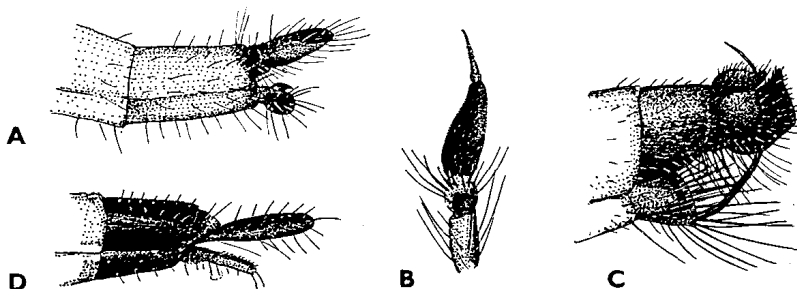
[*ciliata* FABRICIUS]

- 55 (54) A billér sárga, a metapleurális sörték feketék.
- 56 (57) A lábszárak és a combok csúcsa sárgásbarna (esetleg a combok teljesen sárgásbarnák). A csáp 3. íze legalább háromszor hosszabb, mint a szélessége, és a második fele határozottan elkeskenyedő. Mindkét ivar szárnya barna színű. A hím ivarszervényének oldallemeze háromszög alakú, a penis vastag és rövid, rejtett (111. ábra). A nőstény cercusa alatt a hasszervény függeléke gömb alakú (112. ábra: A). 8–12 mm.

Egész Európában gyakori faj, de ismeretes Japánban és Észak-Afrikában is. Magyarországon lomboserdeinkben gyakori. Ez a hazánkban élő legnagyobb táncoslégy (IV–V.)

tessellata FABRICIUS

- 57 (56) A lábszárak és a combok fénylő feketék. A csáp 3. íze rövidebb, lándzsahegy alakú (112. ábra: B). A hím szárnya barna, a nőstény üvegszerűen áttetsző. A hím ivarszervényének oldallemeze kör alakú és a felső peremén csúcsos, a penis vékony, első harmada nem fedett (112. ábra: C). A nőstény cercusa alatt az utolsó haslemez függeléke keskeny, pálcaszerű (112. ábra: D). 9–10 mm.

112. ábra. A: *Empis tessellata* FABRICIUS nőstény potrohának vége — B: *E. nepticula* LOEW csápja, C: hím ivarszervénye és D: a nőstény potrohának vége (Eredeti)

Dél-Európából ismert faj. Hazánkban nem gyakori, csak Pécs környékén és Szentlőrincen, valamint Veszprém és Balatonfüred környékén, a Bakony hegységben a Gerence-völgyben került elő (V–VI.)

nepticula LOEW

- 58 (45) Az előtor sternumán az elülső csípők között nincsenek szőrök vagy sörték.
- 59 (74) 5 mm-nél nagyobbak. A labium vége bunkós, rajta merev sörték vannak. A combok és lábszárak mindig sárgák vagy barnássárgák. A hím ivarszelvénye nagy, felfelé nyúlik, és a felső lemez kétlebenyű. A szárnyak foltosak vagy folt nélküliek — (9. alnem: *Leptempis* COLLIN = *Rhagionempis* ENGEL).
- 60 (63) A szárnylemezen az erek mentén sötétebb foltok vannak.
- 61 (62) A csípők sárgák. Az előtor sternumának csúcsa és a pleura egyes részei sárgák. A pajzsocska peremén 4 sörte van. A potroh hátlemezei szürke hamvasak, a haslemezek sárgák. A penis tövén csomószerű kiemelkedés van (113. ábra). 8–9 mm.

Nyugat- és Közép-Európában elterjedt faj. Hazánkban a domb és hegyvidékeken mindenütt előfordul (IV–VI.)

maculata FABRICIUS

- 62 (61) A csípők szürkén hamvasak. A mesonotum, az előtor sternuma és a pleura is szürke. A pajzsocska peremén 6–8 sörte van. A potroh gyengén fénylő fekete, a haslemezek nem sárgák. A penis tövén nincs feltűnő vastagodás (114. ábra: A). 9–11 mm.

Nyugat-Európában előforduló faj. Hazánkban 1 hím a Mátrából és 2 nőstény a Zempléni-hegységből került elő (VI.)

variegata MEIGEN

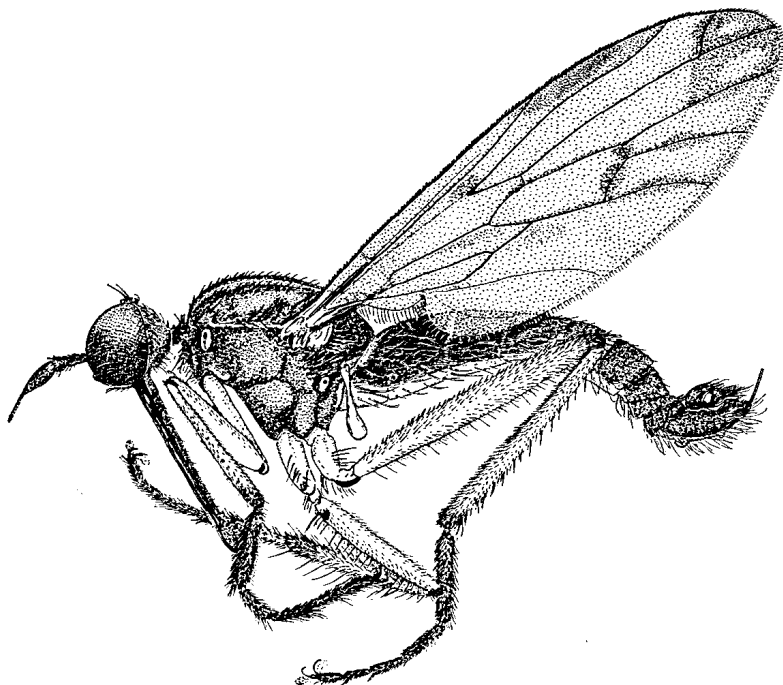
- 63 (60) A szárnylemezen nincsenek sötét foltok.
- 64 (65) A csípők szürkén hamvasak. Mind a tor, mind a potroh egyenletesen szürkén hamvas. A szívóka legalább kétszer hosszabb, mint a fej magassága. A penis töve vastagabb és egyenletesen vékonyodik (114. ábra: B). 8–9 mm.

Közép- és Nyugat-Európában elterjedt faj. Hazánkban nem ritka, főként a Bakony hegységben gyűjtötték, de előkerült Zalából, a Bükk és a Zempléni-hegységből is (IV–VI.)

nigricans MEIGEN

- 65 (64) A csípők sárgák, legfeljebb a tövük gyengén szürkén hamvas.
- 66 (69) A tor sárga, a mesonotum közepén keskeny sötét sáv húzódik.

- 67 (68) A 3. csápíz fekete, az elülső metatarsus fekete. A metapleurális sörték sárgák. A hím elülső metatarsusa vastagabb, mint a lábszár csúcsa, sörtéi és szőrei hosszúak, és sűrűn helyezkednek el (114. ábra: C). A nőtény középső lábszárának csúcsa vastag (114. ábra: D). A hím ivarszerve: 114. ábra: E. 7–8 mm.

113. ábra. *Empis maculata* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

Olaszországban, Ausztriában és Magyarországon előforduló ritka faj. Hazánkban a következő helyeken gyűjtötték: Mecsek hegység, Kőszegi-hegység, Dobogókő és Nagykevély (V–VII.) (= *monogramma* MEIGEN, *scutellariae* BEZZI)

dimidiata MEIGEN

- 68 (67) A 3. csápíz töve és az elülső metatarsus töve sárga. A sárga metapleurális sörték között fekete sörték is lehetnek. A hím elülső metatarsusa nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa, sörtézete és szőrei rövidebbek és ritkébbek (115. ábra: A). A nőtény középső lábszárának a csúcsa nem vastag (115. ábra: B). 7–8 mm.

Az adatok szerint nyugat- és dél-európai faj. Hazánkban ritka, Oszlár, Tiszatarján és Tiszapalkonya környékén gyűjtötték (V.) (= *monogramma* BEZZI)

mesogramma LOEW

- 69 (66) A mesonotum szürkén hamvas.
- 70 (71) A potroh hátlemezeinek az oldala és a haslemezek sárgák. A penis egyenletesen vékonyodik (115. ábra: C). 6–7 mm.

Alpesi faj. Magyarországon a Bakonyban gyűjtötték (IX.)

cognata EGGER

- 71 (70) A potroh oldallemezei is szürkén hamvasak, sohasem sárgák, a haslemezek is túlnyomóan szürkék.
- 72 (73) 9 mm-nél nagyobbak. A hím szemei a homlokon összeérnek. A nőstény lábai nem tollasok. A hátulsó comb alig vastagabb, mint a lábszár. A pajzsocska peremsörtéinek száma 6. A penis nem hullámos (115. ábra: D). 9–11 mm.

Olaszországban, Ausztriában fordul elő, Orsováról is jelentették. Hazánkban 1 hímét és 1 nőstényt a Zempléni-hegységben és 1 nőstényt Mátraszentlászlón gyűjtöttek (IV–VII.)

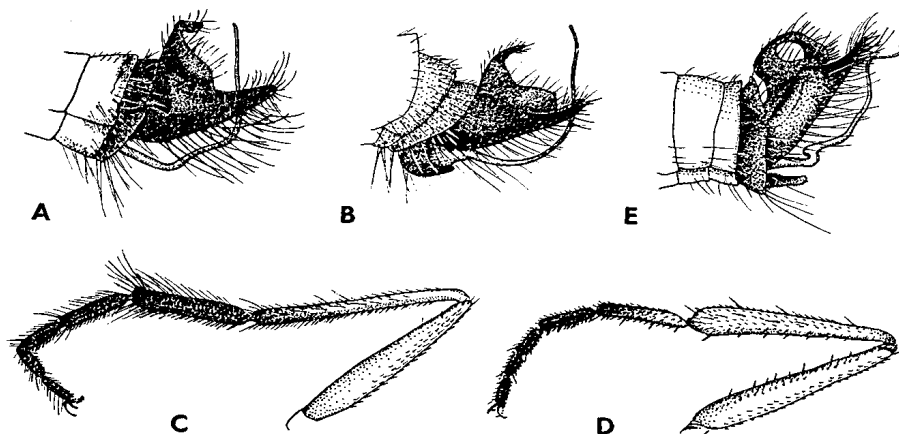
rustica FALLÉN

- 73 (72) 6 mm-nél kisebbek. A hím szemei a homlokon nem érnek össze. A hátulsó comb legalább két és félszer vastagabb, mint a lábszár. A nőstény combjai tollasak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4. A penis erősen hullámos (115. ábra: E). 5–6 mm.

Angliában, Nyugat-Európában, Ausztriában több helyen előkerült. Hazánkban Dobogókőn és a Kőszegi-hegységben gyűjtötték (VII.)

grisea FALLÉN

- 74 (59) 5 mm-nél csak kivételesen nagyobbak. A labium vége nem bunkós, és csaknem csupasz, illetve nagyon kicsiny szőröcskék vannak rajta. A hím ivarszervény más alakú. A szárnyak nem foltosak. Sok faj nőstényének a lába tollas. A hímek szemei a homlokon összeérnek, a felső facetták jóval nagyobbak, mint az alsók, gyöngyszerűek — (10. alnem: *Empis* s. str. = *Pterempis* BEZZI).

114. ábra. A: *Empis variegata* MEIGEN és B: *E. nigricans* MEIGEN hím ivarszervénye — C: *E. dimidiata* MEIGEN hímjének elülső lába, D: nőstényének középső lába és E: a hím ivarszervénye (Eredeti)

- 75 (82) Az analis ér megrövidült, nem éri el a szárny peremét, vagy a vége előtt megszakított.
- 76 (81) A billér fekete.
- 77 (78) A potroh szőrözete fehér. Fénylő fekete faj. A lábak szőrözete gyér és gyenge. A metatarsusok egyszerűek, rajtuk hosszabb szőrök nincsenek. A szárny világosszürke, a szárnyjegy kissé sötétebb színű, az erek feketék. Az ivarszelvény kicsi, az oldalsó lemez kicsi, tojás alakú. A penis szabad, a töve kissé megvastagodott. Csak a hím ismeretes. 3–3,5 mm.

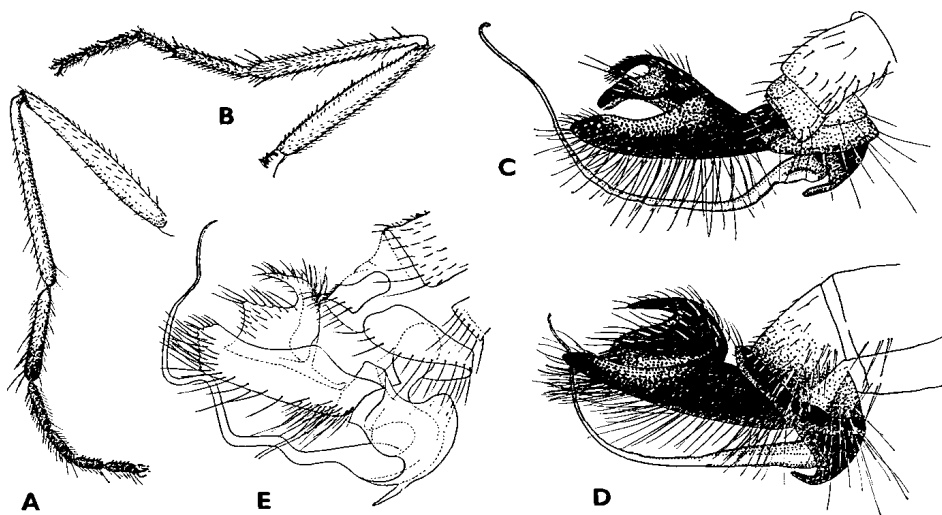
A Déli-Kárpátokból írták le, az FRH Herkulesfürdő lelőhellyel említi. Előfordulására újabb adat nincs. A bizonyító példányok elpusztultak.

[*laevis* LOEW]

- 78 (77) A potroh szőrözete fekete.
- 79 (80) A hím hátulsó metatarsusa vastagabb, mint a lábszár csúcsa, a rajta levő sörték hosszúak (116. ábra: B). A középső lábszáron dorsalisan, az első harmadban 2 hosszú sörté van. A csúcssörté rövid (116. ábra: A). Az ivarszelvény felső lemeze megnyúlt (116. ábra: C). A nőstény lábai dúsan tollasak. A hátulsó comb és lábszár tollai legalább olyan hosszúak, mint az ízek átmérője. 3 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Hazánkban főként az Északi-középhegységben gyűjtötték, itt nem ritka (Bükk, Zempléni-hegység, Dobogókő, Vérteskozma, Csákvár, Budajenő és a Kőszegi-hegység) (V–VI.)

aestiva LOEW

115. ábra. A: *Empis mesogramma* LOEW ♂ hátulsó és B: ♀ középső lába — C: *E. cognata* EGGER, D: *E. rustica* FALLÉN és E: *E. grisea* FALLÉN ♂♂ ivarszelvénye (E: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

- 80 (79) A hím hátulsó metatarsusa nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa. A középső lábszáron dorsalisan legalább 3 hosszú sörte van, a csúcs-sörte hosszú. A hím ivarszervény felső lemeze kétkaréjos (116. ábra: D). A nőtény combjain levő tollak nagyon rövidek és keskenyek. 2,5–3 mm.

Hegyvidéki faj (Svájc, Felső-Ausztria). Hazánkban a hegy- és dombvidékeinken nem ritka (V–VII.)

pusio EGGER

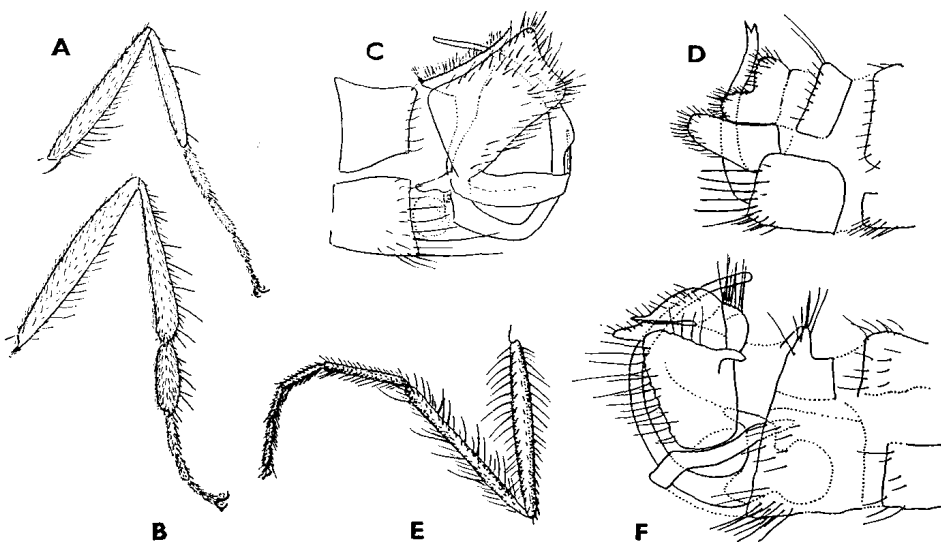
- 81 (76) A billér sárga. A tor fekete alapon nagyon gyengén hamvas. A mesonotumon a 2 soros acrostichalis sörték mellett fénylő fekete sáv húzódik. A hosszabb dorsocentralis sörték mellett, a posthumeralis sörtéktől hátrafelé valamivel szélesebb fénylő fekete sáv van. A hím elülső és hátulsó metatarsusa olyan vastag, mint a lábszárak csúcsa. A lábakon a sörték és a szőrök hosszúak, különösen a középsőn (116. ábra: E). Az ivarszervény fekete, a penis ívelt (116. ábra: F). A nőtény lábai nem tollasak, szőrözete és sörtéi rövidek. 4–5 mm.

Dél-európai faj. Hazánkban a hegyvidékeinken elég gyakori, több helyen gyűjtötték (Dunazug hegység, Pilis, Nagykovácsi, Dobogókő, Tard, Bakony, Mecsek-hegység, Zalalövő) (IV–V.)

nitidissima STROBL

- 82 (75) Az analis ér teljes, eléri a szárny peremét.

- 83 (118) A billér fehéréssárga vagy sárgásbarna, sohasem fekete.

116. ábra. A: *Empis aestiva* LOEW ♂ középső, B: hátulsó lába, és C: hím ivarszervénye — D: *E. pusio* EGGER hím ivarszervénye — E: *E. nitidissima* STROBL ♂ középső lába és F: hím ivarszervénye (Eredeti)

- 84 (99) A metapleurális sörték fehérek, sárgák, sárgásbarnák vagy fekete sörtékkal keverték.
- 85 (96) A potroh fénylő fekete vagy fénylő sötétbarna, a haslemezek hamvasak lehetnek.
- 86 (89) A szívóka olyan hosszú, mint a potroh.
- 87 (88) A lábak feketék. A hím középső lábszárán dorsalisan 4 hosszú sörte és 1 hosszú csúcssörte van. A lábak sörtézete dús és erős. Az ivarszelvény oldalmeze csúcsos, a penis nem hosszabb, mint a potroh átmérője (117. ábra: A). A nőtény elülső lábszárán és metatarsusán dorsalisan széles pillák sorakoznak, a középső és a hátulsó comb mindkét oldalon tollakat visel. Mindkét ivar potrohán hosszú fehér szőrök vannak. 4,5–5 mm.

Ausztria (Burgenland) és Bosznia területéről említik. Hazánkban nem ritka; Budapest környékén, a Pilis hegységben (Dobogókőn), Csákváron, Aszófőn és a Mecsek hegységben gyűjtötték (V.)

nitidiventris LOEW

- 88 (87) A lábak, különösen a combok és a lábszárak barnák. A hím középső lábszárán dorsalisan 2, esetleg 3 hosszú sörte van, a csúcssörtén kívül. Az ivarszelvény oldalmeze kevésbé csúcsos, a penis hosszabb (117. ábra: B). A nőtény elülső lábszárán és metatarsusán tollak vannak. 4,5 mm.

Alpesi faj. Hazánkban néhány példányt a Bükk hegységben, Jósvafőn, a Tardi-patak völgyében és a Mecsek hegységben gyűjtöttek, de ez ideig csak hímek kerültek elő (V–VI.)

pseudomalleola STROBL

- 89 (86) A szívóka rövidebb, kétszer—két és félszer hosszabb, mint a fej magassága.
- 90 (91) A pajzsocska peremén 6 sörte van. Legalább 6 mm nagyságúak. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték több sorban állnak. A hímek lábain a sörték nem hosszabbak, mint az ízék vastagsága. Az ivarszelvény oldalmeze négyszögletes, penise nagyon vékony (117. ábra: C). 6–6,5 mm.

Szlovéniában gyűjtötték. Hazánkban a Bükk hegységben, Gerla környékén és Pécsnél került elő. Csak a hím ismeretes (IV.)

Thalhammeri STROBL

- 91 (90) A pajzsocska peremén 4 sörte van.
- 92 (95) 4 mm-nél nagyobb legyek. A metapleurális sörték sárgásfehérek vagy fakósárgák. A nőtények lábain tollak vannak.

- 93 (94) A hím második combján alul a sörték között fehér szőrök vannak. A penis rövid, csaknem egyenes (117. ábra: D). Mindkét ivar mesonotumán 3 sötét sáv látszik. A nőstény lábai tollasak, kivéve az elülső combot és a 2., valamint a 3. lábfejet. A középső csípő tollas. 4,5–5,5 mm.

Alpesi faj, a svájci és osztrák Alpokból jelentették. Hazánkban ritka és csak nőstényeket gyűjtöttek Bátorligeten, Nagykovácsi és Jósavő környékén, valamint a Bükk és a Bakony hegységben (VI–IX.)

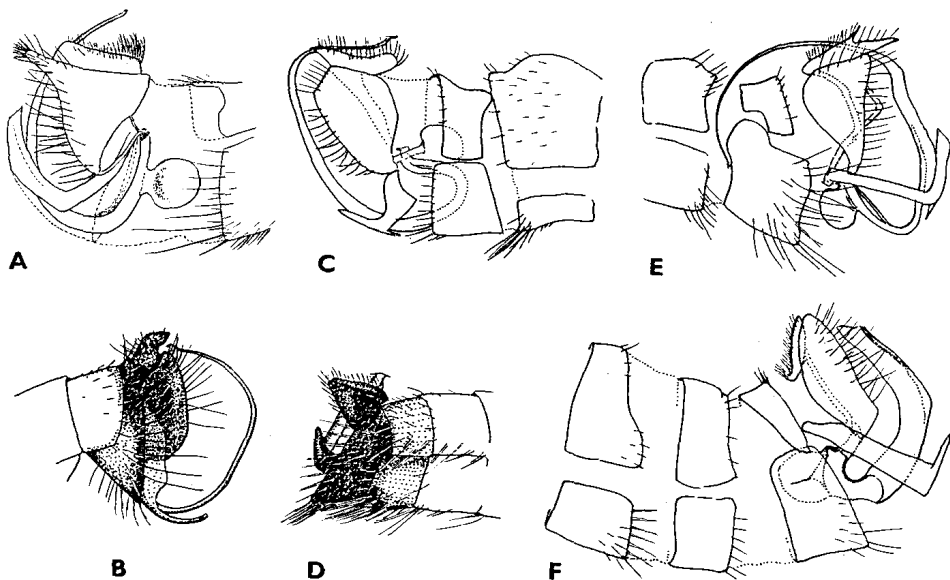
malleola BECKER

- 94 (93) A hím második combján alul nincsenek fehér szőrök. A lábak sörtéi hosszúak. A középső lábszáron dorsalisán 4–5 hosszú sörté van. A penis rövid, vastag és megtört (117. ábra: F). A nőstény lábai tollasak, de a csípőkön a tollak hiányoznak, azokon fehér szőrök vannak. A hátulsó metatarsuson hosszabb sörték sorakoznak. 4,5–5 mm.

Az ENGEL által közölt adatok ellenőrzésre szorulnak, így az elterjedésre csak következtetni lehet. Valószínűleg hegyvidéki faj. Hazánkban a Zempléni-hegységben, a Bükkben, a Mátrában és a Börzsönyben gyűjtötték; ezeken a helyeken nem ritka (VI.)

plumipes ZETTERSTEDT

- 95 (92) 4 mm-nél kisebb legyek. A metapleurális sörték feketék vagy fehér sörtékkel keverték. A nőstények lábain nincsenek tollak. A penis hosszú, ívelt (117. ábra: E). A mesonotumon hosszanti sáv alig látszik. A potroh enyhén szürkén hamvas. 3,5–4 mm.

117. ábra. A: *Empis nitidiventris* LOEW, B: *E. pseudomalleola* STROBL, C: *E. Thalhammeri* STROBL, D: *E. malleola* BECKER, E: *E. gymnopoda* BEZZI és F: *E. plumipes* ZETTERSTEDT ♂♂ ivarszervénye (Eredeti)

Európában elterjedt faj. Hazánkban gyakori, a hegy- és dombvidégeinken több helyen gyűjtötték, de előfordul Fót, Tompa és Kelebia környékén is (IV–V.)

gymnopoda BEZZI

- 96 (85) A potroh hamvas, fénytelen, legfeljebb gyengén zsírosan fénylő.
- 97 (98) A hím potrohának utolsó szelvényén, a hátlemez két oldalán fül-szerű nyúlvány van. A penis hosszú, enyhén hullámos lefutású (118. ábra: A). A nőstény középső és hátulsó combján mindkét oldalon hosszú, széles tollak sorakoznak. A 2. és 3. lábszár dorsalisán egész hosszában, a 3. lábszár ventralisan csak az első harmadában tollas. Mindkét ivar pajzsocskáján 2 peremsörte van. 2,75–3 mm.

Hegyvidéki faj, az Alpokban több helyen előkerült. A FRH a Déli-Kárpátokból (Negoj és a Szebeni-hegységből) említi. Igazoló példány nem áll rendelkezésünkre. Újabban a Magas-Tátrában gyűjtötték, hazánkban pedig Tiszatarján területéről került elő 1 nőstény példány. A faj azonosítása tekintetében véleménykülönbségek vannak. Az Angliában előforduló *planetica* COLLIN fajhoz hasonló. A hímek lábainak szerkezetét illetően a rendelkezésre álló példányok eltérnek a faj eredeti leírásától (VII–VIII.)

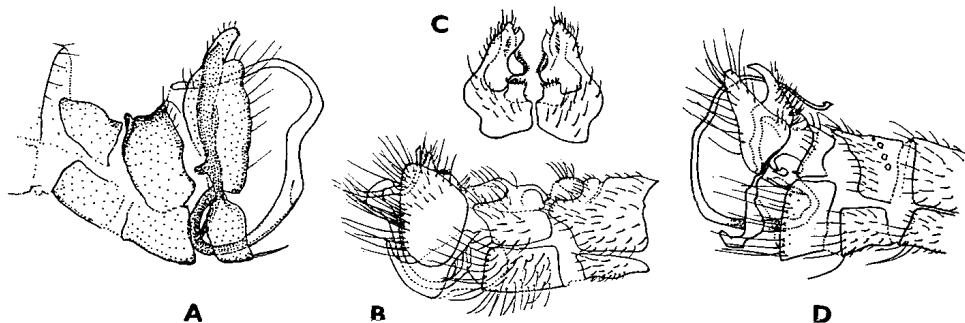
lamellicornis BECKER

- 98 (97) A hím potrohának utolsó szelvényén nincs fül-szerű nyúlvány. A penis rövidebb, a vége előtt rövid és határozott ívet alkot (118. ábra: B–C). A nőstény lábain a tollak rövidebbek, nem hosszabbak, mint az ízék átmérője. Mindkét ivar pajzsocskáján 2 hosszú és 2 rövid peremsörte van. 3 mm.

Angliában, Skóciában és az Alpokban fordul elő. Hazánkban ritka, a Bükk hegységben, Tard, Kiskomárom és Szemenye környékén gyűjtötték (V.)

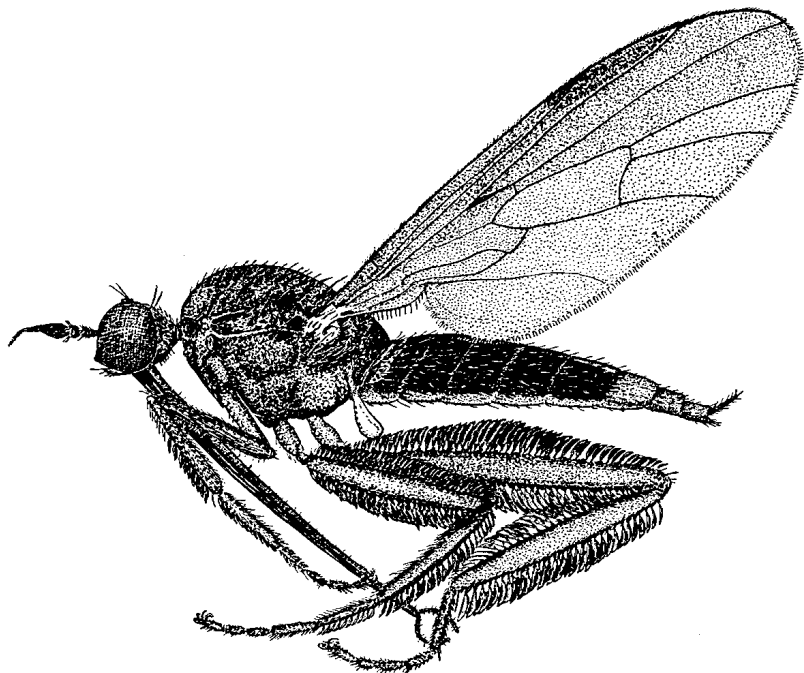
nuntia MEIGEN

- 99 (84) A metapleurális sörték feketék vagy sötétbarnák, esetleg az erős fekete sörték mellett rövidebb fehér szőrök is vannak.

118. ábra. A: *Empis lamellicornis* BECKER hím ivarszelvénye — B: *E. nuntia* MEIGEN hím ivarszelvénye és C: a hím ivarszelvényének felső lemezpárja felülnézetben — D: *E. pennipes* LINNÉ hím ivarszelvénye (A: ENGEL, B–D: COLLIN nyomán)

- 100 (101) A szívóka olyan hosszú, mint a potroh (119. ábra). A hím középső lábszárán a csúcssörte rövid. A hím ivarszelvény oldallemeze keskeny, csúcsos, a penis vékony, ívelt, hosszú (118. ábra: D). A nőstény lábain hosszú, széles tollak vannak. 4,5—5 mm.

119. ábra. *Empis pennipes* LINNÉ ♀ (Eredeti)

Európában elterjedt faj. Anglia, Franciaország, Németország, Ausztria, Skandináv félsziget, Dánia területén egyaránt él. Hazánkban a hegy- és dombvidékeinken mindenütt megtalálható (V—VI.)

pennipes LINNÉ

- 101 (100) A szívóka rövidebb, legfeljebb olyan hosszú, mint a fej magasságának két és félszerese.
- 102 (107) A mesonotumon hosszanti sáv nem látszik. A nőstények elülső lábszárán tollak nincsenek.
- 103 (104) A hím középső lábszárán dorsalisán 2 hosszú sörte és 1 hosszú csúcssörte van. A penis egyenletesen vékonyodik (120. ábra: A). A nőstény lábai nem tollasak, legfeljebb egyes ízeken pillák vannak (120. ábra: B). Mindkét ivar potrohának sörtéi és szőrei feketék. 3,5—4,5 mm.

Ausztriában több helyen gyűjtötték. Hazánkban 2 hím került elő Csákvárról (IV.)

ciliatopennata STROBL

- 104 (103) A hím középső lábszáran dorsalisan a csúcssörtén kívül 3–4 vagy több hosszabb sörte van. A nőstények lábai tollasak. A potroh világosbarna vagy fehér szőröket is visel.
- 105 (106) A hím lábai vékonyak, hosszúak. A középső lábszáron dorsalisan 3 hosszú sörte van a hosszú csúcssörtén kívül. A lábakon a szőrözet gyér. Az ivarszelvény felső lemeze egyágú (120. ábra: C). A nőstény egyik lábszára sem tollas, 3–3,5 mm.

Németország és Ausztria területén gyűjtötték. Hazánkban több példány a Bakony- és a Pilis hegységben, Csákvár és Tard környékén került elő (V–VI.

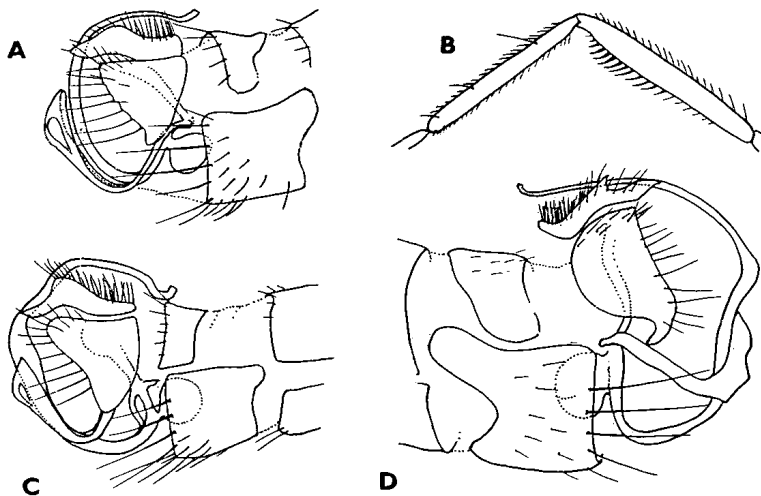
melanotricha STROBL

- 106 (105) A hím lábai vastagok, hosszúak. A középső lábszáron a csúcssörtén kívül dorsalisan 3–5 hosszú sörte van. A lábakon a szőrözet dús. Az ivarszelvény felső lemeze kétágú, és a vége vékony (120. ábra: D). A nőstények középső és hátulsó lábszárain is vannak tollak. 4,5–5 mm.

Bosznia és Albánia területéről ismert faj. Nagyon hasonlít a *gymnopoda* Bezzi-hez. Hazánkban hegyvidékeinken gyakori (IV–V.)

fasciculata STROBL

- 107 (102) A mesonotumon felülnézetben 2 vagy 3 hosszanti sáv látszik. A nőstények elülső lábszáran rövidebb vagy hosszabb tollak vannak.
- 108 (113) A hím potrohán az utolsó szelvény hátlemezén kétoldalt bab alakú kinövés van. A nőstények elülső és középső lábszáran legfeljebb pilák vannak.

120. ábra. A: *Empis ciliatopennata* STROBL hím ivarszelvénye és B: nőstényének hátulsó lába — C: *E. melanotricha* STROBL és D: *E. fasciculata* STROBL hím ivarszelvénye (B–C: ENGEL nyomán — A, D: eredeti)

- 109 (110) A penis vége vékony (121. ábra: A). A hazai fajok metapleurális sörtei feketék, legfeljebb néhány fehér sörtevel kevertek. A *bicuspidata* COLLIN és a *nigripes* FABRICIUS nőstényeinek elkülönítése a metapleurális sörtek alapján lenne lehetséges (az előbbin fehér, az utóbbin fekete), de a hazai hím fajok e tekintetben nem különböznek. Nőstények nem kerültek elő, így a különbség megadására nincs mód. 3,5–4 mm.

Angliában, Skóciában fordul elő. Hazánkban nem gyakori, Tard, Szemenye, Bükkábrány, Zalalövő, Felsőbagod és Szentlőrinc környékén gyűjtötték, de eddig csak hímeket (IV–V.)

bicuspidata COLLIN

- 110 (109) A penis vége vastag, a csúcsa kiszélesedett lemez.

- 111 (112) A potroh kinövése kétcsúcsú (121. ábra: B). A nőstény középső combja tollas. 3–4 mm.

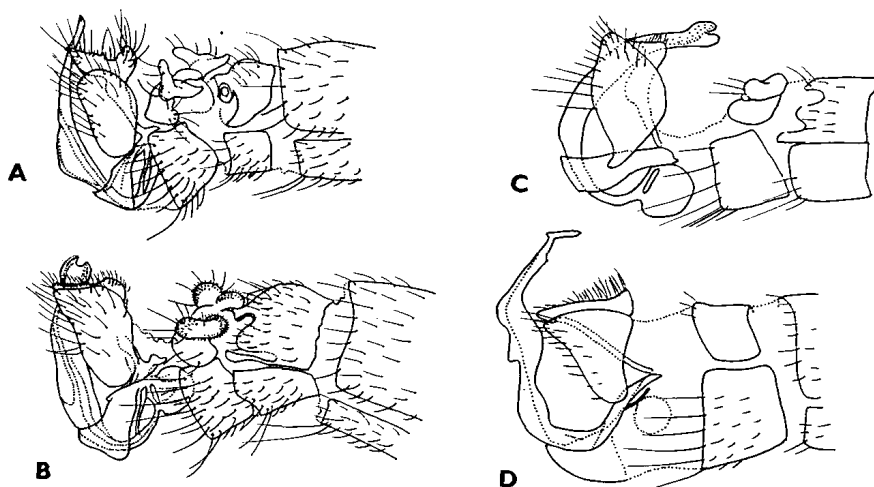
Európában igen elterjedt faj (Anglia, Spanyolország, Dánia, Svédország, Németország, Ausztria). Hazánkban a hegy- és dombvidégeinken több helyen gyűjtötték. A Magas-Tátrában is előfordul (IV–VI.)

nigripes FABRICIUS

- 112 (111) A potroh kinövése egyszerűbb, analis irányban rövid, feji irányban megnyúltabb (121. ábra: C). 3,5 mm.

Losoncon gyűjtött anyag alapján írták le. Hazánkban ritka, Tiszatarján, Bükkábrány, Tard és Hejőbába környékén gyűjtöttek hím példányokat (IV–V.)

laminata COLLIN

121. ábra. A: *Empis bicuspidata* COLLIN B: *E. nigripes* FABRICIUS, C: *E. laminata* COLLIN és D: *E. Woodi* COLLIN ♂♂ ivarszervénye (A–B: COLLIN nyomán — C, D: eredeti)

113 (108) A hím potrohán nincs kinövés. A nőstények középső lábszárán tollak vannak.

114 (115) A penis rövid és ventralisan horgas (121. ábra: D). A nőstény elülső és középső lábszára erősebben, a hátulsó gyengébben tollas. 4 mm.

Angliából írták le. Hazánkban ritka, a következő helyeken gyűjtötték: Mecsek hegység, Bükk hegység, Pilis (Dobogókő), Nagykovácsi, Fót, Csákvár, Felsőtárkány (IV—V.)

Woodi COLLIN

115 (114) A penis hosszú és vékony. A nőstény hátulsó lábszára egész hosszában erősebben tollas.

116 (117) 4,5 mm-nél nem nagyobbak. A penisen kettős görbület van (122. ábra: A). A hím középső lábszárának csúcscsörtéje hosszú. A nőstény hátulsó lábszára mindkét oldalon egész hosszában egyformán tollas. 4—4,5 mm.

Schneeberg, Salzburg, Alsó-Ausztria területén gyűjtötték. Hazánkban ritka, csak hímek kerültek elő a Bakonyból, Tard, Nagykovácsi, Fót, Dobogókő környékéről (IV—V.)

maerens LOEW

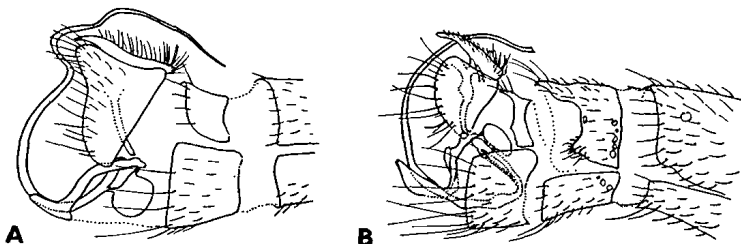
117 (116) 5 mm-nél nagyobbak. A penisen csak egyetlen enyhe görbület van (122. ábra: B). A hím középső lábszárán a csúcscsörte rövid. A nőstény hátulsó lábszárán ventralisan csak a basalis felén visel tollakat. 5,5—6 mm.

Angliában, Dániában, Németországban, Ausztriában találták meg. Hazánkban ritka, Kiskomárom, Pécs, Csákvár és Gemenc területén gyűjtötték (V—VI.)

rufiventris MEIGEN

118 (83) A billér fekete, barna, vagy legalább a feje barna.

119 (122) A metapleurális sörték fehérek.

122. ábra. A: *Empis maerens* LOEW és B: *E. rufiventris* MEIGEN ♂♂ ivarszervénye (A: eredeti — B: COLLIN nyomán)

- 120 (121) 3 mm-nél kisebbek. A hím szárnya tejfehér, a nőstényé barnás árnyalatú. A hím elülső metatarsusa megvastagodott. Az ivarszervény oldalsó lemezének alsó karéja széles, lapát alakú (123. ábra: A—C). A nőstény hátulsó combját és lábszárát dorsalisán tollak díszítik. 2,5—3 mm.

Angliában, Franciaországban, Németországban, Dániában, Skandináviában, Ausztriában egyaránt előfordul. Hazánkban a leggyakoribb faj, mind a hegy- és dombvidégeinken, mind a síkságainkon lombos erdőkben, nedves helyeken gyűjthető (IV—V.)

chioptera MEIGEN

- 121 (120) 3 mm-nél nagyobbak. Mind a hím, mind a nőstény szárnya üvegszerűen áttetsző. A hím elülső metatarsusa nem vastag. Az ivarszervény oldallemeze nem alkot 2 karéjt. A penis hosszú (123. ábra: D). A nőstény lábain nincsenek tollak. 4—4,5 mm.

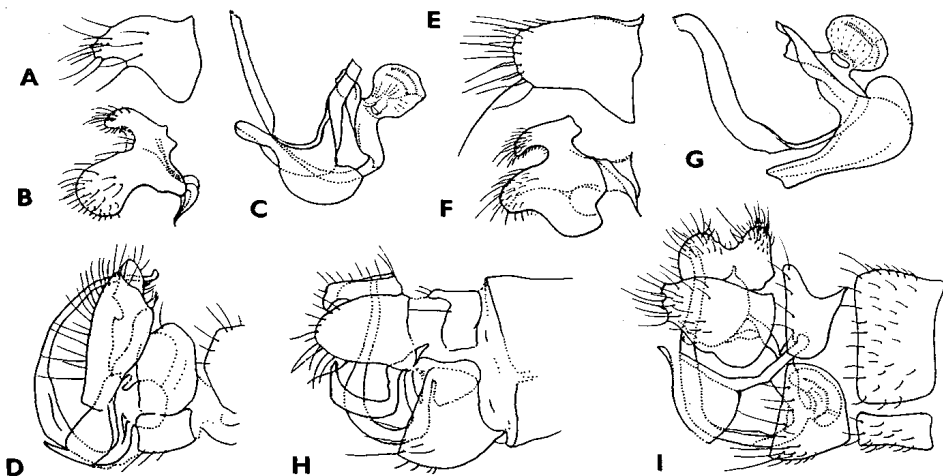
Alpesi faj, Tirol területéről jelentették. Faunaterületünkről a Magas-Tátrából van 1 hím példányunk (VIII.)

[alpicola STROBL]

- 122 (110) A metapleurális sörték feketék.

- 123 (126) A potroh szőrözete és sörtéi feketék.

- 124 (125) A hím szárnya tejfehér, a costa és az r_{2+3} ér kivételével az erek nagyon halványak. A nőstény szárnya kevésbé fehér, az erek sárgásbarnák. A hím ivarszervényén a felső lemez alsó karéja csak kissé szélesebb, mint a felső, az oldallemezen egyetlen hosszabb sörté

123. ábra. A: *Empis chioptera* MEIGEN hím ivarszervének oldallemeze, B: felső lemeze és C: penise — D: *E. alpicola* STROBL hím ivarszervénye : E: *E. caudatula* LOEW hím ivarszervének oldallemeze, F: felső lemeze és G: penise — H: *E. setosa* LOEW és I: *E. prodromus* LOEW ♂♂ ivarszervénye (D, H: ENGEL — a többi COLLIN nyomán)

van (123. ábra: E–G). A nőstény hátulsó lábán nincsenek tollak. 3–3,5 mm.

Angliában, Franciaországban, Németországban, Dániában, Skandináviában egyaránt előfordul. Hazánkban a hegy- és dombvidékeinken elterjedt faj (IV–VI.)

caudatula LOEW

- 125 (124) Mindkét ivar szárnya áttetsző, kissé barnás árnyalatú, az erek barnák. A hím ivarszervén a felső lemez nem oszlik 2 karéjra (123. ábra: H). A nőstény hátulsó lábán tollak vannak. 4 mm.

A Déli-Kárpátokból (Herkulesfürdő, Orsova) jelentették, de innen igazoló példányok nincsenek. Magyarországon ritka, eddig csak 3 nőstény került elő Vérteskozmaról és Nagykovácsból (IV.)

setosa LOEW

- 126 (123) A potroh szőrözete fehér.

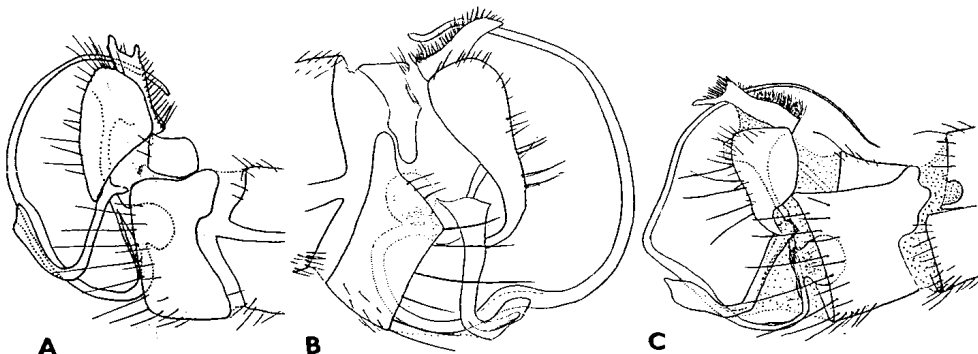
- 127 (130) A mesonotum és a potroh fénylő fekete.

- 128 (129) A hím elülső és hátulsó metatarsusa megvastagodott, kissé vastagabbak, mint a lábszárak csúcsa. A hím ivarszervén felső lemeze 2, hozzávetőlegesen egyenlő karéjra oszlik, a penis közepes hosszúságú (123. ábra: I). A nőstény hátulsó combján tollak nincsenek. 2,5–3 mm.

Angliában, Ausztriában, Dániában, Skandináviában honos. Hazánkban ritka, a Bakony és Vértes hegységben, Rém, Kiskomárom, Pusztakovács, Csévharaszt és Ócsa környékén gyűjtötték (V.)

prodromus LOEW

- 129 (128) Csak a hím ismeretes. Az elülső és a hátulsó metatarsus nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa. A hím ivarszervén felső lemeze nem oszlik két karéjra. A penis hosszú, ívelt (124. ábra: A). 3–3,5 mm.

124. ábra. A: *Empis Apfelbecki* STROBL, B: *E. anfractuosa* MIK és C: *E. filata* LOEW ♂♂ ivarszervénye (Eredeti)

Dél-Stájerországból és Boszniából jelentették. Hazánkban nagyon ritka, a Mecsek hegységben, Vérteskozmán és Nagykovácsi környékén gyűjtötték (IV—V.)

Apfelbecki STROBL

130 (127) A mesonotum és a potroh hamvas, legfeljebb zsirosan fénylő.

131 (132) A hím hátulsó metatarsusa vastag. A hím szárnya fehéres színű, a nőtényé szürkés. A szárnypikkely peremén a pillák sötétbarnák vagy feketék. A nőtény lábain legfeljebb pillák vannak. A hím ivarszerv: 124. ábra: B. 3—3,5 mm.

A Semmering, München és Alsó-Ausztria területéről jelentették. Hazánkban nem gyakori, a következő helyeken gyűjtötték: Tata, Fót, Bakony hegység, Keszthely, Tard, Mecsek hegység és a Zempléni-hegység (IV—V.)

anfractuosa MIK

132 (131) A hím hátulsó metatarsusa nem vastag. A hím szárnya irizáló, áttetsző, a nőtényé gyengén barna. A szárnypikkely peremén sárga pillák vannak. A nőtény lábai tollasak. A hím ivarszerve: 124. ábra: C.

Herkulesfürdőn és Erdélyben gyűjtött példányok alapján írták le. A Bükk hegységben került elő 1 hím és 1 nőtény példány (V—VI.)

filata LOEW

32. nem: *Rhamphomyia* MEIGEN

Nagyon eltérő alakú és nagyságú legyek. Hasonlítanak az *Empis* nembe sorolt fajokhoz, amelyekről abban különböznek, hogy az r_{2+3} ér vége nem ágazik el. A csápok szerkezete, a tor sörtézettsége, a lábak alakja, a rajtuk levő sörték, szőrök megléte és hiánya, a szárny analis lemeze, az erek lefutása, a potroh sörtézettsége, az ivarszervek alakja és az állatok színe alapján ezt a sok fajt magába foglaló nemet több alnemre osztják.

Főként subborealis és arktikus fajok, elsősorban a Holarktikumban élnek. A Palearktikumban eddig ismert közel 300 faja közül hazánkban 37 faj fordul elő, és további 25 faj jelenléte valószínű. Fejlődésüket alig ismerjük. Több faj lárváját korhadékokban, erdei talajban találták. A lárvák ragadozók. Az imágók általában párás környezetben, lomb- és fenyőerdőkben, réteken, egyesek víz fölött röpködve szerzik főként apró rovarokból álló táplálékukat. Sok faj viráglátogató, főként a *Lundstroemiella* és a *Holoclera* alnembe tartozó fajok. Párzásuk az *Empis* nem fajaihoz hasonló, a legtöbb hím zsákmányállatot ad a nőténynek. A párzás a levegőben megy végbe, majd fokozatosan növényekre vagy a talajra ereszkednek.

- 1 (12) A szárny axillaris szöge tompa, az analis lemez nem különül el határozottan. A csáp 3. íze hosszú, keskeny. A hímek szemei a homlokon nem érnek össze — (1. alnem: *Lundstroemiella* FREY).
- 2 (3) Az analis lemez és az axillaris szög nem fejlődött ki. A korongsejt rövid, alig hosszabb, mint amilyen széles. Fénylő fekete faj. A lábak

barnássárgák, az elülső csípőn hosszabb fakó szőrök vannak, a többiek majdnem csupaszok. A potroh szőrözete fakó. A hím ivarszelvény felső lemeze nagyobb, mint a többi fajé. 4–4,5 mm.

Herkulesfürdőről, valamint Jugoszláviából (Zengg) jelentették. Faunaterületünkéről igazoló példány nincs (VI–VII.)

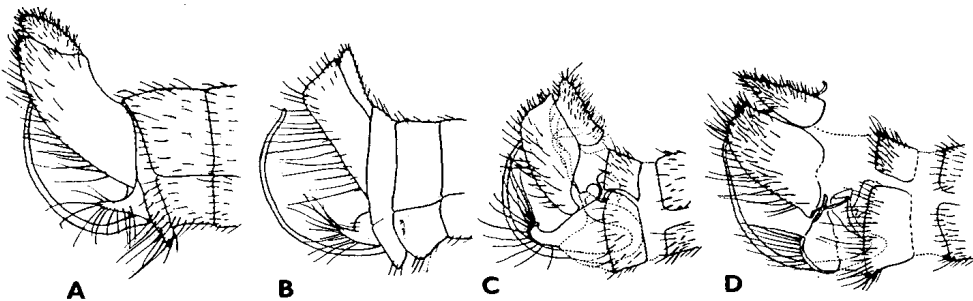
[sphenoptera LOEW]

- 3 (2) Az axillaris szög és az analis lemez gyengén, de kifejlődött. A korongsejt határozottan hosszabb, mint amilyen széles.
- 4 (5) A mesonotum hamvassága finom, sárgásszürke, de nem fénytelen. A pleura erősebben hamvas. A hím ivarszelvényén a felső lemez kissé megnyúlt (125. ábra: A). A nőtény potrohának hasoldala világosabb, mint a hátoldala. Nagyon hasonlít a *hybotina* ZETTERSTEDT fajhoz, de ennél valamivel nagyobb és karcsúbb. 3,75–4 mm.

Szubalpesi faj, a magas hegységekben nem ritka. Az Alpokban, a Duna felső szakasza mentén, az Appennineken és a Déli-Kárpátokban fordul elő. Hegyvidékeink hidegebb völgyeiben előfordulása lehetséges (V–VIII.)

[australis FREY]

- 5 (4) A mesonotum nem hamvas, hanem fénylő fekete.
- 6 (7) A potroh rozsdabarna vagy vörössárga, közepén sötét szalag húzódik. A szájmező vörössárga. A felső ajak majdnem kétszer olyan hosszú, mint a fej magassága. A lábak vörössárgák, a térdek és a lábszárak sötétebbek, a lábfejek barnák vagy feketésbarnák. Az elülső metatarsus jóval vastagabb, mint a többi. A hátulsó lábszár csúcsa határozottan kiszélesedik. A hím ivarszelvénye a *hybotina* ZETTERSTEDT fajéhoz hasonlít. Feketésbarna, gyengébben szőrözött. A felső lemez az alsó lemezen túlnyúlik (125. ábra: B). 3,5–4 mm.

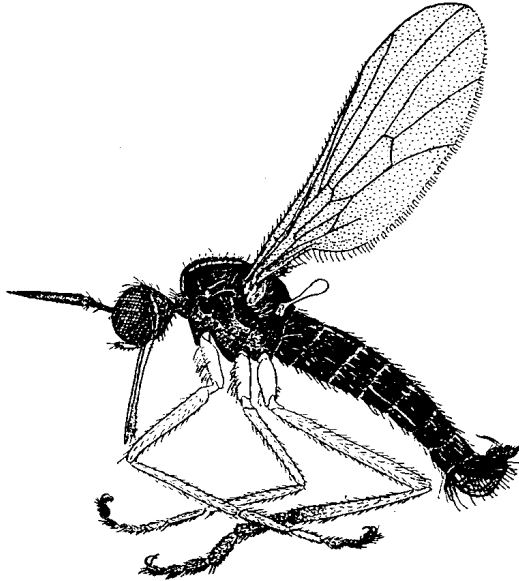

125. ábra. A: *Rhamphomyia australis* FREY, B: *R. magellensis* FREY, C: *R. hybotina* ZETTERSTEDT és D: *R. Duda*i OLDENBERG ♂♂ ivarszelvénye (B: FREY – C: COLLIN nyomán – A, D: eredeti)

Az Alpokból, Olaszország északi hegyvidékeiről, valamint a Tátrából jelentették (VI—VII.)

[magellensis FREY]

- 7 (6) A potroh hátoldala egyszínű, rajta hosszanti sáv nincs.

126. ábra. *Rhamphomyia Dudai* OLDENBERG ♂ (Eredeti)

- 8 (9) A fej hátulsó része felül erősen fénylő, majdnem egyáltalán nem hamvas. A fej alsó részén egyes helyeken hamvas. A csápsörte vékonyabb és hosszabb, mint a többi fajé. A lábak barnássárgák. A hátulsó comb felül és a hátulsó lábszár vége többé-kevésbé barna. A potroh fénylő fekete, finom szőrözete fakó. A hím ivarszervénye barnásfekete, dúsán szőrözött (125. ábra: C). 2,5—3,5 mm.

Boreo-alpin faj. Angliától a Kola-félszigetig, Németországban, az Alpokban, Olaszországban egyaránt előfordul. A Tátrából is említik. Magashegységeinkben előfordulhat (V.)

[hybotina ZETTERSTEDT]

- 9 (8) A fej hátulsó része határozottan hamvas, bár kissé fénylő.
- 10 (11) A hím ivarszervényének felső lemeze felül határozottan kivágott (125. ábra: D). A nőstény fejének hátulsó része erősebben hamvas. A szívóka hosszabb, mint a *Kertészi* OLDENBERG fajé. Egyébként nagyon hasonlít a *hybotina* ZETTERSTEDT fajhoz is (126. ábra). 3,5—4 mm.

Finnországból, Karéliából, az Alpokból és a Kárpátokból jelentették. Hazánkban ritka, a Zempléni-hegységben, Zirc környékén és Csákváron gyűjtötték (V—VII.)

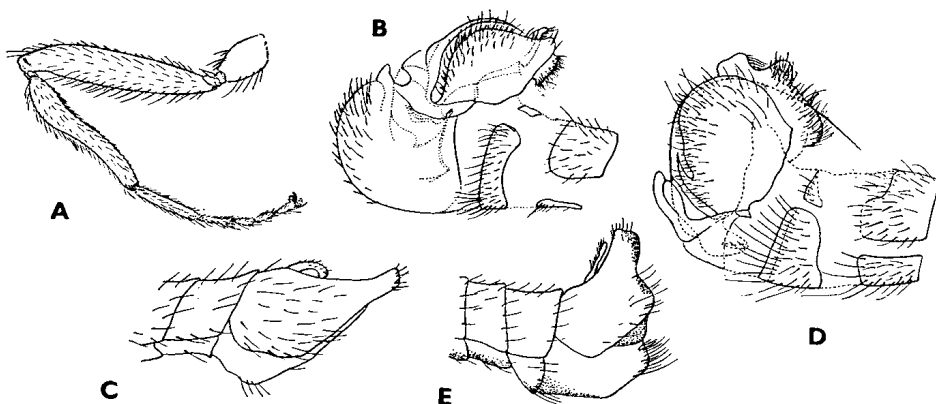
Dudai OLDENBERG

- 11 (10) A hím ivarszelvényének felső lemeze alig kivágott. A nőtény fejének hátsó része gyengébben hamvas. A szívóka rövidebb, mint az előbbi fajé. 3,5—4 mm.

Faunaterületünkről írták le, Felsőlövő, Verestorony, Brassó környékén gyűjtötték, de az igazoló példányok elpusztultak (IV—VI.)

[Kertészi OLDENBERG]

- 12 (1) A szárny analis lemeze jól fejlett, az axillaris szög általában 90° -nál kisebb vagy ahhoz közeli értékű. A 3. csápíz nem feltűnően hosszú.
- 13 (20) Az axillaris szög 90° -nál nem kisebb. A korongsejt keskeny, hosszú, különösen a felső vége megnyúlt. A korongsejt felső határere általában gyengébben látszik, mint a korongsejtet határoló többi ér. A hímek szemeit nagyon keskeny homlok választja el — (2. alnem: *Amydroneura* COLLIN).
- 14 (17) A potroh szőrözete fekete.
- 15 (16) A hím hátsó lábszára megvastagodott és görbe (127. ábra: A). A nőtény hátsó lábszárán kívülről tollszerű pillák vannak. A mesonotumon finom piheszerű szőrök találhatók. A pleura szürkén hamvas. A pajzsocska peremsörtéinek a száma 4. A hím ivarszelvénye hólyagszerű (127. ábra: B). 2,5—3 mm.

127. ábra. A: *Rhamphomyia gibba* FALLÉN ♂ hátsó lába és B: hím ivarszelvénye — C: *R. albovenosa* v. ROSER, D: *R. erythrophthalma* MEIGEN és E: *R. crassicauda* STROBL ♂♂ ivarszelvénye (B, D: COLLIN — C, E: FREY nyomán — A: eredeti)

Angliában, Nyugat- és Észak-Európában ismert faj. Hazánkban is előkerült a Bakony, illetőleg a Kőszegi-hegységből (IX, VII.)

gibba FALLÉN

- 16 (15) A hím hátulsó lábszára egyszerű. A nőstény hátulsó lábszárán kívülről nincs tollszerű pillasor. A mesonotum szőrei merevek. A pajzsocska peremsörtéinek a száma 4—6. A hím ivarszelvényének oldallemeze megnyúlt, csúcsos (127. ábra: C). 2—2,5 mm.

Németországból, Svájcból és Ausztriából jelentették. Hazánkban Dobogókőn és Nagyvisnyó környékén gyűjtötték (VI., V.)

albovenosa v. ROSER

- 17 (14) A potroh szőrözete világosbarna vagy sárga.
- 18 (19) Az analis ér teljes, a szárny pereméig fut. A tor és a pajzsocska sörtéi barnássárgák vagy aranysárgák. A pajzsocska peremsörtéinek száma 6. A hím ivarszelvény oldallemeze kör alakú (127. ábra: D). 3—3,5 mm.

Angliában, Nyugat-Európában gyűjtötték. Faunaterületünkön előfordulása lehetséges

[erythrophthalma MEIGEN]

- 19 (18) Az analis ér vége elmosódott. A tor és a pajzsocska sörtéi feketék. A pajzsocska peremsörtéinek a száma 4—6. A hím ivarszelvénye megnyúlt (127. ábra: E). 2,5 mm.

Németországban és Ausztriában gyűjtötték. Hazai előfordulása lehetséges.

[crassicauda STROBL]

- 20 (13) Az axillaris szög általában hegyes, vagy hozzávetőlegesen 90°-os, esetleg ennél kissé nagyobb. A korongsejt széles, a felső csúcsa csak kivételesen nyúlik meg feltűnően, és a felső ere határozott.
- 21 (30) Hosszú, többnyire fakó lábú fajok. A lábak sörtézete általában gyér. Az episternum csupasz. A dorsocentralis sörték 1-sorosak, az acrostichalis sörték 2-sorosak vagy hiányoznak. A szárny axillaris szöge 90°-nál alig nagyobb vagy kisebb. A hímek szemei összeérnek, vagy többé-kevésbé keskeny homlok választja szét azokat. A 2 nem között színbeli különbség lehet. A hímek ivarszelvénye kicsi és zárt — (3. alnem: *Holoclera* SCHINER).
- 22 (27) A tapogató sárga.
- 23 (24) 3 mm-nél nem nagyobbak. A hím ivarszelvény felső lemeze határozottan 2 karéjt alkot (128. ábra: A). A nőstény hátulsó combján

a csúcs közelében ventralisan 3–4 tüske van. A hím tora fekete, a nőstény előtora fakósárgás. 2,5–3 mm.

Angliában, Finnországban gyűjtötték. Hazánkban néhány példány Kelebia, Tata környékén és Tihanyban került elő (VI–VIII.)

caliginosa COLLIN

24 (23) 3 mm-nél nagyobbak. A hím szemei a homlokon összeérnek.

25 (26) A pajzsocska peremsörtéinek a száma 6. A szárny analis ere a szárny pereméig fut. A szárny axillaris szöge kisebb, mint 90°. A hím mesonotuma fénytelen fekete, a nőstényé sárga, rajta 1–2 elmosódott szürkés sáv van. Mindkét ivar sörtéi erősek. 5–6 mm.

Az Alpokból és Albániából jelentették. Faunaterületünkről 1 hím és 1 nőstény került elő a Magas-Tátrából (VIII.)

[**heterochroma** BEZZI]

26 (25) A pajzsocska peremsörtéinek a száma 4. A szárny analis ere nem éri el a szárny peremét. A szárny axillaris szöge hozzávetőlegesen 90°. A hímek szemei a homlokon nem érnek össze. Mindkét ivar tora sárga. A mesonotumon sötét sáv nincs. Az első 2 csápíz sárgás színű. 4–4,5 mm.

Angliában, Svédország déli részén, Dániában és az Alpokban gyűjtötték. Faunaterületünkön az Alacsony- és a Magas-Tátrából ismert (VII–VIII.)

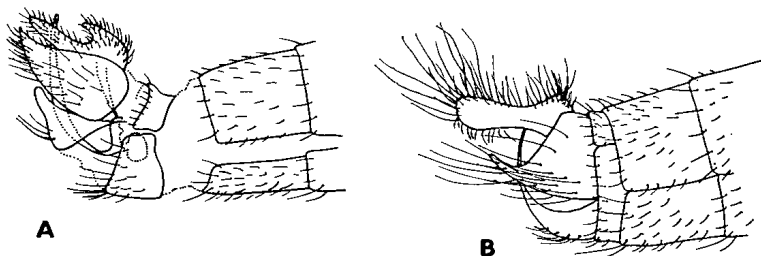
[**flava** FALLÉN]

27 (22) A tapogató fekete. Legfeljebb 3,5 mm nagyságú, fekete színezetű fajok.

28 (29) A hím ivarszelvényének felső lemeze hosszú, megnyúlt, rajta hosszú sörték vannak (128. ábra: B). A nőstény hátulsó combján alul a csúcs közelében van sörté. 3–3,5 mm.

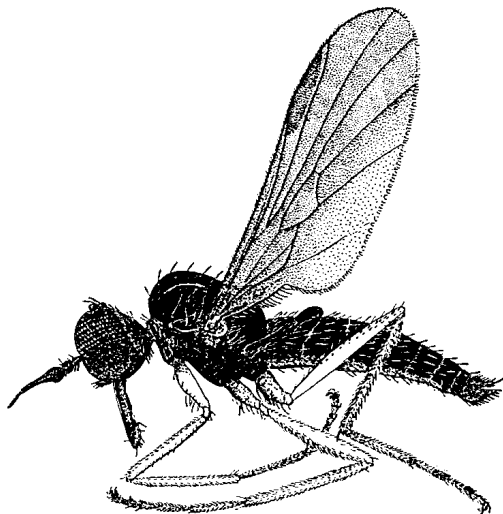
Angliából írták le. Hazánkban Tatán és a Gemenci erdőben 1–1 hím került elő (V.)

lamellata COLLIN

128. ábra. A: *Rhamphomyia caliginosa* COLLIN és B: *R. lamellata* COLLIN ♂♂ ivarszelvénye (COLLIN nyomán)

- 29 (28) A hím ivarszelvényén a felső lemez nem hosszabb, mint az oldal-lemez, rajta a sörték rövidek (129. ábra). A nőstény hátulsó combján alul nincsenek sörték. 2,5–3 mm.

129. ábra. *Rhamphomyia nigripennis* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

Angliában, Svédországban, Dániában, Ausztriában elterjedt. Előfordul a Kárpátokban is. Hazánkban a Bükk hegységben és Tatán gyűjtötték (V–VII.)

nigripennis FABRICIUS

- 30 (21) Zömökebb fajok, a lábak vastagabbak és erősebbek. Az előtor sternumán és az episternumon általában szőrök vannak, vagy csak az episternumon van 1 vagy néhány kicsiny szőr. A szárnyak axillaris szöge 90° körül van, vagy ennél jóval kisebb. A hímek és a nőstények színe egyforma. Az acrostichalis sörték csak kivételesen hiányoznak.
- 31 (38) A labium vége meglehetősen hosszú és vékony, az *Empis*-fajokéhoz hasonló, csupasz vagy csak nagyon rövid szőrök vannak rajta. Ezek nem hosszabbak, mint a labium vastagsága. A szívóka legfeljebb másfélszer hosszabb, mint a fej magassága. A hátulsó lábszár csúcsán alul nincs sörtekefe — (4. alnem: *Aclonempis* COLLIN).
- 32 (35) A metapleurális sörték feketék.
- 33 (34) Az analis ér rövid, nem éri el a szárny peremét. A tor fénylő fekete. A hím hátulsó metatarsusa megvastagodott, de nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa (130. ábra: A). A nőstény combjain tollak vannak. A hím ivarszelvényének oldallemeze megnyúlt, hegyes végű (130. ábra: B). 2,5–3 mm.

Elterjedése: Anglia, Finnország, Franciaország, Németország, Ausztria. Szubalpin faj. Hazánkban csak a Zempléni-hegységben gyűjtötték, itt közönséges (VI.)

longipes MEIGEN

- 34 (33) Az analis ér teljes, a szárny pereméig fut. A mesonotum sötétszürkén hamvas. A hím elülső metatarsusa nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa, a hátulsó láb metatarsusa kb. kétszer vastagabb, és rajta ventralisan hosszú sörtéket találunk. A nőstény lábain nincsenek tollak. A hím ivarszelvényének oldalmeze kicsi, nem csúcsos. A penis rövid, vastag. 3 mm.

Szlovéniában, Ljubljana környékén, Svájcban, Tirolban és az Alpokban több helyen gyűjtötték. Hazánkban csak a Bakony hegységben került elő, itt gyakori (V.)

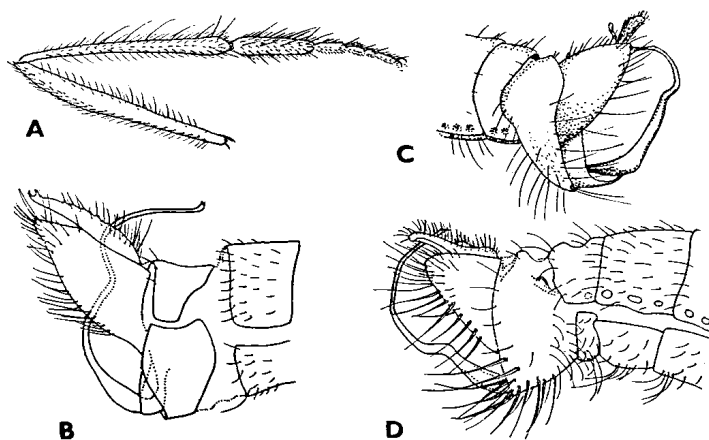
galactoptera STROBL

- 35 (32) A metapleurális sörték fehérek.
- 36 (37) A billér sárgásfehér. A nőstény középső és hátulsó combja, valamint középső és hátulsó lábszára tollas. A hátulsó lábszáron a tollak hosszabbak, mint a lábszár vastagsága. A penis az utolsó harmadban ívelt (130. ábra: C). 3,5 mm.

Dél-Tirolból, Stájerországból és Kazán környékéről jelentették. Hazánkban a Bakony és a Bükk hegységből került elő (V–VI.)

eupterota LOEW

- 37 (36) A billér barnásfekete. A nőstény középső és hátulsó combja, valamint hátulsó lábszára tollas. A hátulsó lábszáron a tollak rövidebbek, mint az előbbi fajon. A penis a közepétől ívelt (130. ábra: D). 3 mm.

130. ábra. A: *Rhamphomyia longipes* MEIGEN ♂ hátulsó lába és B: hím ivarszelvénye — C: *R. eupterota* LOEW és D: *R. albohirta* COLLIN ♂♂ ivarszelvénye (A: eredeti — B, D: COLLIN — C: FREY nyomán)

Angliában, Skóciában fordul elő. Hazánkban a Bakony hegységben és Dobogókőn gyűjtötték (V.)

albohirta COLLIN

- 38 (31) A labium vége megvastagodott, vagy ha kissé vékonyabb, hosszú szőröket visel, amelyek hosszabbak, mint a labium végének vastagsága. A szívóka ritkán hosszabb, mint a fej magassága. A hátulsó lábszár csúcsán alul sörtekefe van.
- 39 (50) Mindkét ivar homloka széles, az összetett szemek határozottan elkülönülnek. A homlokon a szemek pereme mellett 1—1 sörtesor van, az összetett szemek facettái egyformák. Az episternum csúcsa csupasz. A tor és a potroh szőrei és sörtéi általában fehérek, fehéres-sárgák vagy világosbarnák. Ha a mesonotumon sötétebb sávok vannak, azok a sörtesorok között húzódnak. Az analis ér vékony, és sohasem éri el a szárny peremét. Az axillaris szög tompa- vagy derékszög. Több faj nőtényének korongsejtje nyitott, az alsó vagy a felső harántér hiányozhat, vagy a korongsejt a szárny alsó peremének közeléig nyúlik — (5. alnem: *Megacyttarus* BIGOT).
- 40 (43) 3—3,5 mm nagyságú fajok. A hímek ivarszervénye nem vastagabb, mint a potroh. A nőtények korongsejtje nyitott vagy zárt, de megnyúlt, és a szárny pereméig ér.
- 41 (42) A hím metatarsusai nem vastagok. A hímek mesonotuma fénytelen fekete, feketésszürke, hamvas, a nőtényeké világosabb szürke. A hím ivarszervénye zárt, a penis ívelt (131. ábra: A). A nőtény korongsejtje nyitott, a hátulsó harántér hiányzik (131. ábra: B). 3 mm, a szárnyhossz 3 mm.

Angliában, Skóciában, Skandináviában és a Kola-félszigeten fordul elő. Hazai előfordulása lehetséges

[anomalipennis MEIGEN]

- 42 (41) A hím hátulsó metatarsusa megvastagodott, rajta ventralisan a vastagságával egyenlő hosszúságú szőrök vannak. A mesonotum fénylő, gyengén szürkén hamvas, a nőtényé valamivel világosabb, és a pajzsocska előtt fehéresszürke. A hím ivarszervénye zárt (131. ábra: C). A nőtény korongsejtje megnyúlt, a harántér a szárny pereme mellett fut (131. ábra: D). 3,5 mm, a szárny hossza 3,5 mm.

A Lappföldön, a Kola-félszigeten, Szibériában Trigovaja környékén fordul elő. Hazánkban is előkerülhet

[anomalina ZETTERSTEDT]

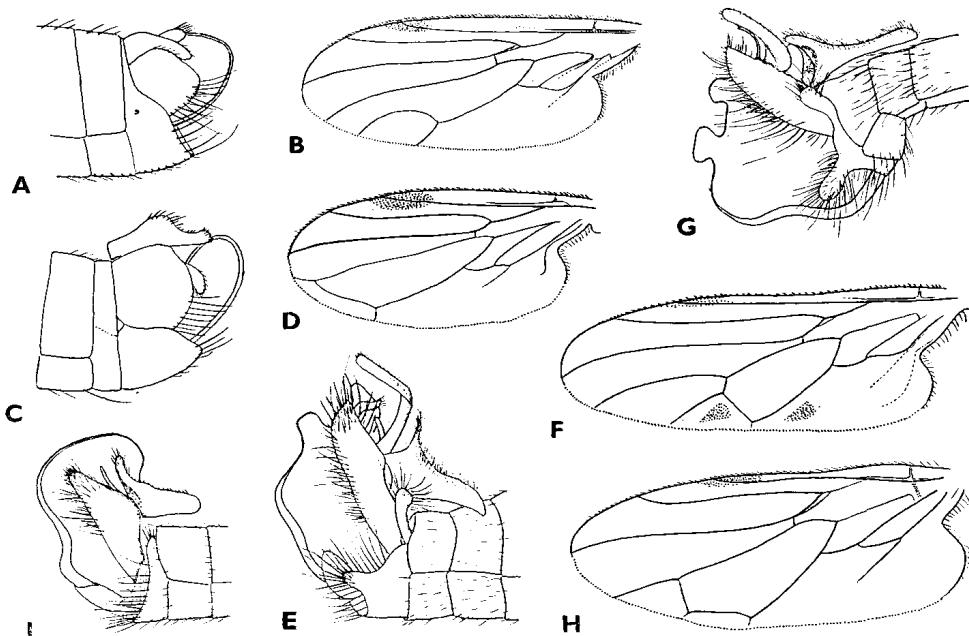
- 43 (40) 3,5 mm-nél nagyobbak. A hímek ivarszervénye a potroh fölé nyúlik. A nőtények korongsejtje nagy, a szárnyperemig ér, a hátulsó harántér kifejlődött.
- 44 (47) A mesonotumon 2 sötét hosszanti sáv van. A mesonotum sörtéi nem feketék, vagy csak egy részük fekete.

- 45 (46) Az acrostichalis sörték 2 sorban helyezkednek el, a dorsocentralis sörték szabálytalanul 2-sorosak, ezek lehetnek világosak, barnás-sárgák, esetleg a pajzsocska előttiiek között fekete színűek. A pajzsocskán 2 hosszú és 2 kicsi szőrszerű peremsörte áll, ezek sárgásbarnák vagy feketék. A hím elülső metatarsusa gyengén megvastagodott, hatszor hosszabb, mint amilyen széles. A középső metatarsus külső oldalán 5–6 hosszú sörte van, a hátulsón pedig 6–8. A középső lábszárt kívül hosszú sörték borítják, a hátulsó combnak a csúcán hosszú sörteszerű szőrök vannak. A nőstény lábai majdnem csupaszok. A fekete potrohot hosszú fehér szőrök borítják. A hím ivarszervénye nagy, a potroh fölé hajlik (131. ábra: G). A nőstény szárnyán a korongsejt a csúcsa felé kiszélesedik, a harántér a szárny peremével nem párhuzamos. A 3. és a 4. peremsejten kissé sötétebb folt lehet (131. ábra: F). 5–5,5 mm.

Európában Anglia kivételével általában elterjedt faj. Hazánkban ritka, Ócsán, Dunaharasztn, Tiszatarjánban, Tatán, Nagykőrösön és Pellérdén fogták. Ezenkívül Budapestről, Kalocsáról és Orsova környékéről is vannak irodalmi adatok (IV–V.)

nodipes FALLÉN

- 46 (45) Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték feketék. A hím hátulsó lábszárának csúcán levő szőrök sárgák. A nőstény szárnyának

131. ábra. A: *Rhamphomyia anomalipennis* MEIGEN hím ivarszervénye és B: nőstényének szárnya — C: *R. anomalina* ZETTERSTEDT hím ivarszervénye és D: nőstényének szárnya — E: *R. nodipes* FALLÉN hím ivarszervénye és F: nőstényének szárnya — G: *crassirostris* FALLÉN hím ivarszervénye és H: nőstényének szárnya — I: *R. tephraea* MEIGEN hím ivarszervénye (A — D: FREY nyomán — a többi eredeti)

korongsejtje nem szélesedik ki, a 3. és a 4. peremsejten legtöbbször 1—1 barna folt van. 5—6 mm.

Az előző fajhoz nagyon hasonlít. Angliában, Svédországban, Dániában és Dalmáciában fordul elő. Valószínűleg hazánkban is él

[*maculipennis* ZETTERSTEDT]

47 (44) A mesonotumon 4 hosszanti sötét csík van.

48 (49) A pajzsocska peremén 6 peremsörte van. A dorsocentralis sörtek rövidek, szörszerűek, több sorban ülnek, az acrostichalis sörtek 2-sorosak. Egyetlen jól fejlett humeralis sörte van, amely sok fehér szőr között helyezkedik el. A hátulsó lábszár csúcsán hosszabb sörtek vannak. Az ivarszelvény nagy, a potroh fölé nyúlik. A penis fonalszerű, és a vége felé 2 éles hullámot alkot (131. ábra: E). A nőstény szárnyán a korongsejt a szárny pereméig fut, a harántér ezzel párhuzamos és majdnem egyenes (131. ábra: H, 132. ábra). 6,5—7,5 mm.

Európában elterjedt faj, hazánkban is több helyen gyűjtötték (IV—V.) (= *nigripes* FABRICIUS)

crassirostris FALLÉN

49 (48) A pajzsocska peremén 2 hosszú és 1—1 rövid, szörszerű peremsörte van. Mind a dorsocentralis, mind az acrostichalis sörtek 2 sorban állnak. A humeralis sörte mellett a szőrök rövidek. Az elülső és a hátulsó metatarsus kissé vastagabb, mint a középső. A hátulsó lábszár ívelt, a csúcsán nincsenek hosszabb sörtek. A penis ívelt, a végén nem alkot 2 hullámot (131. ábra: I). A nőstény szárnyán a korongsejt olyan, mint a hímé. 4—5 mm.

Eddig csak Németországból volt ismert. Nálunk a Mecsek és a Börzsöny hegységből került elő (IV—V.)

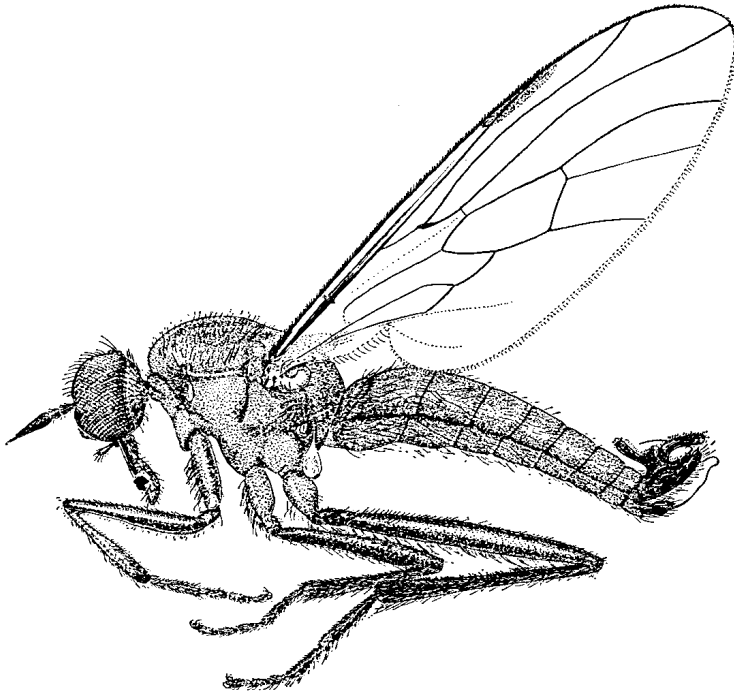
tephraea MEIGEN

50 (39) A hím szemei összeérnek, vagy a homlok nagyon keskeny. Ha sávok vannak a mesonotumon, azok a sörtesorok alatt húzódnak. A nőstények szárnyán a korongsejt nem különleges alakú.

51 (102) Az analis ér a közepe táján határozatlan, általában nem éri el a szárny peremét. Az axillaris szög általában 90°-os. Az előtor episternuma rendszerint csupasz, és a sternum oldalán csak kevés, vagy csak 1 szőr, illetve sörte van. A hím szemeinek felső facettái nagyobbak, mint az alsók. A mesonotumon a sörtek 1 vagy 2 sort alkotnak, csak a dorsocentralis sörtek lehetnek kivételesen többsorosak. A nőstények lábai gyakran tollasak — (6. alnem: *Pararhamphomiya* FREY).

52 (57) A csáp 1. és 2. íze sárga vagy sárgásbarna.

- 53 (54) A potroh sárga, vörössárga. A tor világosszürkén hamvas, a mesonotumon 3 keskeny barna csík van. Az acrostichalis sörték 2, a dorsocentralis sörték 1 sort alkotnak. A lábak sárgák, de a szőrök, a sörték és a nőstények tollai feketék, illetve sötétbarnák. A hím hátulsó combjának csúcsa előtt karéjos bevágás van, amelynek

132. ábra. *Rhamphomyia crassirostris* FALLÉN ♂ (Eredeti)

peremén 2 felálló fekete tollkefe látszik. A hátulsó lábszár tövén hasonló ívelt kivágás van (133. ábra: A). A nőstény középső és hátulsó combján és lábszárán hosszú barna tollak vannak, hosszuk a lábak vastagságának 2–2,5-szerese. A hím ivarszervénye a potroh átmérőjénél jóval nagyobb (133. ábra: B). 4,5–6 mm.

Angliában, Svédország déli területein és Nyugat-Európában gyűjtötték. Az Alpokból nem került elő. Magyarországon eddig csak Főtről van 1 hím és 1 nőstény példányunk (V.) (= *barbata* MACQUART, *pennata* MACQUART, *compta* ZETTERSTEDT)

bicolor MACQUART

- 54 (53) A potroh szürke, hamvas.
- 55 (56) A szárny szürke vagy barna árnyalatú. A mesonotum szürkén hamvas, rajta 3 keskeny sötét csík van. Az acrostichalis sörték rendezetlenül 2, a dorsocentralis sörték 1 sort alkotnak. A pajzsocskán 4 peremsörte van. A hím hátulsó metatarsusa megvastagodott, és a

külső oldalán hosszabb sörteszerű szőrök vannak (133. ábra: C). A nőtény középső és hátulsó combja és lábszára tollas. A potroh szürkén hamvas. A penis spirálszerű (133. ábra: D). 3,5–4 mm.

Ukrajnától Nyugat-Európáig ismert faj. Hazánkban nem gyakori, Csákvár, Vérteskozma, Nagykovácsi és Tard területén gyűjtötték (IX–X.)

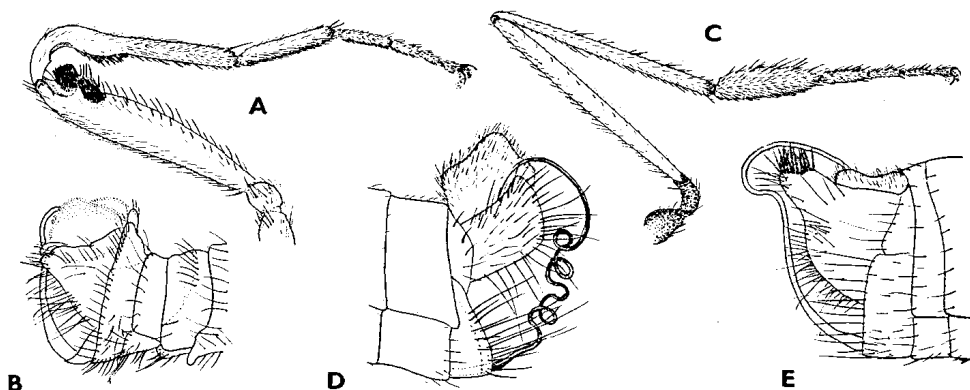
anfractuosa BEZZI

- 56 (55) A szárny majdnem üvegszerűen átlátszó, pereme kissé világosbarna, az analis ér a közepén gyengén fejlett. A mesonotum világosszürkén hamvas, alapszíne fekete, rajta 3 keskeny barna csík van. Mind az acrostichalis, mind a dorsocentralis sörték 2-sorosak. A hím lábai sörteszegények. A nőtény középső és hátulsó combján, és a hátulsó lábszáran mindkét oldalon széles, sötétbarna tollak sorakoznak. A potroh hamvassága sárgás, az alapszíne barnás, feketés. A hím ivarszervénye sárga, az oldallemez csúcsán fekete sörtékből álló kefe van (133. ábra: E). 4,5–5,5 mm.

Dél-Finnországban és Nyugat-Európa északi területein honos. Angliában és Svédországban nem fordul elő. Hazánkban 1 hím példány került elő Ócsáról (V.)

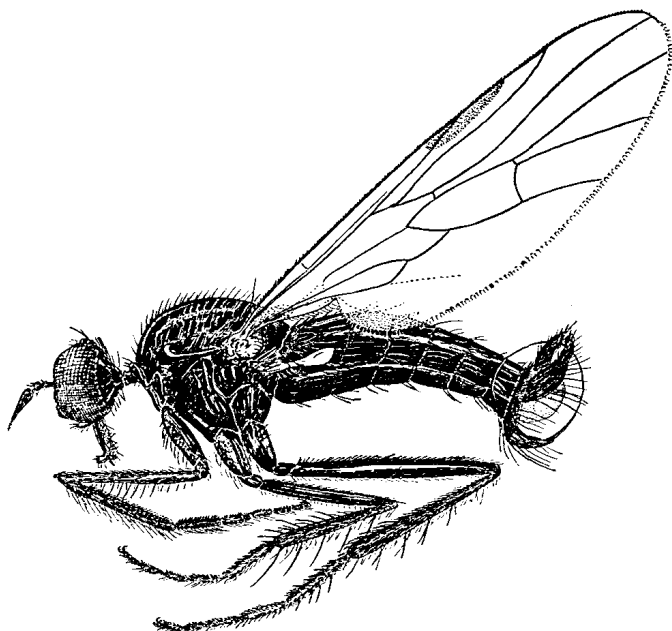
amoena LOEW

- 57 (52) A csáp fekete.
- 58 (63) A tor és a potroh fénylő fekete.
- 59 (62) A hím ivarszervénye nagy, tátongó, a penis hosszú, fonalszerű. A nőtény lábai tollasak.
- 60 (61) A középső lábszáron 6–7 hosszú sörte van. A mesonotum fénylő fekete, a pleura gyengén szürkén hamvas lehet. Az acrostichalis

133. ábra. A: *R. Rhamphomyia bicolor* MACQUART hímjének hátulsó lába és B: hím ivarszervénye — C: *R. anfractuosa* BEZZI hímjének hátulsó lába és D: hím ivarszervénye — E: *R. amoena* LOEW hím ivarszervénye (B: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

sörték 2 sorban, a dorsocentralis sörték rendezetlenül 3 sorban helyezkednek el. A pajzsocskán 4 peremsörte van. A lábak feketék vagy sárgásbarnák, rajtuk a szőrök és a sörték hosszúak. Az elülső lábszár és lábfej külső oldalán hosszabb szőrök sorakoznak. A hátsó lábszár számos erős, de a középső láb sörtéihez viszonyítva

134. ábra. *Rhamphomyia atra* MEIGEN ♂ (Eredeti)

rövidebb sörtét visel. A potroh sörtéi és szőrei feketék, az utolsó 2 haslemez megnyúlt. A hím ivarszervénye háromszor olyan magas, mint a potroh átmérője (135. ábra: A). A nőstény hasonlít a hímhez, de sörtéi és szőrei rövidebbek, középső és hátsó combján felül és alul jól fejlett tollak vannak; a lábszáraikon ezek rövidek, nem teljesen kifejlettek. Mindkét ivar billérje fehér vagy fehéressárga. A szárnyak áttetszők, kissé sárgásak, a csúcsuk felé barnás árnyalatúak lehetnek (134. ábra). 5–6 mm.

Főként Közép-Európára jellemző, Németországban a Harz hegységből és ezenkívül Szlovéniából is jelentették. Faunaterületünkön Mehádián gyűjtötték. Hazánkban domb- és hegyvidékeinken gyakori faj. Főként lomboserdők kisebb tisztásain a talaj felszínéhez közel röpködnek (IV–V.)

atra MEIGEN

- 61 (60) Az előbbi fajhoz nagyon hasonlít. A szőrök és a sörték rövidebbek. A középső lábszáron a sörték száma 3–4, a hátsó lábszáron 6–7 hosszabb, erős sörte van. A hátsó metatarsus kissé vastagabb, mint az előbbi fajé. A nőstény nehezen különböztethető meg az előbbi faj nőstényétől. A hátsó combon alul és felül tollak vannak,

a középső és hátulsó lábszárt kívül rövid tollak szegélyezik. A szárnyak üvegszerűen áttetszők. A hím ivarszervénye: 135. ábra: B. 4–4,5 mm.

Angliában, Skóciában, Dániában, Skandinávia déli részén és Nyugat-Európában fordul elő. Hazai előfordulása nincs kizárva

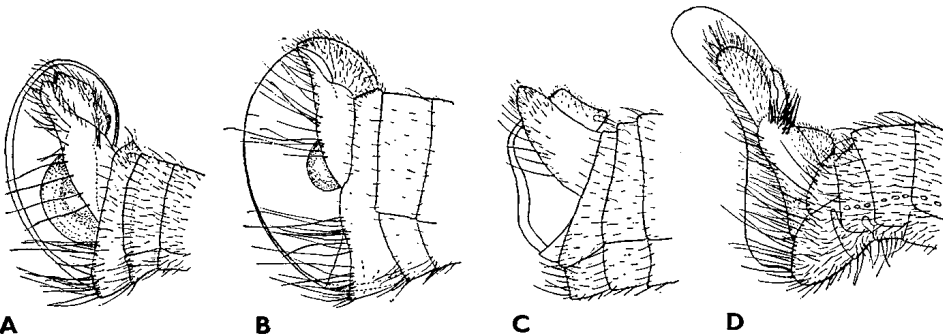
[*tarsata* MEIGEN]

- 62 (59) A hím ivarszervénye kisebb, a penis nem hosszú (135. ábra: C). A nőtény lábai nem tollasak. A dorsocentralis sörték 1, az acrostichalis sörték rendezetlenül 1–2 sorban állnak. A lábak vörösesbarnák, hosszúak, a középső és a hátulsó lábszár külső oldalán elég erős sörték vannak, s ugyanúgy a hátulsó metatarsuson is, amely kissé megvastagodott. A potroh tövén a szőrözet sárgás, barnás színű. A nőtény szőrei, sörtéi rövidebbek. A szárnyak barnás színűek, a billér szürkésbarna. 4 mm.

Kelet-európai faj, de Karéliában, Finnországban és Németországban is gyűjtötték. Hazánkban előkerülhet

[*nitidicollis* FREY]

- 63 (58) A tor és a potroh nem fénylő, hanem hamvas bevonatú. Ha a bevonat ellenére kissé zsírosan fénylik, akkor a pajzsocskán 6–8 peremsörte van.
- 64 (65) A dorsocentralis sörték több sorban helyezkednek el. A billér sötét, a mesonotum fekete, enyhén hamvas, zsírosan fénylő. A pleura hamvassága hamuszürke. Az acrostichalis sörték 2 sorban állnak, a pajzsocska peremsörtéinek száma 6–8. A lábak barnásfeketék, meglehetősen csupaszok. A hátulsó combon és lábszáron a hátoldalon sörteszőrök vannak. A potroh fekete, zsírosan fénylő. A hím ivarszervénye nagy (135. ábra: D). A szárnyak üvegszerűek, sárgásan árnyaltak. A nőtény hátulsó lábszára és combja tollas. 4 mm.

135. ábra. A: *Rhamphomyia atra* MEIGEN, B: *R. tarsata* MEIGEN, C: *R. nitidicollis* FREY és D: *R. caudata* ZETTERSTEDT ♂♂ ivarszervénye (A, D: COLLIN nyomán — B, C: eredeti)

Skandináviában, a Kola-félszigeten, Angliában, Szlovéniában, Lengyelországban és Alsó-Ausztriában gyűjtötték. Faunaterületünkről nem ismeretes, de nyugat-magyarországi előfordulása lehetséges (= *aethyops* ZETTERSTEDT)

[*caudata* ZETTERSTEDT]

- 65 (64) A dorsocentralis sörték 2-, esetleg rendezetlenül 3-sorosak. A billér világos, a mesonotum nem zsírosan fénylő.
- 66 (85) Az analis ér nem teljes, vagy a vége, vagy a közepe elmosódott.
- 67 (76) Hímek.
- 68 (71) A hátulsó comb csúcsa alatt mély kivágás van (136. ábra: A).
- 69 (70) A potroh szőrei feketék, a tor világos-, illetve kékesszürke. A mesonotumon 2 gyengén látható csík húzódik. A dorsocentralis sörték 1-, az acrostichalis sörték 2-sorosak. A pajzsocska peremsörtéinek száma 4. A potroh világosszürke, a szelvények pereme fehér. Az ivarszelvény oldalmeze megnyúlt (136. ábra: B). A penis hosszú, fonalszerű, hurokszerűen visszahajló. 4–4,5 mm.

Skandináviától, a Kola-félszigettől Angliáig, délre az Alpokig elterjedt. Hazánkban ritka, eddig csak a Mecsek hegységből és a Bakonyból került elő (V.)

dentipes ZETTERSTEDT ♂

- 70 (69) A potroh szőrei az ivarszelvényt kivéve fehérésárgák. Hasonlít az előbbi fajhoz. A mesonotumon a sárgásbarna csíkon kívül a dorsocentralis sörték mellett széles, lerövidült csík van. A metapleurális sörték világosak. A lábak szőrei is világosabbak, mint az előbbi fajé. 5 mm.

A Kaukázusból, Szmolenszk környékéről, Skandináviából, a Kola-félszigetről, Németországból és Észak-Olaszországból jelentették. Angliában is előfordul. Faunaterületünkön eddig nem találták, de előfordulása valószínű

[*dentata* OLDENBERG ♂]

- 71 (68) A hátulsó combon nincs kivágás.
- 72 (73) A penis nem nyúlik a potroh fölé (136. ábra: C). A mesonotum hamvassága szürke, csík nélküli. A dorsocentralis sörték rendezetlenül 2, az acrostichalis sörték rendezetten 2 sort alkotnak. A pajzsocska 4 peremsörte van. A lábak feketésbarnák, a hátulsó combon alul és a lábszáron hátul hosszabb sörteszőrök ülnek. A szárny fehér árnyalatú. 2,5–3 mm.

Kelet-Szibériában, Skandináviában, Angliában, Németországban mutatták ki. Hazánkban ritka, a Bükk hegységben és Pécs környékén gyűjtötték (IV–V.)

albipennis FALLÉN ♂

73 (72) A penis hosszabb, a potroh fölé nyúlik.

74 (75) 4 mm-nél kisebb legyek. Az ivarszelvény oldallemeze széles, a penis alsó felén beöblösödő ív van (136. ábra: D). A mesonotum hamvas-sága világosszürke, rajta 2 gyenge barnás csík van. A dorsocentralis és az acrostichalis sörték 2-sorosak. A pajzsocskán 2 peremsörte áll. A lábak sötét barnássárgák, meglehetősen csupaszok, egyszerűek. A potroh hamvassága szürke. A szárny üvegszerű, az erek fakósárgák vagy fehéresek. 2,5–3,5 mm.

Angliában, Skandináviában gyűjtötték. Hazánkban csak 1 hím került elő Ócsán (IV.) (= *cosata* ZETTERSTEDT, *simulium* NOWICZKY)

tibiella ZETTERSTEDT ♂

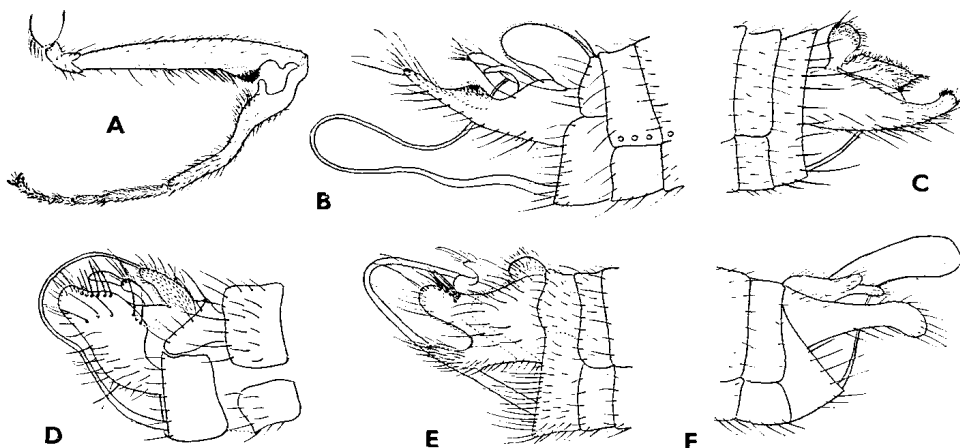
75 (74) 4 mm-nél nagyobb legyek. A penis hajtűszerűen görbült (136. ábra: E). A mesonotum hamvassága világosszürke, rajta 3 gyengén látható csík van. Mind az acrostichalis, mind a dorsocentralis sörték 2 sorban állnak. A pajzsocskán 2 peremsörte van. A feketésbarna lábakon a szőrök rövidek és finomak, a hátulsó comb elég erős. A szárnyak kissé sárgásak, a peremük fakóbarna. 4–4,5 mm.

Egész Skandináviában elterjedt, a Kola-félszigeten, Archangelszk környékén, továbbá Angliában és Németországban fordul elő. Faunaterületünkől nem gyűjtötték, de hegyvidékeinken előkerülhet (V–VI.) (= *caesia* MEIGEN)

[filata ZETTERSTEDT ♂]

76 (67) Nőstények.

77 (80) A lábak tollasak.

136. ábra. A: *Rhamphomyia dentipes* ZETTERSTEDT hímjének hátulsó lába és B: hím ivarszelvénye — C: *R. albipennis* FALLÉN, D: *R. tibiella* ZETTERSTEDT, E: *R. filata* ZETTERSTEDT és F: *R. albissima* FREY ♂♂ ivarszelvénye (B, D–E: COLLIN — F: FREY nyomán — A, C: eredeti)

- 78 (79) Csak a hátulsó lábszáron vannak hosszú tollak. A szárnyak kissé barnás árnyalatúak **tibiella** ZETTERSTEDT ♀
- 79 (78) A hátulsó lábon mind a comb, mind a lábszár mindkét oldalon hosszú tollakkal szegélyezett. A középső comb felül rövid, alul hosszú tollakat visel, a lábszár csak kívül tollas. A szárnyak sárgás színezetűek **[filata** ZETTERSTEDT ♀]
- 80 (77) A lábakon nincsenek tollak.
- 81 (82) A potrohon fehéressárga szőrök vannak. A metapleurális szőrök világosak **[dentata** OLDENBERG ♀]
- 82 (81) A potroh szőrei feketék.
- 83 (84) 4 mm-nél kisebb legyek. A szárny sárgásfehér, a mesonotumon nincs csík. A dorsocentralis sörték rendezetlenül 2 sorban állnak. Az analis ér nem éri el a szárny peremét **albipennis** FALLÉN ♀
- 84 (83) 4 mm-nél nagyobb legyek. A szárny üvegszerű vagy kissé sárgás, a mesonotumon 2 gyengén látható sötétebb sáv van. A dorsocentralis sörték 1 sort alkotnak. Az analis ér a közepén elmosódott **dentipes** ZETTERSTEDT ♀
- 85 (66) Az analis ér teljes.
- 86 (89) A dorsocentralis sörték 1 sort alkotnak.
- 87 (88) A potrohon hosszú, sárgásfehér szőrök vannak. A tor hamvassága világosszürke. A mesonotumon a hosszanti csík hiányzik vagy alig látható. A lábakon a sörték erősek, de nem jellegzetesek, kivéve a középső lábszárt, amelynek külső oldalán 3 sörte, és a hátulsó combot, amelyen alul 1 sor erős sörte van. A nőtény lábai sörteszegények, a hátulsó combon alul nincs sörtesor. A hím ivarszelvény oldalmeze megnyúlt, rajta sárga szőrök vannak. A penis szőrszerű, nagy ívben visszahajló (136. ábra: F). 4 mm.

Finnországból, Norvégiából, Németországból és az Urálból jelentették. Budapesti előfordulását is említik, de az igazoló példány elpusztult (= *niveipennis* ZETTERSTEDT, *norvegica* RINGD.)

albissima FREY

- 88 (87) A potroh szőrei feketék. A szárnyak barnás árnyalatúak, az erek barnák. A *dentipes* ZETTERSTEDT fajhoz hasonlít. 4,8–5,3 mm.

Dél-Finnországban, Németországban, Ausztriában (Tirolban), Olaszországban és az Urálban fordul elő. Faunaterületünkről Mehádía környékéről említik, de igazoló példány nincs. 1 nőtényt Dobogókőn fogtak (IV.)

intermedia FREY

89 (86) A dorsocentralis sörték 2- vagy többsorosak.

90 (91) A tor hamvassága sötétszürke vagy feketésbarna. A dorsocentralis sörték rendezetlenül 3-sorosak, az acrostichalis sörték 2-sorosak. A pajzsocskán 4 peremsörte van, a középsők hosszabbak. A lábak barnásfeketék. A hím középső és hátulsó lábszárát kívül hosszabb sörteszőrök szegélyezik, a hátulsó láb metatarsusán nagyon hosszú sörték vannak. A nőstény lábain a sörték és a szőrök rövidebbek, a középső és hátulsó combon alul tollak vannak. A hím ivarszelvény nyitott, a penis fonalszerű, hosszú, a töve kifelé hajló szűk öblöt alkot (137. ábra: A). A szárnyak gyengén barnás árnyalatúak. 3,5–4 mm.

Angliától Észak Európán át az Urálig több helyről jelentették, ezenkívül az Alpokban is gyűjtötték. Faunaterületünkön nem ismeretes, de esetleges előfordulása nincs kizárva

[obscura ZETTERSTEDT]

91 (90) A tor hamvassága világosszürke vagy szürke.

92 (97) Hímek.

93 (94) A potroh vége bunkószerű (137. ábra: B). A világosszürkén hamvas mesonotumon 2 gyenge barnás csík húzódik, amelyek között elől 2, ugyancsak gyenge sötétebb sáv van. A dorsocentralis sörték rendezetlenül 2, az acrostichalis sörték 1–2 sorban állnak. A lábak barnásfeketék, minden térd sárgás. A lábak sörteszegények. A hátulsó combon dorsolaterálisan hosszú sörteszőrök vannak. 3,5–4,5 mm.

Angliában, Nyugat-Európában ismert faj. Faunaterületünkről a következő helyekről említik: Budapest, Sopron, Rozsnyó, Sátoraljaújhely, Mehádia, Orsova, de az igazoló példányok elpusztultak (V–VII.)

geniculata MEIGEN ♂

94 (93) A potroh vége nem feltűnően nagy.

95 (96) A penis közepén derékszögben visszahajlik (137. ábra: C). A dorsocentralis sörték 2–3, az acrostichalis sörték 2 sort alkotnak. A pajzsocska peremsörtéi hozzávetőlegesen egyforma hosszúak. A lábak fénylő feketék, vékonyak, a hátulsó lábszár dorsalis oldalán és a metatarsus külső oldalán levő szőrök hosszabbak. 4–5 mm.

Angliában, Izlandon, Észak- és Nyugat-Európában találták. Hazai előfordulása is lehetséges

[simplex ZETTERSTEDT ♂]

96 (95) A penis közepén nem törik meg, de a vége kampószerűen visszahajlik (137. ábra: D). A dorsocentralis és az acrostichalis sörték 2–2 sorban helyezkednek el. A mesonotumon 2 gyengébb vagy erősebb barna csík húzódik. A pajzsocska 4 peremsörtéje közül a

külsők rendszerint rövidebbek. A lábak barnássárgák vagy feketésbarnák. A hátulsó lábon a sörték és a szőrök hosszabbak, mint az elülsőn és a középsőn. A szárny gyengén sárgás árnyalatú 4—5 mm.

Az adatok szerint Európa középső területein él. Hazánkból Sopron környékéről említik, de innen nincs igazoló példányunk. Újabban a Mecsek hegységben és Zirc környékén gyűjtötték; ritka (IV—V.)

marginata FABRICIUS ♂

97 (92) Nőstények.

98 (99) A szárny széles, legyezőszerű, pereme barna (137. ábra: E)

marginata FABRICIUS ♀

99 (98) A szárny nem legyezőszerű.

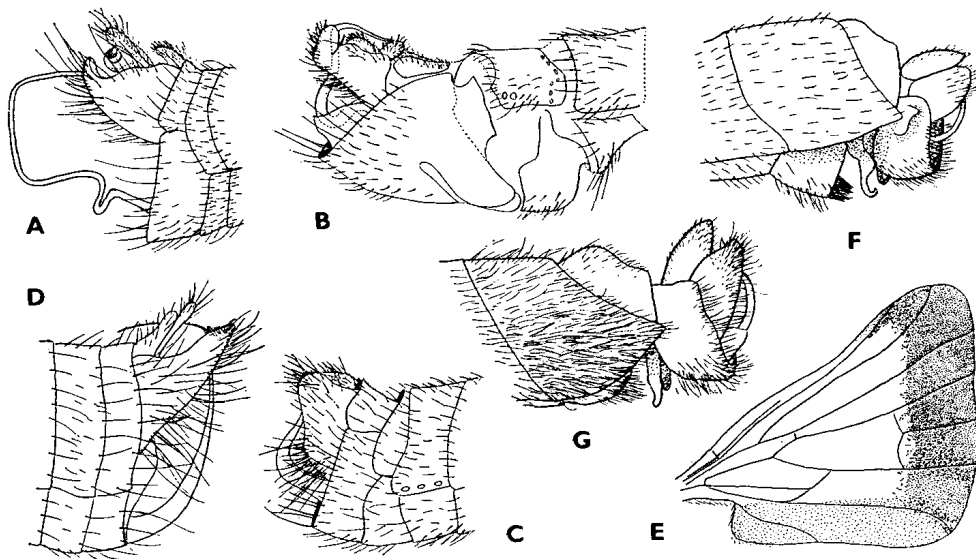
100 (101) A lábak tollasak. A középső és a hátulsó combon és lábszáron feketés tollak vannak

geniculata MEIGEN ♀

101 (100) A lábakon nincsenek tollak

[**simplex** ZETTERSTEDT ♀]

102 (51) Az analis ér egész hosszában határozott, vagy csak a töve közelében látszik halványabbnak. Az axillaris szög kisebb, mint 90°, általában

137. ábra. A: *Rhamphomyia obscura* ZETTERSTEDT, B: *R. geniculata* MEIGEN, C: *R. simplex* ZETTERSTEDT és D: *R. marginata* FABRICIUS ♂♂ ivarszervénye — E: *R. marginata* FABRICIUS nőstényének szárnya — F: *R. coracina* ZETTERSTEDT és G: *R. Pokorny* BEZZI ♂♂ ivarszervénye (A—C: COLLIN, F—G, FREY nyomán, D—E: eredeti)

ban nagyon kicsi hegyesszög. Az előtor episternuma szőrökkel fedett, és a sternum oldalán több piciny, vagy hosszabb erősebb szőr van.

103 (120) Az episternum a csúcsán is és az oldalán is szőrös.

104 (107) Mindkét ivar hátulsó combjának ventralis oldalán a sörték, illetve a tüskék hiányoznak, a tort és a potrohot fehér szőrök fedik. Az analis ér teljes. A hímek potrohának utolsó sternumán kétoldalt 1—1 lefelé álló nyúlvány van. A nőtények lábain nincsenek tollak — (7. alnem: *Ctenempis* FREY).

105 (106) Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték feketék. Az előbbiek rendezetlenül 2-sorosak, az utóbbiak rendezetlenül többsorosak. A hím fejének hátulsó részén felül fekete, alul sárga szőrök vannak. A notopleuralis sörték száma 5, ezek feketék, a metapleuralis sörték fehéressárgák. A potroh függelékének vége előre hajló, kampó alakú (137. ábra: F). A nőtény szőrözete rövid, a hím szárnya valamivel nagyobb és intenzív barna. 5—5,5 mm.

Skandináviában, Finnországban, Nyugat- és Közép-Európában egyaránt előfordul. Faunaterületünkről nem ismeretes, de jelenléte lehetséges

[*coracina* ZETTERSTEDT]

106 (105) Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték sárgásfehérek. A hím fejének hátulsó részén a szőrök és a sörték felül világosszürkék, alul sárgák. A tor sörtéi a pajzsocska peremsörtéit kivéve sárgák vagy világosszürkék. A nőtény notopleuralis sörtéi között feketék lehetnek. A potroh függeléke kissé előregörbül (137. ábra: G). A nőtény szőrözete rövid, a szárnya sárgásbarna. 5 mm.

Ausztriából és faunaterületünkről, meg nem határozott helyről jelentették. Hazánkban ritka, Szentlőrincen 1 hímét és Tatán 1 nőtényt gyűjtöttek (IV.)

Pokornyí BEZZI

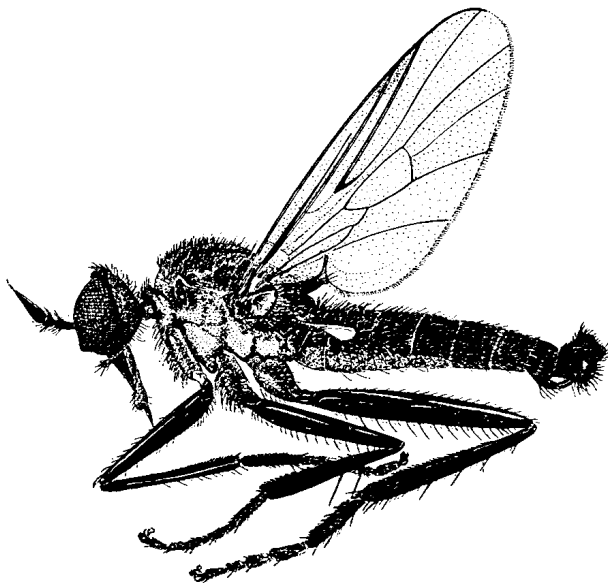
107 (104) Mindkét ivar hátulsó combján ventralisan tüskék vagy sörték vannak. A tor és a potroh szőrözete fekete. A hímek potrohán nyúlvány nincs, a nőtények lábai tollasak lehetnek. Az acrostichalis sörték általában 3—4 sort alkotnak, a dorsocentralis sörték szörszerűek, a sorok száma sok. A billér általában sárgás — (8. alnem: *Rhamphomyia* s. str.) (138. ábra).

108 (109) Az acrostichalis sörték 2 sort alkotnak. A pajzsocskán általában 6 peremsörte van. A combok és lábszárak felső peremén csak rövid, alig észrevehető szőrök vannak. Az elülső combon ventralisan sörte nincs. A hím ivarszelvénye: 139. ábra: A—B. A nőtény hátulsó lába karcsúbb, mint a *sulcata* MEIGEN esetében. 4,25—6 mm.

Főként Észak-Európából (Anglia, Svédország, Finnország, Karélia, Németország) ismert faj. Nálunk ritka, a Bükk hegységben, Ócsán és Pécs környékén került elő (IV—V.)

sulcatina COLLIN

- 109 (108) Az *acrostichalis* sörtek 3 vagy több sort alkotnak. A pajzsocskaperemsörtéinek a száma általában 6-nál több.

138. ábra. *Rhamphomyia sulcata* MEIGEN ♂ (Eredeti)

- 110 (111) A costan levő sörtek hosszabbak, mint az ér vastagsága. A pajzsocskán a 6 peremsörte mellett néhány rövidebb sörtecske is lehet. Az elülső comb csúcsi harmadában ventralisan néhány sörte van. A hím ivarszervényét a 139. ábra: C—D mutatja. A nőtény középső és hátulsó combján, valamint a hátulsó lábszárán több sörte van, mint a *sulcata* MEIGEN fajon. 6—7 mm.

Angliában, Németországban, Svédországban és Ausztriában gyűjtötték. Hazánkban kevésbé ritka, több helyen előfordul a *sulcata* MEIGEN fajjal vegyesen (IV—V.)

sulcatella COLLIN

- 111 (110) A costan levő sörtek nem hosszabbak, mint az ér keresztmetszete.
- 112 (117) 7 mm-nél nem nagyobb fajok.
- 113 (114) A pajzsocskán 4 erősebb peremsörte van, a középsők rendszerint keresztezik egymást. A tor fénylő, majdnem fekete, ráeső fényben szürke. A tor 3 csíkja nem határozott. Az 1. középér vége kissé

lejjebb hajlik, mint a *sulcata* MEIGEN esetében. A potroh hátlemezeinek vége sötétebb. 6 mm.

Németországból ismert faj. Nálunk csak a Bükk hegységben találták (V.)

hercynica OLDENBERG

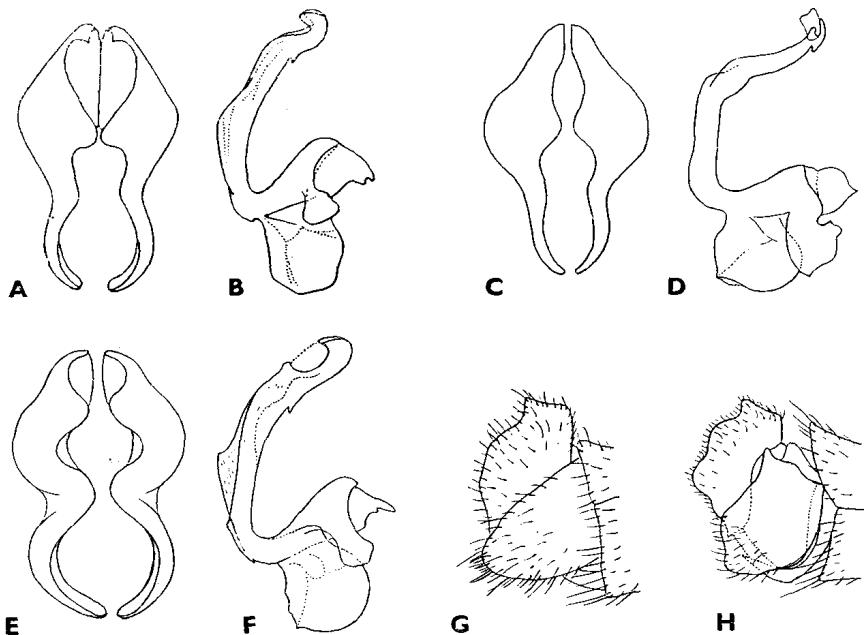
114 (113) A pajzsocskán legalább 6 erősebb peremsörte van.

115 (116) A pajzsocskán a 6 peremsörte mellett néhány rövidebb sörtéske lehet. Az acrostichalis sörték rendezetlenül 3—4 sort alkotnak. Az elülső combon ventralisan nincsenek sörték, a középső lábszáron lateralisan 3—4 hosszú sörte van. A hátulsó combon dorsalisan tükörsor van, a lábszáron dorsalisan egyes sörték látszanak. A metatarsus kissé megvastagodott, de nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa. A hím ivarszervény: 139. ábra: E—F. (138. ábra). A nőstény combjain általában nincsenek sörték, 6—7 mm, a szárny 6 mm.

Európán kívül Nyugat-Szibériában és Közép-Ázsiában is előfordul. Nálunk hegyvidékeinken gyakori (IV—V.)

sulcata MEIGEN

116 (115) A pajzsocskán 8—12 peremsörte van. Az acrostichalis sörték hozzávetőlegesen 4 sort alkotnak. A metatarsus nem vastagodott meg.

139. ábra. A: *Rhamphomyia sulcatina* COLLIN hím ivarszervének felső lemezpárja és B: penise — C: *R. sulcatella* COLLIN hím ivarszervének felső lemezpárja és D: penise — E: *R. sulcata* MEIGEN hím ivarszervének felső lemezpárja és F: penise — G: *R. cinerascens* MEIGEN és H: *R. tibialis* MEIGEN ♂♂ ivarszervénye (G: FREY — a többi COLLIN nyomán)

A nőtény szárnyának hátulsó peremén sötét, befelé elhalványuló árnyékszerű folt van. A hím ivarszervénye: 139. ábra: G. 6—7 mm.

Németorrrágon kívül a Szovjetunió északi és középső területéről ismeretes. Hazánkban csak Ócsán és a Mecsekéből került elő (IV.)

cinerascens MEIGEN

117 (112) 7 mm-nél nagyobb fajok.

118 (119) A középső combon ventralisan számos tüske van. A mesonotumon a 3 csík széles, a pajzsocska peremsörtéinek a száma általában 10. A hátulsó combon ventralisan számos tüske helyezkedik el, a hátulsó lábszár csúcsa kissé megvastagodott. A hím ivarszervénye: 139. ábra: H. A nőtény hátulsó combján dorsalisán sűrűn elhelyezkedő rövid tollak, ventralisan sörték vannak. 7,5—8,5 mm, a szárny 7—7,5 mm.

Angliától az Urálig, Skandináviától Ausztriáig elterjedt faj. Hazai előfordulása lehetséges

[tibialis MEIGEN]

119 (118) A középső combon ventralisan nincs tüskesor. A mesonotum csíkjai nagyon határozottak, a pajzsocska peremsörtéinek a száma 10—12. A hátulsó combon alul csak a csúcstelében vannak egyes tüskesörték, felül nem tollas. 8—9 mm, a szárny 8 mm.

Irodalmi adatok szerint faunaterületünkön gyűjtötték, ezenkívül Olaszországból ismeretes. Igazoló példányunk nincs

[scitula FREY]

120 (103) Az episternum csúcsa csupasz, az oldalán több-kevesebb szőr van.

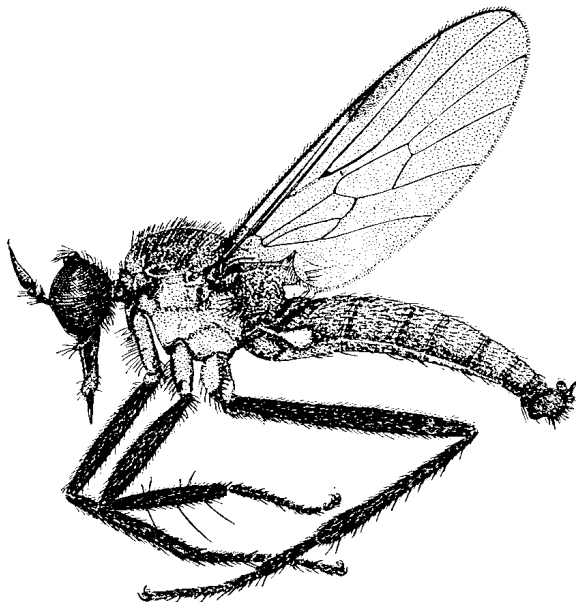
121 (128) Egyik ivar hátulsó combján sincs ventralisan tüske- vagy sörtesor, legfeljebb kivételesen az első negyedben néhány sörté vagy sörtékefe. A nőtények lába tollas lehet. A hím ivarszervény rendszerint nyitott, a penis többé-kevésbé fonalszerű, az ivarszervényen túlnyúlik (140. ábra) (9. alnem: *Eorhamphomyia* FREY).

122 (123) A pajzsocskán a peremsörték száma 6—8. A hím hátulsó combjának 1. negyedében 6 erős sörtéből álló kefe van, előtte néhány tüske-szerű sörté áll. A nőtény lábain nem tollasak (141. ábra: A). A mesonotum nem fénylő, fekete, hamvassága szürke. A 3 dorsalis sáv közül a szélsők szélesebbek. A dorsocentralis sörték több, az acrostichalis sörték 2 sort alkotnak. A tor sörtéi feketék, a potroh fekete, hamvassága szürke, hátulról nézve minden hátlemezen gyengén fénylő, fekete folt tűnik elő. A potrohot hosszú fekete szőrök borítják. A penis fonalszerű, egyszer ívelt (141. ábra: B). A szárny széles és barnás színű, az erek sötétbarnák, a billér világosbarna. A nőtény szőrözete gyengébb, mint a hímé, lábain ritkán álló, rövid sörték vannak, de a hátulsó comb csupasz. 6,5—8 mm.

Elterjedése: Anglia, Skandinávia, Nyugat-Európa. Őszi faj. Hazai előfordulása valószínű

[*spinipes* FALLÉN]

- 123 (122) A pajzsocskán a peremsörték száma 4. A hátulsó comb csupasz, nincsenek sörtéi.

140. ábra. *Rhamphomyia dorsata* BECKER ♂ (Eredeti)

- 124 (125) A fej szőrei alul világosabbak, sárgásak vagy sárgásbarnák. A tor hamvassága világosszürke. A mesonotumon a 3 barna csík közül a középső keskeny. A dorsocentralis és az acrostichalis sörték rövidek, erősek; az előbbiek elöl 2 sort, hátul rendezetlenül több sort alkotnak, az utóbbiak 2 sorban állnak. A potroh hamvassága világosszürke, szőrei feketék. A hím ivarszervény felső lemeze keskeny, a penis fonalszerű, a tövénél befelé hajló ívet alkot (141. ábra: C). A combok csupaszok. A hímek középső és hátulsó lábszárán egyes hosszú sörték vannak. A nőtény középső és hátulsó combján dorsalisán és ventralisan rövid, pillaszerű tollak helyezkednek el, amelyek néha alig fejlettek. A szárny szürke vagy gyengén barnás színű, az erek meglehetősen vastagok, barnák. A billér sárgás. 5—6,5 mm.

Európában elterjedt faj, hazai előfordulása eddig még nem ismeretes. A Déli-Kárpátokból (Mehádia és Orsova) említik, de igazoló példányunk nincs

[*stigmosa* MACQUART]

- 125 (124) A fej szőrei alul is feketék. A tor nem annyira világosszürke. Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték hosszabbak.

- 126 (127) A hím ivarszelvényének felső lemeze felülről karéjosan kivágott (141. ábra: D). A nőstény középső és hátulsó combján rövid tollak, illetve pillák vannak. 5–6 mm.

Bár irodalmi adatok alapján észak-európai faj, hazánkban gyakori; a következő helyeken gyűjtötték: Tihany, Tard, Nagykovácsi, Hejőcsaba, Dömsöd, Pécs és Pellérd (IV–V.)

dorsata BECKER

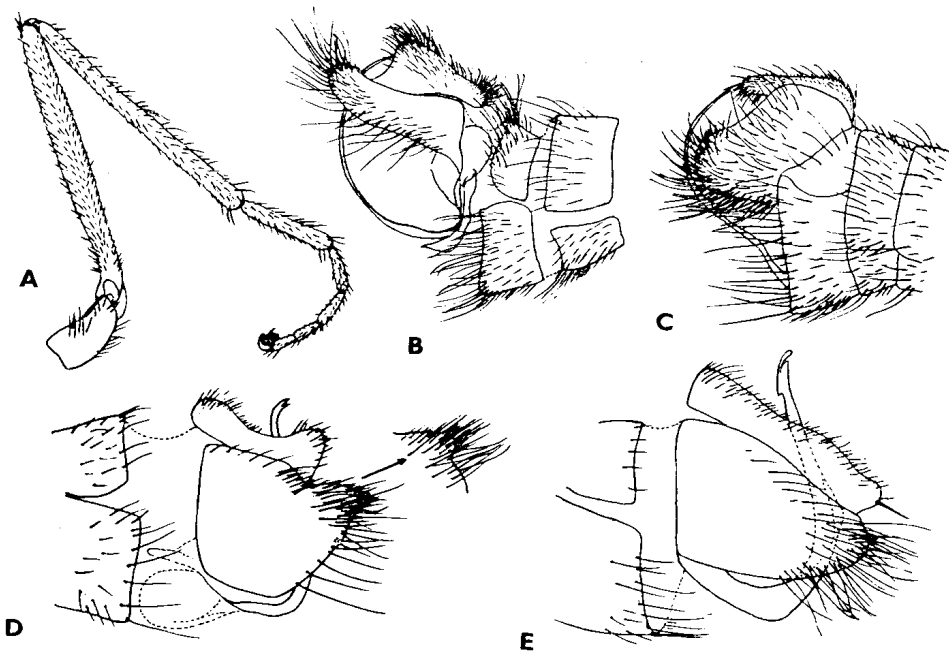
- 127 (126) A hím ivarszelvényének felső lemeze felülről nincs kivágva, csúcsán kissé erősebb sörte van (141. ábra: E). A nőstény középső és hátulsó combján nincsenek tollak, illetve pillák. 5,5–6,5 mm.

Európában elterjedt faj. Hazánkban nem ritka; a Bükk hegységben, Szentendrén, Tatán és Pécs környékén gyűjtötték (IV, V.)

laevipes FREY

- 128 (121) Mindkét ivar hátulsó combján ventralisan gyengébb vagy erősebb tüskesor van. A nőstények hátulsó combja többnyire oldalról összenyomott, rajta tollak lehetnek. A hím ivarszelvénye zárt, a penis rövid és többé-kevésbé vastag (10. alnem: *Collinaria* FREY).

- 129 (130) A billér barnás. A tor fénylő fekete, csak gyengén szürke hamvas, a pajsocskán 4–6 peremsörte van. A hím hátulsó lábszára a csúcs

141. ábra. A: *Rhamphomyia spinipes* FALLÉN nőstényének hátulsó lába és B: a hím ivarszelvénye — C: *R. stigmosa* MACQUART, D: *R. dorsata* BECKER és E: *R. laevipes* FREY ♂♂ ivarszelvénye (A, D: eredeti — a többi COLLIN nyomán)

felé vastagodik. A hátulsó metatarsus vastagabb, mint az elülső és középső, de nem szélesebb, mint a lábszár csúcsa (142. ábra: A). A nőstény hátulsó combja és lábszára vastag, oldalról összenyomott, dorsalisan tollak szegélyezik (142. ábra: B). A hím potroha fénylő fekete vagy fénytelen, a nőstényé ezüstösen hamvas. A hím ivarszelvénye: 142. ábra: C. 5,6—6 mm.

Elterjedése: Alsó-Ausztria, Németország. Hazai előfordulásai: Bakony, Nagykovácsi, Dobogókő, Mecsek hegység. Hegyvidékeinken valószínűleg nem ritka (IV—V.)

argentata v. Röd.

130 (129) A billérnek legalább a feje világossárga vagy fehér.

131 (132) A hátulsó lábszár térdesen ízesül a combhoz (142. ábra: D). A homlok hamvasszürke, a csápok mellett 1 háromszög alakú folt bársonyfeke. A tor fénylő fekete, gyenge szürke hamvasság borítja, a pleura erősebben hamvas. A pajzsocskán 4 peremsörte van. A csipők hamvasak, a lábak feketék vagy barnásfeketék. Az elülső comb csupasz, a középsőn ventralisan 2 sorban ritkán elhelyezkedő tüskék vannak. A hátulsó comb megvastagodott, ventralisan páros, rövid tüskékből álló sort visel. A hím elülső lábszárán hosszú szőrök, a középsőn dorsalisan 5—6 hosszú sörte, a hátulsón dorsalisan 3—5 hosszú sörtepár van. A potroh fénylő fekete, ráeső fényben szürke. Szőrözete fekete. A szárny barnás színű, a szárnypikkely peremén barnásfekete pillákat visel. A billér nyele barnás, a feje sárgás. A hím ivarszelvénye fénylő fekete, a felső lemez L alakú. A penis ívelt, középen tompaszögben megtört (142. ábra: E). A nőstény olyan, mint a hím, csak a sörték és a tüskék, valamint a szőrök rövidebbek. 4—5 mm.

Csak hazánkból ismert faj. Ez ideig csak Csákvárról, Fótról és Tardról került elő (IV—V.)

hungarica WÉBER

132 (131) A hátulsó lábszár nem térdes.

133 (136) 5 mm-nél nagyobb fajok.

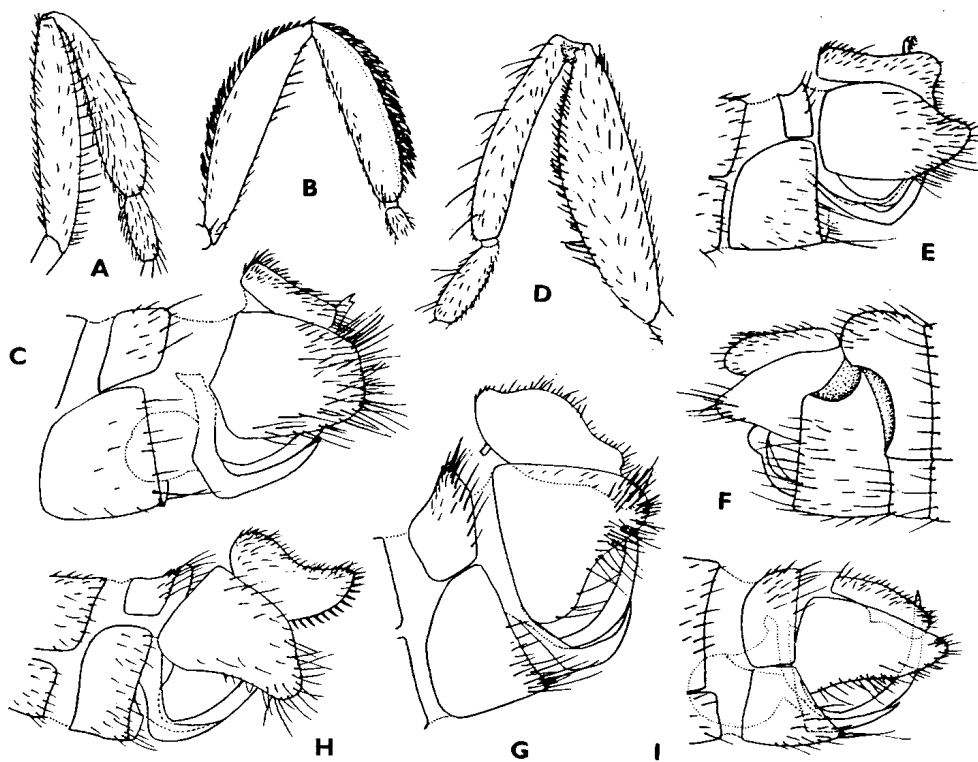
134 (135) Az acrostichalis sörték elöl 1, hátul 2 sort alkotnak. A dorsocentralis sörték ritkásan állnak, hosszúak. A csáp 3. íze kb. olyan hosszú, mint a fej szélessége. A mesonotumon 3 barna csík van, a középső keskenyebb, mint a szélsők, és alig látható. A pajzsocskán 4 peremsörte van. A középső combon posteroventralisan és distalisan csak 2—3 gyenge sörte látszik. A hátulsó combon posteroventralisan csak finom sörteszőrök vannak, legalább a csúcs közelében. A középső lábszáron dorsalisan 3 (4) különösen hosszú, erős sörtepár van, a hátulsó lábszáron levő sörték is hosszúak. A nőstény középső combja dorsalisan és ventralisan, a hátulsó comb dorsalisan tollas.

A szárny barna, a billér sárga. A hím potrohának utolsó hátlemeze boltozatos és fénylő (142. ábra: F).

A Szovjetunió déli részén, Olaszországban és Ausztriában ismeretes. Hazánkban ritka, a Bükk hegységben gyűjtötték (IV.)

Siebecki STROBL

- 135 (134) Az acrostichalis és a dorsocentralis sörték több sort alkotnak, röviddek, szőrszerűek. A pajzsocska peremsörtéinek a száma 6—8, amelyek közül 4—6 hosszabb. A mesonotumon 3 egyforma széles csík van. A középső és hátulsó combon ventralisan egyforma rövid sörték vannak. A középső lábszáron dorsalisan 5—6 pár hosszú sörte helyezkedik el. A hátulsó lábszár vége és a metatarsus megvastagodott, de a metatarsus nem vastagabb, mint a lábszár csúcsa. A hátulsó lábszáron dorsalisan rövid sörték vannak. A nőstény hátulsó combjának csúcsi felén ventralisan rövid, tüskeszerű sörték, dorsalisan pillaszerű sörték vannak. A hátulsó lábszár mindkét oldalon pillás. A szárny sárgásbarna, a nőstényé sötétebb. A hím ivarszelvénye: 142. ábra: G. 6—7 mm.

142. ábra. A: *Rhamphomyia argentata* v. RÖD. hímjének és B: nőstényének hátulsó lába és C: hím ivarszelvénye — D: *R. hungarica* WÉBER hímjének hátulsó lába és E: hím ivarszelvénye — F: *R. Siebecki* STROBL, G: *R. Oldenbergi* FREY, H: *R. ignobilis* ZETTERSTEDT és I: *R. nigromaculata* v. ROSER ♂♂ ivarszelvénye (H: COLLIN nyomán — a többi eredeti)

Ausztriából és Itáliából ismeretes. Hazánkban ritka, a Mecsek és a Bükk hegységben gyűjtötték (IV.)

Oldenbergi FREY

136 (133) 5 mm-nél nem nagyobb fajok.

137 (138) A hátulsó combnak ventralisan csak a csúcsi felén vannak tüskeszerű sörték. A tor világosszürke, a mesonotumon csík nincs. A lábak barnásak. Az elülső combon ventralisan a csúcs közelében 2—3 erősebb sörté van, a középső combon ventralisan rövid tüskeszerű sörtékből álló sor helyezkedik el. A hátulsó comb csúcsi végét ventralisan rövid tüskeszerű sörték szegélyezik. A középső és a hátulsó lábszáron dorsalisán hosszabb sörték vannak. A hátulsó lábszár a vége felé megvastagodik, olyan vastag, mint a metatarsus, és rajta dorsalisán néhány hosszabb sörteszőr van. A nőtényen a sörték és a szőrök rövidebbek. A hím szárnya kissé tejszerűen fehér, a nőtényé sárgás árnyalatú. Mindkét ivar potroha világosszürkén hamvas, nem fénylő. A hím ivarszelvénye: 142. ábra: H. 4—4,5 mm.

Elterjedése: Észak-Finnország, Kola-félsziget, Karélia, Anglia, Németország. Hazai előfordulása lehetséges

[*ignobilis* ZETTERSTEDT]

138 (137) A hátulsó combon ventralisan egész hosszában nagyjából egyforma hosszú sörték vannak. A tor fénytelen fekete, rajta a hamvasság sötétszürke, a mesonotum felülről kissé fénylő lehet. A mesonotumon 3 keskeny sötétebb csík látszik. A lábak feketék, a középső lábszáron dorsalisán 5—6 hosszú sörté van. A hátulsó lábszáron dorsalisán végig az előbbinél rövidebb sörték helyezkednek el. A nőtény hátulsó combján dorsalisán és ventralisan pillák sorakoznak, az előbbieket erőteljesebbek. A hátulsó lábszáron dorsalisán a pillák között hosszabb sörték vannak. A potroh hosszú szőrökkel fedett, a hátlemezek pereme világos. A hím ivarszelvénye: 142. ábra: I. 3—4 mm.

Németország területéről írták le, de csak a hímjét ismerték. Az igazoló példányok elpusztultak. Hazánkban mindkét ivar előkerült a Mecsek hegységből (IV.)

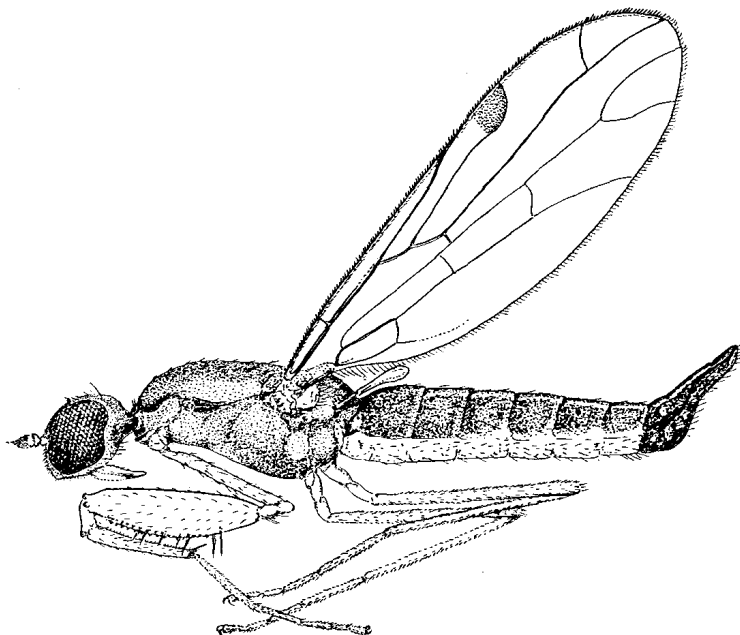
nigromaculata v. ROSER

33. nem: **Chelifera** MACQUART

2,5—5 mm nagyságú, sárga, ritkábban szürkén hamvas legyek. A fejük rendszerint fekete alapszínű, a csápjuk rövid, a csápsörté rövidebb, mint a 3. csápíz. A szemek nem érnek össze sem az arc, sem a homlok vonalában, szívókájuk lefelé irányul, ívelt. A tor megnyúlt, az acrostichalis és a dorso-centralis sörték nagyon rövidek, alig észrevehetők. A pajzsocska peremsörtéinek a száma 2 vagy 4. A lábak sárgák, az elülső láb rablóláb. A szárnyak üveg-

szerűen áttetszők, a korongsejt és a végsejt megvan, a középér vége villás. A billér sárga színű. A hím ivarszerve szimmetrikus, a tojócső oldalról összenyomott.

A fajok pontos meghatározása csak az ivarszervek összehasonlításával lehetséges. Egyes fajok nőtényei között az alaktani különbségek elmosódtak. Néhány faj lárvájának elkülönítése a testvég alakulása alapján lehetséges. Elsősorban a palearktikus régióra jellemző fajok,

143. ábra. *Chelifera precatoria* FALLÉN ♂ (Eredeti)

bár nem gyakoriak. Az Európában leírt 17 fajból hazánkban 3 faj előfordulása ismeretes, és még további 5 faj előfordulása lehetséges. Mind ez ideig csak a *precatoria* FALLÉN fejlődését írták le. Kisebb patakok iszapjában fejlődik. Az imágók alacsony növéssű növények levelein zsákmányolják a kisebb legyekből álló táplálékukat.

- 1 (8) A váll mögötti mélyedés fekete vagy barnásfekete.
- 2 (5) A mesonotum és a pleura csaknem teljesen sötétszürke. A csáp 3. ízének legalább a csúcsa barnás.
- 3 (4) Az előtor és a középtor stigmaja sárga. A csáp 3. ízének csak a csúcsa barna. A hím ivarszerv felső lemezeinek belső peremén 1–1 csúcsos kiemelkedés az érintkezési mezőt két részre osztja (144. ábra: A–C). Az oldallemez vége széles. 3,5–4 mm.

Angliában írták le. A *precatoria* FALLÉN fajhoz nagyon hasonlít, a különbség elsősorban a hím ivarszervek között van, így feltehető, hogy Európában több helyen is előfordul. Hazánkban a Bükk hegységben egy hím, a Börzsönyben pedig egy hím és egy nőtény került elő (V.)

precabunda COLLIN

- 4 (3) Az előtor és a középtor stigmaja barna vagy barnásfekete. A csáp 3. ízének nagyobb része vagy az egész barnás. A hím ivarszerv felső

lemezeinek belső peremén nincs kiemelkedés. Az oldallemezek vége keskenyebb (143. ábra, 144. ábra: D—F). 3,5—4,5 mm.

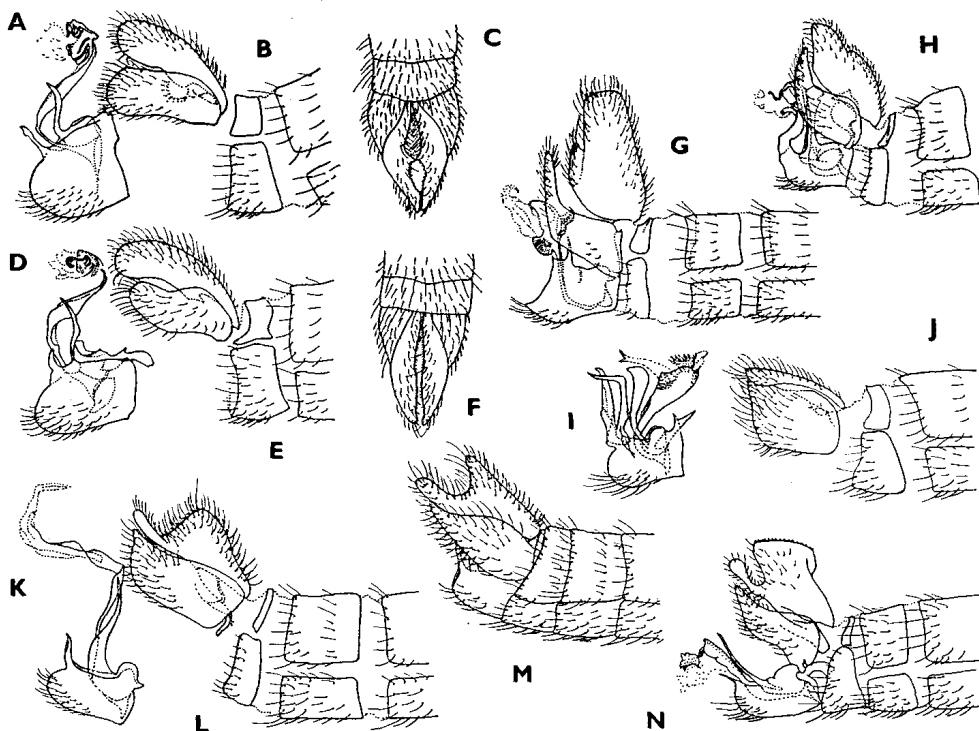
Európai és észak-amerikai faj. Faunaterületünkről Mehádia, Orsova környékéről és a Tátrából említik, de igazoló példányok nincsenek. Hazánkban ritka, Pákozdton, a Kőszegi-hegységben és a Bakonyban gyűjtötték (V, VIII—IX.)

precatoria FALLÉN

- 5 (2) A tor nem szürke, legfeljebb a mesonotumon vannak szürke sávok. A csáp 3. íze fakósárga, a csápsörte néha barnás.
- 6 (7) A tor sárgásszürke, a mesonotumon 2 határozott sötétszürke sáv van. A közti terület olykor sötétszürke. A hím ivarszervény felső lemeze hosszú és széles, a vége lekerekített. Az oldallemez vége keskeny, ujjszerű (144. ábra: G). 3,25—4,5 mm.

Orsova környékéről említik. Hazai előfordulása esetleg lehetséges

[stigmatica SCHINER]

144. ábra. A: *Chelifera precabunda* COLLIN penis a ventralis lemezzel, B: a potroh vége az oldalsó és a felső lemezzel és C: a potroh vége felülről — D: *Ch. precatoria* FALLÉN penis a ventralis lemezzel, E: a potroh vége a felső és az oldallemezzel és F: a potroh vége felülről — G: *Ch. stigmatica* SCHINER ♂ és H: *Ch. concinnicauda* COLLIN ♂ potrohának vége — I: *Ch. angusta* COLLIN penis a ventralis lemezzel és J: potroh vége a felső és oldallemezzel — K: *Ch. pectinicauda* COLLIN penis a ventralis lemezzel és L: potroh vége a felső és oldallemezzel — M: *Ch. flavella* ZETTERSTEDT ♂ és N: *Ch. trapezina* ZETTERSTEDT ♂ potrohának vége (COLLIN nyomán)

- 7 (6) A tor sárga, a mesonotumon 2 határozatlan barnásszürke sáv van. Csak a hím ismeretes. Az ivarszelvény felső lemezének csúcsa elkeskenyedik. Az oldallemez vége hegyesszögű háromszöget alkot (144. ábra: H). 3,5 mm.

Angliából és Ausztriából ismeretes. Hazai előfordulása lehetséges (VII., VIII.)

[*concinnicauda* COLLIN]

- 8 (1) A váll mögötti mélyedés sárgás.
- 9 (12) A szárnyjegy határozott, kerek, fekete vagy barnás. A középső comb középső részén ventralisan piciny fekete tüskesorpár van.
- 10 (11) A hím ivarszelvény felső lemeze keskeny, egyébként a *pectinicauda* COLLIN fajhoz nagyon hasonlít. A 2 faj nőténye közötti különbség nem tisztázott. A hím ivarszelvény: 144. ábra: I—J. 3—3,5 mm.

Faunaterületünkől nyugatra és Angliából ismeretes faj. Hazai előfordulása lehetséges

[*angusta* COLLIN]

- 11 (10) A hím ivarszelvény felső lemeze széles, peremén apró tüskék látszanak, és ventralisan ujjszerű nyúlványa van (144. ábra: K—L). 2,75—3,25 mm.

Európában több helyen gyűjtötték. Angliában és Dél-Európában is előfordul, így hazai jelenléte lehetséges

[*pectinicauda* COLLIN]

- 12 (9) A szárnyjegy határozatlan, hosszúkás tojásdad, fakósárgás színű. A középső combon ventralisan nincs fekete tüskesorpár.
- 13 (14) A hím ivarszelvény felső lemezének 2 karéja hozzávetőlegesen egyforma (144. ábra: M). A nőtény tojócsöve barnás. Mindkét ivar általában fakósárga. 3,5—4 mm.

Európában a nem legelterjedtebb faja. Faunaterületünkön ritka, a Tátrában és a Kőszegi-hegységben gyűjtötték (VII—VIII.)

flavella ZETTERSTEDT

- 14 (13) A hím ivarszelvény felső lemezének felső karéja nagyon széles (144. ábra: N). A nőtény tojócsöve sárgás. Általában sötétebb sárga, mint az előbbi faj. 3—3,75 mm.

Angliából, Észak-Európából ismert faj. Faunaterületünkön még nem gyűjtötték, de előfordulása lehetséges

[*trapezina* ZETTERSTEDT]

34. nem: *Metachela* COQUILLET

A 2. tősejt és a korongsejt összeolvadt, a végsejt megvan. A segédér nem nyúlik a szegélyérig (5. ábra: C). A szemek az arcon nem érnek össze.

Európában a nemet csak 1, Dél-Amerikában több faj képviseli. A *Hemerodromia* MEIGEN nem fajaihoz hasonlóak.

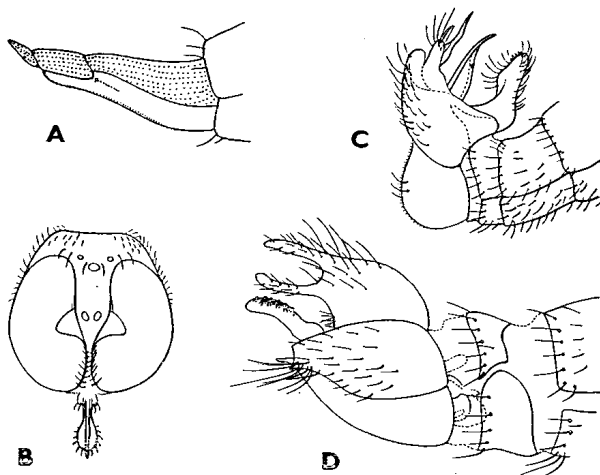
- — A fej fekete alapszínű, dúsan ezüstösszürkén hamvas. Az arc két-
oldalán finom fehér szőrök vannak. Az ocellaris és a verticalis sörték
feketék, a csápok, a szívóka és a tapogatók sárgák. A fekete alap-
színű tor hamvassága sárgás világosszürke. Az acrostichalis és a
dorsocentralis sörték alig láthatók. A mesonotum elején 2 gyengén
észrevehető sáv van, a pajzsocskán 2 sárga peremsörte helyezkedik
el. A lábak sárgák, a lábfejek 2 utolsó íze sötétebb. A billér fakósárga.
A hím potroha feketésszürke vagy gyengén barna. A nőstény has-
lemezei és a tojócsőve sárgás vagy gyengén barnás színű (145. ábra:
A). A hím ivarszervénye fekete, kissé fénylő. 3,5—3,7 mm.

Az osztrák Alpokból és Bajorországból jelentették. Faunaterületünkön az
Alacsony-Tátrából került elő 1 nőstény példány (VII.)

[*nigriventris* LOEW]

35. nem: *Hemerodromia* MEIGEN

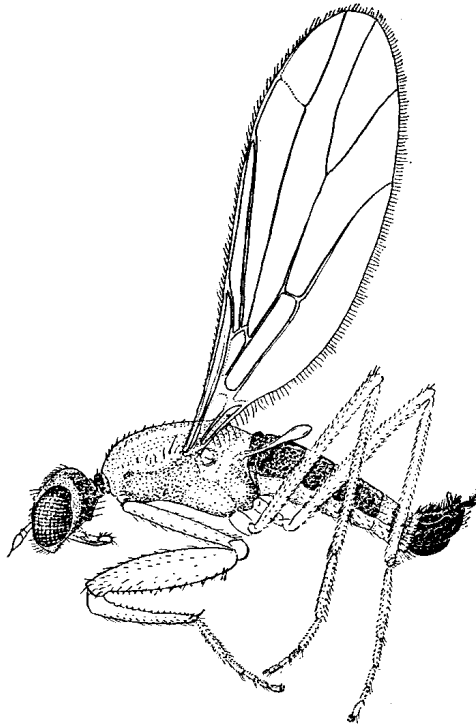
Alkatuk a *Chelifera* nem fajaihoz hasonló. A szárny korongsejtje és a
végsejt hiányzik (5. ábra: B). A szemek az arcon összeérnek, vagy az arc na-
gyon keskeny (145. ábra: B).

145. ábra. A: *Metachela nigriventris* LOEW nőstényének tojócsőve — B: *Hemerodromia oratoria* FALLÉN feje előlről — C: *H. unilineata* ZETTERSTEDT és D: *H. raptoria* MEIGEN ♂♂ ivarszel-
vénye (A: FREY — a többi COLLIN nyomán)

Főként észak- és dél-amerikai fajok. Az Európában ismert 10 faj közül 2 hazánkban is él, és még 1 faj előfordulása várható.

- 1 (2) A pajzsocska bársonyos fekete, a tor sárga. A mesonotum közepén sötét, keskeny sáv húzódik, amely elöl és a pajzsocska előtt kiszélesedik. A hím ivarszervényének felső lemeze kiemelkedik, az alsó lemezen ujszerű nyúlvány van (145. ábra: C). 2,5–3 mm.

146. ábra. *Hemerodromia oratoria* FALLÉN ♂ (Eredeti)

Ausztriában, Dalmáciában, Albániában, Észak-Európában, Angliában egyaránt előforduló faj. Hazánkban a Zempléni-hegységben gyűjtöttek 2 hím és 1 nőtény példányt (VI.)

unilineata ZETTERSTEDT

- 2 (1) A pajzsocska sárga vagy sárgászörös.
- 3 (4) A váll mögötti mélyedés sárga, a tor sötétessárga. A mesonotumon nincs határozott sötét sáv, a pleura kissé szürkés színű. A potroh 7. szervénye sárga. A hím ivarszervény felső lemezének csúcsán kis, félkör alakú kivágás van (146. ábra.) 2–2,5 mm.

Angliában, Észak-Európában, Ausztriában és a Balkán félszigeten egyaránt gyűjtöttek. Faunaterületünkről Pöstyénről említik, de innen igazoló példány nincs. Hazánkban Tardról és Budapest környékéről került elő (V–VI.)

oratoria FALLÉN

- 4 (3) A váll mögötti mélyedés fekete. A mesonotumon közepén sárgás sáv van, a pleura sárgás színű, gyengén szürkén hamvas, az elülső csípő fölött gyakran sötét folt van. A potroh barnásfekete, kissé fénylő, a 7. szelvény sárgás. A hím ivarszelvény felső lemezének csúcsa mélyen öblösen kivágott (145. ábra: D). 2,5—3 mm.

Angliában, Észak-Európában előforduló faj. Szinoním néven az irodalom szerint Ausztriában, Andalúziában is előfordul, sőt Pécsen is gyűjtötték, de igazoló példány nincs (= *albicornis* MEIGEN)

[*raptoria* MEIGEN]

36. nem: *Chelipoda* MACQUART

Apró, sárga legyek. Az elülső láb ragadozó láb, az elülső csípő tövén néhány fakó sörte van. A korongsejt hosszú, keskeny, a csúcsából 3 középer ered (5. ábra: G).

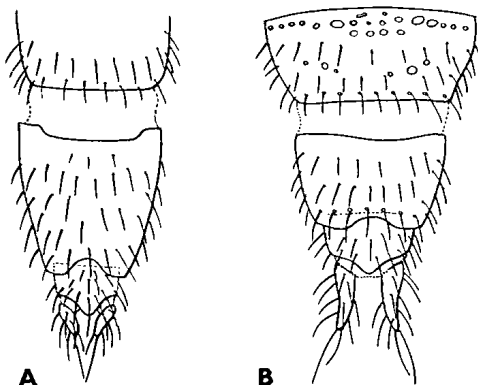
A nem fajai Európán kívül főleg Észak- és Dél-Amerikában, Taivanon, Jáván és Új-Zélandon fordulnak elő. A 3, Európából leírt faj közül 2-nek hazai előfordulása lehetséges.

- 1 (2) Az occipitalis régió alapszíne fekete, fénylő. A homlok elülső része ezüstfehér, egyebütt szürkén hamvas. A hím csápsörtéje nem fehér, csak a nőstényé. A nőstény cercusa rövid, nincs kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles (147. ábra: A). A potroh szőrözete rövid, barnás színű. 2—2,5 mm.

Európában Angliában, Észak-Európában, Felső-Ausztriában fordul elő. Észak-Amerikában is ismert faj. Hazai előfordulása lehetséges

[*vocatoria* FALLÉN]

- 2 (1) Az occipitalis régió alapszíne fekete, de nem fénylő. A homlok fekete. Mindkét ivar csápsörtéje fehér. A nőstény cercusa kétszer olyan

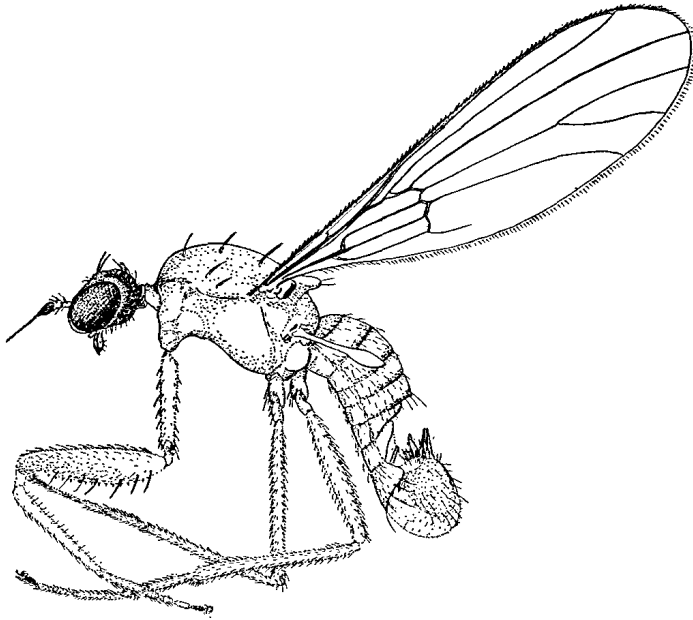

147. ábra. A: *Chelipoda vocatoria* FALLÉN ♀ és B: *Ch. albiseta* ZETTERSTEDT ♀ potrohának vége (COLLIN nyomán)

hosszú, mint amilyen széles (147. ábra: B). A potroh merev szőrei
fehérek. 2—2,5 mm.

Németországban találták. Az irodalmi adatok szerint a Kárpátokban is
előfordul, de igazoló példány nincs. Hazánkban a magasabb hegyvidékeken előke-
rülhet

[*albiseta* ZETTERSTEDT]

148. ábra. *Phyllodromia melanocephala* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

37. nem: *Phyllodromia* ZETTERSTEDT

A *Chelipoda* nem fajaihoz hasonlít, de a szárnyon a korongsejt hiányzik.
A csápsörte fekete, a posthumeralis sörte hiányzik (148. ábra).

Európából egy fajt írtak le.

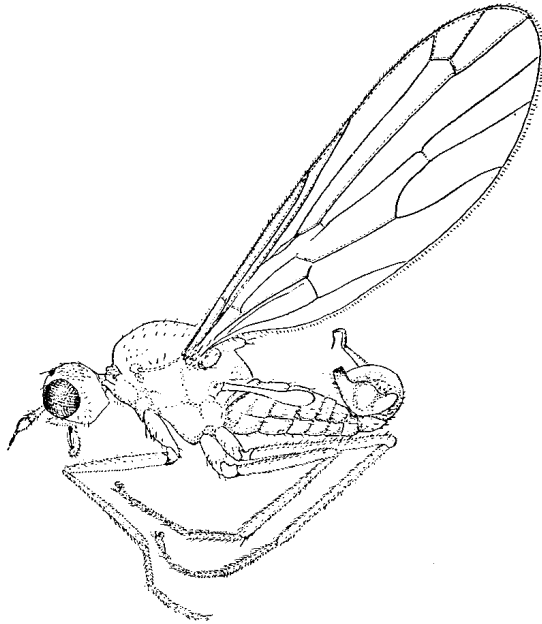
- — Az arc ezüstfehér, a homlok a fekete középcsík kivételével az ocella-
ris dombbal együtt szürkén hamvas. A fej hátulso részének a közepe
fényes fekete, a csáp 3. íze barna. A hím mesonotuma barnás, a
nőstényé vörössárga, gyengén szürkén hamvas. A mesonotum
középsávja barna, a tor sörtéi barnák, a lábak sárgák. A hím elülső
combján barna hosszanti csík van. A térdek és a karomízek barnák
vagy feketék, a potroh ventralis lemezei sárgák. A hím ivarszelvénye
majdnem fele olyan hosszú, mint a potroh. 2—2,5 mm.

Európában Ausztriából, Német- és Svédországból ismert faj. Hazai előfor-
dulása valószínű

[*melanocephala* FABRICIUS]

38. nem: *Dryodromia* RONDANI

Kicsi, sárga legyek. Az arc rövid, a szájniylást a hosszú és széles tapogatók befedik. A csápsörte 2 ízből áll, a 2. íz en rövid szőröcske van. A csápsörte nem hosszabb, mint a 3. csápíz, a fej, a tor és a potroh szőrei rövidek és merevek. A lábak egyszerűek. A szárnyak majdnem kétszer olyan hosszúak, mint

149. ábra. *Dryodromia testacea* RONDANI ♂ (Eredeti)

a potroh, a segédér eléri a szárnyperemet. A sugárereket a szárnylemez végén harántér köti össze, a végsőér a szárnyperemig fut (8. ábra: C). A potroh alig hosszabb, mint a tor. Mind a hím, mind a nőstény potrohának a vége a hátoldalra hajlik.

Európában csak 1 faj képviseli a nemet. A nedves réteket és erdőtisztásokat kedveli. Egész Európában elterjedt.

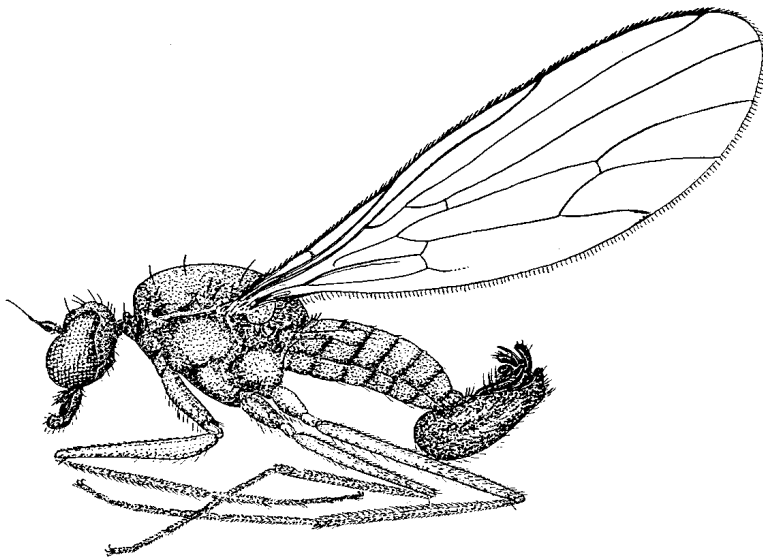
- — Halványsárga színű faj. A homlok, az arc és a 3. csápíz kissé sötétebb. A homlok és az arc finoman szürkén hamvas is lehet. Az ocellaris domb feketés, a fej sörtéi rövidek és szőrszerűek. Az 1 pár ocellaris sörte és a fej hátulso részén levő sörtekoszorú határozottabb. A mesonotum kissé vörössárga, rajta 2—4 sötétebb, esetleg barnás sáv lehetséges. Az acrostichalis sörték 2, a dorsocentralis sörték 1 sorban állnak. A lábak fakósárgák, a karomízek majdnem feketék. A szárnyak gyengén sárgás árnyalatúak, a billér fakósárga. A hím ivarszervény nagy, a 4. potrohszervényig hajlik vissza (149. ábra).

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban csak a Bakonyból került elő (V.) (= *pallida* LOEW)

testacea RONDANI

39. nem: *Heleodromia* HALIDAY

Kicsi vagy nagyon kicsi, sötétbarna fajok. A szárnyak barnás tónusúak. A hímek ivarszervénye feltűnően nagy. A kerek fej a fejtetőhöz közel ízesül a torhoz, a homlok széles. A 2 ocellaris sörtén kívül 2 verticalis söрте és 4—6 fejtetősöрте van. A toron a 4 dorsocentralis söрте egy sorban áll, az acrostichalis

150. ábra. *Heleodromia immaculata* HALIDAY ♂ (Eredeti)

sörték hiányozhatnak. A pajzsocska peremsörtéinek a száma 2. Az elülső csípő majdnem kétszer olyan hosszú, mint a hátulsó. Az r_{4+5} nem villás, a szegélyér az egész szárnyperemen körülfut. A 2. tösejt rövidebb, mint az 1., a végsejt olyan hosszú, mint a 2. tösejt. A végsőér nem nyúlik a szárnyperemig (8. ábra: A). A potroh szőrözete rövid és merev.

Európában 3 faj közül 2 dél-európai. 1 faj hazánkban is előfordul. Biológiájuk ismeretlen.

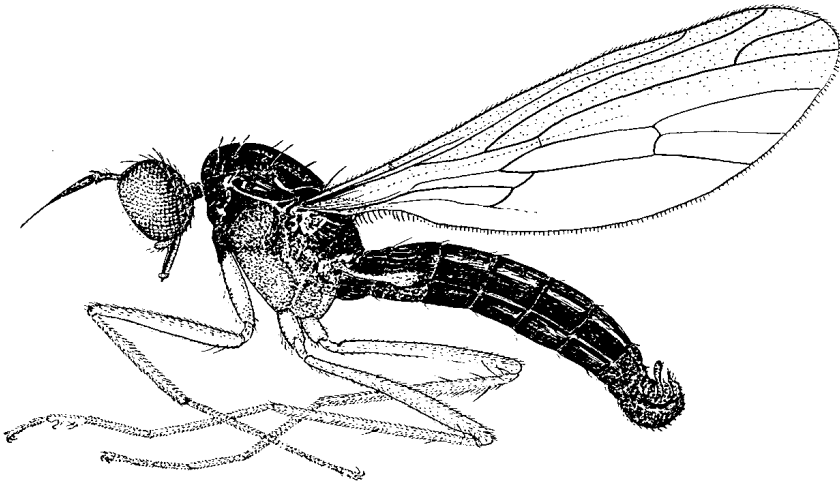
- — Az arc és a homlok hamvassága világosszürke, a fej hátulsó része sötétbarna, fénylő. A 3. csápíz tojásdad, alig hosszabb, mint amilyen széles. A csápsöрте 3—4-szer olyan hosszú, mint a 3. csápíz. A tor alapszíne sötétbarna, a mesonotum és a pajzsocska hamvassága sárgásbarna, a pleura és a metanotum hamvassága kékes-szürke. Az acrostichalis sörték hiányoznak. A csípők finoman szürkén hamvasak, a combokon dorsalisán sötétbarna fénylő sáv van. A potroh szürkén hamvas (150. ábra). 2,3—2,7 mm.

Európában Bajorországból és Ausztriából ismert faj. Hazánkban ritka, a Bakonyban, a Zempléni-hegységben és Csákváron gyűjtötték (V—IX.)

immaculata HALIDAY

40. nem: **Trichopeza** RONDANI

Közepes nagyságú, karcsú fajok. A lábak hosszúak, karcsúak, és rajtuk néhány hosszú sörte van. A szemek nagyok, az arcon hosszú vonalban összeérnek. A 3. csápíz hosszú, lándzsaszerű, a csápsörte háromszor olyan hosszú, mint a 3. csápíz, az 1. csápíz hosszabb, mint a 2. Az elülső csípő majdnem fele olyan hosszú, mint az elülső comb. A szárny hosszú, a segédér nem torkollik a szegélyérbe, amely körülfut az egész szárnyperemen. Az r_{4+5} villás. A potroh oldalról kissé összenyomott.

151. ábra. *Trichopeza longicornis* MEIGEN ♂ (Eredeti)

Az Európából leírt 2 faj közül az egyik faunaterületünkön is előfordul. Biológiájuk ismeretlen.

- — A csáp hosszabb, mint a fej magassága. A homlok fekete, a fej hátulsó része sötétszürkén hamvas. A mesonotum feketésbarna, fénylő, a pleurak és a metanotum világosszürke. A pajzsocskán 2 hosszú peremsörte van. A hím hátulsó lábfejének 2. íze ventralisan kivájt, és a csúcsi felén nyúlvány van. A billér barnássárga. A potroh fénylő fekete, szőrei rövidek, feketék (151. ábra). 5–6 mm.

Európában a bajor Alpokban gyűjtötték. Faunaterületünkről a Bucsecsről, Mehádiáról és Orsováról említik, de innen az igazoló példányok elpusztultak. Hazánkban a Zempléni-hegységben 1 hím példány került elő (VI.)

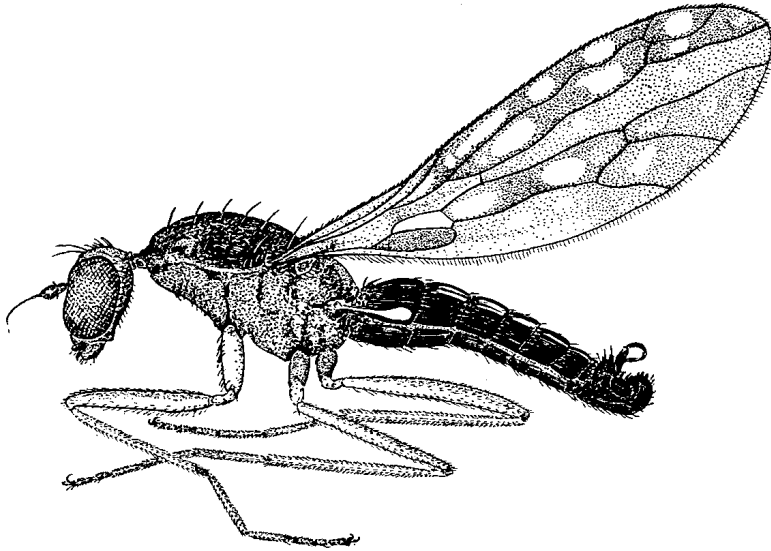
longicornis MEIGEN

41. nem: **Dolichocephala** MACQUART

Apró, barna szárnyú legyek. A szárny több-kevesebb világos folttal tarkított. A fej megnyúlt (9. ábra: B), az arc és a homlok széles. A szemeken nagyon finom szőrök vannak, az acrostichalis sörték hiányoznak. A lábak vékonyak, hosszúak.

A palearktikus régióban mindössze 3 fajt írtak le, ezek közül 1 hazánkban is előfordul, a további 2 jelenléte lehetséges.

- 1 (2) A marginalis sejtben (R_3) világos foltok vannak. Az arc, a csáp fölött 1 harántszalag, valamint a homlok oldalai világosszürkén hamvasak. A fej hátulsó részének hamvassága gyengén szürke. A tor szürkén hamvas, a mesonotumon közepén kékesszürke sáv húzódik (152. ábra). 2—2,5 mm.

152. ábra. *Dolichocephala irrorata* FALLÉN ♂ (Eredeti)

Európában több helyen gyűjtötték. Észak-Amerikában is előfordul. Hazánkban ritka; Csákvár, Tata, Bakonybél lelőhelyeit ismerjük (V, VII.)

irrorata FALLÉN

- 2 (1) A marginalis sejtben világos foltok nincsenek.
- 3 (4) Az r_{2+3} ér egyenes, a szárny világos foltjai határozatlanok (153. ábra: A). A homlok és a fej hátulsó része fénylő fekete, de a pontszemek mögött V alakú, ezüstösszürkén hamvas folt van. A tor barnásfekete, fénylő, a mesonotumon hosszanti sáv látszik. A billér sárgásbarna vagy barna. A potroh fénylő fekete, szőrei feketék. 2—2,5 mm.

Angliában, Norvégiában, Németországban, Korzikán gyűjtötték. Hazai előfordulása lehetséges

[guttata HALIDAY]

- 4 (3) Az r_{2+3} ér hullámos, a szárnyon nagy, világos foltok vannak (153. ábra: B). A fej feketésbarna színű, az arc és a pontszemek mögötti háromszög alakú folt világosszürkén hamvas. A mesonotum feketésbarna, a pleura hamvassága világosszürke. A mesonotumon csak elöl van sűrke sáv. A billér sárga. A potroh feketésbarna, fénylő, rövid szőrei barnák. 1,9–2,3 mm.

Angliában, Németországban és Korfu szigetén gyűjtötték. Magyarországi előfordulása lehetséges

[ocellata COSTA]

42. nem: *Clinocera* MEIGEN

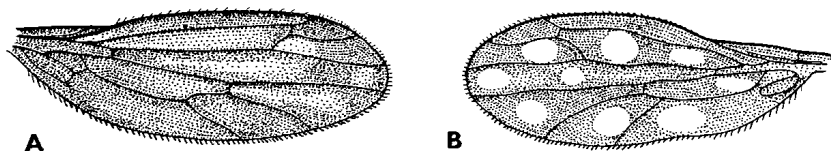
Karcsú testű legyek. Az arc és a homlok széles, a szemeken piheszerű szőrök vannak. Az arc és a pofák egy hasítékkal, amely a szem alsó pereménél kezdődik (9. ábra: C), elkülönülnek egymástól. A tor hosszabb, mint amilyen széles, a lábak hosszúak, karcsúk. A szárny r_{4+5} ere villás. Az 1. tősejt hosszabb, mint a 2., az analis sejt hozzávetőlegesen olyan hosszú, mint a 2. tősejt, a vége kerek. Az analis ér vékony, vagy csonkban végződik, vagy hiányzik.

Az egyes alnemeket figyelmen kívül hagyva az egész Földön elterjedtek. Több mint 60 fajjal képviselt nem, ebből Európában mintegy 25 faj ismeretes. Hazánkban 1 faj előfordulásáról tudunk és 11 faj jelenléte valószínű. Az imágók vizek, patakok közelében, párás környezetben, általában a talajhoz közel, növényeken lelhetők. Fejlődésüket nem ismerjük.

- 1 (2) A lábakon a pulvillusok és az empodium hiányzanak vagy csökevényesek. A pajzsocskán több mint 2 peremsörte van. A meso- és a sternopleura csupasz — (1. alnem: *Bergensammia* MIK). — A pajzsocskán a peremsörték előtt rövid sörték vannak. Az elülső comb csúcsán sörtékefe van. A lábak szürkészöldek, a hátulsó lábszár csúcsi felén 5–6 rövid sörte látszik. A szárnyjegy erősen pigmentált. A potroh zöldesszürke, a hátoldalán halvány olajzöld sáv húzódik. A hím ivarszervénye nem hajlik a potroh fölé (154. ábra: A). 4,7–5,7 mm.

Észak-Olaszországban, Észak-Tirolban és irodalmi adatok szerint faunaterületünkön Kevelén, Tiszaborkúton és Körösmezőn gyűjtötték. Hazai előfordulása lehetséges (VII–IX.)

[nudipes LOEW]

153. ábra. A: *Dolichocephala guttata* HALIDAY és B: *D. ocellata* COSTA szárnya (ENGEL nyomán)

- 2 (1) A lábakon a pulvillusok és az empodium jól fejlettek. A pajzsocskán 1 pár peremsörte van. A meso- és a sternopleuran szőrök, sörték lehetnek.
- 3 (10) Az arc szélein finom szőrök állnak. Az elülső comb csúcsán sörtéből álló fésű van. A szárnyjegy látszik — (2. alnem: *Kowarzia* MIK).
- 4 (7) A lábak színe világosvörös vagy barnássárga.
- 5 (6) A szárnyjegy rövid, félkör alakú. Az arc, a fej alsó része és a pronotum hamvassága világosszürke. A mesonotum középső sávja keskeny, nem fénylő. A hím ivarszervény felső lemeze ujj alakú. (154. ábra: B—C). 2,5 mm.

Elterjedése: Anglia, Skócia, Faeroer szigetek, Németország, Ausztria. Faunaterületünkön Felsőbányáról jelentették, de igazoló példány nincs

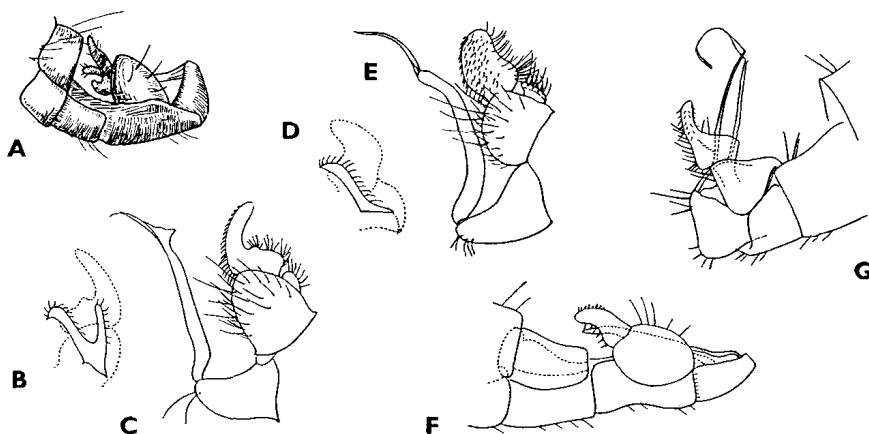
[*bipunctata* HALIDAY]

- 6 (5) A szárnyjegy hosszúkás, fél ellipszis alakú. Az arc alsó része kékes-fehér, a felső része barnás színű. A pronotum közepe barna, szélei szürkén hamvasak. A mesonotum középső sávja széles, fénylő. A hím ivarszervény felső lemeze széles (154. ábra: D—E.) 3—3,5 mm.

Elterjedése: Jugoszlávia, Ausztria. Faunaterületünkön Börza (?), Orsova és Mehádia környékéről jelentették, de igazoló példány nincs

[*barbatula* MIK]

- 7 (4) A lábak sötétbarnák vagy olajzöldek.

154. ábra. A: *Clinocera nudipes* LOEW hím ivarszervénye — B: *C. bipunctata* HALIDAY hím ivarszervénynek oldallemeze felülről és C: hím ivarszerve — D: *C. barbatula* MIK hím ivarszervénynek oldallemeze felülről és E: hím ivarszerve — F: *C. tibiella* MIK és G: *C. plectrum* MIK ♂♂ potrohának vége (A: ENGEL, B—E: COLLIN, F—G: GORODKOV nyomán)

- 8 (9) A hátsó lábszár 2. felén 3—4 sörte van, amelyek hossza a lábszár vastagságát nem éri el. A lábak barnák, a szárnyjegy gyengén pigmentált. A hím ivarszelvény oldallemeze kör alakú (154. ábra: F). 2,25—2,8 mm.

Ausztriából az Alpokból jelentették. Hazai előfordulása lehetséges (VI—VIII.)

[tibiella MIK]

- 9 (8) A hátsó lábszáron nincs sörte. A lábak olajzöldek, gyengén szürkén hamvas bevonatúak. Az elülső comb csúcsa vöröses színű, a szárnyjegy erősebben pigmentált. A hím ivarszelvény oldallemeze háromszög alakú (154. ábra: G). 3—3,75 mm.

Ausztriából és faunaterületünkről (Tiszaborkút, Körösmező, Felsőbánya) jelentették. Hazánkban hegyvidékeinken előkerülhet

[plectrum MIK]

- 10 (3) Az arc csupasz.

- 11 (18) A szárnyjegy hiányzik.

- 12 (13) Nincs határozott humeralis sörte. A szárny nem foltos. Az elülső comb csúcsán nincs sörtékből álló fésű — (3. alnem: *Clinocera* s. str.). — A fej és a mesonotum kávébarna, az arc alsó peremének kivételével, amely felülnézetben ezüstösszürke. A pleura legnagyobb részének hamvassága világosszürke. A csípők szürkék, a lábak barnák. A szárny r_{2+3} érének villája hegyesszögű, az analis ér csomója nem látszik (155. ábra: A). A potroh szürke, kávébarna foltokkal tarkított. A hím ivarszelvény oldalmezének tövén barnás szőrök vannak, a terminalis része pici, kanál alakú, fénylő fekete és csupasz (155. ábra: B). 3—3,5 mm.

Angliában, Németországban, Ausztriában gyűjtötték, hazai előfordulása lehetséges

[nigra MEIGEN]

- 13 (12) Határozott humeralis sörte van. A szárnyak haránterei mentén sötétebb, elmosódó foltok lehetnek. Az elülső comb csúcsán kicsi sörtékből álló fésű van — (4. alnem: *Hydrodromia* MACQUART).
- 14 (15) Az elülső comb tövén ventralisan néhány hosszú sörte van (155. ábra: C). Az r_{2+3} ér hullámos. Az r_{4+5} ér villájának elágazásánál határozatlan peremű, kör alakú sötét folt látszik (155. ábra: D). A hím ivarszelvény viszonylag kicsi, a penis vége kör alakúan görbült (155. ábra: E). 3,5—4,5 mm.

Angliában, Svédországban, Sziléziában, a Harz hegységben, Bajorországban, Tirolban ismert faj. Faunaterületünkön Mehádia és Orsova környékéről

jelentették, de innen igazoló példány nincs. Hazánkban ritka, a Kőszegi-hegység-ből egy nőstény került elő (VII.)

Wesmaeli MACQUART

15 (14) Az elülső comb tövén nincs hosszú sörte. Az r_{2+3} ér nem hullámos.

16 (17) A korongsejt felső vége kissé csúcsos (155. ábra: F), az r_{4+5} ér villájának elágazása lekerekített. A penis vége megtört (155. ábra: G). 3—3,75 mm.

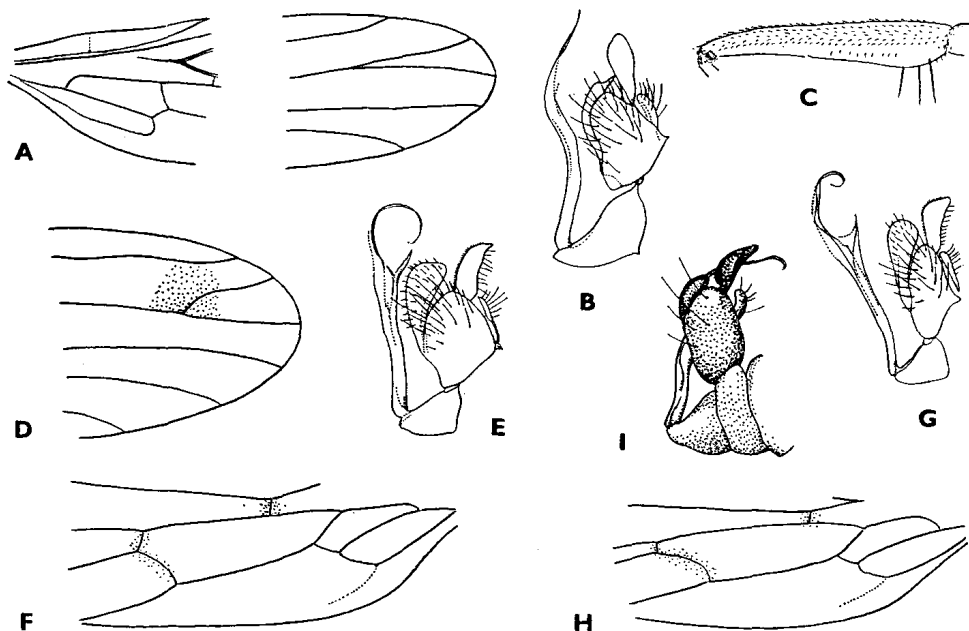
Grönlandtól Észak-Afrikaig, Spanyolországtól Kisázsiaig elterjedt faj. Faunaterületünkön Erdélyből jelentették, de igazoló példány nincs. Hazai előfordulása valószínű

[stagnalis HALIDAY]

17 (16) A korongsejt felső vége erősen csúcsos (155. ábra: H), az r_{4+5} villájának felső vége ércsonkot visel. A penis vége alig görbült (155. ábra: I). 3—4 mm.

A Lappföldön, Norvégiában, Finnországban, Ausztriában, Tirolban ismert faj. Faunaterületünkön az irodalom szerint Rozsnyón, Kőrösmezőn, Tiszaborkúton, Verestorony környékén, a Tátrában, Aranyosfőn, Felsőbányán és Mehádia környékén gyűjtötték. Igazoló példányok nincsenek

[appendiculata ZETTERSTEDT]

155. ábra. A: *Clinocera nigra* MEIGEN szárnya és B: hím ivarszerve — C: *C. Wesmaeli* MACQUART elülső combja, D: a szárny csúcsa és E: hím ivarszerve — F: *C. stagnalis* HALIDAY szárnyának korongsejtje és G: hím ivarszerve — H: *C. appendiculata* ZETTERSTEDT szárnyának korongsejtje és I: hím ivarszerve (B, E, G: COLLIN — I: ENGEL nyomán — a többi eredeti)

- 18 (11) A szárnyjegy nem hiányzik. A szárny többnyire sötét foltokkal tarkított. Az elülső combon ventralisan legfeljebb finom szőrök vannak — (5. alnem: *Phaeobalia* MIK).
- 19 (20) 4 mm-nél kisebb faj. A csípők, különösen a lábak vörösbarnák vagy vörössárgák. A pajzsocska közepe ezüstfehér, szélei barnák. A fej sörtéi feketék, szőrei vörösbarnák. A mesonotum világos olajbarna, a középső sáv fehéres vagy világos szürkészöld, mellette sötétbarna sávok húzódnak. A vállak mögött kezdődő sötét sávok az utolsó dorsocentralis sörtéig futnak. A potroh hátlemezei csaknem teljesen barnák, a haslemezek szürkészöld színűek. A hím ivarszelvény terminalis lemeze széles (156. ábra: A). 3,5 mm, a szárny 4 mm.

Portugáliában, Ausztriában és az irodalom szerint faunaterületünkön Rozsnyón gyűjtötték

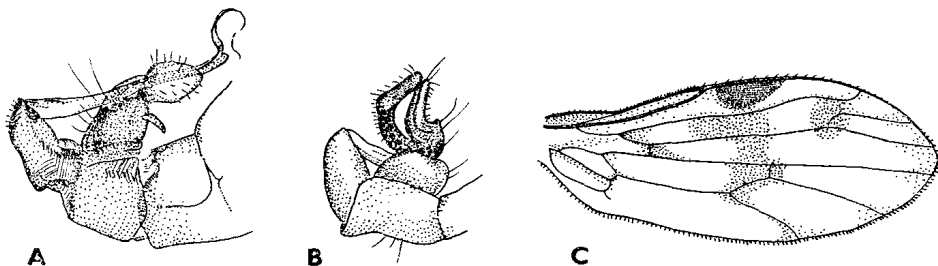
[*dimidiata* LOEW]

- 20 (19) 4 mm- vagy annál nagyobb fajok. A lábak sötét szürkészöldek vagy barnák.
- 21 (22) A lábak barnák, a combok enyhén szürkészöld hamvassággal borítottak. A pajzsocska hamvassága ezüstszürke, a fej sörtéi feketék, szőrei fakók. Az előtor barna, szélei finoman szürkén hamvasak. A mesonotum világos-olajbarna, kivéve a vállakat és az innen kiinduló hosszanti sávokat, valamint a pajzsocska előtti mélyedést; ezek ezüstszürkén hamvasak. A hím potrohának hamvassága ezüstszürke, a nőstényén a hátoldalon keskeny, világosbarna sáv fut végig. A hím ivarszelvényének terminalis lemeze keskeny, megnyúlt (156. ábra: B). 4 mm, a szárny 5 mm.

Az adatok szerint az osztrák és az olasz Alpokban, valamint a Tátrában találták. Hazánkban még nem került elő

[*varipennis* NOWICZKI]

- 22 (21) A lábak hamvassága sötét szürkészöld, csak a térdek vörösek. A pajzsocska ezüstfehéren hamvas, a fej sörtéi feketék, szőrei szürkék. Az előtor barnás színű. A mesonotum olajbarna, közepén 2 sötét-

156. ábra. A: *Clinocera dimidiata* LOEW és B: *C. varipennis* NOWICZKI hím ivarszerve — C: *C. inermis* LOEW szárnya (ENGEL nyomán)

barna sáv húzódik. A potroh teljesen szürkén hamvas. A szárny r_{4+5} villájának elágazásánál jól körülhatárolt, sötét folt van (156. ábra: C). 4 mm, a szárny 4,7 mm.

Ausztriában néhány helyen gyűjtötték. Az adatok szerint faunaterületünkön a Tátrában Barlangligeten fordul elő. Igazoló példány nincs

[inermis LOEW]

43. nem: *Wiedemannia* ZETTERSTEDT

Kicsi és közepes nagyságú legyek. Nagyon hasonlítanak a *Clinocera* fajokhoz. A fejük lefelé többé-kevésbé megnyúlt, a pofák és az arc a szemek alatt sohasem különül el élesen (157. ábra: B, 158. ábra: A). A clypeus mindig fejlett. A tor határozottan sörtézett, bár a sörték száma nem nagy. Az acrostichalis sörték jobbra a mesonotum elején fejlődtek ki, bár vannak fajok, amelyeken a pajzsocskáig meglelhetők. A dorsocentralis sörték között apró sörték lehetnek, a supraalaris sörték mindig hiányoznak. A pajzsocska felső felszínén legtöbbször piciny sörték állnak, a pleura lemezein több-kevesebb szőröcske van. A lábakon hosszabb, rövidebb szőrök vannak, a sörték száma sohasem nagy. A combok csúcsainak közelében 1 vagy néhány erősebb sörte lehet, amelyek száma, elhelyezkedése faji bélyeg. A szárnyak megnyúltak, elég hosszúak. Mindig 1 stigmajuk van, amely vagy hosszúkás tojásdad, vagy hozzávetőlegesen kör alakú. A subcosta nagyon közel fut a costa mellett. A cubitalis villa nagyon hegyes szöggel kezdődik, a korongsejt felső vége csúcsosan végződik. A hím ivarszelvénye terebélyes, a potroh fölé nyúlik, a felső és az oldalsó lemezek általában nagyok, a penis hosszú és egyenes, a vége mindig visszahajlik.

Európában 43 fajt tartanak nyilván, melyek közül 1 fajt hazánkban is gyűjtöttek és 17 faj előfordulása lehetséges. A fajokat több alnembe sorolják, bár ezek közül néhány vitatható. Az imágók vizek, elsősorban hegyi patakok mentén élnek, gyakran röpködnek a vizek felszíne fölött. Jellemző, hogy egyes fajok csak meghatározott tengerszint feletti magasságokon fordulnak elő. Lárvaik különböző légylárvákkal táplálkoznak.

- 1 (2) A szívóka karcsú, a labellum vége nem szélesedik ki. A tapogató nagyon kicsi — (1. alnem: *Clinocerella* ENGEL). — A fej szürke, csak a homlok és az ocellaris domb olajbarna, amelyben 2 hosszú és 2 rövid sörte van. A mesonotum és a pajzsocska olajbarna, a pleura és a metanotum zöldesszürke. A 6 dorsocentralis sörtepár között fele olyan hosszú, de erős sörték állnak. A hím ivarszelvényének oldalsó és felső lemeze megnyúlt, a felső lemezek pereme befelé hajlik (157. ábra: A). 3,5 mm.

A bajor és osztrák Alpokból és a Déli-Kárpátokból (Verestorony) jelentették. Hazánkban még nem került elő.

[sorex ENGEL]

- 2 (1) A szívóka vastag, a labellum vége kiszélesedett. A tapogató nagyobb, jól szembetűnő.

- 3 (16) A szárnyjegy hozzávetőlegesen kör alakú, átmérője nagyobb, mint a peremér és a sugárér közötti átlagos távolság. A sugárér a szárnyjegy alsó szélénél lefelé irányuló ívet alkot.
- 4 (5) A szem alsó pereme és a tapogató eredése közötti távolság kisebb, mint a szem hossz tengelyének a fele (157. ábra: B) — (2. alnem: *Pseudowiedemannia* ENGEL). — Csak egyetlen finom humeralis sörte van. A hím ivarszelvényének felső lemeze terjedelmes, nem tagolt (157. ábra: C). 3,25—4,75 mm.

Angliában, Franciaországban, az Alpokban, Ausztriában több helyen gyűjtötték. Faunaterületünkről a következő helyekről jelentették: Felsőlövő, Rozsnyó, Pöstyén, Brassó, Aranyosfő, Tordai-hasadék, Koppándi-hasadék. Az igazoló példányok elpusztultak (VII—IX.)

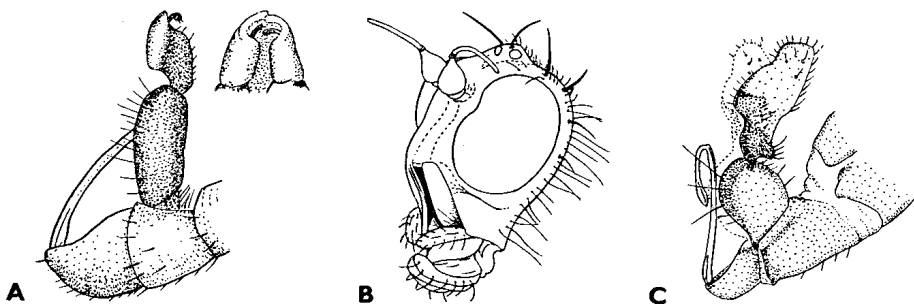
[*lamellata* LOEW]

- 5 (4) A szem alsó pereme és a tapogató eredése közötti távolság nagyobb, mint a szem hossz tengelyének a fele (158. ábra: A). 1—3 erős humeralis sörte van. — (3. alnem: *Wiedemannia* s. str.)
- 6 (9) A pajzsocska felszíne teljesen barna.
- 7 (8) A hím szárnyán az r_{4+5} ér villájának elágazási pontjából a szárny peremére húzott merőleges áthalad a szárnyjegy közepén; a nőtény szárnyán ez a vonal a szárnyjegy distalis határán fut át. A hím ivarszelvényén a felső lemez felső nyúlványának vége kiszélesedik (158. ábra: B—C). 3,5—5,5 mm.

Hegyvidéki faj. Franciaország, Németország és Ausztria területén több helyen gyűjtötték. Faunaterületünkön a Kárpátokból több lelőhelyet tüntet fel az irodalom (Parnicza, Kőrösmező, Árvaváralja, Kevele, Aranyosfő). Az igazoló példányok elpusztultak (VII—VIII.)

[*rhynchops* NOWICZKI]

- 8 (7) A hím szárnyán az r_{4+5} ér villájának elágazási pontjából a szárny peremére húzott merőleges a szárnyjegy distalis szélén fut át; a

157. ábra. *Wiedemannia sorex* ENGEL hím ivarszerve — B: *Wiedemannia* sp. feje — C: *W. lamellata* LOEW hím ivarszerve (A, C: ENGEL — B: COLLIN nyomán)

nőtény szárnyán ez az egyenes a szárnyjegy közepén halad keresztül. A hím ivarszelvényének felső lemezén a felső nyúlvány vége nem szélesedik ki jelentősen (158. ábra: D—E). 5 mm.

Csak a Kárpátokból (Beszkidek) jelentették (VIII.)

[*stylifera* MIK]

- 9 (6) A pajzsocska vagy teljesen szürke, vagy a barna alapszínen közepén szürke sáv húzódik.
- 10 (13) A pajzsocska felszíne teljesen szürke.
- 11 (12) A mesopleura felső sarkán sörték vannak. A hím szárnyán az r_{4+5} ér villájának elágazásából a szárny peremére húzott merőleges a szárnyjegy közepén halad át. A nőstényen ez a vonal a szárnyjegy distalis peremét szeli át. A hím ivarszelvényén a felső lemez felső nyúlványa 3 ágra tagolódik (159. ábra: A—B). 4,8—5 mm.

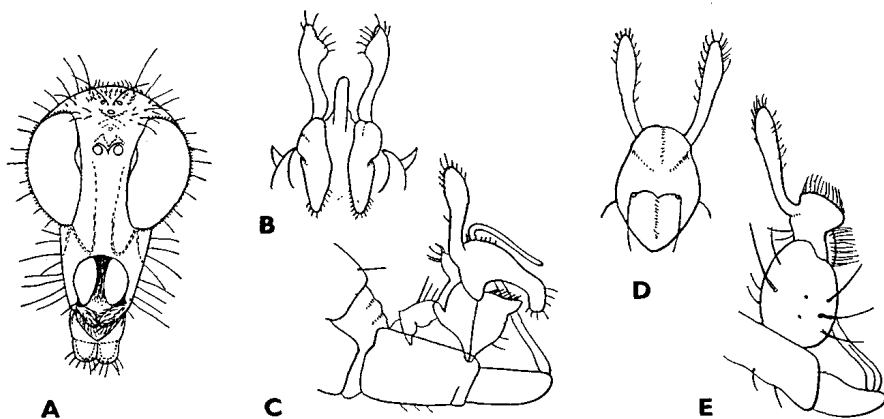
Csak faunaterületünkön fordul elő: Börza, Kőrösmező, Árvaváralja, Verestorony, Mehádia. Az igazoló példányok elpusztultak.

[*tricuspidata* BEZZI]

- 12 (11) A mesopleura csupasz. Mind a két ivar szárnyán az r_{4+5} ér villájának elágazásából a szárny peremére húzott merőleges a szárnyjegy közepén megy át, vagy ettől proximalisan halad. A hím ivarszelvényén a felső lemez felső ága lapát alakú, az alsó ága keskeny, ujjszerű (159. ábra: C). 4—4,5 mm.

Az osztrák Alpokból, faunaterületünkről pedig a következő helyekről jelentették: Felsőlövő, Trencsénteplic, Verestorony, Kőrösmező, Árvaváralja, Párnicza, de az igazoló példányok elpusztultak (VI—IX.)

[*Braueri* MIK]

158. ábra. A: *Wiedemannia* sp. feje — B: *W. rhynchops* NOWICZKI hím ivarszervének felső lemezei felülről és C: hím ivarszelvénye — D: *W. stylifera* MIK hím ivarszervének felső lemeze felülről és E: hím ivarszelvénye (COLLIN nyomán)

- 13 (10) A pajzsocska felszínén közepen szürke sáv húzódik.
- 14 (15) Az r_{4+5} ér villájának elágazásából a szárny pereméhez húzott merőleges és a szárnyjegy között legalább olyan távolság van, mint a szárnyjegy átmérőjének a fele (159. ábra: D). Az előtor nyaki részén számos sörte van. A hím ivarszervény felső lemeze széles, a tövéhez közel rövid bevágás van (159. ábra: E). 3,5—5 mm.

Angliában, Finnországban, a Lappföldön, Karéliában, Németországban Svájcban, Csehszlovákiában, a Pireneusokban és a Kárpátokban egyaránt előfordul. Hazánkban még nem került elő

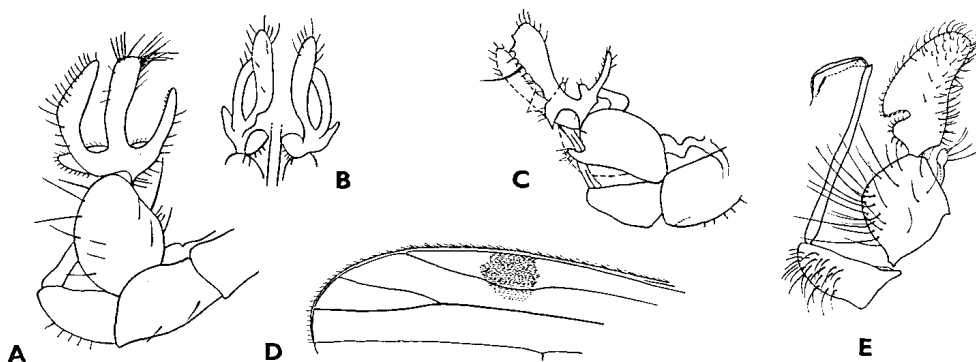
[bistigma CURTIS]

- 15 (14) Az r_{4+5} ér villájának elágazásából a szárny pereméhez húzott merőleges a hím szárnyjegyének közepén, a nőstény szárnyjegyének szélén megy át. Az előtor nyaki részén néhány erős és néhány gyenge sörte van. A hím ivarszerv felső lemezének töve keskeny, a vége két ágra tagolódik és kiszélesedik. 4,5 mm

Dél-európai faj, Magyarország délnyugati területein előfordulhat

[oxystoma BEZZI]

- 16 (3) A szárnyjegy megnyúlt és keskeny, általában finoman pigmentált.
- 17 (22) A combokon a csúcs előtti sörték — általában mind elől, mind hátul — fejlettek és rendszerint hosszabbak, mint a combok átmérője — (4. alnem: *Eucelidia* MIK).
- 18 (19) Az elülső combon a csúcs előtti sörte hiányzik, a középsőn és a hátsón elől jól fejlettek, hátul viszont szőrszerűek és fekvők. Az acrostichalis sörték csak elől vannak meg, ezek határozottak, de nagyon rövidek. A mesonotumon a sörtesorok között 2 hosszanti

159. ábra. A: *Wiedemannia tricuspidata* BEZZI hím ivarszerve és B: a felső lemezpárja felülről — C: *W. Braueri* MIK hím ivarszerve — D: *W. bistigma* CURTIS szárnyának részlete és E: hím ivarszerve (A—B, GORODKOV, C—D COLLIN nyomán)

sötétebb sáv látszik. A hím ivarszelvény kicsi (160. ábra: A). 3,5–4 mm.

Ausztriában az Alpokból, valamint a Kárpátokból (Párnicza, Árvaváralja, Nagy-Ilva) jelentették. Az igazoló példányok elpusztultak (VIII.)

[Escheri ZETTERSTEDT]

19 (18) Minden combon jól fejlettek a csúcs előtti sörték.

20 (21) 5 mm-nél nagyobb legyenek. A középső lábszár tövén 1, a hátsó lábszár tövén 1–3 felálló sörté van. A középső és hátsó combon dorsalisán erős felálló sörték láthatók. A hím ivarszelvényének felső lemeze terebélyes és kétágú (160. ábra: B). 5–5,3 mm.

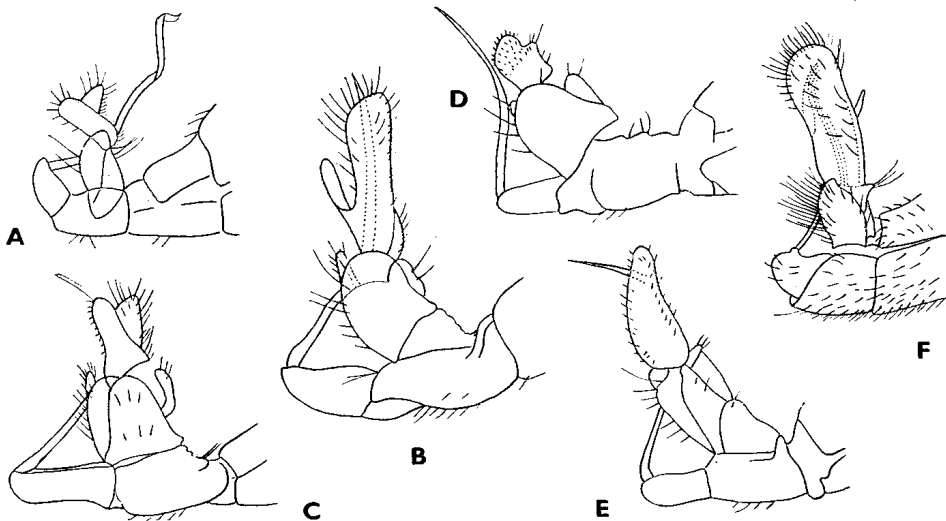
Alsó-Ausztria, Bajorország, valamint faunaterületünkről Pöstyén, Rozsnyó területéről jelentették

[pirata MIK]

21 (20) 5 mm-nél kisebb legyenek. A középső lábszár tövén, valamint a középső és a hátsó combon dorsalisán a sörték hiányoznak. A hím ivarszelvény felső lemeze kisebb, mint az oldalleméz (160. ábra: C). 4 mm.

Németország és Csehszlovákia területéről, valamint hazánkban Budapest környékéről jelentették. A hazai előfordulását igazoló példány elpusztult

Zetterstedti FALLÉN

160. ábra. A: *Wiedemannia Escheri* ZETTERSTEDT, B: *W. pirata* MIK, C: *W. Zetterstedti* FALLÉN, D: *W. Czernii* BEZZI, E: *W. longicornis* MIK és F: *W. lota* HALIDAY ♂♂ ivarszerve (GORODKOV nyomán)

- 22 (17) A combokon a csúcs előtti sörték hiányoznak, legfeljebb az elülső combon van elől ilyen sörté.
- 23 (24) Az elülső combon az utolsó negyedben elől nincs sörté. Az acrostichalis sörték csak a mesonotum elején vannak meg, ezek rövidek — (5. alnem: *Roederia* MIK). — A hím ivarszelvény felső lemeze kicsi, felül bevágott (160. ábra: D). 4,5—5 mm.

Elterjedési területe: Közép- és Nyugat-Európa. A Kárpát-medencében a következő helyekről jelentették: Párnicza, Fuzine, Plitvica, Mehádia, Felsőbánya (VIII.)

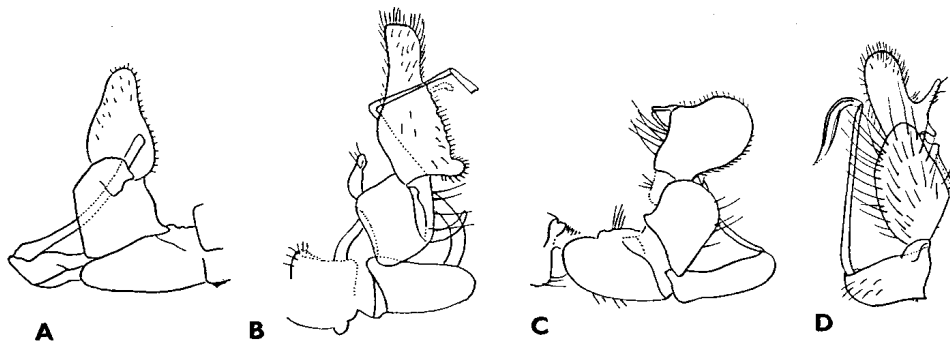
[Czernüi BEZZI]

- 24 (23) Az acrostichalis sörték a pajzsocska kezdetéig megvannak. Ha csak a mesonotum elején fejlődtek ki, akkor az elülső combon az utolsó harmadban sörté van.
- 25 (30) Az elülső comb utolsó harmadán vagy negyedén 1—3 rövid, de határozott sörté van. — (6. alnem: *Chamaedipsia* MIK).
- 26 (29) A pajzsocska felszíne szőrös.
- 27 (28) A dorsocentralis sörtesorok között apró szőröcskék ülnek. Az 1. csápiz hosszú. A hím ivarszelvény felső lemeze terjedelmes, körte alakú (160. ábra: E). 2—3 mm.

Bajorországban, az osztrák Alpokban és a Kárpátokban Kőrösmezőn gyűjtötték

[longicornis MIK]

- 28 (27) A dorsocentralis sörtesorok között hiányoznak az apró szőröcskék, legfeljebb elől látható néhány. A hím ivarszelvényének felső lemeze fordított körte alakú (160. ábra: F). 3,8 mm.

161. ábra. A: *Wiedemannia Beckeri* MIK, B: *W. phantasma* MIK, C: *W. hygrobia* LOEW és D: *W. fallaciosa* LOEW ♂♂ ivarszerve (GORODKOV nyomán)

Nyugat-Európa északi területein, Angliában, Németországban és Kisázsia-ban gyűjtötték. Faunaterületünkön Erdélyből, a Koppándi-hasadékból jelentet-ték

[lota HALIDAY]

- 29 (26) A pajzsocska felszínén nincsenek szőrök. Az acrostichalis sörték jól láthatók, 2 sort alkotnak, a mesonotum hátulsó pereméig futnak. A hím ivarszelvényének felső lemeze körte alakú (161. ábra: A). 4 mm.

Az Alpokban fordul elő, de Kőrösmezőről is jelentették

[Beckeri MIK]

- 30 (25) Az elülső comb utolsó harmadán nincs, vagy csak a csúcs közelében áll egyetlen kicsi sörte — (7. alnem: *Philolutra* MIK).

- 31 (32) A szem alsó pereme és a tapogató eredése közötti távolság nagyobb, mint a szem hosszanti átmérőjének a fele. A mesonotum olajzöld, rajta 2 világosabb hosszanti sáv van. A tapogató barna. A hím ivarszelvényének felső lemeze megnyúlt és terjedelmes (161. ábra: B). 4—4,5 mm.

Anglián kívül Bajorországban, Ausztriában a Alpokban és Bécs környékén, valamint faunaterületünkön Kőrösmezőn és Árvaváralján gyűjtötték

[phantasma MIK]

- 32 (31) A szem alsó pereme és a tapogató eredése közötti távolság kisebb, mint a szem hosszanti átmérőjének a fele.

- 33 (34) 4 mm-nél kisebb legyek. A dorsocentralis sörték között köztes sörték nincsenek. A metanotum barna. A hím ivarszelvényének felső lemeze lapát alakú (161. ábra: C). 3,5—3,7 mm.

Németországban és Ausztriában több helyen gyűjtötték. Faunaterületünk-ről a következő helyekről említik: Felsőhági, Retyezát, Nagy-Ilva, Aranyosfő, Kőrösmező, Tiszaborkút, Kevele, Árvaváralja, Verestorony, Párnica, Rozsnyó

[hygrobia LOEW]

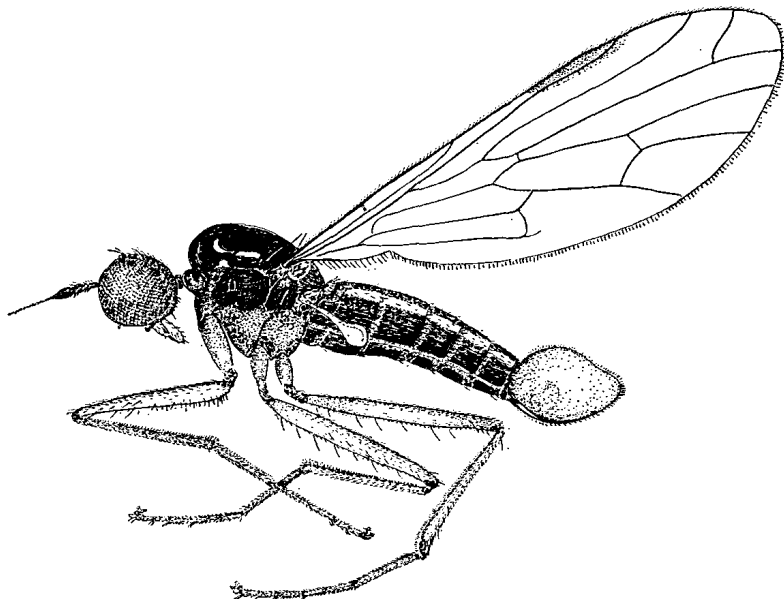
- 34 (33) 4 mm-nél nagyobb legyek. A mesonotumon 5 pár dorsocentralis sörte van. Az 1. és a 3. pár között erős, a dorsocentralis sörték fél hosszát elérő köztes sörték vannak. A mesonotum mohazöld, a pajzsocska, a praescutellaris mélyedés, a váll és a pronotum szürke. A hím ivarszelvényének felső lemeze kisebb, mint az oldallemez (161. ábra: D). 4,5—4,8 mm.

Norvégiában, Németországban, Felső- és Alsó-Ausztriában, Olaszország-ban, Faeroer szigeteken, Dalmáciában és a Kaukázusban gyűjtötték. Faunaterüle-tünkről Kazánból, Párnicáról, Nagy-Ilváról, Árvaváraljáról és Kőrösmezőről jelentették

[fallaciosa LOEW]

44. nem: *Brachystoma* MEIGEN

5 mm-nél nagyobb fajok. A szájszervek rövidek, a tapogató viszonylag széles. A szemek egyik ivaron sem érnek össze a homlokon. A szemek facettái közül a felsők kisebbek, anélkül, hogy harántvonallal a nagyobb facettájú mező elválasztható lenne. A peremér körülfut az egész szárnyon.

162. ábra. *Brachystoma vesiculosum* FABRICIUS ♂ (Eredeti)

A Palearktikumban 1 fajt Japánban, 1 fajt Európában találtak. Ez utóbbinak hazai előfordulása lehetséges. Fejlődésüket nem ismerjük.

- — A homlok a csáp fölött fehéresszürke, a csáp feketésbarna, a csápsörte hosszabb, mint a 3. csápíz. A tor fénylő fekete, a pleurák alsó részének hamvassága fehéresszürke. A vállak vöröses színűek. A lábak hosszúak és vékonyak, a csípők sárgák, egyebütt a lábak többé-kevésbé barnák. A szárnyak sárgásbarna színűek, a billér fehér. A nőstény potrohának vége hólyagszerű (162. ábra). 5,5—6,5 mm.

Ausztriából, Jugoszláviából és Olaszországból jelentették

[*vesiculosum* FABRICIUS]

RÖVIDÍTETT RENDSZERTANI MUTATÓ

„Magyarország Állatvilága” XIV. kötetének 13. füzetéhez

(Dr. *Wéber Mihály*: Táncoşlegyek — Empididae — Fauna Hung. 121.)

NEMEK — ALNEMEK

Aclonempis COLLIN 174
Amydroneura COLLIN 171
Anachrostichus BEZZI 148
Argygrandrus BEZZI 145
Atalanta MEIGEN 8

Bergenstammia MIK 208
Bicellaria MACQUART 5, 76
Brachystoma MEIGEN 7, 220

Chamaedipsia MIK 218
Chelifera MACQUART 5, 196
Chelipoda MACQUART 5, 202
Chersodromia WALKER 3, 20
Clinocera MEIGEN 8, 208
Clinocera s. str. 210
Clinocerella ENGEL 213
Collinaria FREY 193
Coptophlebia BEZZI 141
Coryneta ENGEL 4
Crossopalpus BIGOT 4, 15
Ctenempis FREY 188

Dolichocephala MACQUART 8, 206
Drapetis MEIGEN 3, 12
Dryodromia RONDANI 7, 204

Elaphropeza MACQUART 3, 14
Empis LINNÉ 12, 140
Empis s. str. 152, 156
Eorhamphomyia FREY 191
Eucelidia MIK 216
Euempis FREY 152
Euthyneura MACQUART 9, 10, 85

Gloma MEIGEN 11, 97

Heleodromia HALIDAY 8, 205
Hemerodromia MEIGEN 5, 200
Hilara MEIGEN 11, 99
Holocera SCHINER 172
Hybos MEIGEN 6, 72
Hydrodromia MACQUART 210

Iteaphila ZETTERSTEDT 11, 97

Kowarzia MIK 209
Kritempis COLLIN 149

Leptempis COLLIN 154
Leptopeza MACQUART 7, 89
Lisempis BEZZI 140
Lundstroemiella FREY 168

Megacyttarus BIGOT 176
Meghyperus LOEW 6, 76
Metachela COQUILLET 5, 200
Microphorella BECKER 8, 94
Microphorus MACQUART 9, 92

Ocydromia MEIGEN 7, 91
Oedalea MEIGEN 10, 86
Oreogeton SCHINER 11, 96
Oropezella COLLIN 7, 90

Pachymeria STEPHENS 150
Pararhamphomyia FREY 178
Phaeobalia MIK 212
Philolutra MIK 219
Phyllodromia ZETTERSTEDT 5, 203
Platypalpus MACQUART 4, 30
Platyptera MEIGEN 146
Polyblepharis BEZZI 146
Pseudowiedemannia ENGEL 214
Pterempis BEZZI 156

Rhagas WALKER 11, 98
Rhagionempis ENGEL 154
Rhamphomyia MEIGEN 11, 168
Rhamphomyia s. str. 188
Roederia MIK 218

Schistostoma BECKER 9, 93
Sicodus RAFINESQUE 4
Stilpon LOEW 3, 19
Symballophthalmus BECKER 4, 71
Synamphotera LOEW 7
Syndyas LOEW 6, 75
Syneches WALKER 6, 74

Tachista LOEW 4
Tachydromia MEIGEN 4, 26
Tachydromia MEIGEN 4
Tachypeza MEIGEN 4, 22
Trichina MEIGEN 10, 82
Trichinomyia TUOMIKOSKI 10, 92

Trichopeza RONDANI 8, 206
Wiedemannia s. str. 214
Wiedemannia ZETTERSTEDT 8, 213
Xanthempis BEZZI 12, 136, 145

FAJOK ÉS FAJ ALATTI KATEGÓRIÁK

abbreviata LOEW 144, 145
abdominalis ZETTERSTEDT 108
aemula LOEW 30
aeneicollis ZETTERSTEDT 55
aenescens WIEDEMANN 19
aeneus MACQUART 55
aeronetha MIK 135
aestiva LOEW 157
aethyops ZETTERSTEDT 183
agiella COLLIN 40
agilis MEIGEN 40
albicans MEIGEN 147
albicornis MEIGEN (*Hemerodromia*) 202
albicornis ZETTERSTEDT (*Platypalpus*) 62
albifacies COLLIN 55
albinervis MEIGEN 142
albipennis FALLÉN (*Rhamphomyia*) 183, 185
albipennis v. ROSER (*Hilara*) 114
albiseta PANZER (*Platypalpus*) 49
albiseta ZETTERSTEDT (*Chelipoda*) 203
albissima FREY 185
albitarsis v. ROSER 100
albiventris v. ROSER 105
albo-capillatus FALLÉN 49
albohirta COLLIN 176
albo-micans OLDENBERG 32
albo-venosa v. ROSER 172
alpicola STROBL 166
alpigenus STROBL 37
amoena LOEW 180
analís MEIGEN 66
anfractuosa BEZZI (*Rhamphomyia*) 180
anfractuosa MIK (*Empis*) 168
anglodanica LUNDBECK 106
angusta COLLIN 199
annulatus FALLÉN 53
annulimana MEIGEN 27
annulipes MEIGEN 65
anomalina ZETTERSTEDT 176
anomalipennis MEIGEN 176
anomalus MEIGEN 93
Apfelbecki STROBL 168
appendiculata ZETTERSTEDT 211
arenaria HALIDAY 22
argentata v. RÖD. 194
aristatus COLLIN 56
arrogans LINNÉ 29
articulatoideus FREY 61
articulatus MACQUART 61
assimilis FALLÉN 13
aterrima CURTIS 18
atra MEIGEN 181
aurantiacus COLLIN 32

australis FREY 169
austriaca TUOMIKOSKI 78
baldensis STROBL 39
barbata MACQUART (*Rhamphomyia*) 179
barbata OLDENBERG (*Tachydromia*) 28
barbatula MIK 209
basalis LOEW 97
Beckeri MIK (*Wiedemannia*) 219
Beckeri STROBL (*Hilara*) 119
Beckeri STROBL (*Microphorella*) 95
biapicalis WÉBER 66
bicolor MACQUART (*Rhamphomyia*) 179
bicolor MEIGEN (*Platypalpus*) 71
bicuspidata COLLIN 164
bilobata COLLIN (*Trichina*) 85
bilobatus WÉBER (*Platypalpus*) 41
bipunctata HALIDAY 209
bistigma CURTIS 216
bistortae MEIGEN 149
bistriata ZETTERSTEDT 132
bivittata STROBL 131
borealis LINNÉ (*Empis*) 146
borealis OLDENBERG (*Hilara*) 128
borealis ZETTERSTEDT (*Leptopeza*) 89
Braueri MIK 215
brevipennis v. ROSER 26
brevistyla COLLIN 132
caesia MEIGEN 184
calcanea MEIGEN 27
calcaratus COLLIN 62
calceatus MEIGEN 69
caliginosa COLLIN 173
candicans FALLÉN 42
canescens ZETTERSTEDT 102
carinthiaca STROBL 118
caudata ZETTERSTEDT 183
caudatula LOEW 167
celer MEIGEN 39
chioptera MEIGEN 166
chorica FALLÉN 123
ciliaris FALLÉN 51
ciliata FABRICIUS 153
ciliatopennata STROBL 162
cilipes MEIGEN 103
cinerascens MEIGEN 191
cingulata DAHLBOM 101
clarandus COLLIN 60
clavipes MEIGEN 83
clypeata MEIGEN 111
coarctatus COLLIN 60
cognata EGGER 156

commutatus STROBL 33
compta ZETTERSTEDT 179
concinicauda COLLIN 199
concolor VERRALL 137
connexa MEIGEN 30
coracina BEZZI (Empis) 144, 145
coracina OLDENBERG (Hilara) 135
coracina ZETTERSTEDT (Rhamphomyia) 188
cornicula LOEW 125
cosata ZETTERSTEDT 184
costalis v. ROSER 30
cothurnatus MACQUART 59
crassa NOWICZKI 147
crassicauda STROBL 172
crassirostris FALLÉN 178
culiciformis FABRICIUS 73
cuneata LOEW 103
cursitans FABRICIUS (Platypalpus) 44
cursitans ZETTERSTEDT (Chersodromia) 22
Curtisi COLLIN 127
curvipes MEIGEN 16
Czernii BEZZI (Wiedemannia) 218
Czernyi STROBL (Hilara) 128

deltospina WÉBER 111
dentata OLDENBERG 183, 185
dentipes ZETTERSTEDT 183, 185
digramma MEIGEN 138
dilatovittatus STROBL 32
dimidiata LOEW (Clinocera) 212
dimidiata LOEW (Xanthempis) 138
dimidiata MEIGEN (Empis) 155
discoidalis LUNDBECK 112
discolor STROBL 109
dispar SCHOLTZ 145
dissimilis FALLÉN 72
divisus WALKER 64
dorsata BECKER 193
Dudai OLDENBERG 171

ecalceatus ZETTERSTEDT 68
elongata HALIDAY 84
engadinicus MIK 45
ephippiata FALLÉN 15
erythrophthalma MEIGEN 172
Escheri ZETTERSTEDT 217
eumelaenus MIK 38
eumera LOEW 113
eupterota LOEW 175
exilis MEIGEN (Drapetis) 13
exilis MEIGEN (Platypalpus) 47
eximia OLDENBERG 46
extricatus COLLIN 66

fallaciosa LOEW 219
fallax EGGER 148
fasciatus MEIGEN 67
fasciculata STROBL 163
femorata FABRICIUS (Empis) 150
femoratus MÜLLER (Hybos) 74
ferruginea v. ROSER 105
filata LOEW (Empis) 168

filata ZETTERSTEDT (Rhamphomyia) 184, 185
flava FALLÉN 173
flavella ZETTERSTEDT 199
flavicornis MEIGEN 64
flavipes FABR. (Platypalpus) 60
flavipes MACQUART (Drapetis) 12
flavipes MEIGEN (Hilara) 103
flavipes MEIGEN (Leptopeza) 90
flavipes MEIGEN (Trichinomyia) 92
flavipes ZETTERSTEDT (Oedalea) 89
flexuosa LOEW 18
fulvipes MEIGEN 57
fuscicornis ZETTERSTEDT 53
fuscipennis FALLÉN (Tachypeza) 25
fuscipennis MEIGEN (Gloma) 97
fuscipes FABRICIUS (Hilara) 117
fuscipes ZETTERSTEDT (Trichinomyia) 92

galactoptera STROBL (Hilara) 129
galactoptera STROBL (Rhamphomyia) 175
gallica MEIGEN 103
geniculata MEIGEN 186, 187
germanica ENGEL 113
gibba FALLÉN 172
glabricula FALLÉN 92
gracilipes BOHEMAN 103
graminum FALLÉN 19
grisea FALLÉN 156
griseola ZETTERSTEDT 116
grossipes LINNÉ 73
guttata HALIDAY 207
Gyllenhali ZETTERSTEDT 86
gymnopoda BEZZI 161

halterata COLLIN (Bicellaria) 78
halterata COLLIN (Tachydromia) 28
Heeri ZETTERSTEDT 23
hercynica OLDENBERG 190
heterochroma BEZZI 173
hirta STROBL (Hilara) 117
hirta WALKER (Chersodromia) 21
hirtula ZETTERSTEDT 130
Holmgreni ZETTERSTEDT 88
holosericeus MEIGEN 93
humilis FREY 17
hungarica WÉBER 194
hyalipennis FALLÉN 141
hybotina FALLÉN (Oedalea) 87
hybotina ZETTERSTEDT (Rhamphomyia) 170
hygrobia LOEW 219
hystrix STROBL 123

ignobilis ZETTERSTEDT 196
immaculata HALIDAY 205
incana HALIDAY 20
incertus COLLIN 34
inermis LOEW 213
infectus COLLIN 60
infusca LOEW 89
ingenuus COLLIN 53
intermedia FALLÉN (Hilara) 120
intermedia FREY (Rhamphomyia) 185

intermedia LUNDBECK (*Bicellaria*) 78
interrupta LOEW 29
interstincta FALLÉN 133
irrorata FALLÉN 207

Kertészi BEZZI (*Empis*) 152
Kertészi OLDENBERG (*Rhamphomyia*) 171

laestadianorum FREY 52
laevipes FREY 193
laevis LOEW 157
lamellata COLLIN (*Rhamphomyia*) 173
lamellata LOEW (*Wiedemannia*) 214
lamellicornis BECKER 161
laminata COLLIN 164
lasiochira STROBL 133
laticinctus WALKER 68
leptomorion BEZZI 142
leucocephalus v. ROSER 45
leucochaeta BECKER 48
leucothrix STROBL 63
litorea FALLÉN 130
livida LINNÉ 150
Loewiana BEZZI 138
longevittata ZETTERSTEDT 131
longicornis MEIGEN (*Platypalpus*) 36
longicornis MEIGEN (*Tricopeza*) 206
longicornis MIK (*Wiedemannia*) 218
longicornis STROBL (*Hilara*) 126
longipes MEIGEN 175
longiseta ZETTERSTEDT 66
lota HALIDAY 219
lucidus ZETTERSTEDT 149
lugubris ZETTERSTEDT 134
lunata WALKER 20
lurida FALLÉN 107
lutea MEIGEN 137
luteipes ZUSKOVA 59
luteolus COLLIN 45
luteus MEIGEN 47

Macquarti ZETTERSTEDT 98
maculata FABRICIUS 154
maculipennis ZETTERSTEDT 178
maculipes MEIGEN 37
maculus ZETTERSTEDT 50
maerens LOEW 165
magellensis FREY 170
major ZETTERSTEDT 64
malleola BECKER 160
manicata MEIGEN 110
marginata FABRICIUS 187
matrona HALIDAY 104, 111
maura FABRICIUS 114
medeteriformis COLLIN 106
mediterranea LOEW 150
Meigenianus GIMMERTHAL 43
melaena BEZZI 142
melanocephala FABRICIUS 203
melanotricha STROBL 163
mera COLLIN 82
mesogramma LOEW 155
Miki BECKER 46

minutus MEIGEN 54
monedula COLLIN 122
monogramma BEZZI (*Empis*) 155
monogramma MEIGEN (*Empis*) 155
montanus BECKER 41
morata COLLIN 105
muscarius FABRICIUS 74
myrtilli MACQUART 86

nana OLDENBERG 33
nepticula LOEW 154
nigra MEIGEN (*Bicellaria*) 79
nigra MEIGEN (*Clinocera*) 210
nigra MEIGEN (*Platypalpus*) 55
nigricans MEIGEN 154
nigricoxa MIK 37
nigrimanus STROBL 42
nigrinus MEIGEN 41
nigripennis FABRICIUS 174
nigripes FABRICIUS (*Empis*) 164
nigripes ZETTERSTEDT (*Syndyas*) 75
nigrita COLLIN 79
nigritarsis FALLÉN (*Platypalpus*) 35
nigritarsis MEIGEN (*Empis*) 140
nigritella CURTIS 18
nigriventris LOEW 200
nigrocincta DE MEYERE 130
nigrohirta COLLIN 101
nigromaculata v. ROSER 196
nigrosetosus STROBL 38
nitidicollis FREY 182
nitidissima STROBL 158
nitidiventris LOEW 159
nitidula ZETTERSTEDT 113
nitidus MEIGEN 148
niveipennis ZETTERSTEDT 185
niveiseta ZETTERSTEDT 49
nodipes FALLÉN 177
norvegica RINGD. 185
notatus MEIGEN 58
nubila COLLIN (*Stilpon*) 20
nubila MEIGEN (*Tachypeza*) 25
nudipes LOEW 208
nuntia MEIGEN 161

obscura MEIGEN (*Hilara*) 103
obscura ZETTERSTEDT (*Rhamphomyia*) 186
obscurus v. ROSER (*Platypalpus*) 48
ocellata COSTA 208
oedienemus STROBL 68
Oldenbergi FREY 196
opaca LOEW (*Trichina*) 85
opaca MEIGEN (*Empis*) 147
optimus COLLIN 52
oratoria FALLÉN 201
oxystoma BEZZI 216

pallida LOEW 204
pallidicornis COLLIN 62
pallidiventris MEIGEN 66
pallipes FALLÉN 50
palparis EGGER 152
parvicauda COLLIN 51

Pavesii BEZZI 144, 145
pictitarsis BECKER 69
pilosa LUNDBECK (*Bicellaria*) 77
pilosa ZETTERSTEDT (*Hilara*) 134
pilospectinata STROBL 125
pinetorum ZETTERSTEDT 132
pirata MIK 217
pectinicauda COLLIN 199
pectoralis FALLÉN 47
pennata MACQUART 179
pennipes LINNÉ 162
perversa OLDENBERG 124
phantasma MIK 219
planetica COLLIN 161
platyura LOEW 118
plectrum MIK 210
plumipes ZETTERSTEDT 160
Pokornyi BEZZI 188
praecinctus COLLIN 57
praecox LOEW 95
precabunda COLLIN 197
precatoria FALLÉN 198
primula COLLIN 115
prodromus LOEW 167
pruinosa WIEDEMANN apud MEIGEN 129
pseudociliaris STROBL 62
pseudomalleola STROBL 159
pseudosartrix STROBL 129
pubipes LOEW 121
pulicarius MEIGEN 34
pusilla LOEW 14
pusio EGGER 158

quadrivittata MEIGEN 121

rapidus MEIGEN 39
raptoria MEIGEN 202
rejecta COLLIN 124, 132
rhynchops NOWICZKI 214
ruficornis v. ROSER 63
rufiventris MEIGEN 165
rustica FALLÉN 156

sabulosa MEIGEN 28
sartor BECKER 127
scitula FREY 191
scotica CURTIS 152
scrobiculata LOEW 135
scutellariae BEZZI 155
scutellata CURTIS 138
semicinerea LOEW 136
setigera LOEW 17
setosa LOEW 167
Siebecki STROBL 195
simplex ZETTERSTEDT 186, 187
simplicipes ZETTERSTEDT 79
simulium NOWICZKY 184
sorex ENGEL 213
speculifera WALKER 22
sphenoptera LOEW (*Oropezella*) 91
sphenoptera LOEW (*Rhamphomyia*) 169
spinipes FALLÉN 192
spuria FALLÉN 82
stabilis COLLIN 70

stagnalis HALIDAY 211
stercorea LINNÉ 138
stigmatella ZETTERSTEDT (*Oedalea*) 87
stigmatellus ZETTERSTEDT (*Platypalpus*) 52
stigmatica SCHINER 198
stigmosa MACQUART 192
strigifrons ZETTERSTEDT 58
Strobli MIK 33
stylifera MIK 215
styloformis WÉBER 41
subpilosa COLLIN 81
sudeticus LOEW 76
sulcata MEIGEN (*Rhamphomyia*) 190
sulcata ZETTERSTEDT (*Bicellaria*) 80
sulcatella COLLIN 189
sulcatina COLLIN 189
sulcitaris STROBL 123
sylvicola COLLIN 35

tanychira STROBL 115
tarsata MEIGEN 182
tenella FALLÉN 108
tephraea MEIGEN 178
tergestinus EGGER 56
terricola ZETTERSTEDT 28
tessellata FABRICIUS 153
testacea RONDANI 204
tetragramma LOEW 120
Thalhammeri STROBL 159
thoracica MACQUART 108
tibialis MACQUART (*Oedalea*) 89
tibialis MEIGEN (*Rhamphomyia*) 191
tibiella MIK (*Clinocera*) 210
tibiella ZETTERSTEDT (*Rhamphomyia*) 184, 185
trapezina ZETTERSTEDT 199
tricuspidata BEZZI 215
trigramma MEIGEN 139
tristis SCHOLZ 89
truncatum LOEW 94
truncorum FALLÉN 24
tumida MEIGEN 151

umbripennis MEIGEN 24
unica WALKER (*Rhagas*) 99
unicus COLLIN (*Platypalpus*) 35
unilineata ZETTERSTEDT 201
univittata LOEW 137

vana COLLIN 80
variegata MEIGEN 154
varipennis NOWICZKI 212
velutinus MACQUART 93
Verralli COLLIN 43
vesiculosum FABRICIUS 220
vitripennis MEIGEN 144
vocatoria FALLÉN 202
volucris WIEDEMANN apud MEIGEN 144
vulnerata SCHINER 129

Wesmaeli MACQUART 211
Winthemi ZETTERSTEDT 24
Woodi COLLIN 165

Zetterstedti COLLIN (*Oedalea*) 88
Zetterstedti FALLÉN (*Wiedemannia*) 217

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetek

(A sorozat I—100. füzetének adatait lásd a 101. füzethez mellékelt tájékoztatóban)

101. *Dr. Mahunka Sándor*: Atkák V. — Acari V.
XVIII. kötet (Arachnoidea) 7. füzet, 76 oldal, 41 ábra (1970. VIII. 31.)
102. *Dr. Gosmány László*: Bagolylepkek I. — Noctuidae I.
XVI. kötet (Lepidoptera) 11. füzet, 151 oldal, 113 ábra (1970. IX. 15.)
103. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak V. — Curculionidae V.
X. kötet (Coleoptera V.) 8. füzet, 167 oldal, 60 ábra (1971. IX. 15.)
104. *Dr. Erdős József*: Fémfűrészek VIII. — Chalcidoidea VIII.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 9. füzet, 252 oldal, 89 ábra (1971. IX. 15.)
105. *R. dr. Stiller Jolán*: Szájkoszorús csillósok — Peritricha
I. kötet (Protozoa) 11. füzet, 245 oldal, 148 ábra (1971. X. 10.)
106. *Dr. Kaszab Zoltán*: Cincérek — Cerambycidae
IX. kötet (Coleoptera IV.) 5. füzet, 283 oldal, 176 ábra (1971. XI. 30.)
107. *Dr. Mihályi Ferenc*: Kétszárnyúak — Diptera (Általános bevezetés)
XIV. kötet (Diptera I.) 1. füzet, 76 oldal, 43 ábra (1972. XII. 15.)
108. *Dr. Szunyoghy János*: Emlősök — Mammalia (Általános bevezetés)
XXII. kötet (Mammalia) 1. füzet, 56 oldal, 24 ábra (1972. XII. 15.)
109. *Dr. Lóka Imre*: Pókok — Aranea II.
XVIII. kötet (Arachnoidea) 3. füzet, 112 oldal, 102 ábra (1972. XII. 15.)
110. *Dr. Mahunka Sándor*: Tetűatkák — Tarsonemina
XVIII. kötet (Arachnoidea) 16. füzet, 215 oldal, 108 ábra (1972. XII. 15.)
111. *Dr. Mócsár László és Zombori Lajos*: Levéldarazsak I. — Tenthredinoidea I.
XI. kötet (Hymenoptera I.) 2. füzet, 128 oldal, 69. ábra (1973. XII. 30.)
112. *Dr. Papp László*: Trágyalegyek — Sphaeroceridae
XV. kötet (Diptera II.) 7. füzet, 146 oldal, 91 ábra (1973. XII. 30.)
113. *Dr. Jolsvay Alajos*: Függelék (Mutatók) — Appendix (Indices)
IX/B. kötet (Coleoptera IV.) F. füzet, 67 oldal (1974. VII. 15.)
114. *Dr. Horvátovich Sándor*: Futóbogarak II. — Carabidae II.
VI. kötet (Coleoptera I.) 4. füzet, 40 oldal, 26 ábra (1974. IX. 15.)
115. *R. dr. Stiller Jolán*: Járólábacsok csillósok — Hypotrichida
I. kötet (Protozoa) 10. füzet, 186 oldal, 123 ábra (1974. X. 30.)
116. *Ambrus Béla*: Cynipida-gubacsok — Cecidia Cynipidarum
XII. kötet (Hymenoptera II.) 1/a. füzet, 119 oldal, 91 ábra (1974. X. 30.)
117. *Dr. Edelényi Béla*: Métegyek II. — Trematodes II.
II. kötet (Porifera, Cnidaria, Platyhelminthes) 5. füzet, 343 oldal, 165 ábra (1974. XI. 15.)
118. *Dr. Steinmann Henrik*: Börszárnyúak — Dermaptera
V. kötet (Insecta) 10. füzet, 44 oldal, 30 ábra (1974. XII. 1.)
119. *Dr. Edelényi Béla*: Galandférgek I. — Cestodea I.
II. kötet (Porifera, Cnidaria, Platyhelminthes) 6. füzet, 76 oldal, 51 ábra (1975. VIII. 1.)
120. *Dr. Papp László*: Vízilegyek — Ephydriidae
XV. kötet (Diptera II.) 6. füzet, 128 oldal, 75 ábra (1975. VIII. 1.)

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetek:

XV. kötet (Diptera II.) 12. füzet:

Dr. Mihályi Ferenc: Igazi legyek — Muscidae

XV. kötet (Diptera II.) 18. füzet:

Szabó István: Bolhák — Siphonaptera

XXII. kötet (Mammalia) 6. füzet:

Husztó Sándor: „Magyarország Állatvilága” szerzőnévjegyzéke I. — Index auctorum “Faunae Hungariae” I.